de på 1720 års Inqvarterings-ordnings bibehållande till inqvarterings-berättigades fördel, bör man ej eller göra det till deras nachdel.

Herr *Biörck:* Jag ville upplysa detsamma som Herr *Helsingius*, ehuru jag ej minnes Författningen. I saken förenar jag mig för öfrigt med Herr *Halling*.

Herr *Hessle*: Om jag ej missförstått Herr *Halling*, blir följden af hans framställning just den som jag yrkat, eller att en militaire-person, som bor i eget hus, nekas inqvartering i detsamma, eller, med andra ord, är icke till contant inqvartering berättigad. Deremot, om en sådan person begär inqvartering, och köper, men icke begagnar eget hus till boning för sig, ligger det i sakens natur, att han skall inqvartering erhålla. Stockholms representanter hafva väl här anfört, att det af mig först förutsatta fall icke frikallar staden från skyldighet att betala inqvartering till den, som bor i eget hus. Jag yrkar ändring i denna §. och får, i strid emot nyssåberopade uppgift, förklara, att för staden Christianstad gäller lagen uti 1720 års Inqvarterings-ordning, att den militaire, som bebor eget hus, ej njuter inqvartering.

Herr *Wedberg*: Jag anser det vara olämpligt, att den till inqvartering berättigade ej skall densamma undfå, derföre, att han förvärfvat sig och begagnar eget hus. Hans lagliga rätt anser jag derigenom icke vara rubbad.

Herr *Leffler:* Anmärkningen synes egentligen omfatta, att den ifrågasatte personen icke

är berättigad till inqvartering in natura. Inom de sammansatte Utskotten har man alltid antagit för städerna den optionsrätt, att antingen lemna inqvartering in natura eller ersätta den med penningar. Om staden ej vill lemna personen inqvartering annorledes än in natura, måste han vara dermed nöjd; men sin rätt, att sålunda komma i åtnjutande af inqvarteringen, bör han bibehålla, oansedt han har eget hus i samma stad.

Herr *Halling:* Jag föreställer mig en till inqvartering berättigad person med stor familj, som ej kan rymmas i det egna huset; och denna person finner sig nödsakad till och belåten med inqvartering in natura; och någon annan inqvartering vill jag icke erkänna. I afseende på de stridiga förhållanden emellan Stockholm och Christianstad, förenar jag mig deruti, att, om ej genom lag, åtminstone genom häfd, förhållandet är sådant, som det blifvit för Stockholm uppgifvet. Christianstad lärer, i anseende till sin trängre vidd, göra ett undantag, emot öfrige inqvarteringsskyldige städer, deruti att 1720 års Inqvarterings-ordning i Christianstad gäller. Uti Malmö är icke förhållandet sådant, hvarföre en person, som förflyttat station till Christianstad, der, uti inqvartering och hvad dermed följer, åtnjuter en tiondedel af hvad han i Malmö haft. Detta visar tillräckligen orättvisan af det nuvarande förhållandet.

§. 13 lemnades utan anmärkning.

2 Capitlet. *Om sättet, huru ständig inqvartering skall utgöras.*

Herr *Halling*: Utskotten hafva, pag. 5 i betänkandet, i afseende på inqvarterings utgörande in natura, tillstyrkt antagande af tariffen lit. D. Dervid måste jag anmärka, att Utskotten icke tagit i betragtande, att denna tariff innefattar alternativer, särskildta förmoner för gifta och annat för ogifta. Utskotten hafva dock längre fram i betänkandet godkänt den af Kongl. Maj:t antagna sats, att ingen skillnad bör, då inqvarteringen utgår contant, göras för gift eller ogift inqvarterings-berättigad. Denna sednare sats gillar jag. Hittills har en stads beskattning, i detta afseende, berott af troppens lust att gifta sig; och deraf har härledt sig olika förhållande i olika städer, hvilket äfven varit af inflytande för städernes fattigförsörjning, hvad gemenskapen angått. Jag önskar alltså den åberopade tariffens jemnkande, så att ingen skillnad må ega rum emellan gifte och ogifte. Hvad inqvarteringspenningarne eller den contanta inqvarteringens utgörande beträffar, förundrar det mig, att de förenade Utskotten ej tagit i betragtande en af Kgl. Maj:t den 31 October 1827 i Nåder fastställd inqvarterings-ordning, som upptager beloppen af inqvarterings-penningarne för Kongl. Maj:ts Flotta, förlagd i Stockholm, Götheborg och Carlscrona. Skillnaden är ingen annan, än den, att sistnämnde troupp erhåller dess inqvartering af Staten, och att de öfrige troupperne undfå deras af städer. Detta bör icke bereda någon väsendtlig skillnad, då större lönförmoner icke

åsyftas genom inqvarteringen, utan endast husrums beredande är hufvudändamålet. Berörde tariff upptager vid Stockholms station för

1 Flaggman	B:co R:dr		300:	—
1 Commendeur-Capitaine och Öfversten vid Constructions-corpsen .	„	„	200:	—
1 Capitaine	„	„	133:	16.
1 Premier-Lieutenant .	„	„	53:	16.
1 Subaltern-Officer . .	„	„	40:	—
1 Under-Officer och Underconstructeur . .	„	„	20:	—
1 Sjöartillerist . . .	„	„	5:	—
1 Auditeur	„	„	40:	—
1 Regements-Pastor .	„	„	40:	—
1 Bataillons-Predikant .	„	„	40:	—
1 Skeppsgosse-skolelärare	„	„	20:	—
Väbeln	„	„	20:	—

För öfrigt är ingen annan olikhet, än att inqvarterings-penningarne vid Götheborgs och Carlscrona stationer utgå med en femtedel mindre, än vid Stockholms. Deremot finnas andra summor här af Kongl. Maj:t föreslagna. Jag anser det vidare vara olämpligt, att t. ex. bestämma inqvarteringspenningar för en Öfverste och Commendant till 400 R:dr banco, då detta blott gäller för landsorterne. En commendant kan dessutom måhända endast innehafva Majorsgrad, och möjligen njuter han en Commendants lön, mindre än inqvarteringspenningarne. Korteligen: jag tillstyrker, att den tariff, som är gällande för Flottans befäl, må i

alla tillämpliga delar, der chargerna äro lika, på rundstycken tagas i betragtande; ty det är olämpligt, att Officerare af olika corpser skola åtnjuta olika inqvarterings-förmoner.

Herr *Leffler*: Då pluraliteten af de sammansatta Utskottens ledamöter antagit Kongl. Maj:ts förslag, i afseende på inqvarteringens utgörande i contant, och då detta är byggdt derpå, att ingen skillnad skall göras för gifta eller ogifta, synes mig deraf följa, att, om inqvartering utgöres in natura, den äfven må utgå till inqvarterings-berättigad, såsom ogift. Jag medgifver dock, att här behöfves förklaring, och jag motsätter mig derföre icke återremiss. Inom Utskotten har jag, i afseende på inqvarterings-staten för den Kongl. Flottan, gjort samma anmärkning, som den Herr *Halling* nu framställt, men jag hade dervid ej medhåll af någon annan. än Herr *Santesson*, utan pluraliteten var deremot benägen, att i stället uppgöra classer af städerna, samt att sätta Götheborg och de Skånska städerna i samma class. Derföre ansåg jag det vara bättre, att vidblifva förslaget.

Herr *Hessle:* Jag förenar mig med Herr *Halling*, i fråga om tariffen lit. D, och förmodar, att den anmärkta olikheten för gifta och ogifta blifvit förbisedd vid redactionen; men hvad beloppet af den inqvartering, som utgöres contant, beträffar, får jag upplysa, att de af Kongl. Maj:t föreslagna summor ifrån och med 4:de till och med 8:de classen, äro till

ziffra och belopp lika med dem, som en i Christianstad af inqvarteringstagare och gifvare under Konungens Befallningshafvandes ordförande nedsatt committée föreslagit. Hvad 1:sta, 2:dra och 3:dje classerna angår, äro deremot summorna högst betydligt ökade emot committéens förslag. Det är likväl ej okändt, att hyrorna i Christianstad äro, näst Stockholms, de dyraste; och då denna committé, uti hvilken Officerare af garnizonen voro ledamöter, bestämde inqvarteringen för General eller Öfverste till 200 R:dr, för Öfverste-Lieutenant till 166 R:dr 32 sk., för Major till 133 R:dr 16 sk. och för de lägre graderne lika med hvad Kongl. Maj:t nu framställt, skulle jag tro, att, då denna norm antagits i Christianstad, der hyrorna äro dyrare, än i andra städer, med inqvartering, hade Utskottet bort följa den uppgift, committéen gjort. Jag tillstyrker således antagande af 4, 5, 6, 7 och 8:de classerna, sådana de nu äro, men yrkar modification af 1, 2 och 3:dje classerna, i enlighet med hvad jag nu anfört; och detta må gälla äfven i fråga om servicen.

§§. 14, 15, 16, 17, 18 och 19 lemnades utan anmärkning.

§. 20.

Herr *Halling:* Jag hade önskat, att Utskotten, såsom ändamål för den här förutsatte besigtning, stadgat, att en inqvarterad bör ansvara för hvad han emottagit, med skyldighet att ersätta, hvad som skadas. Exempel finnas, att fönster, nycklar, m. m. förderfvats af inqvarte-

rade och måst af staden ersättas. Det fordras en bestämd föreskrift, huru långt inqvarterings-skyldigheten i detta afseende må sig sträcka.

§. 21 lemnades utan anmärkning.

3 Capitlet. *Om sättet huru tillfällig inqvartering skall utgöras.*

§§. 22, 23, 24, 25, 26 och 27 lemnades utan anmärkning.

4:de Capitlet. *Om ordning.*

§§. 28, 29 och 30 lemnades utan anmärkning.

§. 31.

Herr *Halling* anmärkte endast den omening, som här förefinnes, då det står: *"eller eljest i staden på landet,"* hvilket Herr *Halling* ansåg hafva härledt sig ifrån skrif-fel.

§§. 32, 33, 34 och 35 lemnades utan anmärkning.

§. 36.

Herr *Halling*: Jag har ej att påminna deremot, att Landshöfding, såsom förste auctoritet, må upptaga tvister, som röra inqvartering, eller om den bör åtnjutas eller icke; men rättsfrågor, som härvid kunna uppkomma, måste erhålla samma rättegångsordning, som andra rättstvister i allmänhet, och således upptagas af de vanliga domstolarne. Det är nödvändigt att uttrycka detta, för att antyda, att rättsfrågor ej må af Konungens Befallningshafvande upptagas och sedermera af Kongl. Maj:t i administrativ väg afgöras.

§. 37.

Herr *Hessle:* Jag vill hafva anmärkt, att

här stadgas, det öfrige mål och tvister emellan krigsfolket och ortens invånare, som ej röra inqvarteringsfrågor eller höra under krigsdomstol, skola upptagas och afgöras efter sakens beskaffenhet, antingen vid de vanliga domstolarne eller af Landshöfdingen. I det hela tror jag, att denna §. kan väl utstrykas, emedan denna stadga blott angår inqvartering och har icke för afsigt att bestämma forum för andra frågor. I alla fall tror jag ordalagen böra förändras derhän, att öfrige mål och tvister upptagas och afgöras vid laga domstol.

Häruti förenade sig Herrar *Halling, Holm, Grapengiesser* och *Modin.*

Herr *Hessle* fästade ytterligare uppmärksamheten derpå, att, då Utskotten komma att å nyo öfverväga tariffen lit. D, som innehåller olika bestämmelser för gifta och ogifta inqvarterings-berättigade, den må äfven för gifta tagas till efterföljd, enligt samma grunder, hvilka deruti för ogifta äro föreslagna.

Discussionen ansågs slutad och betänkandet, N:o 47, återremitterades.

§. 12.

Föredrogos och lades på bordet följande memorial, utlåtanden och betänkanden:

1:o Constitutions-Utskottets:

N:o 65, till Borgare-Ståndet, angående dess remiss å en af Herr *Petre, Thore,* emot Herr Stats-secreteraren *Skogman* framställd anmärknings-anledning.

N:o 66, med förslag till ändring i Riks-

dags-Ordningens föreskrifter om bergsbrukens representation.

N:o 67, med föreslående af tillägg i 10 §. Riksdags-Ordningen;

och N:o 68, med ändringsförslag vid 72 §. Regerings-Formen, samt ett deraf föranledt tillägg af 75 §. Riksdags-Ordningen,

2:o Stats-Utskottets:

N:o 359, i anledning af erhållen återremiss på Stats-Utskottets utlåtande N:o 297.

N:o 360, i anledning af erhållen återremiss å Stats-Utskottets utlåtande, N:o 315.

N:o 361, rörande verkställd omröstning i frågan om arfvodet till Bonde-Ståndets Secreterare.

N:o 362, i anledning af verkställd omröstning i fråga om handtlangnings-understöd för nybyggare uti de norra orterne.

N:o 363, angående anställd omröstning i fråga om bränvinsbränningens beskattning;

och N:o 364, angående anställd omröstning i åtskilliga frågor om stämplade pappersafgiften.

3:o Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens utlåtande, N:o 48, i anledning af väckt motion, angående roteringen i Skåne.

4:o Lag-Utskottets:

N:o 174, i anledning af återremiss utaf Utskottets betänkande, N:o 43, öfver förslag, att lagfartssökande måtte vara skyldig förete gravationsbevis;

och N:o 175, med förslag till sammanjemnkning af de inom Riks-Ståndenfattade skiljagtiga beslut vid förehafvande af utlåtandet, N:o 161, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets betänkande, N:o 119, öfver motion, att stadgas måtte, det afhandlingar, hvarigenom någon förvärfvar sig nyttjande rätt till jord eller betingar sig så kalladt undantag eller afkomst af annans fasta egendom, böra intecknas, för att vara gällande.

5:o Banco- och Lag-Utskottens, N:o 3, i anledning af väckta frågor om ytterligare lagstiftning för Rikets Ständers Bank;

och 6:o Lag- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens, N:o 33, i anledning af väckta frågor, angående näringsfriheten.

§. 13.

Föredrogos å nyo, men begärdes och lades ytterligare på bordet Banco-Utskottets utlåtande N:is 67 och 68. (Rubrikerne äro vid första bordläggningen antecknade).

§. 14.

Justerades protocolls-utdrag öfver de af Ståndet denna dag fattade beslut.

Plenum slutades kl. 3 e. m.

In fidem Protocolli

E. G. Runeberg.

Den 15 December.

Plenum klockan 10 f. m.

Herr Talmannen var af sjuklighet hindrad att tillstädes vara, hvadan ordet fördes af vice Talmannen, Herr *Wijk*.

§. 1.

Upplästes och godkändes följande af Expeditions-Utskottet uppsatte förslag till Rikets Ständers underdåniga skrifvelser, nemligen:

N:o 236, i anledning af motion om handtlangningskostnad för Nybyggare i de norra orterne.

N:o 237, angående verkställd granskning af anslaget för allmänna Garnizons-sjukhuset i Stockholm.

N:o 238, angående revision af Öfver-Intendents-embetets räkenskaper.

N:o 239, angående verkställd revision af Stuteri-öfverstyrelsens räkenskaper, för år 1831; och N:o 240, angående de så kallade stora och lilla creditiven.

§. 2.

Beviljades, uppå derom gjorda ansökningar, ledighet från Riksdags-göromålen:

åt Herr *Petre*, 14 dagar, beräknade ifrån den 1 Januarii 1835,
„ „ *Ekstrand*, 14 dagar, beräknade ifrån dan 22 dennes,
„ „ *Wærn*, 3:ne veckor, beräknade ifrån den 1 Januarii 1835,
„ „ *Isr. Winblad*, 3:ne veckor, beräknade ifrån den 22 dennes,

åt Herr *Cederborg*, 14 dagar, beräknade ifrån den 22 dennes,
„ „ *Arnberg*, 14 dagar, beräknade ifrån den 24 dennes,
„ „ *Rubin*, 3:ne veckor, beräknade ifrån denna dag;
och åt Herr *Höök*, 3:ne veckor, beräknade ifrån den 1 Januarii 1835, resedagarne oberäknade.

Herr *Holm* ville hafva till protocollet uttalat den öfvertygelse, att tillåtelsen, vid ledighets beviljande ifrån Riksdags-göromålen, att ej räkna resedagarne, ehuru sådan tvänne gånger tillförene äfven ägt rum, ej är lämplig eller med Grundlagen enlig.

Uppå Herr *Wedbergs* anmälan, blef uti protocollet antecknadt, att honom beviljad permission beräknas ifrån den 22 dennes.

§. 3.

Upplästes meddelade utdrag af Höglofl. Ridderskapets och Adelns samt Högvördige Preste-Ståndets protocoll för den 8:de, 11:te och 13:de dennes, hvaraf inhämtades, att förstnämnde Riks-Stånd bifallit: Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens betänkanden, N:is 43 och 44; Banco-Utskottets betänkande, N:o 68; Lag-Utskottets betänkande, N:o 163, samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottets betänkande, N:o 137; godkännt voteringspropositionen uti Constitutions-Utskottets memorial, N:o 61; fattat särskildte beslut, i an-

ledning af samma Utskotts memorial, N:o 59; afslagit Banco-Utskottets betänkande, N:o 67; återremitterat Constitutions-Utskottets memorialer, N:is 60, 63, 64 och 57 samt Bevillnings-Utskottets betänkanden, N:is 38 och 39, och lagt till handlingarne Lag-Utskottets memorial, N:o 164; och att Preste-Ståndet bifallit Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 39, och Banco-Utskottets betänkande, N:o 69; med ogillande af Constitutions-Utskottets i memorialet, N:o 58, uttryckta åsigt, att dess förslag i memorialet, N:o 40, skall hvila till afgörande vid nästa Riksdag, ansett Utskottet förut böra inkomma med ett förslag till sammanjemnkning af de anmärkningar, som Riks-Stånden, hvart för sig, förklarat för sina gemensamma tankar; i anledning af Bevillnings-Utskottets utlåtande, N:o 45, fattat särskildte beslut, icke antagit inbjudningar att förena sig uti Ridderskapets och Adelns beslut öfver Bevillnings-Utskottets memorial, N:o 46, och i Hedervärda Bonde-Ståndets beslut öfver Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens betänkande, N:o 40, och lagt till handlingarne Constitutions-Utskottets memorialer, N:is 53 och 65; Stats-Utskottets memorialer, N:is 359, 360, 361, 362, 363 och 364; samt Lag-Utskottets memorial, N:o 174.

Lades till handlingarne.

§. 4.

Protocollet för den 11:te sistlidne Augusti, e. m. justerades.

§. 5.

Föredrogos ej mindre Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29, angående stora Sjötullsbevillningen, med bifogad Tulltaxe-tariff, än äfven nämnde Utskotts utlåtande, N:o 45, i anledning af gjorde anmärkningar vid betänkandet, N:o 29.

Härvid förekommo:

Afdelningen I.

A) Första hufvudgrunden.

Herr *Grapengiesser:* Då Ståndet vid pröfning af Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottets utlåtande, N:o 135, redan afgjort den principfråga, att förbud bör finnas, vore det inconsequent, att nu ändra detta, så mycket mera, som Ståndet derigenom upphäfde ej allenast sitt eget, utan äfven ett af de öfrige Riks-Stånden fattadt beslut.

Herr *Holm:* "Jag instämmer uti de reservationer emot ifrågavarande del af betänkandet, som blifvit aflemnade af Herr Friherre *Boye* samt Herrar *Grapengiesser* och *Arnberg*, samt förklarar således, att jag anser ett öppet uttaladt och ärligt följdt prohibitiv-system böra, i vissa delar af Tull-lagstifningen, äga rum och följagtligen att ordet *förbud* icke bör utur en blifvande tulltaxa uttagas, förbehållandes mig, att under discussionen, angående de särskildte artiklarne, få uppgifva, der jag anser detta system vara tillämpligt. Att prohibitivsystemet och ordet *förbud* i nu gällande tulltaxa haft ett fördelagtigt inflytande på vårt

lands industriella lif, derom lemnar den förut aldrig uppnådda höjd af fulländning både i qvantitativt och qvalitativt hänseende, hvarpå åtskillige inhemske, af ordet *förbud* skyddade, fabrikationer för det närvarande sig befinna, ett ojäfaktigt vittnesbörd och detta system, följdt utan öfverdrift, hämtar dessutom ett fullkomligt stöd från alla tiders och alla länders erfarenhet, ty ännu lärer icke hafva funnits den tid, då någon lärer i den civiliserade verlden ogillat den Stats-economiska grundsats, att hvarje lands industriella utveckling är den enda grundvalen för dess välstånd och att, der denna utveckling icke kan bestå mot yttre täflan, prohibitiver måste användas. Jag beklagar upprigtigt, att Svenska folket eller rättare en del deraf skall hafva hunnit så långt i demoralisation, att det icke anser öfverträdelse af lagar, som hafva för ändamål att trygga hela landet och följagtligen hvarje individus belåtenhet och moralite, för brott och att följagtligen lurendräjeri ej betraktas, såsom straffvärdt. Jag beklagar detta, säger jag, men jag skall likväl aldrig lemna min röst för upphäfvandet af en lag, som jag anser vara nyttig och välgörande för det allmänna, derföre att den kan öfverträdas och, ty värr, ofta öfverträdes; ty hafva egennytta och flärd så rotfästat sig hos Svenska folket i massa, att det betraktar lurendräjeriet såsom ett lofligt näringsfång, då skall ock *tullförsnillning* snart komma, att på samma sätt betraktas. Egennyttan och fåfängan i

dess högsta stadium äro vanligtvis icke generade af hvad man kallar delicatess. Jag tror dock icke på dessa förespeglingar af en tilltagande demoralisation, såsom följd af ett fortsatt prohibitiv-system. Jag hyser bättre tankar om folkets både urskiljning och moralité och jag tycker mig finna, att en allmännare tendens röjer sig till återgång från flärdens och yppighetens långt nog beträdda bana, till enkelhet i seder och inskränkning af behof, hvarförutan Svenska folket aldrig skall lyckas att bibehålla sin nationalitet och sjelfständighet. Då jag således icke kan gilla det skäl för prohibitiv-systemets afskaffande, som velat hämtas från ofvanantydde grunder, då det måste vara ovedersägligt, att lurendräjeri är svårare att bedrifva, än tullförsnillning, då jag är lifligt öfvertygad derom, att åtskillige bland våre näringar fordra kraftigt skydd mot utländsk täflan, om de icke skola återfalla i vanmakt, och då jag icke fruktar, att Svenska näringsidkaren, vid den rörelse framåt på bildningens, konsternes och vetenskapernes bana, som tidsandan skapat och underhåller, skall genom det skydd, som honom lemnas, återfalla i sitt fordna tillstånd af liknöjdhet och försoffning, en nödvändig följd af bristande uppmuntran, förklarar jag för min del, att ordet "förbud" bör i tulltaxan bibehållas för de artiklar, jag förbehåller mig att vid hvar och en af dem få uppgifva."

Herrar *Isr. Winblad*, *Mæchel*, *Modin* och *Bruse*, med flere, förenade sig häruti.

Herr *Bååth:* Till en betydlig del är jag förekommen af Herr *Holm,* hvars yttrande jag biträder. Ämnet synes vara af den vigt för Svenska fabrikanterne och näringsidkarne i allmänhet, att jag skulle anse mig fela i min skyldighet, såsom representant, derest jag icke öppet uttalade min mening, så mycket häldre, som hvar och en vet, att jag är hvarken fabrikant eller näringsidkare, utan blott consument. Såsom sådan skulle jag hafva i mitt interesse, att en stor concurrens af varor blefve beredd, enär detta leder till godt köp; men jag kan ej vara så litet patriot, att jag låter den enskilda nyttan öfverväga den allmänna. Jag biträder således ingalunda den af Bevillnings-Utskottet följda princip, att alla utländska varor skola emot tull få införas och inländska likaledes emot tull utföras. Vid denna omständighet vill jag uppehålla mig, och jag vill visa, hvilka skadliga verkningar skola genom prohibitiv-lagarnes borttagande uppstå för Svenska fabrikerne. Man har anfört exempel ifrån utländska orter samt åberopat England, Tyskland och Frankrike. De förhållanden, som röra Sverige, kunna icke jemföras med dessa länders, vid bedömmande af population, manufacturer och machinerier. Derföre saknas ock de omständigheter, som böra finnas, för att göra jemnförelsen sann. Om det är nämnde länders fördel, att äga fri ut- och införsel af manufacturer, och det måste vara deras fördel, när man betraktar deras population, localernes bebyggda beskaf-

fenhet och den lättare communicationen emellan städer, då i dessa länder å hvarje mil finnes en florerande stad, hvaremot i Sverige man får resa 20 à 30 mil, innan man träffar en florerande fabriks- eller näringsidkande stad, är det ock naturligt, att ett så skiljagtigt förhållande ofelbart skall influera på en dylik bestämmelse för vårt land. Om ifrån annan synpunkt bedömmes inflytandet på våra fabriker, är det en sanning, att, om, emot förmodan, Utskottets princip antages enlig med folkets fördel, skall landet öfversvämmas af utländska varor. Detta gifver godt pris för en tid; men sedan, efter måhända tio år, utländningarne i sina händer fått hela Svenska Nationens behof, är det lätt för utländningarne, i detta prædicament, att höja prisen. Våra näringar hafva emedlertid aftynat; och då måste Svenska folket till utländningarne betala, hvad det kan behaga dessa sednare att bestämma. På detta sätt nödgas Sverige, att blifva afnämare af hvad landet bort kunna sjelft producera. Det är väl sant, att våra fabriker ej kunna, i afseende på priset, concurrera med utländningarnes; men sådant är äfven svårt, 1:o för kostnaden till rudimaterier, 2:o för högre arbetslöner och 3:o för machineriers mindre utveckling i vårt land. Derföre måste de hos oss tillverkade varor blifva dyrare. Då man likväl betraktar, att ej blott nödvändighetsvaror, utan äfven luxe-artiklar hos oss kunna tillverkas, anser jag det vara illa att köpa dem af utländningen, då de kunna

erhållas inrikes, äfven om derföre måste betalas några Riksdaler mera. Slutligen förbehåller jag mig, att, då artiklarne i tulltaxan förekomma, särskildt uttrycka dem, vid hvilka jag anser förbud böra bestämmas.

Herrar *Frodell*, *Sjöblom* och *Valley* instämde med Herrar *Holm* och *Bååth*.

Herr *Olbers* förenade sig i principen med Herr *Bååth*.

Herr *Hessle*: Det förundrar mig visserligen icke, att här höra olika åsigter yttras emot dem, som inom Bevillnings-Utskottet gjort sig gällande. Tullfrågan har i sednare tider nedfallit ifrån att vara ett enkelt beskattnings-ärende, jemnförligt med stämpel-taxan, till ett tvisteämne emellan Staten, medborgaren och särskilda handtverksclasser och corporationer inom samhället. För min egen del tror jag det hafva varit mindre rätt handladt af Bevillnings-Utskottet, att, innan tullafgifterna blifvit bestämda, hafva uppgjort, om artiklar böra tillåtas till in- eller utförsel eller icke, att först afgöra, om förbud böra existera. Rättare hade det varit, att först uppföra hvarje artikel till en viss tullafgift i taxan och sedermera ingå i granskning, om en eller annan är af den beskaffenhet, att den bör förbjudas eller icke. Så vida delar jag följaktligen de föregående talarnes tanka, att jag anser frågan om förbud icke böra afgöras, förr än taxan är först genomgången. I öfrigt, och hvad sjelfva saken beträffar, erkänner jag icke behofvet eller nyttan af förbuds qvarstående i taxan; men skulle Rikets Ständer och sedermera Kongl. Maj:t bestämma sådana tullafgifter, som Bevillnings-Utskottet föreslagit för vissa artiklar, kan man för dem gerna skrifva förbud med bokstäfver, der Utskottet redan skrifvit det med ziffror. 50 à 100 procents tull äro föreslagna, fastän på några artiklar blott 25 à $33\frac{1}{3}$ procent. — En omständighet, som ej kunnat undgå att fästa min uppmärksamhet, är den, att, då frågan är om fabriker och saker i stort, ifras för förbud; men då sådana arbeten förekomma, som tillverkas af den minsta handtverkare eller äro af ringa värde, höjer sig ingen enda röst, att förbud tillvägabringa. Ingen röst visar då behofvet af skydd genom förbud, men så snart frågan rörer fabriksväsendet, som redan kommit till större utveckling, skall det hafva att påräkna större skydd och talas om förbud. Detta ådagalägger tydligen halten af förbudssystemet. De stora vådor, som man velat förespegla af alla utländska varors fria införsel, kan jag icke fatta; och jag tror, att den erfarenhet, som hitintills egt rum, icke gifvit grund eller anledning till de framställningar, som jag här hört göras. Det bevisar ofullkomligheten i omdömet angående Nationens vinst, då man icke vill söka förekomma eller förminska hvarje varas höga och dryga betalning. Uppstår åter frågan om öfverflöds- eller nödvändighets-varor, trotsar jag hvilken som helst att uppgifva en bestående gräns emellan dessa egenskaper. På grund af

allt detta, yrkar jag, att närvarande principfråga ej må till afgörande framställas, förr än tulltaxan blifvit genomgången.

Herr *Leffler*: För min del gillar jag ingalunda den förändring i princip, som blifvit ådagalagd genom Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 45. Då betänkandet N:o 29 förevar, hade jag tillfälle att i detta ämne yttra min öfvertygelse, densamma, som jag vid föregående Riksdagar uttryckt. Visserligen har jag yrkat äfven fortfarande af hvad i gamla tullförfattningar förekommer, förbud emot införande af utländska handtverksvaror; men detta har icke blifvit bifallet af pluraliteten, och således har jag ej kommit längre. Jag anser det vara origtigt, att ordet *förbud* utur tulltaxan borttages, ty, så snart alla utländska varor tillåtas till införsel, skall sådant blifva en täckmantel för tullförsnillning. Jag tror det vara orimligt, att införsel af en mängd luxe-artiklar medgifves; ty, så snart de finnas införde och härstädes att tillgå, framlockas köpare, som ej voro, om icke varorna funnos. Jag förbehåller mig, att vid hvarje artikel i tulltaxan, då den förekommer, yttra mig serskildt om förbud eller icke, anser principfrågan böra på förhand afgöras och förenar mig i öfrigt med Herr *Bååth*.

Herr *Petre*: "Ehuru jag redan funnit, att Ståndets majoritet utgöres utaf *prohibitiv-systemets* anhängare, anser jag mig dock böra här framstå såsom detta systems förklarade motståndare. Man har talat om historiens vittnesbörd, om andra länders exempel, om de slutsatser deraf böra dragas, o. s. v. Jag tager mig i anledning häraf friheten anföra, huruledes, hos de gamle Grekerne, handelsfriheten på en gång alstrade trefnad och välmåga samt beredde framsteg åt vetenskaper och konster. Enahanda bevis kan i våra dagar hämtas från de Nordamerikanska Fristaterne. Förgäfves sökte Fredric den Store befalla öfver industrien i sina Stater, på samma sätt som han commenderade sina armeér. Han nödgades i detta hänseende erfara fruktlösheten af sina bemödanden. Sammaledes gick det ock med Napoleon. Det gifves tvenne saker, hvilka icke låta kufva sig under svärdet och spiran. De äro nemligen tankefriheten och handeln. Skulle menniskan *kunna* hvad hon vill, så måste hon icke *vilja*, hvad hon icke *kan*; det vill säga, icke försöka det omöjliga."

"Sverige har länge dyrt pliktat för sina förbudslagar. Genom dessa har man pålagt hela den Svenska allmänheten en, om jag så må uttrycka mig, hög skatt, till förmån för enskilte corporationer, hvilka likväl icke förmått lyfta konstfliten och näringarne från den jemförelsevis med andra länder låga ståndpunkt, hvarpå de sedan sekler sig befunnit. Ej förr, än då man hos oss började med allvar öfvergå till ett friare handels-system, såg man huruledes tendence till täflan med utlänningen, i flera näringsgrenar visade sig, en täflan, hvars

välgörande följder icke ens kunna uti hoppets spegel fortfarande skådas, om man åter inför prohibitiv-system med alla derifrån oskiljaktiga tvångsband och onaturliga hinder för utvecklingen af menniskans industriella förmåga. Exempelvis må här nämnas bergshandteringen. Huru har icke denna näring varit fjettrad och begränsad. Hvilket förmynderskap öfver densamma har Staten icke utöfvat? Hvilka försök har man icke gjort, att, med tillhjelp af vetenskaperne, förbättra dess productioner? Och likväl måste vi nu, med erfarenhet derom, huruledes andra nationer städse gått framåt på denna väg, under det vi stått stilla, erkänna, att bergshandteringens enda verkliga hjelp och fortkomst äro att söka uti — — frihet."

"I fråga om *förbud*, erbjuda sig här 3 hufvudsakliga föremål, nemligen jern, bränvin och kläde. Om det första, eller jernet, är tvisten redan afgjord, vid behandlingen af ett icke längesedan här förehafdt betänkande från Economie-Utskottet. Det andra åter eller bränvinet bör betraktas från en alldeles egen synpunkt, i anseende till nödvändigheten att, så mycket ske kan, söka hämma dess, till sina följder, hotande mer och mer öfverhandtagande missbruk. Hvad deremot beträffar kläde, förekommer, att de klädesfabrikanter, som deltogo uti Tull-committéns arbeten, förklarade, att klädes-fabrikerne icke behöfva att njuta skydd af förbud för längre tid än 10 år härefter. De äskade således *förbud*, endast såsom en provisorisk åtgärd, nödig, efter hvad

man påstod, hufvudsakligen för att förhindra eljest oundvikliga förluster på dyrbara machinerier. Härvid bör dock märkas, att derest ullgarn får inkomma mot låg tull, kan klädesfabricationen möjligen blifva så förenklad, att de dyrbara machinerierne till en del blifva öfverflödiga."

"Härom får längre fram, då ordningen kommer till kläde, vidare talas, men jag hämtar emedlertid, af nu anförda omständighet, anledning understödja Herr *Hessles* mening, att princip-frågan om förbud borde afgöras till slut, eller sedan tullbetänkandet, i sin helhet, är pröfvadt. Eljest skulle möjligen någon anomali, i vissa hänseenden, kunna uppkomma. I alla fall får jag nu förklara, att jag vill hafva ordet *förbud* uti tulltaxan bibehållet, icke såsom en bestående grundsats, utan såsom ett undantag."

Herr *Wedberg:* Jag instämmer i Bevillnings-Utskottets åsigt. Förbud innefatta en orättvisa. Om nationens medlemmar per capita skulle yttra sig, komme ofelbart Utskottets förslag att qvarstå. Motiverna äro utvecklade af Herrar *Petre* och *Hessle*. Med dem förenar jag mig och yrkar, om icke meningarne kunna åtskiljas, votering.

Häruti förenade sig Herr *Wigert*.

Herr *Hallgren:* Såsom medlem af Bevillnings-Utskottet, har jag tillhört dem, hvilka ifrat för bibehållande af prohibitiv-system i vissa delar. Utskottet har lemnat en uppgift på brutto-tulluppbörden af de medel, som uppta-

gas i räkenskaperna under rubrik af tullmedel för vissa år. Deraf synes, att den utgjort år 1817 1,490,785 R:dr 2 sk. 9 runst. och år 1832 2,796,344 R:dr 5 sk. 9 rst., samt att den är för år 1833 utförd provisionelt till 2,955,540 R:dr 10 sk. 3 rst. Det är icke underligt, att så stor skillnad egt rum under en så lång tidrymd; men om förhållandena följas ifrån år 1824 till år 1833, finnes det, att tullbeloppet varit i jemnt stigande och fallande. Detta bör ej vara ett motiv för borttagande af förbud. Det är vidsträckt taladt om exempel ifrån främmande länder. Deras prohibitiv-system känner jag icke; men det tror jag mig veta, att i Frankrike och England borttages icke förbud, förr än der kan concurreras med utländningen. Uti Frankrike införas vissa varor blott i vissa hamnar. Tull-committéen, som hos oss varit nedsatt, bestod af ledamöter af flera yrken och har, efter 5 månaders arbete, hvars godhet vitsordas, föreslagit bibehållande af förbud för flere artiklar, än Bevillnings-Utskottet tillstyrkt i betänkandet N:o 29; och att frågan nu fått sådan utgång hos Bevillnings-Utskottet, har berott på en rösts pluralitet. Det är olämpligt, att nu borttaga principen om förbud, hvarigenom man skulle binda händerna på sig, vid pröfningen af särskildte förhållanden vid hvarje varu-artikel.

Herrar *Malmberg* och *Brovallius* instämde med Herr *Hallgren*.

Herr *Langenberg*: "Lika med Herr Grefve *v. Fersen*, anser jag att fråträdandet af Utskottets i dess förra betänkande etablerade princip, att till Kongl. Maj:t ingå med en underdånig anhållan, att officerare och manskap af Kongl. Maj:ts flotta måtte få användas såsom kustbevakning å för ändamålet inrättade lätta fartyg, till stor del befrämjar lurendräjeri och tullförsnillning; ty man måste medgifva att quarantaines-bevakningen betydligen inverkat på tullintradernes förökning, och i följd deraf minskat lurendrejarens lust att skaffa sig en oloflig vinst på Statens bekostnad, genom öfverträdandet af lagar och författningar, då, till exempel, hvad artikeln kläde beträffar, man har sig bekant att Svenska fabrikörerne, under quarantaines-perioden, fått tillfälle afyttra sina producter äfven till de städer som ligga närmast kusten, ett förhållande, som man torde medgifva såsom endast härledande sig från minskade utsigter, att på annat mindre lofligt sätt förskaffa sig behofven fyllda. Af dessa, med flera skäl, hvilka här äro för vidlöftiga att upprepa, anhåller jag att det Högtärade Ståndet ville fästa sin uppmärksamhet på nödvändigheten att antaga hvad Utskottet i betänkandet N:o 29 tillstyrkt Rikets Ständer att hos Kongl. Maj:t begära; hvarjemte jag, i förening med ofvannämnde yttrande, öppet får uttala den öfvertygelse, att om en sådan kustbevakning, som Utskottet i sitt förra betänkande tillstyrkt, nu allaredan vore i verksamhet och nyttan deraf erkänd, så skulle jag gerna vilja ingå på upphäfvandet af allt införselförbud utaf vissa artiklar, men så länge och intilldess någon sådan blifvit organiserad,

kan jag icke medgifva, att alla sorter fabrikater böra, emot erläggande af skyddstull, i Riket fritt få införas, utan vidhåller alltså fortfarande af förbud tills vidare utaf sådana fabriks- och handtverks-varor, som, införda till för stor mängd, blefvo skadliga för våra med mycken kostnad anlagde fabriker. Hvad åter förhöjning af tull på vissa öfverflödsartiklar vidkommer, så skulle jag gerna tillstyrka en sådan, emedan det vore en afgift, som i synnerhet drabbade den förmögnare classen, om icke dermed i det hela vore förenad mera skada än nytta; men lika med Herr *Halling* och flere Herrar reservanter anser jag, att en för hög tull endast åstadkommer oloflig införsel och tullförsnillning, och af dessa skäl kan jag för min del icke antaga denna punkt af betänkandet, utan anser att tullen bör snarare förminskas än förhöjas, samt vill således föreslå, att 1830 års tulltariff i det närmaste borde följas, såsom i min tanka i många delar tjenlig och i de fleste fall nu äfven antaglig."

Herr *Norman* instämde uti detta anförande, så vidt det rörer kustbevakningens bibehållande, som är det enda bandet emot lurendrägarnes handel, hvilken ej förekommes genom jemförelsevis mindre betydliga böter.

Herr *Ekerman*: Det är icke en omöjlighet, att i en framtid prohibitiv-systemet kan hos oss umbäras; men då Rikets Ständer icke vid denna Riksdag stifta tulltagar för längre tid, än högst 5 år, biträder jag ingalunda Bevillnings-Utskottets i första hufvudgrunden uttryck-

åsigt. Ståndet har också på förhand i sjelfva verket afslagit Utskottets princip genom beslutet om förbud emot utförsel af tackjern. Jag förmodar, att derigenom blifvit gifven den princip, som Ståndet antagit sig böra följa. Ej vidkännes jag, att jag endast ifrar för vissa varuartiklar eller försvarar uteslutande manufactur-arbeten. Jag har gått ännu längre, då jag vid föregående Riksdag yrkade förbud emot införsel af vissa handtverksvaror. Lika med Herr *Leffler*, har jag fästat min uppmärksamhet på den mängd af luxeartiklar, som äro införde. Det vore en lycka för vårt fattiga land, om det kunde umbära detta utländska glitter, som tynger handelsvågen och förstör allmän och enskild välmåga. Slutligen förbehåller jag mig, att serskildt få gifva min åsigt tillkänna vid hvarje artikel, då tulltaxe-förslaget till pröfning förekommer.

Häruti förenade sig Herrar *P. Winblad* och *Böök*.

Herr *Zander* utvecklade hufvudsakligen enahanda åsigter, som Herr *Holm* anfört.

Herr *Strehlenert*: I detta ämne är mycket taladt och skrifvet. Tull-committéen vidhöll den princip, att ordet *förbud* borde i tulltaxan bibehållas; och jag vet ej, af hvilken anledning Bevillnings-Utskottet frångått sådan åsigt. Herr *Petres* uppgift, att fabrikanter, som voro ledamöter i Tull-committéen, voro benägne att låta ordet *förbud* utgå, om blott det finge fortfara 10 år, vitsordar jag. Kortligen: jag biträ-

der icke Utskottets tanka, utan anser böra i Tulltaxan uttryckas de varor, för hvilka förbud behöfvas.

Herr *Arnberg*: Ifrån första behandlingen af detta ämne inom Utskottet, var jag af den tanka, att förr än principen afgjordes, borde man granska hvarje artikel i Tulltaxan, för att finna, om man kunde komma till afgörande af principen; men denna tanka underkändes af majoriteten. Då frågan andra gången förevar hos Utskottet, var jag icke tillstädes. Det skulle synas, som jag, efter sådant förklarande, borde fortsätta den åsigt, att först ingå i detailerne; men då jag förutser, att detta behandlingssätt skulle fordra längre tid, och enär jag är förvissad, att hvar och en tagit redan tillräcklig kännedom af tulltaxans detailer, tror jag, för min del, det vara rättast, att afgöra först principfrågan. Jag anser den på förhand vara afgjord genom beslutet, angående förbud emot tackjerns utförande, emedan, om Ståndet, efter att hafva statuerat ett sådant beslut i ett fall, ej vidhåller, att förbudssystem är gifvet, kommer principen att rubbas. Efter denna ingress öfvergår jag till besvarandet af Herrar *Hessles* och *Petres* anmärkningar. Man har anställt jemnförelse emellan tullintraderne och den bevillning, som drabbar enskilde, och man har åberopat andra länders exempel. Jag åberopar dem i motsatt rigtning. Alla Stats-economer anse tull, såsom skydd för inhemska näringar. Jag känner för öfrigt icke något land, som ej har förbud emot införsel af fabrikater, med undantag

af Preussen, som förut haft förbud, men numera icke, i följd af de långa marknadsplatserne. De länder, som hafva förbud, stå för fabrikater, hvilka ej få införas, på den höjd, dit annat land, såsom Preussen, icke kommit. Tillverkningar af bombasin, med 30 proc. skyddstull, har ej kommit till någon höjd, utan fabrikerne i denna väg hafva gått under. Herr *Hessle* har vidare talat om handtverksvaror, men något exempel har icke blifvit åberopadt. Om det sker, skall det falla i ögonen, att handtverkaren har annat än skyddstull-system att tacka för sin belägenhet. Herr *Petre* har återgått till den mörka forntiden. Grekerne och Romarne voro mest fosterländske, då ej ännu luxe var hos dem importerad, men i samma stund de fingo densamma, föllo de, i följd deraf. Man har ock åberopat Nord-americanska Staterne. Jag vet ej, om, då de uppkommo, förbud fanns i tulltaxan, eller ens om någon taxa der då fanns. Men om de, då de förenade sig, haft tulltaxa, hade det ej varit onyttigt, om det blifvit utmärkt, att Spaniorer voro till införsel förbjudne. När de förenade sig, beslöts förbud å vissa artiklar, men det existerade inom vissa år. Jag kan ej eller se, huru de åberopade exemplen kunna verka på systemet hos oss, då Rikets Ständer hvart femte år äro berättigade att förändra tulltaxan. Sålunda förhöll sig under Napoleons tid, från hvilken grundlades den höjd, hvarpå Franska industrien sig befinner. Af Tidningarne synas öfver-

läggningarne i Frankrike i denna del. Få näringar hafva der fri commerce och anse sig vara bäst skyddade genom förbud. Jag delar den tanka, att förmynderskap för näringarne ej är godt, men jag tror ej eller, att den industriela utvecklingen bör brådstörtas. Jag anser det vara en gifven sak, att hvar och en industri, som begynnes, bör fredas ifrån täflan med utländningen. Då den hunnit rotfästa sig, är tiden först inne, att öpna concurrencen. Jag skall vidare göra min tanka gällande, då artikeln kläde förekommer. Jag delar äfven den tanka, att, om artikeln ullgarn ej blifver skyddad genom tull, skall sådant leda till import; dock tviflar jag derpå, ty, då rudimaterien ej kommit i längre form, än garn, återstår $\frac{3}{4}$ af fabricationen. Jag har i min reservation yttrat en åsigt, huru proposition må ställas, i fall Herr Talmannen, sedan frågan om tackjernet är afgjord, finner sig kunna en sådan proposition framställa. Jag har nemligen trott, antingen att alla förbudsbestämmelser, som i 1830 års taxa finnas intagne, måtte intill nästa Riksdag bibehållas, eller att, med erkännande af nödvändigheten af förbudssystemets bibehållande, Rikets Ständer till Konungen må öfverlemna, att det, hvar så nödigt finnes, tilllämpa. Om propositionen härefter rättas, tror jag mycken korthet skola vinnas uti discussionen. Herr *Petre* har ansett, att man önskar beständigt prohibitiv-system. Detta är ej förhållandet, utan man önskar endast fortvarandet

deraf, intill dess landets production icke lider af förändringen. Icke är här den tanka uttryckt, att prohibitif-system skall fortfara till evig tid, men om man brådstörtande antager ett nytt system, uppkomma stora vådor. Jag skulle gerna medgifva en præscription, om det vore möjligt, att säga, hvilket år vore det lämpliga; men man kan icke på förhand bestämma, huru skyndsamt industrien utvecklar sig. Efter hvad jag nu yttrat, är jag färdig, att sluta mig till Herr *Holms* tanka, att serskildt pröfva förhållandet vid artiklarne i Tull-taxan, sedan principen blifvit afgjord.

Herr *Holm*: Man har invändt, att frågan derom, huruvida prohibition eller förbud skall i Tull-taxan qvarstå, borde uppskjutas, till dess Tull-taxan blifvit genomgången och granskad. Den förra omständigheten anser jag vara en principfråga; det öfriga rörer detailer. Hvar och en bör ock förutsättas hafva gjort sig reda för Tull-taxan. Således är det icke orätt, att genast afgöra principen. Jag tror ock denna fråga redan på förhand besvarad genom beslutet om tackjernet, då det derigenom är afgjordt, att ordet *förbud* skall uti taxan förekomma. Herr *Arnberg* har i allmänhet besvarat Herrar *Hessles* och *Petres* anmärkningar. Det säges, att tullen blifvit föreslagen för hög. Må hända är detta fallet i vissa delar; men man bör ock besinna tullvärdet, och huru obetydlig tullafgiften blir äfven vid den högre progressionen. Herr *Hessle* har ansett handtverkerierne äfven

böra skyddas genom förbud, om desse skulle tillämpas på fabrikerne. Jag medgifver utur viss synpunkt, att sålunda borde vara; det är dock någon skillnad, i afseende på fabrikerne. De förra äro icke blottställde för intrång af utländningen, så mycket som fabriker. Likväl kan det icke förnekas, att vissa handtverk behöfva lika mycket skydd, som fabriker. Jag vill exempelvis nämna svarfvare. Svarfvare-arbeten utföras här lika väl, som annorstädes. Dessa handtverkare lida intrång, genom införsel af utländska luxe-artiklar, som lika väl kunna tillverkas här, som af utländningar; och derigenom är detta handtverk bragt nära sin upplösning. Min öfvertygelse är den, att en gräns bör sättas för införandet af onyttiga varor. Man har redan talt om band på jernhandteringen. Utsigter äro emellertid yppade för dess större förädling. Tvånget är onaturligt, då man, för att gagna vissa inom landet, utestänger täflare utifrån. Man har åberopat lurendräjeriet i de södra orterne af Sverige. Jag har hört och tror det; men för det att en olycklig anda inrotat sig i en ort, bör icke hela landet lida deraf. Jag tror sådana lagar kunna stiftas, att lurendräjeriet, om det icke kan helt förekommas, må åtminstone inskränkas; men om så hög skyddstull, som å vissa artiklar, i stället för förbud, är föreslagen, antages, tror jag detta skola föranleda stor tullförsnillning, enär egennyttan skall veta att bana sig väg här, som i andra fall.

Herr *Grapengiesser:* En värd talare har anmärkt, att handtverkerierne icke äro i försvar tagne. Jag åberopar hvad jag förut anfört och erinrar, att jag under stadsmanna-näringar inbegriper allt, hvad dit hörer, utan undantag. Jag anser alla näringar böra skyddas. En annan talare har nämnt Englands och Frankrikes exempel och förment, att förbud ej finnes i nämnde länders tullförfattningar. Deras tulltaxor innehålla flere förbud. Uti inga länder finnas restrictioner mera, än i dessa. I Frankrike äro endast vissa hamnar, hvarest colonialvaror få införas. Uti England äro blott 3 hamnar, hvarest sidentyg få införas, inpackade i vissa lådor, till vissa qvantiteter med fartyg af 60 à 70 tons drägtighet. Således finnas der tillräcklige restrictioner. Man har vidare velat anse förbud öfverflödige och trott höga tullafgifter motsvara förbud; men då varans införsel tillåtes, sker undantag och blir tullen blott ett gäckeri. Det är ett svekfullt förhållande deri, att varor antagas vara skyddade genom $33\frac{1}{3}$ procents tull, då beloppet blir ringa, i följd af låg värdering å varan. Skillnad bör ock iakttagas för särskilda varor. Fabrikater införas i mindre packor. En sidenpacka kan vara värd flere 1000 R:dr, hvaremot jern af enahanda värde tager mycket rum. Det är således icke riktigt att säga, det tullen skyddar lika alla varor. I stället för att antaga restrictioner, som gälla i andra länder, utfärdas här författning, som tillåter varors afhämtning med öpp-

na båtar. När controlerne äro borttagne, är tullförfattningen icke verkställbar, då för öppna båtar sådan tillåtelse äger rum. Om förbuden äfven undanrödjas, gifves landet till spillo för den utländska vinningslystnaden, och Staten förlorar derpå, att landets näringar bortsäljas, hvilka i skatt betala mera, än tullen. Uti Stockholm hafva vid några få fabriker 600 man deras bergning. Om sådana inrättningar upplösas, hvarifrån skall Staten hämta utskylder, som på dem sig belöpt? Förbud bör ostridigt vara, der varan ej kan skyddas af tull; och jag tror landets näringar utgöra första villkoret för trefnaden. Jag vill citera exemplet af en artikel i Frankrike. Der finnes bomullsgarn förbudet till införsel. Det tillgår sålunda, att lurendräjeri- och tullförsnillningsprocenten der erläggas, och de utgöra 3 à 4 procent utöfver tullen. Här favoriseras lurendräjaren och tullförsnillaren på näringarnes bekostnad. Uti andra länder, der tullförsnillning eger rum, har man infört förbud; och jag hemställer, huru författningen hos oss kan följas, då inga controler äro bestämda. Tullverkets chef anser tullförsnillning lättare att förekomma, än lurendräjeri. Jag hade trott honom hafva bättre begrepp. Tullförsnillaren uppgifver sig vara sinnad att anmäla varan till förtullning. Om förbud är bestämdt för en vara, och den påträffas, tages den deremot genast i beslag. Min sak är icke att uppträda, såsom försvarare af prohibitif-system; jag vet, att sådant illa uttydes; men jag anser mig dock böra yrka bifall till betänkandet N:o 29.

Herr *Bååth:* Då jag uttalat min tanka om principen, vill jag ej vidare uppehålla mig vid de ytterligare skäl, som derföre kunna anföras. Frågan delar sig i tvenne punkter, den ena, huruvida denna princip bör först afgöras, och den andra, angående tillämpningen deraf å vissa artiklar i Tull-taxan. Det är stridande emot all logik, att begynna med tillämpningen, enär grunderna äro oafgjorde. Grunden om förbud ligger ej eller i Utskottets yttrande; och det synes vara nödvändigt samt oeftergifligt för sakernas ordning, att principen först afgöres; och sedan Ståndet afgjort, såsom jag förmodar, att tiden icke är inne, att taga bort förbud, blir andra frågan, hvilka varor skola med förbud beläggas. Jag anhåller om proposition derå, huruvida Ståndet bifaller, att förbud skall utur Tull-taxan utgå eller ej.

Herr *Biörck* instämde häruti.

Herr *Helleday:* Mina tankar äro för Ståndet tillräckligen kände, dels af min motion, dels af mitt yttrande, då Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29, återremitterades. Jag är ock öfvertygad, att de Ståndets ledamöter, som talat för prohibitivers bibehållande, sannt nitälska emot lurendräjeri och tullförsnillning. Men vi söka att på olika vägar hämma dessa för industrien farliga lagbrott. Jag begagnar detta tillfälle, att nu yttra, huruvida jag finner proposition nu kunna framställas å principen, pag. 4, af utlåtandet, N:o 45, i hvilket afseende jag tror det vara mindre väl betänkt, att först af-

göra, om förbud skall qvarstå i Tull-taxan. Exempelvis vill jag erinra, att, om Ståndet nu först beslutar förbud, och jag antager, att, under discussionen öfver de särskilda artiklarne ifrån *Agat* till *Ättika*, något förbud sedermera icke fastställes, blir ej eller förbud i Tull-taxan, så framt jag icke antager, att man då nödgas, för tillämpningen, förbjuda ättika. Jag kan ej rösta efter en sådan proposition, hvartill Bevillnings-Utskottets utlåtande, N:o 45, gifver anledning. Jag förklarar, att jag ej vill hafva förbud, så vidt det rörer varor att importera. Deremot, hvad tackjernet beträffar, bör det icke medgifvas till utförsel, så länge förädlingen befinner sig i sådana bojor. Till styrko för min satts, erinrar jag Ståndet om olägenheten att anticipera på beslut. Då fråga var om organisation af Stats-Rådet, beslöt Ståndet på förhand 12 ledamöter, men, när deras functioner bestämdes, erhöllo blott 11 ledamöter sådane; och då nödgades Ståndet, för att fylla antalet, tillskapa ett departement. Om principen nu antages, nödgas jag emot slutet förbjuda varor, som jag icke velat med förbud belägga. Jag yrkar, att Tull-taxan först måtte granskas.

Herrar *Thörn* och *Lundin* förenade sig häruti.

Herr *Limnelius*: Då jag nu yttrar min opinion i detta ämne, förenar jag mig med dem, som yrkat, att förbud skall i Tull-taxan qvarstå. Jag åberopar ej andra länders exempel, utan anser det vara bäst, att förblifva vid sitt

eget land. Beklagligtvis har Sverige efterapat utländningen i luxe och andra dårskaper. Jag minnes, att under förmyndare-regeringen var stadgadt, att sidentyger endast af trenne färgor fingo nyttjas, på det att ej onödig luxe skulle främjas. Om sådant stadgande fortfarit, hade Sverige varit i bättre ställning, än nu. Jag hemställer till talarne, om Sverige kommit i lyckligare belägenhet, sedan luxen inkommit. Sedermera har fattigdomen inrotat sig. Det är illa och oförsvarligt, att man ej låter i Sverige arbetas hvad som kan arbetas, utan anlitar utländningen, hvarvid redbarheter utgå ifrån landet. Det är tid att hushålla på annat sätt, så att icke landets välfärd må förstöras. Jag önskade ännu flere varor förbjudne, än som äro i Tull-taxan föreslagne, hvarvid bör tillses, hvad näringarne kunna tåla, relatift till concurrencen med andra länders industri. Jag anser det vara lika nödvändigt, att skydda den ena slöjden som den andra. Man har föreslagit detta skydd genom hög tull. Den skyddar nog litet. Genom profiten vid tullförsnillningen, lönar sig detta väl. Det lyckas 20 gånger att tullförsnilla, ehuru icke den 21. Derföre önskade jag dräglig tull och bevakning, sådan, att ej tullförsnillning kan ske. Slutligen kan jag icke annat, än beklaga, att fäderneslandet följer den nyare tidens anda; den är en ond anda, åtminstone icke en god anda.

Herr *Höök*: "Jag anser mig i denna vigtiga principfråga böra uttala min tanka i de

kortaste ordalag. Jag tilltror mig alltså icke ega den klara och genomträngande blick, som ovedersägligen fordras, för att med ofelbar visshet bedömma ämnet i dess helhet och deraf, med mera eller mindre sannolikhet, härflytande resultater. Det är dock, efter mitt begrepp, icke ur vägen, men deremot af behofvet högeligen påkalladt, att med största försigtighet och varsamhet tillvägagå, och dessa bjuda mig, att icke något våga, som kan, äfven på det mest aflägsna håll, medföra betänkliga eller vådliga följder. Jag inskränker mig således, att, under närvarande förhållanden, instämma i den åsigt, de ledamöter uttalat, som yttrat sig emot den af Utskottet gillade princip för allmän in- och utförsel-frihet."

Herr *Santesson*: Jag kan ej undgå att beklaga, dels enskildt, dels äfven för saken, att den ende af mina kamrater ifrån Götheborg, hvilken är actif handlande och förvärfvat sig närmare kännedom i detta ämne, ej mindre inom Tull-Committéen, än äfven uti Bevillnings-Utskottet, nu är utur tillfälle att deltaga i öfverläggningen, i anseende till Ståndets Herr Talmans opasslighet. I allmänhet är jag af den åsigt, att Rikets Ständer, så litet som möjligt, böra ingå i economiska författningar; och lugn öfverlemnar jag till Kongl. Maj:ts visa bedömmande, att afse de stadganden af vigt, som i detta ämne äro uttalade, der Rikets Ständer hafva beslutande rätt. Jag hoppas, att man må gå den väg, man bör gå. Jag deltar hvarken i

den åsigt, att frihet eller tillåtelse bör vara för all varuinförsel, ej eller uti de yttranden, som åsyftat, att göra förbud mera allmänt tillämpliga. Jag hoppas och önskar ett fortskridande till större frihet; jag hoppas detta, såsom bevis på stigande välmåga, och jag har anledning dertill af erfarenheten, att extenderad frihet ej visat menliga följder för våra fabriker; men jag tror, att man bör tillvägagå med behörig försigtighet. I afseende på första hufvudgrunden och Utskottets deri gjorda framställning, vill jag gå ännu längre än Utskottet, ty jag erkänner ej allenast Kongl. Maj:ts rätt, att utfärda förbud, utan äfven Kongl. Maj:ts rätt att upphäfva dem. Meningarne anser jag för öfrigt bäst jemnkas på det sätt, att Ståndet yttrar sig, vid genomgåendet af taxan, när det finner förbud böra äga rum, utan att nu på förhand fatta beslut i saken.

Herr *Tottie*: Då principfrågan hos Bevillnings-Utskottet förevar, deltog jag deruti, att ordet *förbud* skulle utur Tull-taxan utgå; men då var ej kunnigt, hvad sedermera af Rikets Ständer beslutats, angående bergverksnäringen. Ett steg är i denna del taget, och man afvaktar Kongl. Maj:ts visa beslut. Af sådant skäl ingår jag nu derpå, att förbud må i Tull-taxan intagas för de artikar, för hvilka Ständerne, vid taxans genomgående, kunna finna sådant lämpligt.

Herr *Olbers*: "Jag har redan förklarat, att jag i principen förenar mig med hvad Herr

Bååth anfört, men i anledning af hvad sedermera under discussionens fortsättning af flere värde talare blifvit andraget, får jag för min del ytterligare tillägga, att om än prohibitivsystemets afskaffande skulle kunna försvaras från synpunkten, att öka tullinkomsterne, och för consumenten medföra tillfället att få både förnödenhets- och luxe-artiklar för bättre pris, qvarstår likväl alltid ovederlagdt det vigtigaste och mest gällande skäl för bibehållande af bestämdt förbud i vissa fall för utländska varors införande."

"Det första är, att då inhemska konstfliten icke kan åstadkomma production af varor till det pris, kanhända icke till den godhet, eller åtminstone elegans, som utländningen, skola de mesta varor komma att hämtas från fremmande länder, hvarigenom ett öfverskott af import mot export skall äga rum, som i längden helt och hållet skall undergräfva Bankens metalliska fond. Det andra och vigtigaste är, att den inhemska fliten, industrien, arbetsamheten och kraften härigenom skall, om ej alldeles upphöra, åtminstone försvagas, och i följd deraf nationalandan och nationalstoltheten, grundade på känslan af landets egen förmåga och oberoende af utländningen, försvinna, hvilket åter mer än allt annat depraverar Nationen, från den inre moraliska kraft och esprit, utom hvilken saknas sann frihet och medborgerlig anda."

Herr *Helsingius:* I afseende på ordningen, är jag af den tanka, att principen bör först af-

göras. Ett skäl är, att jag tror derigenom undanrödjes tidsödande discussion. Andra skälet är, att Ståndet redan indirecte afgjort principen, genom beslut, i afseende på tackjern, att ordet "förbud" skall qvarstå i Tulltaxan. Ett ytterligare skäl är, att jag finner Utskottet hafva haft den försigtighet, att erkänna Kongl. Maj:ts rätt, i afseende på förbuds utfärdande emot in- och utförsel af varor. I det hela tror jag dock det ej vara af stor betydenhet, huru ordningen tages. Hvad sjelfva saken beträffar, är jag af den öfvertygelse, att ett land, som har vidsträckt areal och är glest bebodt, samt dock hunnit till fullkomlighet, i afseende på production af råvaror eller födoämnen, och så långt, att af dem tillverkas en mängd af öfverflödsvaror, såsom t. ex. bränvin, och ändock har det öfverflöd af spanmål, att det klagas öfver för lågt pris, i följd af liten afsättning, då mera än vanlig äring inträffar, bör lemna ändamålsenligt skydd åt de näringar, som förädla råvaror och skaffa arbete åt ett stort antal menniskor. Jag tror Sverige vara i denna belägenhet, att det är angeläget, att de förädlande näringarne lemnas ändamålsenligt skydd. Med uppmärksamhet har jag hört denna sakrika discussion om sättet, huru skyddet skall tillvägabringas, och hvarom jag tror den egentliga tvistefrågan hvälfva sig. Jag är ock öfvertygad, att talarne för de tvänne motsatta åsigterne sträfva till sina mål, och önska alla ett ändamålsenligt skydd åt näringarne; men den ena

åsigten tror ej detta skydd äga rum utan förbud, den andra åter anser, att det beredes bättre genom borttagandet af förbud och en skyddstull, såsom mellangift mot arbetskostnaden, som är dubbel här emot den, som finnes för främmande länders näringar. Vid första hufvudgrunden har Utskottet rigtigt anfört sjelfva Tullverkets Chefs yttrande i ämnet. Lika med en annan talare, erkänner jag, att i hans yttrande finnes den öppenhet, som gifvit tillkänna, att den rena viljan intet castrerar af öfvertygelsen. För min del erkänner jag, att Utskottet och Rikets Ständer äro Tullverkets Chef, Herr Grefve *Posse*, tacksamhet skyldige för detta öppna handlingssätt; men jag hyser tillika den förhoppning, att Chefen för Tullverket, hvilken med nit och patriotism omfattar sitt kall, kommer till den erfarenhet, att tullförsnillning är lika svårt att förekomma, som lurendräjeri, och att tullförsnillning, oaktadt alla Tullstyrelsens nitfulla bemödanden, sker under Chefens egna ögon i stor scala. Då han vunnit denna erfarenhet, tror jag, att han skall finna nödvändigheten, att, om den tanke blir gällande, att för framtiden intet förbud kommer att existera, det ej må tillgå annorlunda här, än på andra ställen, der skyddstull är bestämd, nemligen att vissa platser äro, som kunna bevakas, så att ej tullförsnillning kan ske, och att så ställes, att mindre skyddstull, i stället för en hög, bestämmes. Den förra är correctivet emot tullförsnillning. För min del är jag öfvertygad, att, då alla fabriker och handtverkerier önska bättre skydd, än hittills, skola de vara belåtne, om de äro förvissade, att de varor, som de tillverka, äro belagde med skyddstull af 15 à 20 procent. Just derföre, att de hafva mera beröring med det practiska, än Tullchefen, hafva de ock erfarenhet, att tullförsnillning sker i stor scala. Ehuru jag icke nekar, att införseln har det goda inflytande, att utländska varor begagnas, såsom modeller, finna landets fabrikanter och näringsidkare sig dock ej kunna täfla med utländningen under den starka tullförsnillningen. Det är någon möjlighet att taga reda på den lurendräjade varan, men icke på den tullförsnillade. Den igenkännes icke, då den finnes i magazinet. Under åberopande i öfrigt af hvad Herr *Holm* anfört, hvarigenom utlåtandet, N:o 45, i denna del blifvit ogilladt och betänkandet, N:o 29, gilladt, anhåller jag om proposition till bifall å detta sednare.

Herr *Mellbin* förenade sig med Herr *Helsingius*.

Herr *Hessle:* Till vederläggning af hvad Herr *Arnberg* anfört, får jag erinra, att jag i mitt förra yttrande ej hämtade exempel ifrån andra länder, emedan jag anser sådant vara olämpligt. För öfrigt synes mig frågan vara dechiffrerad af Herr *Helsingius;* dock tror jag, att Herr *Helsingius*, vid slutet af sitt anförande, sig misstagit. Denne talare har nemligen ansett det vara omöjligt, att få reda på en tull-

försnillad vara. Jag vill fästa hans uppmärksamhet derpå, att alla varor, som äro eller kunna blifva föremål för den inhemska konstfliten, äro af den beskaffenhet, att de förtullas och stämplas, hvilket sednare ådagalägger, att de äro förtullade; hvaremot råvaror, som ej äro föremål för konstfliten och tillåtas till införsel, ej stämplas; men controlen dervid är förpassningsstadgan. Då man känner Tull-författningarne och vet, att varorne vid förtullningen skola stämplas, samt att den varu-innehafvare är underkastad varans beslag och ansvar, hvilken ej visar, att varan är förtullad, tror jag ett misstag hafva uti Herr *Helsingii* omdöme i nyssanmärkte afseende förelupit. Jag anser ock, att, då, efter lag, man emot bestämda afgifter erhåller den vara, man önskar, och då det är lofgifvet att begagna varor, skall rättskänslan hos Nationen mera upplifvas genom åstadkommande af controler, föranledande till förtullning, än genom bibehållande af det onaturliga bandet emot varu-införsel, under det förbrukningen ej hindras, och i en tid, då utländska varor finnas i hvart hus. Under sådana förhållanden är det fåfängt att genom förbudssystem hindra varornes införsel. Det är ock rättast att taga ut skatt af varor, som förbrukas, och att på detta sätt lindra skatter för dem, som ej förbruka dylika varor. Det är bättre att genom ändamålsenliga åtgärder förmå Nationen till laglydnad, än att genom ett onaturligt system uppmuntra till lagbrott, och att genom

författning skapa brott. Ännu har ingen uppstigit, som säger att det är ett brott, att begagna en eller annan vara, då man på ärligt sätt fått densamma. Jag tror att General-Tulldirecteunen, Herr Grefve *Posse* sannt uttryckt förhållandet, och af egen erfarenhet kan jag vitsorda, att Nationen framskridit på de sednare åren i en bättre åsigt, än förut. I den mån, efter 1823 års Riksdag, tull-afgifterne förminskats och antalet af lofgifna varor ökats, i samma mån har förminskning skett, i afseende på det enskildta skyddet för lurendräjare. Den tid är icke aflägsen, då det var en heder att bedraga Tullverket, en heder att vara den störste lurendräjaren. Låtom oss icke genom onaturliga Författningar åter upplifva denna tid. Det är lättare att depravera Nationen, än att återställa dess moraliska kraft. Det är ej eller möjligt att begå tullförsnillning, utan i connivence med Tullstatens vederbörande tjenstmän, men deremot är det möjligt att lurendräja utan sådan connivence. Det säges icke, men anses dock positivt ej vara brott, att insmugla en vara, om man ej får förtulla densamma. Möjligt är det äfven, att stadga controler vid Tulltaxan, föranledande ärliga värderingar. De ske ock annorstädes, ehuru man antydt, att missbruk egt rum i Stockholm. Bästa medlet är, då man anser, såsom en skam, att vara lagbrytare. Så länge detta icke sker, hjelper ingen författning, utan brottsligheten framgår. För öfrigt, om Nationen skulle mangrannt rösta i denna fråga,

blefve resultatet olika, än då det bestämmes af enskildta interessen. Man tror sig genom författning kunna utestänga öfverflödet; jag tror det icke, ty, om icke enskilde vilja hushålla, ej tvingas de dertill genom lagar. Det är mindre välbetänkt, att nu på förhand afgöra, om förbud skall äga rum, eller icke. I afseende på tackjern, är det numera omöjligt, att borttaga förbud; men för öfrigt anser jag rättast, att om förbud öfverlägga, sedan taxan är genomgången. Om ej denna tanke delas, hemställer jag, om icke denna del af betänkandet, som handlar om förbud, bör erhålla en annan redaction. Här läses: "att, med erkännande af Konungens rätt, i afseende på förbuds utfärdande emot in- och utförsel af varor, så väl som af de rättigheter Konungen tillkomma, i afseende på Tractaters afslutande med främmande magter, en allmän frihet må förunnas." Det är gifvet, att så måste vara, när Utskottet ej tillstyrkt förbud; men, om förbud äger rum, måste här uttryckas, "att, med erkännande af Konungens rätt, i afseende på förbuds upphäfvande emot in- och utförsel af varor, &c." Jag yrkar proposition derå, att afgörandet af denna punkt ej må nu förekomma, utan att, sedan taxan blifvit genomgången, det må öfvervägas, om och huruvida förbud för vissa artiklar må vara fördelagtiga eller icke; och om ej denna min åsigt gäller, begär jag proposition derå, att det till Kongl. Maj:t öfverlemnas, att helt bestämma förbuds tillvaro eller upphäfvande.

Herr *Helleday* förenade sig med Herr *Hessle*.

Herr *Petre*: "Under här uppkomne opinionsstrid, har man äfven tviflat om fabriksintressets öfvervägande inflytande, framför handtverksintresset. I anledning deraf tager jag mig friheten anföra ett exempel, användbart för begge dessa intressen, i ändamål att visa, huruledes man ofta uti en uppskrämd inbillning förespeglar sig *fara*, som icke uti en verklig möjlighet finner rum. I förra Tulltaxan är beviljadt införande utaf fruntimmersskor. Deraf förespådde man sig Skomakare-handtverkets undergång och likväl visa nu tull-specialerne, att under en tidrymd af flere år endast 10 à 15 par dylika skor inkommit. Men jag återkommer till principen. Kan man icke bestrida, att *frihet* är hela verldsorganismens grundprincip, så måste man erkänna, att handelsfrihet är ett nödvändigt vilkor för odlingens framskridande. Den siste värde talaren har väl anfört, att andra länders exempel icke här borde anföras. Då jag likväl tror, att dylika exempel här äro på sitt ställe, vill jag hafva erinrat derom, att Tyskland inom sitt område har flera Stater, hvilka tillämpa hvarandra motsatta tullförfattningar. Man finner der, om man eljest bör tro på författare, som nyligen härom skrifvit, att välmågan är öfvervägande stor i de af dessa Stater, der handelsfriheten gynnas. Frankrike har belagt utrikes-ifrån inkommande jern med så hög tull, att den nära nog kan betragtas,

som förbud. Härigenom gynnas visserligen några i Frankrike ganska mägtiga intressen, men att landet i allmänhet derigenom lider, kan, vid eftersinnande af den Franska jern-tillverkningens höga pris, icke betviflas. Vårt grannrike Norrige, som nu mera njuter handelsfrihetens fördelar, torde för öfrigt böra åberopas såsom ett öfvertygande bevis på de stora verkningar, en dylik, på rigtiga grunder tillämpad frihet förmår åstadkomma."

"Talare hafva här gjort anmärkning mot ett i betänkandet reproduceradt yttrande af General-Tulldirecteuren, Grefve *Posse*. I anledning deraf, anser jag mig böra upplysa, att samma yttrande icke uttrycker andra åsigter, än som uti Tull-committéen gjorde sig i allmänhet gällande. Lika med Grefve *Posse* ansåg man der, att mellan lurendräjaren och tullförsnillaren förefinnes den märkliga olikhet, att den förre, ehuru brottslig inför lagen, likväl merändels urskuldas inför det enskilta omdömet, då deremot den sednare, såsom lagbrytare, omöjligen kan, i den allmänna opinionen, finna något öfverseende. Jag förnyar mitt yrkande, att förbud, endast såsom undantagslag, måtte få qvarstå uti Tullstadgan."

Häruti förenade sig Herr *Fries*.

Herr *Cederborg:* Jag vill ej uttala min öfvertygelse endast genom voteringssedeln, utan jag förklarar nu öppet, att jag förenar mig med Herrar *Holm* och *Bååth*.

Herr *Rubin:* Jag begär proposition å för-

sta punkten, såsom en principfråga. Den är redan så vidlyftigt discuterad, att hvar och en kunnat stadga sin öfvertygelse. Om ej det anses, såsom brott, att begagna en utländsk vara, då man har råd att skaffa sig den, är det mindre brott, då man använder sin spanmål, huru man behagar, ehuru man ej har rättighet, att, när man vill, förvandla densamma i bränvin. Jag anser det vara nödvändigt att Staten stundom emellankommer med förmynderskap, gillar utlåtandet, N:o 29, och vill behålla förbud, ej så länge jag lefver, men så länge jag inser nyttan deraf.

Herr *Hallgren:* Jag har redan yttrat mig i saken, men i anledning af Herr *Helledays* yttrande, hvarigenom han förklarar sig rösta emot förbud, i afseende på inkommande varor, ehuru han gillar förbud emot utförsel af tackjern, får jag tillägga, att, då betänkandet, N:o 29, förevar, gjorde sig den åsigt gällande, att ordet förbud icke borde separeras, särskildt för ut- eller införsel. Jag biträder den tanka, att förbud bör bibehållas, och begär proposition derå.

Herr *Leffler*: En talare har yttrat sig om handtverkeri-varors införsel och åberopat bevis, som ej äro bevis, utan snarare gälla för bibehållande af förbud emot införsel af vissa handtverkerivaror. Min öfvertygelse är den, att mycket mera af handtverkerivaror inkommer, tullförsnillad, än som i tullspecialen upptages; och ostridigt är det, att mycket skor och kläder bru-

kas här, sydde utrikes. En talare har ansett det vara lättare att lurendräja, då dertill icke fordras connivence med tulltjenstemännen, hvilken behöfves vid tullförsnillning. Jag vill förklara, att det är en farlig sak att förleda tulltjenstemännen. Om de hafva alfvare med deras tjenster, söka de att förekomma både lurendräjeri och tullförsnillning. Jag anser i öfrigt det vara öfverflödigt att vidare yttra mig, då så mycket är redan taladt, att alla måste hafva stadgat sin öfvertygelse i ämnet. Votering är ock redan begärd, hvarvid *Ja*-propositionen torde ställas på Utskottets förändrade princip, och contrapropositionen derå, att förbud skall i Tulltaxan uttryckas, med förbehållen rätt att derom särskildt i hvarje fall yttra sig, vid tulltariffens genomgående.

Herrar *Bruse*, *Frodell* och *Per Winblad* förenade sig häruti.

Herr *Rydin*: Med all aktning för abstracta theorier, vill jag först uttala min öfvertygelse. Flere hundrade tusende personers välfärd i min ort beror på utgången af detta ärende. Hufvudfrågan är nu, om förbud skall i Tulltaxan qvarstå. För min del anser jag detsamma vara för landet nödvändigt. En talare af den motsatta sidan har åberopat förbättringar i tullbevakningen sedan år 1823, men förbättringarne i vår industrie hafva ej stigit i samma mån. Bevakningen kunde äfven vara bättre. Nu är emedlertid begynnelsen gjord med näringarnes förbättring. Man har exempelvis talat om England och Preussen. Hvilken bevakning finnes ej der? Derföre åstadkomma äfven näringarne i dessa länder större production. En annan omständighet bör jemväl anmärkas, som är af vigt, nemligen: våra credit-lagar. Förhållandet kan ej blifva bättre, så länge vi äro qvar på vår nuvarande punkt i berörde afseende, jemförelsevis emot utländningen. Hos dem äro creditlagarne på stabel fot. $\frac{19}{20}$ af Fabriksidkare nedsätta 10 procent på varan emot contant betalning. Utrikes finnes växelrätt. Här är det en grace, om man, efter flera år, utbekommer en fordran. Detta är en abnormitet, vid hvilken man sällan fäster sig. Man åberopar, att hög tull är detsamma, som förbud. Om ändamålet vinnes, beror det dock på bevakningen. Man har talat om Norriges tilltagande i välstånd. Jag tror jemnförelsen icke vara riktig. Uti Norrige är ingen växande industrie. Norriges handel är grundad på export af råämnen. Jag beklagar, om Sverige, likt Norrige, skulle, i händelse af krig, afskäras utländsk tillförsel. Man bör ej i allt bero af utländningen; jag röstar *Nej* emot Utskottets sednare förslag samt önskar bibehållande af förbud.

Herr *Grapengiesser*: Då man här talat om industriens framskridande sedan år 1823, får jag upplysa, att jag, såsom ledamot af Stockholms Hall- och Manufactur-rätt, haft tillfälle att af dess specialer inhämta, huru näringarne declinerat. Cholerabevakningen har dock något upplifvat fabriksnäringen. För öfrigt god-

känner jag icke skillnaden emellan naturliga och onaturliga lagar. De sednare böra icke finnas i ett samhälle.

Discussionen ansågs slutad och Herr Talmannen framställde första hufvudgrunden i Bevillnings-Utskottets utlåtande, N:o 45, till bifall, hvarpå *Ja* och *Nej* svarades samt votering begärdes.

Herr *Wedberg* tillade härvid, att han begär votering, på det att utrönas måtte, huru många önska, att Sverige må stiga utur sin vanmakt.

En voteringsproposition uppsattes, och till justering upplästes, så lydande:

"Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets utlåtande, N:o 45, pag. 4, angående första princip-punkten, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, anses Ståndet hafva beslutat, att förbud böra i Tulltaxan utsättas vid de varuartiklar, der Ståndet, vid Tulltaxans granskning, kan finna lämpligt att, i hvarje särskildt fall, sådant bestämma."

Herr *Hessle:* Jag kan icke gilla contrapropositionen, utan jag hemställer, att den må lyda derå, att, om *Nej* vinner, anses Ståndet vara oförhindradt, att vid vissa artiklar bibehålla förbud; men derigenom underkännes icke den allmänna principen.

Herr *Malmberg* ansåg den upplästa voteringspropositionen vara godkänd och således all vidare discussion öfverflödig.

Herr *Holm* anmärkte, att voteringspropositionens godkännande redan var med klubbslag befästadt.

Herr *Ekerman* yttrade, att, sedan hvar och en uttalat sin åsigt och ämnet under nära fem timmar discuterats, samt Herr *Hessle* bifallit *Ja*-propositionen, som uttrycker hans åsigt, borde ock voteringen för sig gå.

Herr *Bååth* instämde med Herr *Holm*, och Herr *Wedberg* erinrade, att Herr *Hessle* begärt ordet innan klubban föll.

Uppå Herr Talmannens förnyade fråga godkändes voteringspropositionen, hvarefter den anslogs.

Herrar *Hessle, Wedberg, Santesson, Ekstrand, Levin* och *Tottie* reserverade sig.

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Halling, Klingvall, Mæchel, Forsberg, Falhem, Sahlin, Höök, Wærn, Olbers, Trolin* och *Örtenholm* voro frånvarande. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos innehålla 33 *Nej* emot 16 *Ja*, i följd hvaraf beslutet var, att förbud böra i Tulltaxan utsättas vid de varuartiklar, der Ståndet, vid Tulltaxans granskning, kan finna lämpligt att, i hvarje särskildt fall, sådant bestämma.

Herr *Thörn* reserverade sig.

§. 6.

Näst efter Herr *Helledays* afgifne yttrande i det uti 5 §. upptagna ämne, afbröts discussionen för någon stund genom uppläsning

af följande ifrån Expeditions-Utskottet inkomne förslag till Rikets Ständers underdåniga skrifvelser, hvilka godkändes:

N:o 241, angående verkställd granskning, dels af Stats-contoirets förvaltning och räkenskaper för år 1831, dels af redogörelsen för anslagen till Hennes Maj:t Drottningens Kröning, till Högtsalig Hennes Kongl. Höghets Prinsessan Sophia Albertinas begrafning och till Lejonbackens ombyggnad, och dels af redogörelsen öfver Finska ersättningsmedlen.

N:o 242, angående verkställd granskning dels af Krigs-Collegii, med derunder lydande cassors redogörelser, och dels af räkenskaperna öfver Carl Gustafs stads Gevärs-factori för år 1831.

N:o 243, angående verkställd granskning af Förvaltningens af Sjö-ärendena, Kongl. Maj:ts Flottas, med flera departements räkenskaper för år 1831.

N:o 244, angående granskning af Quarantaines-commissionens i Stockholm räkenskaper; och N:o 245, angående verkställd revision af Lazaretts- och Curhus-fondernes räkenskaper.

§. 7.

Uppå derom nu gjorda ansökningar beviljades ledighet ifrån Riksdagsgöromålen:

Åt Herr *Linderholm*, trenne veckor, beräknade ifrån den 18:de dennes;

och åt Herr *Santesson*, 2 à 3 veckor ifrån den dag, som framdeles uppgifves.

§. 8.

Efter det Herr *Olbers* uppläst sitt i 5 §. intagna skriftliga anförande, företrädde, efter anmälan, Herr Rådmannen *C. F. Wendt*, hvilken uppviste sin af Hans Exellence, Herr Grefven och Justitiæ-Statsministern påtecknade pollet, att vara fullmägtig vid denna Riksdag för städerna Ystad och Helsingborg.

§. 9.

Justerades protocollen för den 13, 15 och 18 sistlidne Augusti.

Herr Vice Talmannen och Ståndets Herrar ledamöter åtskiljdes kl. 3 e. m., men sammanträdde åter till fortsättning af

Plenum kl. 6 e. m.

§. 10.

Föredragningen af Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29, och utlåtande, N:o 45, angående stora Sjötulls-bevillningen, med hvilket ärende början skett under förmiddagens plenum, fortsattes, hvarvid förekommo:

Den icke afgjorda delen af 1:sta hufvudgrunden.

Herr *Helsingius* kunde icke godkänna sednare strophen af denna hufvudgrund, såsom ej fullt öfverensstämmande med Ståndets under förmiddagens plenum fattade beslut; hvaremot Herr *Leffler* trodde det vara rättast i denna del att bifalla, hvad i det sednare utlåtandet tillstyrkes.

Utom hvad angår redan afgjord del af första hufvudgrunden, bifölls, för öfrigt, i afseen-

de derå, utlåtandet, N:o 45, med förklarande, att äfven för de varuartiklar, der förbud komma att bestämmas, skola tullvärden och tullafgifter utsättas.

B) Andra, tredje, fjerde, femte och sjette hufvudgrunderna.

Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Sjunde hufvudgrunden.

Beslöts skola undfå denna lydelse: "Att alla för inhemska näringarne behöflige råämnen och naturalster, som ej lemna öfverskott till export, och hvilka etc."

Åttonde hufvudgrunden.

Ansågs böra erhålla följande lydelse: "Att inhemska råämnen eller naturalster, på hvilka öfverskott utöfver landets behof ega rum, och som äro till utförsel tillåtna, beläggas med så låg tull, att deraf etc."

Nionde, tionde och elfte hufvudgrunderne.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Tolfte hufvudgrunden.

Herr *Helsingius* åberopade, vid denna punkt, Herr *Skogmans* anmärkning, att rättighet borde lemnas Kongl. Maj:t, att, för beredande af en för Svenska handeln förmonlig reciprocitet, äfven kunna förhöja tullafgifterna å inkommande varor; och med denna förändring biföll Herr *Helsingius* betänkandet, N:o 29, i denna hufvudgrund.

Herrar *Bååth*, *Arnberg*, *Hallgren*, *Norman*, *Leffler*, *Egnell* och *Bruse* uttryckte enahanda åsigt, som den Herr *Helsingius* redan yttrat.

Herrar *Holm* och *Ekerman* ansågo hinder för en sådan åtgärd af 60 §. Regerings-Formen, som stadgar, att Konungen väl äger magt att nedsätta, men ej att höja tull å andra varor, än spannmål, uti hvilket stadgande förändring ej kunde beredas på denna väg.

Herr *Leffler* fann icke något hinder af grundlagen för det föreslagna tillägget, ty då Rikets Ständer samtycka dertill, att Kongl. Maj:t må äga rätt att höja tull, är det ock klart, att Kongl. Maj:t får denna magt, den han icke har utan Ständernas medgifvande.

Herr *Helleday*: Äfven jag finner, att Rikets Ständer kunna lemna Kongl. Maj:t tillåtelse att höja tullen, utan att ändra grundlagen; men jag skulle tro, att fördelarne deraf ej äro så väsendtliga, att skäl kan vara till undantaget, hvilket jag ej kan erinra mig hafva sedan det nya Statsskicket egt rum. För min del bifaller jag tolfte hufvudgrunden, sådan den är af Bevillnings-Utskottet uppställd.

Herr *Petre*: "Ehuru Herr *Helsingii* förslag har ett stöd för sig uti Högvördige Preste-Ståndet, hvilket, på derom af en icke andlig ledamot väckt fråga, detsamma med stor pluralitet redan antagit, kan jag icke medgifva bifall dertill, enär man genom ett dylikt bifall kunde komma att i ovanlig ordning tillvägabringa en grundlagsförändring."

Herr *Helsingius*: Jag kan icke erinra mig att jag talade om Preste-Ståndet, ej eller om hvarje fall, utan jag har blott åberopat Herr

Skogmans anmärkning, att rättighet måtte lemnas Kongl. Maj:t att, för beredande af en för Svenska handeln förmonlig reciprocitet, äfven kunna förhöja tullafgifterne å inkommande varor. Min mening har ock varit, att detta förhållande skulle användas endast när reciprociteten det påkallade. Icke kan jag finna att 60 §. af Regerings-Formen hindrar Rikets Ständer ifrån fattande af dylikt beslut, då Rikets Ständer genom nämnde grundlagsrum ej förbjudas att upplåta den ifrågasatta rättigheten. För öfrigt har jag blott framställt min åsigt.

Herr *Hessle*: Frågan synes mig vara ganska enkel. Lydelsen af Regerings-Formens 60 §., inkommen straxt efter den, som uppräknar bevillningsmedel, ådagalägger klart, att förhöjning uti tull å vara, utom å spanmål, kan icke ske utan Rikets Ständers samtycke, det vill säga att, om Konungen derom aflåter en Proposition, kunna Rikets Ständer densamma bifalla; men icke tror jag det gå an, att Rikets Ständer upplåta åt Regeringen magten, att emellan Riksdagarne efter godtycke förhöja tullen. Jag inser ej eller behofvet deraf, ty, om utländningen oskäligt höjer tull å våra producter, har Kongl. Maj:t rättighet, att till införsel förbjuda deras. Jag frågar om skarpare reciprocitet kan finnas; och då hoppas jag äfven förbudssystemet vara tillräckligen utsträckt. På detta sätt bibehålles ock grundlagen, sådan den är.

Herr *Holm* yttrade sig vara af Herr *Hessle* förekommen och ansåg det vara ett ingrepp i Svenska folkets sjelfbeskattningsrätt, om det föreslagna tillägget antages.

Herr *Helsingius*: I anledning af Herr *Hessles* yttrande, frågar jag, om icke en nyttig reciprocitet fordrar, att, derest utländningen lägger hög tull på våra alster, som till honom införas, äfven utländningens producter, som hit införas, må kunna genast med högre tull beläggas. Han skall då hellre nedsätta tullen å våra varor, än att exponera sig derföre, att Kongl. Maj:t lägger högre tull å hans. Hvad åter beträffar det förmenta hindret af grundlagen, så, i händelse fråga vore om någon annan, än Kongl. Maj:t och Rikets Ständer, skulle jag gå in på Herr *Holms* satts; men då i den åberopade grundlags-§. läses, att spanmålstullen får af Konungen höjas utan Ständernas samtycke, kan jag ej fatta annat, än att Konungen äger att höja tullen äfven å andra varor med Ständernas bifall, då jag läser §. sådan den lyder. Jag förnyar således min anhållan om proposition å tillägget, icke finnande Herr *Hessles* vederläggning klar.

Herr *Modin*: Jag har ej fattat Regerings-Formens 60 §. så, att Rikets Ständer ej hafva rätt att öfverlåta åt Kongl. Maj:t att förhöja tull. Om så vore, skulle orden: "utan Rikets Ständers samtycke," stå utan all betydelse; men detta samtycke kan ej vara öfverflödigt, då det i §. åberopas. En värd talare har hänvist till Kongl. Maj:ts rätt, att om tullförhöjning afgif-

va nådig Proposition. Han har visserligen i denna del rätt; men då Kongl. Maj:t ej har rätt att förhöja tull utan Ständernas samtycke, måste ostridigt följa, att Kongl. Maj:t genom Ständernas bifall får denna magt.

Herr *Cederborg* förenade sig häruti.

Herr *Ekerman*: Jag anser mig skyldig, att fästa uppmärksamheten på den villervalla, som kan uppkomma genom det beslut, hvilket här blifvit föreslaget. Vi komma snart att tvista, huruvida tullen å caffe skall bestämmas till 4, 5 eller 6 skillingar per ℔. Öfverlemnas nu till Kongl. Maj:t den rättighet, som är satt i fråga, skall Kongl. Maj:t, derest utländningen ökar tullen å våra bräder och vårt jern, kunna öka tullen å caffe till 32 sk. eller 1 R:dr eller derutöfver per ℔. Jag frågar, om detta kan vara Rikets Ständers mening. Å ena sidan beredes åt handeln fördel, men, å den andra, bör man ej genom ett penndrag bortgifva sin beskattningsrätt.

Herr *Bååth:* Jag kan icke föreställa mig, att, om Kongl. Maj:t tillägges rättigheten att i reciprocitetsväg höja tullen, Kongl. Maj:t skall begagna den på en sådan artikel, som caffe, hvilken är mera en nödvändighetsvara, än en öfverflöds. Vid omdömet föröfrigt i denna fråga, hänförer jag mig till tullen å jern och skogseffecter, som äro Sveriges hufvudsakliga exportartiklar. Jag förutsätter den händelse, att utländningen sätter derå en enorm tull, öfvergående effecternas värde. För sådan händelse

tror jag det böra vara Kongl. Maj:ts rättighet att sätta hög reciprok tull å de producter, det utrikes landet har att hos oss afsätta. Här förekomma flere artiklar, än caffe, som kan ju sättas i sista rummet. Den, som vill det nyttiga i saken, må ej draga den conclusion, att Kongl. Maj:t skall höja tull å en nödvändighetsvara; utan det måste öfverlemnas till Kongl. Maj:ts urskiljning och vishet att påsätta sådan reciprok tull, som närmast leder till målet, eller att tvinga till nedsättning af tull å våra exportartiklar hos utländningen. Jag förnyar således min anhållan om proposition å Herr *Helsingii* tillägg.

Herr *Ekerman*: Om frågan vore, att med lugn öfverlemna tillämpningen till Kongl. Maj:ts omvårdnad och vishet, kan ingen göra det mera, än jag; men när jag, såsom representant, är skyldig att iakttaga grundlagens bud, bör jag ej bortgifva Svenska folkets sjelfbeskattningsrätt, och då bör jag ej fästa mig vid det enskildta lugnet, utan vid grundlagens ord. Meningarne äro, såsom bekant är, jemväl stridiga derom, huruvida denna beskattning är direct eller indirect. Slutligen vill jag nämna, att jag i en afhandling läst det yrkande, att tullen å caffe per ℔ skulle bestämmas till 32 sk. och att tullen å socker skulle fastställas i enahanda proportion.

Herr *Petre:* "En talare har upptagit till särskildt besvarande ett af den näst föregående talaren anfört exempel: förglömmande såle-

des hufvudsaken för exemplets skull. Icke måtte detta instämma med den rätta ordningen för discussionerna, hvartill i min tanke hör, att man aldrig förlorar sig på sidovägar. För öfrigt är jag, i motsatts till dessa begge sistnämnde talare, förmäten nog, att icke vilja tillägga epithetet *vishet* åt något enda menskligt föremål; misskännande icke den goda syftningen af ifrågavarande förslag, hvartill jag, af redan anförde skäl, icke anser mig kunna lemna bifall."

Discussionen ansågs slutad och Herr vice Talmannen framställde den 12 hufvudgrunden till bifall; hvarpå *Ja* och *Nej* svarades, samt votering begärdes.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller 12 punkten ibland hufvudgrunderne uti Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, antages nämnde punkt, med det tillägg, att Rikets Ständer besluta, att, till beredande af en för Svenska handeln förmonlig reciprocité emot utländska makter, Kongl. Maj:t må äfven kunna höja tullen på inkommande varor intill nästa Riksdag."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Frodell, Santesson, Brovallius, Halling, Klingvall, Mæchel, Forsberg, Linderholm, Wendt, Hallgren, Rydin, Lake, Hahn, Trolin, Böök, Rubin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 21 *Ja* emot 21 *Nej*, hvadan den förseglade sedeln öppnades; och som den innehöll *Ja*, alltså var den tolfte hufvudgrunden, enligt Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29, bifallen.

Afdelningen II.

Bevillnings-Utskottet hade uti betänkandet, N:o 29, tillstyrkt, det skulle Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att officerare och manskap af Kongl. Maj:ts flotta hädanefter, å de tider af året, då sådant kan låta sig göra, måtte användas till seglande kustbevakning å för ändamålet lämpliga, snällseglande fartyg; men i det sednare utlåtandet, eller N:o 45, hade Utskottet, med frånträdande af nämnde tillstyrkan föreslagit, att Rikets Ständer skola hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kgl. Maj:t täcktes, efter företeende behof och tillgångar, i nåder låta sätta i sammanhang patrullerande controler ej mindre till sjöss, än till lands, hvilka ej allenast kunna upptäcka de lagbrott, som försökas, utan än mer afskräcka från de tillämnade.

Herr *Grapengiesser*: Jag anser betänkandet, N:o 29, i denna del vara rigtigare. Krigsmagten bör försvara landet emot dess fiender, ibland hvilka jag räknar lurendräjare. Dessutom tillkommer den omständighet, att marinen på detta sätt beredes öfning. Eljest skall denna öfning tillvägabringas genom utrustande af

särskilda flotiller. Här förenas således två omständigheter: öfning och betäckande af Statens inkomster. Lättseglande flotiller äro för ändamålet fullkomligen passande. Kostnaden betäckes genom tillökade tull-intrader. Jag afslår således det sednare betänkandet.

Med Herr *Grapengiesser* förenade sig Herrar *Norman, Helsingius, I. Winblad, P. Winblad, Langenberg* under åberopande af sitt under förmiddagens plenum upplästa skriftliga anförande, och Herr *Hallgren* med förmälan, att, enligt berättelse, hade, vid fregatten af Chapmans utsegling förlidne sommar, derå endast funnits tre sjövane båtsmän, hvilket visade olägenheten af bristande öfning.

Herr *Helleday*: Vi äro nu inne på ett vigtigt ämne. Jag tror, att, om man, genom förbud eller höga tullafgifter, vill bereda skydd åt näringarne, bör man först göra sig reda för hvad med ändamålsenliga controller förstås. Under en tid af 6 år har jag haft tillfälle att på närmare håll betrakta lurendräjeriet, södra kustboernes caracteristik, och under en tid af 2:ne år har jag varit i tillfälle att bedömma nyttan af Kronans manskaps tjenstgöring för kustbevakningen. Denna tjenstgöring slog sig väl ut i ett år, lurendräjeriet blef mindre, och tulluppbörden ökades; men förhållandet var icke enahanda det sednare året. Man kom då snarare till den erfarenhet, att genom den militaira bevakningen uträttades intet, utan att deremot lurendräjeriet genom densamma befrämjades. Resultatet första året härledde sig deraf, att bevakningen då förenades med quarantainesbevakningen. Fruktan för cholerans inträngande i landet verkade berörde tid mycket. För min del har jag sålunda den erfarenhet, att den Kongl. flottans manskap ej användes till kustbevakning ändamålsenligt. Jag skulle tro, att en bättre bevakning bör kunna uppfinnas. För närvarande är tullbevakningen så inskränkt på Skånska kusten, att den ej kan något uträtta; på kusten från Höganäs till Ystad äro endast tre à fyra patrouille-båtar. Jag hemställer, om med detta ringa antal något kan egentligen göras. Man har funnit de fleste beslag vara tillvägabragte med kustbåtar. Derföre måste kustbevakningen kraftigare föranstaltas. För att ernå detta mål, tror jag det vara rättast, att antaga förslaget, enligt utlåtandet, N:o 45.

Herr *Helsingius* föreslog, till meningarnes sammanjemnkning, antagandet af både betänkandet, N:o 29, och utlåtandet, N:o 45, i denna del med hvarandra sammanbundna, enligt hvilket förslag redactionen af beslutet skulle blifva så lydande: "Att Rikets Ständer böra hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att officerare och manskap af Kongl. Maj:ts flotta å de tider af året, då sådant kan låta sig göra, måtte användas till kustbevakning å för ändamålet lämpliga, snällseglande fartyg, äfvensom att Kongl. Maj:t täckes, efter sig företeende behof och tillgångar, i nåder låta sätta i sammanhang

patrullerande controler ej mindre till sjöss än till lands, hvilka ej allenast kunna upptäcka de lagbrott, som försökas, utan än mer afskräcka ifrån de tillämnade." Herr *Helsingius* tillade, att han väl äfven skulle antaga Herr *Helledays* invändning, att seglande kustbevakning ej varit gynnande under annat förhållande, än förskräckelse för cholera-sjukdomens inträngande. Men att, då denna sjukdom nu mera är att anse såsom Europeisk, synes enahanda bevakning böra af dylik anledning ega rum.

Herr *Holm* instämde hufvudsakligen med Herr *Helsingius*.

Herr *Grapengiesser*: Då Herr *Helleday* medgifvit, att den seglande bevakningen första året medfört nytta, måtte det ej eller kunna anses skadligt, att flottans folk deruti deltager. Det är orätt, att å södra kusten finnes så liten bevakning, som nu. Det vore icke ogagneligt, om dubbla linier af bevakning funnos. Jag förenar mig i Friherre *Kantzows* reservation och inser icke, att den underdåniga anhållan, som i betänkandet N:o 29 föreslås, är olämplig. Ej eller har jag att påminna deremot, att utlåtandet N:o 45 i denna del tillägges.

Häruti förenade sig Herr *Norman*.

Herr *Helleday*: Jag grundade mitt förra yttrande derpå, att den nuvarande kustbevakningen är otillräcklig, när förbud kommer att ega rum, och att det alltså är nödigt, att en starkare bevakning anskaffas. Jag hade trott mig icke eller böra tillkännagifva, på hvad sätt

bevakningen må ändamålsenligare organiseras. Jag fortsätter den tanka, att åsyftad säkerhet icke vinnes genom manskap af Kronans flotta. De äro ovana och, snart sagdt, lika demoraliserade, som kustboerne. Då de till detta manskap hörande hafva endast 2 sk. om dagen, såsom tractamente, kan man näppeligen hos dem supponera så mycken moralitet, att de vid alla tillfällen skola ega den ståndagtighet, att de skola motstå en förtjenst, större än hela deras gage för året. Min öfvertygelse är den, att till bevakningen böra begagnas personer, som ej hafva dylikt interesse, och jag förnyar mitt yrkande, att utlåtandet i nu discuterad punkt måtte antagas.

Herr *Hallgren*: År 1831 ökades tullintraderne betydligt. Möjligen afhöll rädslan för choleran till en ansenlig del ifrån lurendräjeriet; men i allmänhet må det nämnas, att, om flottans manskap, med dess ringa gage, blundar, bör man icke kunna förmoda, att befälet blundar, särdeles då Tullstatens tjenstemän alltid tillika äro om bord. Jag tror det blifva dyrare, om controllerande patruller till sjöss skola användas. Jag yrkar bifall till betänkandet N:o 29, men anser tillika detta och utlåtandet N:o 45 kunna med hvarandra förenas.

Herr *Norman*: Jag tror ingen vara, som ej beklagar, att Kronans manskap är illa aflönadt; men jag tror ock, att man bör söka att göra detta manskaps vilkor bättre; detta kan ske derigenom att man använder dem till kustbevakning, af hvilken åtgärd

jag hoppas Staten skola hämta rik skörd. Jag vill ej, att härvid skola begagnas canonbåtar, liggande i hamn, utan till flottan höra fartyg eller båtar, som rymma 6 à 7 man. Dessa fartyg eller båtar tror jag vara lämplige att använda till hämmande af lurendräjeri. Den fördel kan härvid derjemte vinnas, att dugliga lotsar danas. Anmärkningsvärdt är, att inga sådana finnas å Skånska kusten; hvarföre man måste anlita Danska lotsar, för att få skeppen lotsade genom Drogden ifrån och till Cattegat. Jag ser icke, att Kronans manskap kan på bättre sätt användas, hoppas, att betänkandet N:o 29 i denna del bifalles, men har icke eller att påminna emot tillägget i utlåtandet N:o 45, emedan ej nog starka controler kunna etableras, då lurendräjerisystemet i vårt land nått en större höjd, än någonstädes.

Herr *Hessle:* Denna fråga har två sidor. Det är gifvet att alla och en hvar önska den strängaste control öfver verkställighet af tullagarne; men man bör tillika vara varsam, så att controlen icke ställes på det sätt, att den må skada landet. Jag tror det härvid böra tagas i betragtande, att Kronans manskap består af roterade båtsmän med befäl af flottan. De kunna icke utgå med andra än bevärade båtar. Om control skall vinnas, måste patrulleringen vara oupphörlig och hvarje båt prejas an. Man kan ej då på förhand bedömma, hvilka händelser uppstå emellan bevärad båt. Förhållanden kunna derigenom med utländska magter uppkomma af betänklig art. Saken är olika, om en med tullbetjening bemannad båt prejas, eller om det sker af en bevärad, af flottans manskap bemannad båt. Om någon verkan af patrulleringen skall uppstå, måste den ske ej blott till Svensk kust, utan äfven till främmande kuster. Dessutom, hvilka stora utgifter skola icke af flottans användning till kustbevakningen uppkomma? Inkomsterne af tullmedlen skola blifva ringa, sedan flottan fått öfva sig. Man får se, om ej anslaget härtill skall blifva ett drygt anslag till fjerde hufvudtiteln, och om icke stor Statsbrist skall häraf föranledas. Jag tror att, då det är gifvet, att Kongl. Maj:t ensam commenderar krigsmagten, och det är öfverlemnadt till Kongl. Maj:t att skaffa controlen, bör det ock bero af Kongl. Maj:t att förordna, huruledes detta må lämpligast verkställas. För min del tror jag förslaget i betänkandet N:o 29 leda till flottans skada, och jag yrkar bifall å utlåtandet, N:o 45, i denna del.

Herr *Holm:* Jag har här hört så mycket talas om demoralisation i de södra orterne, att jag är färdig att tro, det den smittar, om man nalkas dessa landamären. Vådan är mindre af den militaira bevakningen, ty om den öfverträder tullagarne, är den tillika blottställd för krigslagarne; och detta skall väcka större fruktan för lurendräjeriets gymnande. Man har nämnt, att Kronans manskap är vid befattningen ovandt. Detta hjelpes lätt derigenom, att en tullbetjent anställes å hvarje fartyg, för att i-

nitiera manskapet. Dessutom lönar sig saken snart nog; och jag tror, att då det dubbla målet af öfning jemväl vinnes, bör förslaget understödjas, om ock med kostnad förenadt.

Herr *Olbers* förenade sig med Herrar *Hessle* och *Helleday*.

Herr *Petre*: "Denna fråga fäster otvunget uppmärksamheten på tulltjenstemanna-corpsen. Att denna corps väl organiseras, att man deruti ingjuter en bättre anda än den, som förut inom densamma i allmänhet existerat, må man utan tvifvel önska, att Styrelsen låter sig angeläget vara. I sammanhang härmed bör äfven märkas, att olyckligt är, då, på sätt man under en framfaren tid ej så sällan erfarit, Styrelsen låter utmärkelser vederfaras personer, hvilka på lurendräjeri eller tullförsnillning upphämtat sin förmögenhet — dessa utmärkelser må nu hafva bestått i en Commerceråds-titel eller i ett grönt band."

Herr *Bååth*: Jag finner Herr *Helsingii* förslag till sammanjemnkning af betänkandet N:o 29 och utlåtandet N:o 45 vara väl beräknadt. Emot antagandet af betänkandet N:o 29 i denna del, har man framställt farhågor, att dryga kostnader komma att ega rum. Jag beder att få hänvisa talarne till tullräkenskaperne för de år, då militaire-kustbevakning egt rum. Dessa räkenskaper utvisa, att intraderne under samma år flerdubblats. Jag kan ej bestämma förhållandet till ziffran; men jag refererar mig endast till Friherre *Kantzows* reservation, der det heter: "Man har emot detta förslag invändt de stora kostnaderna. Den ifrågavarande kustbevakningen kostade likväl, under de åtta år den egde rum, per medium icke mer än 43,400 R:dr årligen, hvilket, öfver hufvud räknadt, blef af ökade tullintrader flerdubbelt ersatt, enär uppbörden under tiden steg *alla* år till högre belopp, än det första, och *ett* år ända till en half million." Jag skulle således tro, att kostnaden tillräckligen betäckes; och genom åtgärden vinnes den fördel, att se oss tryggade ej allenast emot lurendräjeri, utan äfven emot införande af luxe-artiklar.

Discussionen ansågs slutad, och, uppå Herr vice Talmannens proposition, beslöt Ståndet, det böra Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att officerare och manskap af Kongl. Maj:ts flotta hädanefter, å de tider af året, då sådant kan låta sig göra, måtte användas till kustbevakning å för ändamålet lämpliga snällseglande fartyg, äfvensom att Kgl. Maj:t täckes, efter sig företeende behof och tillgångar, i Nåder låta sätta i sammanhang patrullerande controler, ej mindre till sjöss, än till lands, hvilka ej allenast kunna upptäcka de lagbrott, som försökas, utan än mer afskräcka ifrån de tillämnade.

Emot beslutet reserverade sig Herrar *Hessle*, *Helleday*, *Olbers* och *Wærn*.

Utskottets tillstyrkande, pag. 21, uti betänkandet N:o 29, att der placat-stämpel nyt-

tjas, å densamma bör antecknas efter hvad tullvärde förtullningen skett.

Bifölls.

Afdelningen III.

Yttrandet pag. 8 och 9 af utlåtandet N:o 45, öfver Herrar *Lagerhjelms* och *Grapengiessers* der nämnda motioner.

Bifölls.

Afdelningen IV.

Bifölls.

Afdelningen V.

Herr *Wærn*: Jag kan ej gilla det ringa afseende Utskottet gjort å Herr *L. J. Hjertas* framställning emot tulltaxe-förslaget, enligt betänkandet N:o 29, i det hela. Jag har blott en närmare kännedom om artikeln jern; men jag hade trott, att, hvad Herr *Hjerta* yrkat, kan tillämpas i allmänhet, och att detta skulle vara af nytta, både i afseende på Statens inkomster, och för producenter. För min del kan jag icke godkänna Utskottets åsigt, men finner tillika, att denna anmärkning ej kan blifva föremål för beslut.

Herr *Santesson* förenade sig med Herr *Wærn*, så vidt hans yttrande afsåg exporttullen.

Vid nu företagen behandling af Afdelningen V, igenomgicks tulltaxe-förslaget vid betänkandet N:o 29.

Härvid förekommo:

Lit. A.

Agath. Antimonium.

Betänkandet N:o 29 bifölls.

Apelsiner.

Herr *Hessle* åberopade sin, då betänkandet N:o 29 återremitterades, yttrade anmärkning, med afseende å den möjliga förblandningen emellan apelsiner och citroner; hvaremot Herr *Arnberg* förklarade, att Utskottet, såsom princip, antagit, att belägga öfverflödsvaror med högre tull, och att, om ej sådan control kunde ega rum, att citroner och apelsiner, vid förtullningen, må skiljas, vore controlerne icke mycket värde.

Betänkandet N:o 29 bifölls.

Apotheksvaror.

Arsenik. Betänkandet N:o 29 bifölls.

Aska, rå af träd eller andra vegetabilier, samt pott-, vallad eller oraffinerad.

Betänkandet N:o 29 bifölls.

Aska, pott-, raffinerad och calcinerad.

Herr *Santesson:* Då jag sjelf är glasbruksidkare, torde jag vara jäfvig, att häröfver mig yttra; men, med anledning af en utaf Bevillnings-Utskottet uppgjord och till Riks-Stånden utdelad tabell, som utvisar, att medelbeloppet af åren 1828, 1829, 1830, 1831 och 1832 införd raffinerad och calcinerad pottaska utgjort 29,361 lisp., anser jag mig hafva skäl att fästa uppmärksamheten derpå, att tillverkningen af denna vara icke är inom landet på den fot, att den kräfver tillökning uti införseltullen. Jag önskar näringen all framgång, men tror Utskottet hafva saknat skäl, att tillstyrka förhöjningen i tull å denna vara uti utlåtandet N:o 45.

Herr *Hahn* deremot åberopade hvad han vid återremissen anförde, och yrkade bifall å utlåtandet N:o 45 i denna punkt.

Herr *Modin* erinrade, att den tull, som Utskottet här föreslagit, ej är annan än den, som i 1830 års taxa innehålles; och förenade Herr *Petre* sig med Herr *Hahn*.

Discussionen var slutad, och tullbestämmelsen, enligt utlåtandet N:o 45, å raffinerad och calcinerad pottaska, godkändes.

Askar och Dosor. Assa Foetida.

Betänkandet N:o 29 bifölls.

Lit. B.

Balsam. Band.

Betänkandet N:o 29 gillades.

Bark. Betänkandet N:o 29, med förändringen enligt utlåtandet N:o 45, gillades.

Barometrar. Bastmattor.

Betänkandet N:o 29 bifölls.

Beck. Beckolja.

Betänkandet N:o 29, med rättelse enligt utlåtandet N:o 45, gillades.

Ben.

Herr *Hessle*: Förr än de handlande fästade sin uppmärksamhet vid artikeln *ben* såsom en exportvara, funnos få, som på landet samlade kreatursben, utan på flera ställen nedgräfdes de. Sedan kreatursben blefvo en exportvara, hafva de utgjort en inkomstkälla för de fattiga, hvilken medfört en positiv fördel för ortens fattiga invånare och äfven för landet genom indragning af utländska medel. Export-

tullen å oarbetadt ben har varit 1 sk. pr ℔. Nu är den föreslagen till 4 sk. per lisp., ehuru man vet, att denna vara ej betalas med högre pris än 4 sk. per lisp. Således skulle tullen blifva lika stor med varans värde. Jag har hört uppgifvas, att benqvarnar äro inrättade i Norrköping och Stockholm. Om detta varit en fördel, då tullen utgjort 1 sk. per lisp., frågar jag, om det är rätt, att bestämma tullen så hög, som 4 sk. per lisp., hvarigenom orsakas, att ben icke vidare köpas och således ej eller samlas. Denna näring tror jag icke behöfva sådant skydd. Det skadar fastmera näringen, utan att gagna landet. Jag yrkar, att tullen måtte nedsättas, åtminstone till 2 sk. per lisp., hvarigenom den nuvarande tullen likväl ökas med 30 procent.

Herrar *Helsingius* och *Wigert* med flere förenade sig med Herr *Hessle*.

Herr *Norman*: Jag kan icke dela Herr *Hessles* åsigt. Det är sant, att i början betalades denna vara med 2 sk. lispundet; men sedan man funnit, att kreatursben äro ett godt gödningsämne, är det att önska, att de må stadna qvar i landet. Varuartikeln betalas nu med 12 sk., om icke mera, per lisp. Betydliga reqvisitioner derå hafva ingått, som ej ens kunnat fullgöras. Jag bifaller Utskottets förslag.

Herrar *Zander*, *Arnberg*, *Langenberg* och *Valley* instämde hufvudsakligen med Herr *Norman*.

Herr *Grapengiesser*: Inom Bevillnings-Utskottet upplystes, att kreatursben äro rudimaterie för flere artiklar. Bensvärta blifver inom landet tillverkad, hvilken är fördelagtig för sockerbruk. Om tullen å ben sättes låg, gå de till utländningen. Man bör vara mån om bibehållandet uti landet. Det är anmärkt, att de fattige lida genom tull-förhöjningen. Detta är origtigt, då fattiga fabrikanter jemväl tillverka bensvärta, som är att sälja. Huru man än må betragta frågan, tror jag den af Utskottet föreslagna tull skola vara lämplig.

Herr *Norman:* Medelbeloppet af åren 1828, 1829, 1830, 1831 och 1832 införd bensvärta har utgjort 4,199 lisp. Det är bättre, att den göres i Sverige. Om någon ort ej behöfver ben till gödningsämne, kunde de användas till bensvärta, hvarå fabriker äro anlagde.

Herr *Petre*: "Jag vill endast meddela den upplysning, att numera näppeligen finnes någon ort i Sverige, der man icke, för jordbrukets behof af spillning, tager ben i förvar: varande på många ställen benpriset dubbelt så högt, som Herr *Norman* det uppgifvit."

Herr *Tottie* upplyste, att medelbeloppet af åren 1828, 1829, 1830, 1831 och 1832 exporterade oarbetade ben utgjort 141,860 lispund, hvaraf syntes, att utländningarne sätta värde derpå, och att följaktligen den af Utskottet föreslagna tull af 4 sk. per lispund icke är för hög.

Herrar *Santesson* och *Mæchel* förenade sig med Herr *Hessle*.

Discussionen ansågs slutad, och Herr Talmannen framställde denna punkt af betänkandet, N:o 29, till bifall, hvarpå svarades *Ja* och *Nej*, samt votering begärdes.

En voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets förslag, att en utförseltull af 4 sk. må bestämmas för 1 lispund af alla andra oarbetade slag af ben, utom elfenben och hvalfiskben, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer denna tull att bestämmas till 2 sk. för lispundet."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter samt insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Limnelius*, *Holm*, *Klingvall*, *Brovallius*, *Linderholm*, *Wendt*, *Hallgren*, *Höök*, *Wærn*, *Rydin*, *Wedberg*, *Lake*, *Bååth*, *Ekstrand*, *Hahn*, *Trolin*, *Böök*, *Rubin*, *Levin* och *Örtenholm* voro frånvarande. En sedel aflades förseglad, och de öfrige befunnos vid öppnandet och uppräknandet innehålla 28 *Ja* emot 11 *Nej*; i följd hvaraf en utförseltull af 4 sk. per lisp. var beslutad för alla andra oarbetade slag af ben, utom elfenben och hvalfiskben.

Herrar *Hessle* och *Mæchel* reserverade sig.

I allt öfrigt bifölls betänkandet N:o 29, i hvad det rörer varuartikeln ben.

Bensvart. Borax.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Borstar.

Herr *Leffler:* I betragtande af principen, att, om förbud bestämmes för fabriks-varors införande, böra äfven handtverkeri-varor skyddas, anser jag förbud böra beslutas emot införsel af borstar.

Herr *Helsingius*: Jag förenar mig i denna del med Herr *Leffler*, så mycket häldre, som jag på Svenska Industri-föreningens exposition sett de vackraste borstar.

Herr *Hessle:* I strid med de föregående talarne, yrkar jag nedsättning i tullen å borstar. Då man på nyss åberopade exposition sett vackra borstar, såsom voro de inkomne från utländningen, bevisar detta, att näringen ej behöfver skyddet af 33⅓ procent, utan att denna afgift må till hälften nedsättas.

Herr *Petre*: "Jag måste bekänna, att yrkandet af förbud i förevarande fall förekommer mig något oborstadt; finnande uti förslaget härvid en af de ytterligheter, hvaruti prohibitisterne så ofta störta sig."

Herr *Helsingius:* Må hända är man ofta oborstad; men då tror jag det vara bäst att låta sig borstas med Svenska borstar. Jag begär på förhand i denna fråga votering.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets förslag angående införseltull-bestämmelsen å borstar, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

Vinner *Nej*, kommer Ståndet att annorlunda besluta."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter, samt insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Limnelius, Holm, Santesson, Halling, Brovallius, Langenberg, Linderholm, Wigert, Wendt, Hallgren, Wærn, Fries, Höök, Rydin, Wedberg, I. Winblad, Lake, Bååth, Hahn, Olbers, Justelius, Ekstrand, Trolin, Rubin, Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad, och de öfriga befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 17 *Nej* emot 16 *Ja;* i följd hvaraf Ståndet skulle annorlunda besluta, och uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition.

"Den, som bifaller nedsättning af den utaf Bevillnings-Utskottet för borstar föreslagna införseltull till halfva beloppet, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, anses Ståndet hafva beslutat förbud emot införsel af borstar."

Voterings-sedlar utdelades till Ståndets ledamöter, samt insamlades efter upprop, hvarvid de vid nästföregående omröstning frånvarande äfven nu voro det. En sedel aflades förseglad, och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 18 *Nej* emot 15 *Ja;* i följd hvaraf Ståndet beslutat förbud emot införsel af borstar.

Herrar *Hessle, Helleday, Petre, Norman*, och *Biörck* reserverade sig, den sistnämnde

med fästad uppmärksamhet på förelupen inconsequence, i afseende på blecksslagarearbeten; äfvensom Herrar *Malmberg*, *Leffler*, *Helsingius*, *P. Winblad* och *Frodell* reserverade sig deremot, att förbud i tulltaxan ej blifvit utsatt emot införsel af blecksslagare-arbeten.

I afseende på tullbestämmelsen å borstar, gillades betänkandet N:o 29.

Bouillon de Poche, Broderier.

Betänkandet N:o 29 bifölls.

Broderduk, Made och Stramail.

Betänkandet N:o 29, med tillägget uti utlåtandet N:o 45, gillades.

Bruneller. Brunsten.

Betänkandet N:o 29 bifölls.

Bränvin.

Herr *Arnberg:* Hvad tullbestämmelserna å bränvinet angår, förenar jag mig uti hvad utlåtandet N:o 45 innehåller; äfvensom jag vid benämningen "andra slag af denna vara" fäster ordet förbud. Skälen äro, dels att tillräcklig qvantitet deraf finnes inom landet, dels att, sedan Ständerne antagit betänkandet, angående bränvinsbränningen, uti hvilket detsamma är en jordens uteslutande rättighet, är det en orimlighet att tillåta, det denna vara må komma in ifrån främmande länder. Jag yrkar således förbud emot införsel af bränvin af alla andra slag.

Herr *Hessle*: Sedan det olyckliga ordet förbud kommer att stå qvar i Tulltaxan, synes det icke vara lämpligt, att lägga det på annat, än bränvin af säd och potatoes. Der må det ega rum, då man vill hafva ett sådant stadgande. I öfrigt kan jag, i afseende på tullbestämmelsen, ej antaga utlåtandet N:o 45, icke ens betänkandet N:o 29. Enligt detta sednare är tullen för 1 kanna genièvre-bränvin, af till och med 12 graders styrka, utsatt till 40 sk. per kanna. Den är värd 2 R:dr. För dylikt bränvin af styrka deröfver är tullen utsatt till 1 R:dr 12 sk. per kanna, som kostar 3 R:dr. Tullafgifterne äro således här nära 50 procent. Det är orätt, att å denna vara lägga sådan tull. Det föranleder ej till annat, än att undandraga tullafgifterne, då tullen är så hög, och då undandragandet deraf medförer stor vinst. Å ett fat af 60 kannor blir vinsten 70 R:dr, om det olofligen införes; och denna vinst blir för den mindre grannlaga nog retande, att vidtaga alla möjliga åtgärder, för att bedraga Tull-styrelsen. Jag tror icke brist ega rum å varan, men jag tror ej eller, att Staten bör undandragas den inkomst, som den bör hafva. Jag yrkar, att för en kanna genièvre-bränvin af till och med 12 graders styrka, hvilken vara uppgår i värde till 2 R:dr per kanna, må tullen bestämmas till 24 sk., eller 25 procent. Det kommer ej in större belopp, än som säljes med fördel. Om tullen bestämmes till 24 sk., erlägges den alltid; men om tullen blir den, som Utskottet föreslagit, erlägges den icke till hälften. För genièvre-bränvin af styrka utöfver 12 grader, föreslår jag

tull af 1 R:dr per kanna, äfvensom att för bränvin med rubriken; "af alla andra slag" må i Taxan utföras förbud, med utsatte tullbestämmelser. För Cognac och Rhum må tullen bestämmas lika, som för Genièvre.

Herr *Helsingius*: Ehuru i præmisserne icke lika med Herr *Hessle*, förenar jag mig i hans resultat och anhåller att 1830 års Tulltaxa, i afseende på artikeln: bränvin, måtte följas.

Herr *Grapengiesser*: Jag kan icke förena mig med Herr *Hessle*. Tvärtom, då frågan är att skaffa Staten större intrader, tror jag, att de böra uttagas på utländska spirituosa, som begagnas af rikare personer. Jag godkänner i denna punkt Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29, dock ej i hvad det rörer sprit, som för luktvattens tillverkning inkommer. Tullen derå är höjd ifrån 10 till 25 procent. Härvid är af Bevillnings-Utskottet ett misstag begånget, fastän der upplystes, att ifrågavarande artikel är vin-sprit, hvilket begagnas, såsom en rudimaterie, hvaraf Eáu de Cologne tillverkas. Rudimaterien kan icke inom landet erhållas. Tullen derå bör vara måttlig, så att luktvattens-fabricationen i landet må kunna concurrera med den utländska. Eljest skall denna tillverkning här upphöra. I denna del yrkar jag likhet med 1830 års Tulltaxa.

Herr *Arnberg*: Jag skulle gerna afstå ifrån vidare yttrande, om jag icke här hört det skäl användas, att hög tull vållar tullförsnillning. Jag beklagar, att en beskattning, som kan lätt utgå, skall möta sådana svårigheter, att man tror sig frukta underslef. Då man vet att de ordinarie skatterne utan underslef utgå, vill det ock synas vara en möjlighet, att controllera betalning af hög import-tull, hvarigenom man må komma till ett bättre system, så att folkets bördor må lättas. Detta må vara till svar å omförmäldte yttrande. Tullförsnillning fruktar jag icke, såsom en följd af den här föreslagna förhöjningen. Det är upplyst, att medelbeloppet af åren 1828—1832 införd Rhum uppgått till 50,002 kannor. Detta talar för min sats. Jag tillstyrker förslaget, enligt utlåtandet, N:o 45.

Herr *Norman*: För min del anser jag beskattningen å bränvin vigtig, men då man känner lurendrägeri- och tullförsnillnings-systemets utveckling, fruktar jag, att påräknad inkomst för Staten icke vinnes genom hög tull. Således tillstyrker jag, i denna del, bibehållande af 1830 års Tulltaxa, emedan ju högre tullen är, destomera uppmuntras tullförsnillning. I öfrigt förenar jag mig med Herr *Grapengiesser* uti hans yttrande, angående tullen å sprit till luktvattens tillverkning.

Herrar *Zander* och *Langenberg* förenade sig häruti.

Herr *Leffler* erinrade, att bränvin af alla andra slag af till och med 12 graders styrka och derutöfver var, enligt 1830 års Tulltaxa, till införsel förbudet.

Herr *Petre*: "I motsats till en annan talare, skulle jag vilja foga mig efter Herr *Hessles* præmisser, men icke efter hans conclusion. Det måste ihogkommas, att, enligt inom Tullcommittéen meddelade upplysningar, Danskt bränvin ofta inpractiseras på de Skånska kusterna dymedelst, att man ifrån Danska båtar nattetid gör försänkning af bränvinsfat på känd grund, hvilka bränvinsfat, jemväl under nattetid, hämtas af Svenska båtar. Månne icke, under sådana omständigheter, tillräckligt vittnande om lagbrytarens djerfhet, säkrare är att stadga en lämplig tull för bränvins-införsel, än rent af förbjuda detsamma och såmedelst bereda bränvins-lurendräjaren det undseende, som han, åtminstone i opinionen, äger framför tullförsnillaren."

Discussionen ansågs slutad, och då till afgörande framställdes frågan om förbud emot införsel af bränvin af säd eller jordfrukter, alla andra slag, odestilleradt och destilleradt af till och med 12 graders styrka och deröfver, begärdes votering.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller, att bränvin, af säd eller jordfrukter, alla andra slag, odestilleradt eller destilleradt af till och med 12 graders styrka och deröfver, skola vara till införsel förbudne, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer detta förbud icke att äga rum."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter samt insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Holm*, *Helsingius*, *Frodell*, *Brovallius*, *Halling*, *Bruse*, *Mæchel*, *Linn*, *Linderholm*, *Hallgren*, *Wigert*, *Wendt*, *Höök*, *Wærn*, *Wedberg*, *I. Winblad*, *Bååth*, *Mellbin*, *Hahn*, *Justelius*, *Trolin*, *Rubin*, *Levin* och *Örtenholm*, voro frånvarande. En sedel aflades förseglad och de öfriga befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 29 *Ja* emot 6 *Nej*, i följd hvaraf ofvanberörde införsel-förbud var beslutadt; och utsträcktes detsamma, efter särskild fråga, till bränvin af frukt, med rubriken: andra slag.

Herr *Helleday* reserverade sig emot detta beslut.

Derefter framställde Herr vice Talmannen till bifall tullbestämmelserne å de till införsel tillåtne slagen af bränvin, 1:o enligt betänkandet, N:o 29, och 2:o enligt utlåtandet, N:o 45; hvarpå svarades *Ja* och *Nej*, samt votering begärdes.

Herr *Grapengiesser* ansåg förslaget, enligt betänkandet, N:o 29, vara det rättaste, med undantag af hvad det rörer sprit till luktvattens tillverkning.

Herr vice Talmannen föreslog till *Ja*-proposition bifall å betänkandet, N:o 29, i förutnämnde del, och i afseende på Contrapropositionen, önskade Herr *Arnberg*, att den må göras å 1830 års Tulltaxa, i afseende på tullbestämmelserne å bränvin.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets förslag uti betänkandet, N:o 29, angående tullbestämmelserna å till införsel tillåtna slag af bränvin, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer 1830 års Tulltaxa att i detta afseende bibehållas."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Holm, Strehlenert, Helsingius, Frodell, Linn, Brovallius, Halling, Bruse, Langenberg, Mæchel, Linderholm, Wigert, Wendt, Hallgren, Fries, Höök, Wærn, Rydin, Wedberg, Isr. Winblad, Lake, Tottie, Bååth, Mellbin, Hahn, Justelius, Ståhl, Rubin, Levin* och *Örtenholm*, voro frånvarande. En sedel aflades förseglad och de öfriga befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 15 *Ja* emot 14 *Nej*; i följd hvaraf betänkandet, N:o 29, i omförmäldte afseende var bifallet.

Emot beslutet reserverade sig Herrar *Zander, Helleday, Norman, Petre* och *Lundin*.

Derefter blef, efter särskild proposition, beslutadt, att tullbestämmelserna å de slag af bränvin, för hvilka införsel-förbud i Taxan kommer att utsättas, skola utföras, i enlighet med betänkandet, N:o 29.

Bröd, Bönor. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Behandlingen af Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29, och utlåtandet N:o 45, kommer att vid nästa plenum fortsättas.

§. 11.

Föredrogos och lades på bordet Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottets utlåtanden:

N:o 139, i anledning af motion, i fråga om de till Kongl. Maj:t vid sista Riksdag framställde önskningsmål;

och N:o 140, ytterligare, i anledning af väckt motion om åtskilliga förändringar i Arméens organisation och Rikets Försvarsverk.

Plenum slutades kl. ½ 11 e. m.

In fidem Protocolli
E. G. Runeberg.

Den 16 December.

Plenum klockan 10 f. m.

§. 1.

Fortsattes den förlidne plenidag började föredragning af Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29, och utlåtande, N:o 45, angående stora Sjötulls-bevillningen.

Härvid förekommo uti Tulltaxan:

Lit. C.

Cacao. Betänkandet, N:o 45, gillades.

Caffé.

Herr *Helleday:* Om genom den nu föreslagna höga tullafgiften af 6 sk. på ett ℔ Caffé, verklig inkomst för Staten skulle kunna beredas, ville jag biträda detta förslag, oaktadt Caffé till en del är en nödvändighets-vara;

men då jag är öfvertygad, att denna höga tull ej föranleder annat, än att Staten förlorar all inkomst häraf, tror jag det vara visligast, att 1830 års tullbestämmelse eller 3 sk. per ℔ bibehålles. Då jag enskildt vet, att Caffé på ofloflig väg, utan förlust för lurendräjande köpmän eller kustboer, inbekommes för 2 sk. per ℔, hade jag visserligen anledning att yrka så låg tull, men med afseende på den åsigt, som förlidne gårdag gjorde sig gällande vid Tullbevillningsfrågans behandling hos Ståndet, vill jag ej nu yrka lägre tull, än 3 sk. per ℔.

Herrar *Wigert*, *Thörn* och *Langenberg* instämde med Herr *Helleday*.

Herr *Hallgren:* Då uti betänkandet, N:o 29, föreslogs tull af 4 sk. per ℔:det Caffé, gjordes dervid ingen anmärkning; och ehuru jag, å ena sidan, ej biträder, att tullen skall sättas för hög, emedan deraf föranledes lurendräjeri, som är lätt, så tror jag dock, å den andra, att, om det lurendräjas en del, intaga flere i de större städerne varan i betydligare partier, och att Staten således icke blir utan intrader. Man föreställde sig inom Utskottet den åsigt, att 6 sk:s afgift per ℔ skulle leda till lagbrott, men det var motbjudande, att lagstiftaren ej skulle våga att höja tullen, utan att fråga lagbrytaren. Jag tror, att, då importen af caffé utgör i medeltal 3 millioner ℔, går man en medelväg, om man bestämmer tullen till 5 sk. per ℔.

Herr *Strehlenert:* Om Utskottets afsigt att förskaffa Staten inkomst slår felt, beredes snarare en beskattning för consumenter, till fördel för tullförsnillare. Det är anfördt, att, då tullen å caffé var 5 sk., förtullades obetydligt; sedan den bestämdes till 3 sk. per skålpund, förtullades t. ex. år 1832 3 millioner skålp. Detta bevisar, att, när tullen är för hög, endast tullförsnillarens förmon beredes. Jag anser en afgift af 3 sk. per skålpund vara den lämpligaste.

Herr *Zander* instämde med Herr *Helleday* och ansåg 1830 års taxas tullbestämmelse å caffé vara tillräcklig, för att förekomma lurendräjeri eller, rättare sagdt, tullförsnillning med denna vara.

Herr *Grapengiesser:* Inom Bevillnings-Utskottet har jag biträdt den mening, som utlåtandet, N:o 45, innehåller, eller att införseltullen å caffé skall bestämmas till 6 sk. per skålp. Vid frågans afgörande, ansåg jag densamma icke böra betragtas isolerad, utan i sammanhang med Statens öfriga förhållanden uti inkomst- och utgift-väg. Sedan Rikets Ständer beviljat stora ordinarie anslag och äfven extra anslag, har villrådighet uppstått, hvarifrån medlen skulle tagas. Att tillöka ordinarie bevillningen, vore orätt. Hvad Statslåne-utvägen beträffar, går den icke i fullbordan. Således återstår enda sättet, det att erhålla medel genom förhöjning af extra bevillningen. Nu är fråga om sättet, huru medel skola skaffas. Jag föreställer mig ej, att de på ett lindrigare sätt kunna erhållas, än genom förhöj-

ning af tullen å caffé. Man förmenar, att detta skall snarare vara för ändamålet hinderligt, enär högre tull anses leda till tullförsnillning. Detta bestrider jag, i följd af erfarenhet. Uti 1823 års Tulltaxa var tullen å caffé bestämd till 5 sk. per skålp. Man ansåg varan, i följd af den höga afgiften, tullförsnillas och tullen nedsattes till 3 sk. per skålp., på det att Staten skulle vinna ökad intrad; men denna procedure misslyckades, ty Staten förlorade genom förändringen 40,000 R:dr årligen, emot hvad eljest erhållits. Jag medgifver, att skålpundtalet var större; men tullbeloppet förminskades. Således gillar jag ej den sats, såsom allmänt tillämplig, att högre tull föranleder tullförsnillning. En anmärkare inom annat Riks-Stånd har uppgifvit, att, då caffé var belagdt med en tull af 5 sk., inkomsten var mindre, än sedan tullen nedsattes till 3 sk.; men motsatsen är bevist genom facta. Hvad betyder nu 1 sk:s förhöjning utöfver Tulltaxe-bestämmelsen år 1823? Jag skulle tro, att, då Tullstatens aflöning, som år 1823 utgjorde 120,000 R:dr, nu uppgår till 500,000 R:dr, fordrar en så enorm förhöjning äfven motsvarande tillökning uti Statens inkomst. Utgående ifrån denna synpunkt, anser jag, att 6 sk. tull å caffé per skålp. ej är för hög, utan att den kan höjas ännu mera, ehuru jag trott mig uti nämnde belopp finna en medelväg. Uti intet land är tullen å caffé så låg, som i Sverige. Tullen på öfverflödsproducter bör förhöjas, så att den ordinarie

bevillningen småningom må kunna nedsättas. Jag fortsätter således min åsigt, att utlåtandet, N:o 45, i denna del bör bifallas.

Herr *Arnberg:* Inom Bevillnings-Utskottet har jag öfvervarit behandlingen af detta ärende och uttryckte der min åsigt, ehuru hörande till minoriteten. Jag torde få erinra, att vid början af Riksdagen inkommo motioner, som åsyftade consumtions-afgifter. Motionerna blefvo af Bevillnings-Utskottet afslagne på den grund, att, då man kom till handläggningen af Tulltaxan, skulle man äfven komma till beskattning å öfverflöds-artiklar, hvarigenom consumtions-afgifterne skulle rättvisare fördelas och drabba hvarje consument. Nu vid denna punkt har jag hört yrkas nedsättning i tull till likhet med hvad 1830 års Tulltaxa innehåller. Grunden för denna nedsättning var förutseendet, att, om hög tull bestämmes, ingen intrad deraf, utan deremot tullförsnillning skall uppstå. Jag beklagar detta och tror det verkligen sålunda sig förhålla; men jag beklagar Sverige ännu mera, om detta hinder skall städse äga rum emot inkomstens förhöjning. Jag vet, att i andra länder tull är uppsatt 2, 3 à 4 gånger emot hvad Bevillnings-Utskottet föreslagit; och jag tror uppsättningen vara äfven här möjlig, om man vill saken med allvar. Jag förutser väl, att, under nu varande system, tullförsnillning uppstår; men då jag betragtar beskaffenheten af controlerne, förundrar det mig icke,

att handteringen oförsynt drifves. Tullverkets Chef, Herr Grefve *Posse* har, enligt hvad i utlåtandet, N:o 45, citeras, yttrat den tanka, att lurendräjeri är lättare, än tullförsnillning. Detta förråder en ignorence, då en hvar vet, i huru stor scala tullförsnillning hittills blifvit drifven. Under det hela Nationen begär högre indirecta skatter, för att undvika de bördor som trycka näringarne, måste de sednare interessena vika tillbaka för lurendräjeriets. Rikets Ständer förklara sig ej kunna gå Nationens önskan till mötes, derföre att tullförsnillning bör förekommas; men om man vill tillse ett bättre beskattnings- eller tullsystem, bör man icke förbise, att de bättre tullplatserne äro besatte med personer, hvilka betragta dem, såsom sinecurer, då de ej höra något klander för försummelse. Om man betragtar Douanier-corpsen, hvilken kostar oerhörda summor, finner man huru litet den uppfyller sin bestämmelse, derföre, att man icke här vidtager det correctiv, att flytta desse betjente ifrån ett till annat ställe, der de icke hafva bekantskap med lurendräjarne; ty, sedan denna bekantskap blifvit gjord, blifva de sjelfva lurendräjare. Vi hafva haft tillfälle att tillräckligt höra detta under discussionen upprepas. Men ej nog härmed. Om jag betragtar våra Tull-lagar och vår Förpassningsstadga, kan jag icke underlåta att dervid fästa uppmärksamheten. Jag finner, att en tullförsnillad vara, upplagd en mil ifrån strand, är med säkerhet deponerad; äfvensom att det

tillåtes, att transportera hästlass af socker och caffe; och ehuru man vet, att godset är förbrutet, får det dock till vissa qvantiteter transporteras, hvart helst man behagar. Om jag genomläser lurendräjeri-författningen, finner jag der stadgadt, att en vara, som varit på stället upplagd 48 timmar, ej är confiscabel. Hela stadgan synes mera ämnad att skydda förbrytaren, än att upptäcka densamma. Vid dessa förhållanden är det icke att undra, att brott ske; men det är icke omöjligt att åstadkomma något bättre. I synnerhet i en tid, då Nationen dignar af bördor i ordinarieväg, begär folket indirecta skatter, syftande derhän, att bördorne må lyftas ifrån skuldrorne och drabba consumenterne. För att komma till detta system, är ej annat att göra, än att förhöja tull å öfverflöds-artiklar. Så länge folket tåligt bär bördan, är det för administrationen indifferent, huru Tull-lagarne handhafvas; men om Representationen förklarar, att det för administrationen af Statsmachinen är nödvändigt, att ett så och så stort belopp af tull må uppkomma, blir det ett interesse för Styrelsen att iordningställa sådane controler, som åstadkomma förtullning af varan. Utur sådan synpunkt finner jag en tull af 6 sk. per skålp. caffe böra antagas. Jag inser att väl uppstår för ögonblicket stor tullförsnillning, men jag tror tillika, att just denna omständighet skall verka till förändring i controlerne; och då detta är enda medlet att ernå hvad af alla önskas, ingår jag på Be-

villnings-Utskottets förslag. Jag förmodar, att jag blir ensam om denna tanka; men då min åsigt är den, att landets näringar komma till välstånd, i den mån den directa bevillningen minskas och den indirecta ökas, bifaller jag tullbestämmelsen af 6 sk. per skålp. caffe, ehuru jag inom Utskottet ej tillhörde denna mening.

Herr *Helsingius*: Jag hyser samma åsigt, som Herrar *Grapengiesser* och *Arnberg* i detta ämne uttalat; dock skiljer jag mig i så måtto ifrån Herr *Arnberg*, att jag ej tror denna åsigt tillhöra minoritetens inom Ståndet. Hvar och en inser vigten af beslutet, vid betraktande af Statens inkomster. Då här bestämmes tull å en vara, som ej kan tillverkas inom landet, är en svårighet mindre, enär det icke göres afseende på skyddet för tillverkningen; och ej eller beskattas en vara, som är nödvändig för den fattige. Således kan man med godt samvete anse, att artikeln caffe blir några skillingar dyrare, särdeles, som den har lågt värde utomlands. Den begagnas, såsom en förnödenhetsvara, men är likväl blott öfverflödsvara och skadlig, då den i öfverflöd brukas. Jag inskränker mig för öfrigt nu inom området, huruvida man bör vara betänkt att förskaffa Staten inkomst af en öfverflödsvara. Den enda svårigheten är, att en hög tull kan befordra tullförsnillning. Jag medgifver, att alla de, som talat för tullens nedsättning, hafva skäl, då de betragta, hvad som förefallit; och jag medgifver, att betydlig tullförsnillning egt rum;

men det måste äfven medgifvas, att enda skälet icke varit hög tull; äfvensom jag tror, att ett bättre förhållande under de sednare åren inträdt, då tullförsnillning, efter hvad jag förmodar, betydligen förekommits; och lika väl måste den äfven hädanefter kunna förekommas, om tullen bestämmes till 6 sk., som då den är minskad till 3 sk. per skålp. Till detta antagande hämtar jag skäl af Tullverkets Chef Herr Grefve *Posses* yttrande, hvaruti han gifvit tillkänna, att det icke är svårt att hämma tullförsnillning. Då en man med sådan caracter, som hans, och på denna plats, lemnar dylikt förklarande, lärer han ej eller exponera sig för att deruti få dementie; och jag tror således åtgärder komma att vidtagas, hvarigenom tullförsnillning undanrödjes. Min förhoppning är, att tullförsnillning med hvarje år minskas, och jag anser det vara Borgare-Ståndets egen sak att bidraga till controlerne, då Tullverkets Chef förklarat sig gå till mötes. Hvad de nuvarande controlernes beskaffenhet angår, instämmer jag fullkomligen i Herr *Arnbergs* omdöme. Då jag är öfvertygad, att om tullförsnillning sker med caffe, den lika väl eger rum, äfven med en tull endast af 3 sk. per skålp., som med en afgift af 6 sk., så länge controlerne icke äro ändamålsenliga, och då emellertid betydlig minskning uti inkomsten uppkommer, efter 3 sk., när tullen påföres skålpundet, tror jag, att man icke bör anse sig vara af tullförsnillning hindrad att bestämma förhöjningen, hvilken egent-

ligen drabbar den, som consumerar för mycket caffe. Jag anhåller således om proposition till bifall å utlåtandet, N:o 45, i denna del och gör mig den säkra förhoppning, att detta blifver Ståndets pluralitets beslut.

Häruti förenade sig Herrar *Biörck, Fries, Bruse, Egnell, Tottie* och *Per Winblad*, med flere.

Herr *Wijk:* I motsatts med de sista värde talarne, förklarar jag, att jag icke kan dela den åsigt, Bevillnings-Utskottet i det sednare utlåtandet framlagt. Jag tror, att, då man stiftar lagar, bör man hafva till ögonmärke, att lagarne äro sådane, att de förekomma lagbrott, men icke befordra dem. Vid den här föreslagna tullbestämmelsen, skulle det sednare förhållandet inträffa till mångdubbel grad. Inom detta Stånd har jag mera än en gång hört omtalas, att en bättre anda vore att önska på den södra kusten, i afseende på lurendräjeri och tullförsnillning; men jag hemställer, om icke den goda andan qväfves genom den föreslagna höga tullen. Deremot tror jag, att om tullen å caffe blir vid hvad den varit, skall ej allenast uppbörden stiga, i följd af större import, utan äfven lurendräjeri och tullförsnillning få en sådan stöt, att denna branche af industri ej skall kunna så lätt komma sig åter före. Hvad angår yttrandet om tullförsnillning, finner jag retelsen vara för tulltjenstemännen större, i den mån tullen är högre; och med all agtning för Tullverkets Chef, tror jag, att, ehuru det bör

erkännas, att Tull-styrelsen gör allt, för att sätta bevakningen på en bättre fot, retelserne likväl äro så stora, att de ej kunna motstås. Jag har varit tillstädes, då caffesäckar blifvit inlagde i större fat, till vigt af 2,500 ℔, ärnade att föras till Sverige. Om man genomgår specialerne, finner man ej något fat caffe vara infördt utöfver 800 ℔:s vigt, som är det vanliga beloppet. Trenne fat hafva således inkommit, frie ifrån tull. Staten har uppburit tull endast för ett fat, men tullförsnillaren och tullbetjenten hafva delat vinsten. När förhållandet är sådant med 3 sk. tull, hvad har man då att vänta af 6 sk.? Man bör hufvudsakligast se på det moraliska hos Nationen, och följande denna synpunkt, icke vara nogräknad, om en afgift på en varuartikel inbringar 40,000 à 50,000 R:dr mindre inkomst. Nationen vinner mera genom en afgift, som bereder lurendräjeriets försvinnande, än genom uppdrifvande af tullen till den höjd, att Nationen demoraliseras. För lurendräjaren finnes intet heligt. Han öfverträder alla bud. Falska eder äro för honom ett intet. Många exempel kunna framtes. Domstolarne lemna derpå tillräckliga bevis. Jag kan således icke biträda Utskottets förslag till tullbestämmelse å caffe, utan förenar mig med dem, som tillstyrka bibehållande af 3 sk. tull per ℔. Jag anser mig jemväl böra upplysa, att år 1826, då tullen var 5 sk., importerades 1,900,000 ℔ caffe. Efter nedsättningen till 3 sk. infördes nära dubbelt. Således har tullin-

traden i sjelfva verket varit större. Jag hemställer, om icke Nationen skördar vinst, då mindre lagbrott, mindre tullförsnillning äga rum. Att hämma brotten, är mera värdt, än 40 à 50,000 R:dr.

Häruti förenade sig Herrar *Zander*, *Wigert* och *Wendt*, med flere af Ståndets Herrar ledamöter.

Herr *Hallgren*: För mig förefaller denna discussion underlig, då emot betänkandet, N:o 29, hvaruti tullen å caffe var föreslagen till 4 sk. per skpd, få anmärkningar gjordes, med undantag af Herr *Hallings*. Hvad förhållandet emellan importen af caffe åren 1832 och 1826 beträffar, vill jag minnas, att proportionen var såsom 3 till 2. Jag tror, att 2 millioner skålp. förtullades, då afgiften var 5 sk., men att mera än 3 millioner skålp. förtullades, då afgiften var 3 sk. Man vill antaga, att beloppet skall stiga påföljande år i samma förhållande, men med kännedom af handelsrörelsen, tror jag icke importens belopp bero egentligen deraf, huruvida tullen är en sk. mera, eller en skilling mindre å varan. Importen beror af conjunctur, förhållandet på nederlagsplatser, skördar m. m. På en annan omständighet torde jag jemväl få fästa vid detta tillfälle uppmärksamhet. Då betänkandet, N:o 29, förevar, gjordes föga anmärkningar emot utgående tullen. Detta är likväl ej likgiltigt, då man vet, att de hufvudsakligaste export-artiklarne godkändes, i afseende på den fria utförseln. Hvarifrån skall man

taga medel, om man ej lägger dem å import-artiklar. Hvad Herr *Arnberg* uppgifvit, angående ärendets behandling inom Bevillnings-Utskottet, vitsordar jag. Enär ingen bestridt förut 4 sk. afgift, förundrar det mig, att man vill nu hafva den nedsatt till 3 sk. Om ej min satts gäller att stadna vid 5 sk. och om votering sker emellan 6 sk. och 3 sk., röstar jag för 6 sk.

Herr *Helleday*: Jag är förekommen af Herr *Wijk*, som vederlagt alla de föregående talarne, men jag beder att få anföra några ord, i anledning af Herr *Arnbergs* uppgift, i afseende på åtskillige tull-tjenste-befattningar, att de anses vara sinecurer, och angående den mindre ändamålsenligheten af Douanier-corpsen. Hvad de högre tulltjenstemännen angår, är den beskyllning orättvis, att de ej göra skäl för sina tjenster. Min erfarenhet är den, åtminstone i södra Sverige, att dessa platser äro besatte med oförvitlige, de mest nitiske tjenstemän. I afseende på Douanier-corpsen åter, är jag visserligen af den öfvertygelse, att den i många delar icke motsvarar sitt ändamål, men jag tror, att, i en framtid, då bättre urval af personal eger rum, blir det möjligt att anskaffa pålitligare sujetter. Jag hemställer, om det är tänkbart, att en större ändamålsenlighet vinnes, då Rikets Ständer inblanda sig i bestämmelsen, i afseende på tullbevakningen, och icke öfverlemna detta åt Kongl. Maj:t, som är bäst i tillfälle att sådant åstadkomma. Deremot är jag

af Herr *Arnbergs* tanka, att lurendräjeri-förordningen och förpassnings-stadgan tarfva förbättringar, lika nödvändige, som bestämmelserna uti tull-tariffen; ty utan förändringar uti dessa författningar, hvarigenom öfriga författningar eluderas, är det omöjligt att etablera tillfyllestgörande controler. Så länge jag t. ex. har rätt, att i mitt hus hafva lurendräjad vara, då det icke kan visas, att den inkommit inom de sista 48 timmarne, m. m. är det icke att tänka, att controler å våra tull-lagar skola ega rum.

Herr *Santesson*: Om jag kunde antaga att tull-afgiften är en skatt å varan af den beskaffenhet, att den med säkerhet kan påräknas att utgå, och att den kan controleras, skulle jag icke draga i betänkande, att bestämma den tull, hvarom nu tvistas, till 12 à 24 sk. per skålp. På bättre sätt skulle icke Rikets Ständer då kunna komma ifrån sina bekymmer, än genom hög tull å consumtions-artiklar; men för mig är det icke fattligt, att, om tullen bestämmes till 6 sk. per skålp. caffe, Staten skall erhålla uti intrad, hvad den nu undfår, då tullen är endast 3 sk. Om Staten kunnat åtnöjas med 2 sk. per skålp., hade den fått ännu mera. Det är kändt, huru det tillgår med importen utifrån. Laster lossas i småstäderna; och jag hemställer, huru mycket Staten kan för dem erhålla, då varan är portatif. En person bär på sig densamma till 10 à 15 R:drs värde om dagen; och på detta sätt transporterar hela partiet, utan att införseln kan controleras eller med tull träffas. Det hörer således till en klok och välberäknad tullförfattning, att afgifterne äro sådane, att de kunna till Staten ingå. Med all aktning för Tullverkets Chef, Herr Grefve *Posse*, tror jag icke honom hysa den tanka, att omåttliga afgifter till Staten må bestämmas. Jag önskar, att tullen å caffe må förblifva vid 3 sk. per skålp.; men, om detta icke gillas, vill jag ingalunda medgifva förhöjningen till 6 sk., utan antager hellre 4 sk. per skålp., än att exponera Staten att erhålla en intrad af en à två millioner mindre, än annars.

Herrar *Norman*, *Ståhl*, *Falhem* och *Ekelund* instämde häruti.

Herr *Ekerman*: Instämmande uti Herr *Wijks* præmisser, anser jag caffe, ej såsom en öfverflöds-, utan såsom en nödvändighetsvara; och jag tror det icke böra förmenas fattige af hvad class som helst, att dricka en kopp caffe för drägligt pris. Genom den höga tullen komma ärlige handlande att införa varan med förlust, men lagbrytaren att skörda vinning. I fråga om sjelfva tullbestämmelsen, skiljer jag mig i så måtto ifrån Herr *Wijk*, att jag ej anser 3 sk. må bibehållas, utan Ståndet böra förena sig om 4 sk. afgift per skålp., helst jag befarar, att hela åsigten om den lägre tullen eljest sönderfaller, och att tullen kommer att bestämmas till 6 sk., till skada för Staten och enskilde.

Herr *Wedberg*: Med ledsnad har jag hört

den grundsatts drifvas, att tullförsnillning är grunden för lagens stiftande. Jag är boende uti det inre af landet och måste antaga, att den tull, som beräknas, blifver försäkrad genom tulltjenstemännens verksamhet. Då jag anser caffe såsom en öfverflödsvara, ehuru allmänt den begagnas, förenar jag mig med Utskottet uti tullbestämmelsen af 6 sk. per skålpund.

Herrar *Frodell* och *Leffler* instämde med Herr *Ekerman*.

Herr *Hessle*: Jag instämmer med Herrar *Ekerman* och *Santesson* uti de af dem uttalade principer; och jag hemställer, om det är rättsenligt, att i en tid, då allmänna rösten är höjd, angående förekommande af fylleriet, hvars menliga följder äro oberäkneliga, ej gå samma röst till mötes deruti, att till massan inom Nationen må lemnas ett surrogat för bränvinet. Något lämpligare i detta afseende är icke påfunnet, än caffe. Det begagnas af massan, och jag tror, att den högre tullen derå positift kommer att drabba den stora massan, och icke egentligen de mera väl lottade consumenterne. Jag tror den fördel böra afses, såsom störst, att varan må kunna skaffas för billigt pris. Då har man att hoppas, det bruket deraf skall utbytas emot begagnandet af bränvin. I flere orter har caffe redan intagit bränvinets ställe, och jag tror det kunna komma att göra det på de fleste. Min åsigt är, att de, som yrka 6 sk. tull per skålp., mindre se på den stora massans fördel, och att sträfvandet att erhålla betydliga

statsintrader ej föranleder annat, än mera känbara bördor för Nationen; ty jag har icke förhoppning, att nedsättning sker i de ordinarie skatterna; och förr än jag finner sträfvandet tillika åsyfta nedsättning i de ordinarie skatterne och de gamla debetsedlarnes innehåll, röstar jag hvarken för 4 sk. eller 6 sk., såsom tull på 1 skålp. caffe; jag tror den kunna nedsättas till 2 sk.; erfarenheten har nogsamt för mig ådagalagt förhållandet i denna väg, men jag inskränker mig nu till den hemställan, att proposition må ske å 3 sk. per skålp. såsom hitintills. Om de, som yrka tullbestämmelsen af 6 sk., handlade i fullkomlig consequence, tror jag dem hafva bort föreslå 12 sk. eller derutöfver; då meningen endast är, å deras sida, att höja skatterne. Då hade åtgärden äfven varit jemförlig med beslutet om den höga tull, som förliden gårdag sattes på en vara, och med det stadgade förbudet emot införsel af en varuartikel, som icke inom landet tillverkas till erforderlig mängd eller godhet.

Herr *Cederborg* instämde med Herr *Wedberg*, jemte anhållan, att, som hvar och en ledamot lärer hafva stadgat sin öfvertygelse i saken, proposition må ske och derefter votering anställas.

Herr *Bååth*: Här har blifvit talat mycket för och emot ökad tull å caffe, särdeles angående lurendräjeri och tullförsnillning, olägenheterne deraf och svårigheterne att dem förekomma. Jag delar deras åsigt, hvilka yttrat sig öfver

olägenheterna, men jag skulle hafva varit talarne förbunden, om de, i stället för klagomål, uppgifvit något verkande sätt, hvarigenom olägenheterne kunna förekommas. Mig synes att tullagarnes kraft egentligen beror af folkets orubbliga vilja att dem efterlefva; och då den icke finnes eller rubbas af egennytta, tror jag, att, med den erfarenhet, många år gifvit oss, det är nära omöjligt att stadga lagar, som utränga lurendräjeri och tullförsnillning. Jag vill ej vidare yttra mig öfver dessa olägenheter, utan öfvergår till omdömet om tullafgifterne. En talare har upplyst ett sätt för lurendräjeri, som frapperat, emedan det är alldeles nytt; och detta lemnar jemväl särskildt bevis på den sats, att lagarne hafva deras kraft i folkets orubbliga vilja att dem efterlefva. Då tullen var bestämd, såsom enligt 1830 års taxa, för 3 sk. per ℔, finnes af medelbeloppet för 5 år, att blott något öfver 2 millioner ℔ caffe blifvit årligen införde. Efter Sveriges folkmängd, utgör detta blott 1 ℔ om året på hvarje person. Om någon kan uppgifva evidentare bevis på tullförsnillning än detta, önskar jag det. Vi veta, att inom våra hus hvar och en förtär om året vida mera än 1 ℔ caffe. Detta bestyrker, huru, äfven med 3 sk. tull, omåttlig tullförsnillning egt rum, och då nu, efter den låga tullen, försnillning sker, tror jag den conclusion vara riktig, att, om tullen utsättes till 6 sk., skall den ovilkorligen försnillas dubbelt eller tvådubbelt; och tullspecialerne komme icke

då att visa så stort qvantum förbrukadt caffe, som tillförene. Jag har nu sett frågan ifrån den möjliga och legala synpunkten, och jag betviflar, att tillräckliga controler kunna uppfinnas. Alldeles förbiseende de motiver, som vissa talare uppgifvit, beträffande massan af folket, som behöfver caffe, förenar jag mig med dem, som funnit en afgift af 3 sk. per ℔ blifva det lämpliga tullbeloppet.

Herr *Wijk:* Jag vill uppehålla mig vid hvad en värd talare yttrat derom, att tullen å caffe ej nedsättes, om densamma till 6 skillingar per skålpund bestämmes, emedan de större städerne förtulla sin del af importen. Hvar och en, som importerar en vara, gör det under beräkning, att få sälja den. Om dessa större städernes handlande, som drifva direct handel med colonialvaror, ej kunna sälja dem till så lågt värde, som det sker i södra delen af Riket, skall afsättning brista. Denna handel bör dock uppmuntras. Med fartygen utföras de sämre trädvarorna, som ej kunna säljas inom Europa. Derföre bör nämnde handel underlättas. Annars få de handlande ej afsätta dåliga bräder, spiror och bjelkar. I sådant fall uppkommer äfven förlust i den utgående tullen. Den tredje förlusten afser, att flottan måste occuperas, när man tänker efter hvad till dess utredning behöfves. Man bör derföre göra allt, för att befordra ändamålet. På små båtar öfverfar man till Danmark och hämtar derifrån caffe; och dessa missbruk väc-

kas att fortfara genom den föreslagne tullen. Om tullen bestämmes till 6 sk., samt man beräknar assurance- och convoy-afgifter, med flere umgälder, finnes, att 60 procent åtgå af inköpsvärdet; hvilket ej kan annat, än anses vara orimligt. Retelsen till missbruken är för stor, så att, om hela arméer på kusterna uppställdes, vore det icke möjligt, att förekomma sådan frestelse. Om man vill utgå ifrån idéen att hämta tillgång för Statens behofver på indirecta vägar, bör man dervid taga vårt lands läge i betragtande. England har 3 millioners kustbevakning. Hvad kan den åstadkomma? Der passeras icke en mil, utan att man möter en tullbevakningsbåt. Man har icke destomindre sett Englands syfte att nedsätta sina tullafgifter. Derföre hafva intraderna jemväl tillökat sig. Vi böra följa detta exempel, som för oss är mest antagligt. På dessa ytterligare skäl vidhåller jag mitt bestridande af tullens förhöjning till 6 sk. per ℔ å caffe.

Herr *Norman* instämde med Herr *Wijk*.

Herr *Arnberg*: Jag är uppmanad att lemna svar å några anmärkningar. En värd talare har erinrat, att tulltjenstemännen å de södra platserne icke äro förtjente af tillvitelser. Jag svarar, att jag icke riktat anmärkningar specielt emot någon; men jag tror, att mycket åsidosättes, som borde göras, för att åstadkomma controler. Samme talare har yttrat, att Rikets Ständer ej mägta åstadkomma controler som äro användbare. Jag medgifver detta; men jag tror likväl, att ett ut-

tryck af Rikets Ständer, att controlerne kunna och böra vara bättre, är på sin plats, helst jag är öfvertygad, att talaren, med de flere, som här yttrat sig i motsats med min åsigt, dock tillika hysa det omdöme, att ett bättre controlväsende behöfves, för att ej undertrycka ärliga handlande. Man har åberopat den goda anda, som man vill göra gällande på den södra sidan, men samme talare, som yttrat detta, har äfven förklarat, att han sett fastager, innehållande 2,500 skålp. caffe, då tullspecialen icke upptagit mera än 800 skålp. i det inkomne fatet. Detta innebär uppenbar tullförsnillning. Dessa yttranden äro i uppenbar strid. Äfven den lilla vinsten är icke förkastlig för lurendräjaren, och begagnas, lika väl, som den större, om icke controler motverka företagen. Är folkets opinion att betala högre tull, för att undfå lindring i den directa bevillningen, måste den goda andan höja sig dertill, att man söker att efterlefva de författningar, som för folkets väl äro erforderliga; och för folkets väl anser jag det vara erforderligt, att tullen å caffe förökes. Ett uttryck af massan har man sett uti Bonde-Ståndets beslut, att tullen å caffe skall bestämmas till 6 sk. per skålpund, hvilket föranleder, att öfver frågan kommer att voteras i förstärkt Stats-Utskott. Redan inom Bevillnings-Utskottet yttrade sig hvar och en af Bonde-Ståndets ledamöter för denna högre tull. Man har under dis-

cussionen uppgifvit retelse till vinning. Jag fruktar den icke för retelsen, utan derföre att vi ej hafva controler, men dem kunna vi få. Äfven jag vill betrakta den moraliska sidan hos nationen; dock tror jag icke förbättring ifrån demoralisationen vinnas genom borttagande af lagar som finnas, utan genom stiftande af sådane, som straffa missbruken och förekomma dem. Jag upprepar, att jag är fullt öfvertygad, att de, som tala för nedsättning i tull, hysa tanka om det moraliska förderfvet genom de nuvarande tullagarne; men just derföre, att sedeförderfvet genom dem ej kan på annat sätt utrotas, än då administrationen är i nödvändighet att uttaga medel på denna väg till Statens behofver, äro intill dess förhoppningarne om ett förbättradt system fruktlösa.

Herr *Helsingius:* Jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att, om den högre tullen, hvarom tvistas, ock bestämmes till 6 sk. per skålp., blir den likväl ej högre än 25 procent af värdet. Det är redan medgifvet, att caffe är att anse såsom en nödvändighetsvara, dock endast under vilkor, att den icke förtäres till öfverflöd. Jag antager consumtionen för en person af 10 ℔ caffe under året vara lagom, och då betalar han, efter 6 sk. per ℔, för året 30 sk. mera än förut, om tullen, vid försäljningen, återtages. Hvar och en finner, att häraf belöper sig obetydligt å hvarje dag och hvar och en finner, huru litet detta skall finna consumtionen eller afsättningen. Herr *Wijks* exempel äro tänkvärda, såsom grundade på facta; men jag finner mig icke vara af dem vederlagd. Tvärtom har Herr *Wijk* bevisat, att tullförsnillning skett, äfven då tullen å caffe ej varit högre än 3 sk. per skålp. Herr *Wijk* har fästat synnerlig uppmärksamhet på demoralisationen hos nationen genom hög tull å caffe. Vore frågan nu om nationens demoralisation, skulle jag fästa mera afseende på denna omständighet; men jag tror, att Svenska nationen är hvarken lurendräjare eller tullförsnillare. Dessa bestå af en obetydlig del. Att för dem stadga något, till beredande af större eller mindre moralitet, är öfverflödigt. Bästa medlet beställes hos repslagaren; men så länge en mängd menniskor icke saknas, som ej anse ondt deruti, att kapra åt sig af Staten, skola ej leveranser ske af repslagaren. Emedlertid torde de af Herr *Arnberg* antydda controler icke vara omöjlige. Deremot, då reciprocitet i handel är af Herr *Wijk* åberopad, medgifver jag visserligen den af honom nämnda verkan, men, om afsättningen af caffe minskas, drabbar detta obetydligt den måttliga consumenten, likasom den omåttlige brukaren ej eller deraf har någon egentlig känning. Jag får ock erinra, att tullen å caffe, i förhållande till inköpspriset, ej är så hög, som den å viner. Om, såsom Herr *Bååth* förment, den föreslagna tullbestämmelsen minskar införtullningen, bär detta correctivet i sig sjelf, då vederbörande såmedelst blifva om tullförsnillnings tillvaro öfvertygade, samt Tullverkets Chef och Regeringen, komne till bättre erfarenhet, skola vidtaga åtgärder till

missbrukets hämmande. Jag finner mig icke vederlagd, och förnyar min anhållan om proposition å tull af 6 skillingar per skålpund å caffe.

Herr *Grapengiesser*: Jag inser väl, att förhöjningen ifrån 3 till 6 sk. innebär skatteförhöjning; och de, som derå fästat uppmärksamheten, hafva utgått från den synpunkt, att skatterne böra minskas, icke ökas; men en annan omständighet är den, att Rikets Ständer hafva beviljat betydliga summor till förökning i statsutgifterne. Jag frågar: hvarifrån skola medlen härtill tagas? Något lindrigare sätt är icke att hämta, än genom ökad tull å öfverflödsvaror. Jag har fästat min uppmärksamhet derå, att talaren ej vederlagt mig häruti eller härom yttrat ett ord. Således måste talarens mening hafva varit, att lägga medlen på den ordinarie bevillningen. Jag har förut utvecklat skälen, hvarföre jag anser förhöjningen böra i första rummet läggas på den extra ordinarie bevillningen och den ordinarie bevillningens ökande vara sista steget. Nu återstår tvistefröet om möjligheten att utbekomma denna tull. Flere talare hafva yttrat, att ökad tull bereder tullförsnillning. Jag vet att den är härstädes icke okänd, utan att den finnes öfverallt i större eller mindre scala. Här är frågan att minska den; och detta tror jag, på redan anförde skäl, icke vinnas genom låg tull, utan endast genom ändamålsenliga och stränga controler och bevakningsåtgärder.

Herr *Egnell* tillstyrkte, på Herr *Helsingii* skäl, 6 sk. tull per skålp. å caffe.

Herr *Santesson*: Herr *Wijk* har ådagalagt huru den reela sjöfarten qväfves. Den bär sig icke, utan redandet öfvergår dertill, att med småbåtar hämta behofven ifrån utländsk kust. Det åligger nationen att vaka deröfver, att den reela handeln uppehålles, i stället för att öfverflytta den å lurendräjare och små båtar. Ståndet bör bevaka de redlige handlandes rätt. Jag frågar, om, med afgift af 10 à 11 sk. å ett skålp. caffe, det är tänkbart, att den ärlige handlanden kan rivalisera med den oärlige. Det är omöjligt, att blott skatta och icke handla. Det torde gifvas en möjlighet af control, men jag hemställer, om det vore rätt, att densamma vidtaga. Den skulle bestå deruti, att förtullningsställen blefvo till 2, 3 à 4 reducerade. Om man stadgar en tull, hvilken nedbryter alla band af redlighet och moralitet, skulle Regeringen tvingas till en sådan reduction och ändock risquera hvad som helst med hög tull. Följd af förfelade beräkningar kan blifva en urtima Riksdag. Herr *Bååth* har rätteligen anmärkt, att den enda tillförlitliga controlen är i nationens fasta föresats att handla rätt; men våga vi på den beräkna Stats-inkomsten? Jag tror det ej; hvaremot det är värdt att taga i betragtande, hvad bör åtgöras, för att skydda den redliga handeln och sjöfarten.

Herr *Strehlenert* förenade sig med Herr *Santesson*.

Herr *Petre*: "Här skulle man nästan kunna säga, att bägge parterne hafva rätt. Å ena sidan vill man hafva låg tull, af den anledning, att de ofta med framgång krönta tullförsnillningsföretagen växa i samma mån, som tullen höjes. Man har, efter hvad jag under förevarande debatt erfarit, gått så långt i öppenhjertighet, att man förklarat det vara rent af omöjligt att emotstå den lede frestaren, hvilken har den egenskapen, att alltid visa sig under olika skepnader. Å andra sidan åter har man påstått, att genom ett ändamålsenligt handhafvande af nödige controler, skulle man omsider lyckas att hejda de oblyga tullförsnillningsförsöken, och sålunda kunna vinna det önskade mål, att, genom förhöjning af tullen å landets förnämsta importartiklar, öka den indirecta beskattningen, till beredande af nedsättning i den directa. Samma talare, som i går förfäktade borstbindare-interesset, har nu fästat sin uppmärksamhet vid repslagarne, dem talaren ansett åstadkomma det enda radicala och lämpliga medlet emot tullförsnillare. Häruti är måhända en rigtig åsigt uttryckt, ty visserligen fordras en oblidkelig stränghet, om brott emot tullagarne skola kunna förekommas. Fruktansvärdt kan man dock här komma att verkliggöra den förvexling af personer, som i fabeln om smeden och bagaren är förespeglad; ty i fråga om brott mot nyssnämnde lagar, inträffar ofta, att de verkliga förbrytarne öfverflytta sin ansvarighet på lejda representanter. Herr *Hessle* anförde i går, huruledes tulltjenstemanna-corpsen numera i allmänhet är bättre än förr. Det är dock endast tuppfjät, man i detta hänseende hittills tagit. Tulltjensterne böra aldrig betraktas såsom sinecurer, eller såsom pensioner för orkeslösa militairer. Den högsta platsen till och med den lägsta bör alltid med urskillning besättas; och framför allt bör Styrelsen, enligt hvad jag i går jemväl tog mig friheten anmärka, icke låta lurendräjare och tullförsnillare erhålla de distinctioner, hvilka eljest förmälas vara ämnade till belöning för medborgerliga förtjenster. För öfrigt är till önskandes, att det förhatliga spionsystemet, hvilket man hittills, utan minsta sken af rimlighet, någon gång sett tillämpadt i andra styrelsegrenar, måtte, om så nödigt pröfvas, varda till Tullverket öfverflyttadt. Under förändrade förhållanden i afseende å Tullstaten, eller vid tillämpningen af de grundsatser af ordning, redlighet och stränghet, hvilka Tullstyrelsen, för att motsvara sitt ändamål, måste hylla, skulle den ifrågavarande, visserligen icke öfverdrifvet höga tullen af 6 sk. för caffe ℔, med allt skäl kunna bestämmas; men då tulltjenstemanna-staten ännu saknar den fullständiga organisation, som det beror af Tullstyrelsen att gifva densamma, vill jag för denna gång gå en medelväg, och föreslår således 4 sk. tull per ℔ caffe."

Herr *Zander*: Lika med Herr *Petre* är jag färdig att gå in på tullbestämmelsen af 4 sk. per ℔ caffe, i motsats mot Herrar *Arnberg*

och *Grapengiesser*, hvilkas theorier jag af erfarenheten är hindrad att gilla. Uti deras yttranden äro vackra ord, men de kunna icke exsequeras. Om votering sker, vill jag för öfrigt blott erinra, att de öfrige Riks-Stånden torde rättsenligare afgöra denna fråga, som borde bäst bedömas af Borgare-Ståndet. Preste-Ståndet har t. ex. afgjort, att tullen å caffe ej får öfvergå 3 sk. per ℔. Dessutom förlitar jag mig på Kongl. Maj:ts rättvisa bedömande af denna sak, som rörer hela landet.

Herr *Wijk:* Herr *Grapengiesser* kan jag icke bättre vederlägga, än genom det påstående, att låga tullafgifter äro det enda sättet, hvarigenom lurendräjare och tullförsnillare kunna i deras yrke qväfvas. Om detta afskrap af nationen skulle hafva haft ombud inom Bevillnings-Utskottet, kunde icke från dem förmånligare utlåtande derifrån hafva erhållits, än detta, då tullen å caffe är bestämd till 6 sk. per ℔. Herr *Helsingius* har velat vederlägga min uppgift om kostnaderne eller afgifterne å caffe, derigenom att han sagt, att tullen endast utgör 25 procent. Jag beder, att deremot få anmärka, att caffe inom denna tidpunkt nu blifvit såldt till 26 sk. Rgs i partie. Tullen bestämmes till 6 sk., convoy-afgiften till 15 procent, och tolagen utgör $2\frac{1}{3}$ procent. Detta utgör mera än 25 procent, äfven om tullprocenten å varan sedermera beräknas. Vid alla tullbestämmelser är det vanligt, att å varan lägges hvad den kostat å inköps-orten, med assurance och frakt, m. m.

innan den lossas ifrån bord. När man håller sig dervid, synes uppgiften vara något för liten. Man har talat om Statsbehofvens fyllande på indirecta vägar, och om den directa bevillningens försvinnande. Jag tänker ej på detta sednare, och jag önskar icke, att vi må komma derhän. Jag betalar gerna 5 procents bevillning och anser mig dertill skyldig, för det skydd Staten lemnar mig. Således biträder jag icke med min röst den åsigt, att den ordinarie bevillningen skall försvinna. Jag anser nationens ombud vara i tillfälle att emplojera beskattningen på det sätt, att den verkar derhän, att den återkommer i flerdubbelt mått till den, som erlägger bevillningen. Jag hoppas, att representationen skall finna fördel deruti, att anslå mera än 50,000 R:dr till vattencommunicationer i vårt land; och jag förmodar, att dermed icke dröjes längre, än till nästa Riksdag. Penningar kunna ej bättre användas, än i denna väg. Sverige har icke någon större silfver- eller guldgrufva, men rätta medlet är att befordra communicationer. Denna grufva är bättre; hvaremot de förra hafva ådror, som taga slut, då communicationerne och verkningarne deraf framgå progressivt, så länge menskliga snillet och speculationen fortfara. Det står således fast, att communication befordrar landets välstånd. Den directa bevillningen vill jag icke borttaga, men yrkar den tull å caffe, jag förut nämnt. Visserligen skulle jag, lika med Herr *Helsingius*, önska, att repet blefve luren-

dräjarnes förtjenta lön; men så länge ej lagarne medgifva förändring af fästningsstraffet, tror jag att, om 6 sk. tull å caffe bestämmes, Wanäs fästning ej skall vara tillräcklig att rymma förbrytarne i denna väg, om åtal och bevisning emot dem tillvägabringas.

Herr *Modin:* Hufvudsyftemålet, som man framställt, är förskaffande åt Staten af ökade inkomster; men derföre bör man icke förbise möjligheten. Hos oss kan det inrotade begäret att tullförsnilla, blott småningom undanrödjas. Om målet skall kunna vinnas, bör lagstiftaren ej befordra retelsen, hvilket sker, om brådstörtad förhöjning i afgifterne äger rum. Man bör ej bygga för stora förhoppningar om controler. Jag vet, att i sednare tider hafva dessa controler förkofrat sig; men dock återstår mycket att önska. Om man medgifver tulltjenstemannapersonalens förökning, bör man ock medgifva ökade afgifter å lämpliga artiklar. För min del röstar jag för 4 sk. per ℔ å caffe. En värd talare, som yrkat 6 sk., har medgifvit tullförsnillning endast i början. Jag åter tror densamma komma att fortfara lika länge, som tulltaxan äger rum.

Herr *Holm:* "Jag gick upp i Ståndets plenum i full afsigt att rösta för sex skillingars tull å caffe; men jag har under discussionen ändrat öfvertygelse och jag röstar för bifall till fyra skillings-tullen, som föreslås i betänkandet, N:o 29. Jag tror nemligen, att det icke är rätt lämpligt, att på en gång allt för högt

öka tullen å en vara, som thy värr öfvergått till nödvändighetsvara, och det i samma stund, som man nödgas erkänna ofullkomligheten af tullcontrolerne och fullkomligheten af tullförsnillnings-systemet. Jag önskar upprigtigt att se tullen å alla öfverflödsvaror förhöjd till lindring i de ordinarie skatterne; men jag måste medgifva, att detta ej kan ske annorledes än i bredd med en förbättrad lagstiftning och förbättrade controler."

Herr *Grapengiesser:* Jag medgifver, att våra controler äro svaga och felagtiga. Man har omnämnt små båtar, med hvilka varor ifrån Danmark införas. Jag gillar anmärkningen; men jag tror ock, att Författningen är mindre rigtig, hvilket Regeringen sjelf torde komma att inse, angående landtmännens rätt att med öppna båtar gå till utrikes ort för att hämta varor. Denna Författning gifver anledning till missbruk, och Regeringen bör återkalla den, men ej bör Författningen utgöra giltigt hinder för en nödvändig tullförhöjning. Lurendräjeriförordningen har äfven flere felagtiga punkter, som böra undergå förändring. På detta sätt kunna hinder i controlerne lätt blifva afhjelpte, utan att man nedsätter tullen. Man har yttrat, att redlige handlande ej kunna bestå med en tull af 6 sk. på ett skålpund caffe. Jag vet ej då, huru handlande i andra länder kunna äga bestånd. I England är tullen å caffe 36 sk. Skulle man deraf vilja draga den slutsats, att der finnes ej redliga handlande? Man

har anfört, att moraliteten förderfvas genom hög tull. Jag hemställer, om hos lurendräjaren eller tullförsnillaren funnits någon moralitet; och hvad som icke funnits, kan ej eller försämras. Hela deras existence beror derpå, att bedraga Staten; och om de förtjena mera på handtverket, försämras likväl icke deras moraliska ställning. Hvad förhöjningen beträffar, bör det jemväl anmärkas, att, om den icke utgår, Regeringen äger i sin magt att nedsätta tullen; men den kan icke af Regeringen höjas utan Rikets Ständers medgifvande. Häraf synes, att Regeringen kan corrigera det felagtiga, som genom förhöjningen uppkommer.

Herr *Petre:* "Till upplysning och efterrättelse vill jag meddela, att inom Stats-Utskottet är under öfverläggning ett, efter hvad jag har anledning tro, med mycket bifall upptaget förslag af Herr *Santesson*, till Convoy-afgiftens nedsättning. Går detta igenom, så blifver caffeimporten i någon mon mindre belastad än den nu är. Egentliga anledningen, hvarföre jag återtagit ordet, är det yttrande, Herr vice Talmannen *Wijk* nyss afgifvit. Jag vill icke fästa mig vid hvad Herr *Wijk* anfört om rätta sättet att använda den indirecta beskattningen och om nyttan af directe beskattning; förmodande, att Herr *Wijk* icke håller så hårdt vid sina häruti förklarade åsigter, att icke något undantag derifrån af honom medgifves, men jag fäster mig deremot vid den hänsyftning, Herr *Wijk* gifvit på de under denna Riksdag vägrade anslag och deribland förnämligast det till befrämjande af vatten-communicationer ämnade. Om Herr *Wijk* merendels icke biträdt den mening, som Ståndets majoritet i allmänhet uttryckt, så bör dock Herr *Wijk* icke förneka, att tvingande omständigheter hindrat Ståndet att i anslagsfrågorna förfara annorlunda än som skett. Det har nemligen under våra öfverläggningar blifvit utredt, att de summor, som Staten användt för inproductiva ändamål, äro högre än Statens tillgångar, att Stats-utgifterne med hvarje år växa, under det allmänna välmågan synbarligen aftager, samt att vårt öfvervägande största behof är att afhjelpa de eftertänkliga fel i administrationen, som må hända äro oskiljagtiga från vår högst bristfälliga Stats-författning. Allt hvad härom under Riksdagens lopp förekommit, har icke kunnat af Herr *Wijk* vederläggas; hvarföre vi ock, med rättmätiga anspråk, kunna förvänta, att Herr *Wijk*, äfven om han ogillar vår Riksdags-opinion, likväl skänker afsigterne och den goda viljan den aktning, de förtjena. Detta har jag nu så mycket heldre velat förklara, som Herr vice Talmannen för närvarande måhända utgör den enda länk mellan Styrelsen och Borgare-Ståndet; vid hvilket förhållande det är att hoppas, att Herr vice Talmannen, äfven vid äfventyr af ett misshag, aldrig skall vara ett bifallande vittne dertill, att oförtjent skugga kastas på Borgare-Ståndets handlingssätt."

Herr *Santesson*: I anledning af hvad Herr

Petre anfört om Convoy-afgifterne, får jag upplysa, att inkomst-afdelningen af Stats-Utskottet har tillstyrkt dels nedsättning, dels förhöjning, så att medeltalet blifver 10 procent. Om tullen å caffe blir 6 sk. är Convoy-afgiften 10½ r:st., och är tullen 3 sk., blir Convoy-afgiften 7 r:st., och denna ringa difference bör väl ej komma i öfvervägande, jemförelsevis med skillnaden i tull.

Herr *Wijk*: Utan att hafva förmågan att, såsom Herr *Petre*, kunna se hvad andra menniskor mena och hvilken förmåga jag ej vill äga, emedan man då kan få veta mera, än man önskade, skall jag dock veta att hålla mig vid saken. Herr *Petre* har fästat sig dervid, att Rikets Ständer anslagit blott 50,000 R:dr till vattencommunicationer. Jag yttrade mig derom, utan att syfta på Herr *Petre* eller någon annan, hälst jag icke vet huru Herr *Petre* voterat; men det tror jag mig känna, att Herr *Petre* önskade, lika med mig, en högre summa, än den i Ståndet beviljade. I denna del tänkte vi således lika, äfvensom jag är öfvertygad, att Herr *Petre* är lika patriotisk och vill det rätta, fastän vi tro det kunna vinnas på olika vägar. Jag har trott något lämpligare sätt att åtkomma fördolda tillgångar i landet icke vara, än att bereda vattencommunication. Jag vidblir detta yttrande och tror mig dermed icke hafva förnärmat Herr *Petre* eller någon annan.

Discussionen ansågs slutad och Herr Talmannen framställde till bifall 1:o 6 sk., 2:o 4 sk., 3:o 5 sk. och 4:o 3 sk., såsom tull å caffe per ℔, på hvilka frågor svarades *Ja* och *Nej*, samt begärdes votering.

En voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den som bifaller Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 45, angående 6 sk. införseltull å caffe, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer Ståndet att annorlunda besluta."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter samt insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Limnelius*, *Biörck*, *Halling*, *Klingvall*, *Forsberg*, *Rydin*, *Isr. Winblad*, *Lake*, *Hahn*, *Trolin*, *Rubin* och *Örtenholm* voro frånvarande. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 30 *Nej* emot 18 *Ja*.

I följd af detta beslut, emot hvilket Herrar *Grapengiesser*, *Helsingius* och *Egnell* sig reserverade, och sedan de afstodo från begäran om proposition å 5 sk. tull, blef en så lydande voteringsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

"Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29, angående införseltull af 4 sk. å ett ℔ caffe, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer bestämmelsen af 3 sk. tull å 1 ℔ caffe, enligt 1830 års tulltaxa, att bibehållas."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter samt insamlades efter upprop, hvarvid ofvanuppräknade, med undantag af Herr *Trolin*, som tillstädeskommit, voro frånvarande, jemte Herrar *Mæchel*, *Sahlin* och *Fries*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 30 *Ja* emot 16 *Nej*; i följd hvaraf betänkandet, N:o 29, i denna del vara bifallet.

Herr *Helleday* reserverade sig emot beslutet, öfvertygad att de Skånska lurendräjarne skola med tacksamhet emottaga underrättelse härom, såsom en julklapp; hvaremot Herr *Helleday* beklagade de ärliga handlande.

Herrar *Vigert*, *Santesson*, *Strehlenert*, *Hessle*, *Eklund*, *Zander* och *Wendt* reserverade sig.

Caffe, brändt. Cobolt.

Betänkandet N:o 29 gillades.

Coëffurer.

Herr *Ekerman* hemställde, om icke coëffurer, såsom umbärlige att utifrån införas, borde förbjudas till införsel.

Häruti förenade sig Herrar *Grapengiesser*, *Helsingius*, *Strehlenert*, m. fl.

Herr *Helleday*: Sedan Ståndet beslutat bibehållandet af det förhatliga ordet: förbud, skulle jag ej hafva att påminna deremot, att coëffurer till införsel förbjödos, så vidt jag ej vore öfvertygad, att de ändock inkomma; men då detta är att befara, kunna de lika väl till införsel tillåtas.

Herr *Wijk*: Jag gillar principen om förbud, men anser den böra sparsamt användas, eller endast då förbudet kan anses Riksgagneligt. Jag tror detta icke kunna tillämpas på artikeln coëffurer, ehuru tullen derå är så hög, att den gränsar till förbud. Det vore löjligt, att för en småsak statuera förbud.

Herr *Zander* röstade för förbud.

Discussionen var slutad, och, uppå Herr Talmannens proposition, gillades betänkandet, N:o 29, angående artikeln: coëffurer, både i afseende på tullvärde, tull och införselfrihet.

Compasser. Coriander.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Corinther.

Utlåtandet, N:o 45, gillades.

Lit. D.

Dadlar.

Utlåtandet, N:o 45, gillades.

Decorationer m. m.

Deglar.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Dref och Drefmat.

Utlåtandet, N:o 45, gillades.

Dricka m. m.

Tullbestämmelsen, enligt betänkandet, N:o 29, gillades.

Herr *Helsingius*: Enär Ståndet beslutat införselförbud för borstar, torde äfven dricka förbjudas till införsel. Bryggare inom landet hafva visat sig kunna tillverka godt och tillräckligt dricka. Jag medgifver, det jag här talar i egen sak, men det kan icke hända mig härvid

värre, än att jag blir borstad, likasom förliden gårdagsafton. Jag anhåller om proposition å förbud emot införsel af dricka.

Herr *Leffler* förenade sig med Herr *Helsingius* i fråga om förbud emot införsel af dricka.

Denna proposition framställdes af Herr Talmannen, men besvarades af Ståndet med *Nej*.

Dun.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Lit. E.

Email.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Enbär och Enbärsmos.

Herr *Mæchel:* Jag anser det vara orätt att stadga så hög införsel-tull, som den här föreslagna, för enbär. Om enbär införas, sker det, för att förädla dem. De äro således en rudimaterie och böra af detta skäl ej beläggas med alltför hög tull. En sådan skulle vara hinderlig för plantering af enbärsbuskar. En lägre tull måste äga rum, om ej enbärsbuskarne skola ifrån marken undanrödjas. Man bör dock taga i betragtande, att enbär äro en nödvändig vara för fattigt folk. I vissa landsorter, t. ex. de södra, utgöra de födoämne, krydda och rudimaterie för det sämre folket.

Herr *Arnberg:* Jag skulle dela Herr *Mæchels* resultat, om jag kunde dela hans præmisser; men då för enbär samma införsel-tull är bibehållen, som uti 1830 års taxa är utsatt, ser jag icke skäl att nu nedsätta densamma. Såsom jägare har jag genomvandrat skogar och

sett enbären å buskarne qvarsitta. Om ock enbär äro så nödvändig vara, som nämndt är, innehålla äfven våra skogar deraf en tillräcklig tillgång.

Herr *Holm*, med flere, förenade sig häruti.

Herr *Wijk:* Enbär äro hos oss icke en import-, utan en exportartikel. Detta visas af den tabellariska sammanfattningen. Jag tror således den inkommande tullen böra bibehållas. Hvad den utgående tullen beträffar, är den icke vidrörd. Jag tror Utskottets betänkande kunna i denna del saklöst godkännas.

Herr *Leffler:* Jag förenar mig med Herr *Wijk*, i afseende på den inkommande tullen; men då jag ser Utskottet hafva för enbär nedsatt den utgående tullen till 2 sk. per tunna, men enbär utföras, för att förädlas, nödgas jag reservera mig emot denna nedsättning.

Herr *Mæchel:* Jag finner det icke vara skäl att bibehålla införsel-tullen för enbär vid 32 sk. per tunna, derföre att denna tull varit bestämd uti 1830 års Tull-taxa. Den tid kan komma, då enbär hos oss förädlas. I min ort äro få ställen, der enbär lemnas qvar i buskarne, utan bären afplockas innan de mogna.

Herr *Valley* vitsordade Herr *Arnbergs* uppgift om öfverflöd af enbär och ansåg det vara en välgerning, om något deraf produceras.

Betänkandet, N:o 29, i afseende på enbär och enbärsmos, gillades.

Etuis.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Lit. F.

Fartyg. Fingerborgar och Syringar.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Fisk, färsk.

Herr *Hessle*: Vid återremissen af betänkandet, N:o 29, anmärkte jag, att, om färsk fisk infördes ifrån utrikes ort till förtullning, skulle den blifva död, innan den hunne uppmätas och förtullas, samt i sådant fall icke komma att i värde motsvara tullbestämmelsen. Jag är af Utskottets raisonnement icke vederlagd. Utskottet anser att varan bör först förtullas, hvarvid hvarje försåldt qvantum skulle till den vid hamnen posterade tullbetjenten uppgifvas, och att, när slutligen lasten vore utsåld, alla dessa smärre partier böra sammanräknas. Sedermera erinras, att Utskottet, till utrönande af den införda fiskens mängd, föreslagit dels vägning, dels mätning. En motsägelse företer sig häruti; äfvensom det är tvätydigt, om mätningen skall ske med skeppa eller aln. Man bör ej stadga Tull-lagar, hvilka hafva den följd, att varan förstöres för tullens bestämmande; och jag hade önskat, att ej sådana lagar måtte stadgas, som kunna förlöjligas.

Herrar *Wigert* och *Zander* instämde med Herr *Hessle*.

Herr *Arnberg*: Orsaken till denna tullbestämmelse har varit, att, enligt hvad inom Bevillnings-Utskottet upplystes, ifrån Jutland och Bornholm till Sverige införes fisk, som saltas, utan att undergå tull. Detta har jag ansett

mig böra här reproducera, till ledning för omdömet.

Herr *Grapengiesser*: Herr *Halling* har ifrån början anmärkt det förhållande, som föranledt tullbestämmelsen för färsk fisk. Det upplystes äfven, att färsk lax inkommer, utan tull, ifrån Ryssland till de Norra orterne. Till förekommande af sådan elusion ansåg Bevillnings-Utskottet detta böra stadgas, och jag yrkar dess bibehållande.

Häruti förenade sig Herr *Frodell*.

Herr *Wijk*: Inom Bevillnings-Utskottet föreföll öfver artikeln fisk en icke obetydlig discussion, hvarunder mycket anfördes för och emot förslaget. Min öfvertygelse är likväl ej rubbad derom, att färsk fisk bör, såsom hitintills, äfven hädanefter vara ifrån tull fri. Majoritetens beslut kan jag således icke gilla. Det skulle föranleda många obehagligheter vid förtullningen och en tillökad personal af tullbetjening. Kostnaden dertill skulle uppgå till mera, än hvad tullen komme att inbringa. Man bör icke eller missunna de fattige, om de kunna få fisk för godt köp. Jag ser ej skäl till denna tullbestämmelse, som i resultatet blefve en obetydlighet. Man har inom Utskottet sagt, att lax införes färsk ifrån Ryssland och sedermera här saltas. Detta anser jag vara fördelagtigt, emedan vi ej kunna här få köpa den annorlunda, än såsom saltad, i hvilket skick den föres hit. Det måste då vara väl, att kustboerne kunna köpa den för sådant pris, att de fin-

na deras uträkning vid att salta den och i sådant skick densamma afsätta. Är detta gifvet, måste det ock vara en förtjenst för hufvudstaden, då laxen kan få köpas för bättre pris, än om tull å den färska laxen skulle vid införseln erläggas. Huru skall denna införsel kunna controleras? Är meningen, att en corps Douanièrer skall för ändamålet uppsättas? Denna skall dock icke kunna förekomma införseln. Jag röstar alltså för tullfri införsel af färsk fisk och anser detta icke kunna menligt inverka på landets fiskeri-rörelse.

Häruti instämde Herrar *Holm* och *Helleday*.

Herr *Hessle:* Efter den erfarenhet jag eger om fisket ifrån Bornholm, drifves detta gemensamt af Svenskar och Danskar; och varan lefvereras ömsesidigt, der afsättningen finnes vara bäst. Om tull bestämmes å Svenska sidan, uppstår må hända tvist om fiskevattnet; och följden blir den, att de Danska fiskarena lemna deras fisk åt de Svenska, som införa den i Svensk hamn. Huru skall detta lurendräjeri kunna förekommas? Kortligen: jag finner stadgandet olämpligt.

Herr *Leffler* förenade sig med Herr *Wijk*.

Herr *Grapengiesser:* Motiverne för denna tulls borttagande äro ej af någon giltighet. Herr *Wijk* har ansett för ändamålet ökad tulltjenstemanna-personal behöflig. I Svenska hamnar är den närvarande redan tillräcklig. Hvad åter angår Herr *Hessles* yttrade tvekan, huru vida tullen skall ingå så, enär det är stadgadt, att den skall erläggas, då varan af utländsk man införes, är det icke svårt att få veta, om den tillhörer utländning. Qvantiteten utrönes lätt genom mätning eller vägning. Om detta föreslagna stadgande utgår, så etableras den grundsats, att spanmål, som nu drager tull, skulle fritt få importeras. Jag finner icke, hvarföre ej färsk fisk skall draga tull, då den erlägges för saltad; och jag anser således stadgandet böra bibehållas, hvilket Utskottet med stor pluralitet antagit.

Discussionen ansågs slutad, och Herr Talmannen framställde betänkandet, N:o 29, angående tull å färsk fisk, 1:o till bifall och 2:o till afslag, hvarpå svarades *Ja* och *Nej*, samt begärdes votering.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller den af Bevillnings-Utskottet uti betänkandet, N:o 29, föreslagna tull å färsk fisk, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, anses färsk fisk vara fri ifrån införsel-tull såsom hittills."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Limnelius, Biörck, Per Winblad, Zander, Valley, Petre, Brovallius, Halling, Bruse, Klingvall, Mæchel, Forsberg, Sjöblom, Linderholm, Hallgren, Sahlin, Egnell, Fries, Höök, Wærn, Rydin, Wedberg, Isr. Winblad, Ceder-*

borg, Lake, Bååth, Hahn, Olbers, Justelius, Ståhl, Rubin, Levin och *Örtenholm* voro frånvarande. En sedel aflades förseglad och de öfriga befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 23 *Nej* emot 4 *Ja*, i följd hvaraf färsk fisk ansågs vara fri från införsel-tull, såsom hittills.

Herr *Grapengiesser* reserverade sig.

Utförsel-tullfriheten för färsk fisk godkändes jemväl.

Fisk, saltad eller inlagd:

Anjovis, Lax.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Sill.

Herr *Wijk* fullföljde sin vid betänkandet, N:o 29, yrkade sats, att tullen å sill borde bestämmas, enligt Tull-Committéens förslag, hvaremot Herrar *Grapengiesser* och *Helleday* ansågo tullen derå ej böra blifva för hög, då sill är en nödvändighetsvara, hvilken af fattigare folkclassen begagnas; men härvid erinrade Herr *Wijk*, att denna artikel, ehuruväl den är en nödvändighetsvara, dock af alla hushåll begagnas, samt att tillökningen i tull, hvarom frågan vore, ej är större än 8 sk. per tunna.

Tull-Committéens förslag godkändes.

Ströming.

Herr *Ekerman* biträdde Herr Stats-Rådet *Poppii* inom Preste-Ståndet gjorde anmärkning, att tullen å en tunna ströming bör blifva 24 sk. Denna vara begagnas blott af de fattige, och till yrkandet var Herr *Ekerman* ännu mera föranlåten deraf, att Borgare-Ståndet förhöjt tullen å sill.

Häruti förenade sig Herrar *Falhem* och *Egnell*.

Herr *Arnberg:* Man bör considerera, att de fattigaste äro fiskarena. Om införsel-tullen nedsättes, skola de förlora. Detta är af vigt, i synnerhet för Bohusländska skärgården.

Herr *Grapengiesser:* Man bör visserligen göra allt för de fattige; men skälet, hvarföre Utskottet förökat tullen å ströming, är, att de inhemska fiskarena skola hafva något skydd, då tillräcklig ströming erhålles i våra skärgårdar. Jag tillstyrker bifall å utlåtandet, N:o 45.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Herr *Ekerman* reserverade sig.

Betänkandet, N:o 29, angående artikeln Fisk, blef för öfrigt gilladt.

Fiskskinn, Fjäll.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Flaskfoder.

Herr *Ekerman* ansåg denna artikel onödig att införa och fann densamma följagtligen böra med förbud beläggas.

Herr *Helleday* åter fann correctivet ligga i den höga tullen och trodde, att varor i Tulltaxan icke borde onödigtvis beläggas med förbud.

Herr *Arnberg* yttrade, att, då snickarehandtverket ej är afseende värdt, fann han skäl att förena sig med Herr *Ekerman*.

Herr *Wijk:* Flaskfoder äro uppförde till

tull af $33\frac{1}{3}$ procent. Det är nödvändigt att denna tullbestämmelse qvarstår, emedan ofta arrak och andra våtvaror inkomma uti flaskfoder. Är ej tull derföre utsatt, införas de fritt och skola anses endast såsom vanliga lådor, hvaruti varorna conserveras. Något mehn föranledes icke för snickarehandtverket, emedan flaskfoder blott i nämnde afsigt inkomma.

Herr *Leffler:* Flaskfoder hafva ej blifvit förtullade sedan sista Riksdag. Om de inkommit, vet jag ej; för min del tror jag det vara bäst, att de till införsel förbjudas.

Herr *Tottie*: Ståndet synes vara af den allmänna tanka, att förbud böra i Tulltaxan begagnas så litet som möjligt. Snickare och chatullmakare anser jag i detta fall vara tillräckligen skyddade genom tull af $33\frac{1}{3}$ procent.

Discussionen ansågs slutad och Herr Talmannen framställde dessa propositioner:

1:o Bifalles betänkandet, N:o 29, i afseende på tullbestämmelsen för flaskfoder? hvarpå svarades *Ja;* och 2:o Beslutes införselförbud för denna artikel? hvarpå svarades *Nej;* kommande sådant förbud följaktligen icke att i Tulltaxan utsättas.

Emot beslutet reserverade sig Herr *Ekerman.*

Flintor. — Formar, Krukor och Pottor.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Fransar.

Herr *Helsingius* yrkade förbud härå, då fransar väl tillverkas inom landet. Flere instämde häruti,

Herr *Wijk* yttrade, att, då hitintills förbud icke egt rum å denna vara, och af tillåtelsen menligt inflytande för handteringen inom landet ej försports, borde ej eller nu förbud bestämmas för sådan småsak, heldst ledamöter af Tull-committéen, hvilka idka denna rörelse, ej ens yrkat förbud: äfvensom Herr *Helleday* tillade, att han, med afseende på lättheten att lurendräga, tror handtverkaren vore mera belåten med föreskrifven tull, än med förbud; hvaremot Herr *Helsingius* anförde, att han, just af Herr *Helledays* skäl, yrkade förbud, heldst Herr *Helsingius* visste, att mycket fransar i landet inkommit.

Tullbestämmelserna å fransar, galoner och snören godkändes, enligt betänkandet N:o 29, men det yrkade förbudet emot införandet blef icke af Ståndet bifallet.

Herrar *Helsingius* och *Leffler* reserverade sig.

Frukter och Bär.

Frö, hö- och alla andra slag ej specificerade.

Ansågos böra vara ifrån utförselstull fria.

I öfrigt gillades betänkandet N:o 29, angående artiklarne frugter och bär samt frö.

Färger:

Indigo. Bestämdes till en införseltull af 8 sk. för skålpundet.

Musselfärger i lådor.

Beslöts, att denna rubrik skulle utgå ifrån specificationen å färgor och föras under rubriken: andra slag, ej specificerade.

Rödfärg.

Herr *Arnberg*: Jag vet, att flere rödfärgsverk hafva svårt att afsätta deras tillverkning. Derföre tror jag det vara nödvändigt att för denna artikel bibehålla införselförbud, som Bevillnings-Utskottet uti betänkandet, N:o 29, föreslagit.

Häruti förenade sig Herrar *Frodell* och *Holm*, med flere.

Herr *Tottie* yttrade, att han så mycket heldre förenade sig med Herr *Arnberg*, som han visste, att tvänne rödfärgsbruk äro i hans ort nedlagde, i brist af afsättning.

Herr *Helsingius* förenade sig med Herr *Arnberg*, i consequence med yttrandet i fråga om förbud emot införsel af handtverkerivaror.

Herr *Wijk:* Jag känner äfven, att rödfärgs- och alunbruk äro i lägervall. Förut har producten blifvit exporterad till Italien, nu ej så. Couleuren begagnas icke, och priset å varor är så lågt, att det är omöjligt, att kunna importera den och sälja densamma med fördel härstädes. Införseln må gerna tillåtas. Den begagnas likväl icke. Således bör ordet förbud icke på detta ställe användas.

Herr *Helleday* förenade sig med Hr *Wijk*, hvaremot Herr *Holm* ansåg utförseltullen å rödfärg böra försvinna och förbud emot införsel böra bibehållas.

Discussionen ansågs slutad, och uppå Herr Talmannens propositioner beslöts att rödfärg skulle beläggas med förbud till införsel, och att

utförseltull för rödfärg bör försvinna. Äfvensom betänkandet, N:o 29, i allt öfrigt, som rörde artiklarne: färgor, färgningsämnen, färgmossa och färgträd, godkändes.

Lit. G.

Galanga eller Galgarot.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Herr Talmannen och Ståndets Herrar ledamöter åtskiljdes kl. 3 e. m.; men plenum fortsattes åter, sedan Ståndets Herrar ledamöter sammanträdt

Eftermiddagen kl. 6.

Dervid fördes ordet af vice Talmannen, Herr *Wijk*.

§. 2.

Upplästes meddeladt utdrag af Hedervärda Bonde-Ståndets protocoll den 11 och 15 dennes, innefattande de beslut, som Hedervärda Bonde-Ståndet fattat, i anledning af Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 45.

Lades till handlingarne.

§. 3.

Fortsattes föredragning af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 29, och utlåtande N:o 45, angående stora sjötullsbevillningen.

Härvid förekommo uti Tulltaxe-förslaget.

Lit. G.

Galläpplen. Gallmeja.

Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Gardiner.

Utlåtandet, N:o 45, godkändes.

Herr *Holm* reserverade sig deremot, att

gardiner icke blifvit belagde med förbud till införsel.

Garn, kardulls-, otvinnadt eller odubbleradt eller så kalladt Klädmakaregarn.

Herrar *Grapengiesser*, *Arnberg*, *Strehlenert*, och *Holm* yrkade fortfarande förbud emot införsel af klädmakaregarn, hvaremot Herrar *Helleday* och *Lundin* sådant bestredo.

Herr vice Talmannen framställde den proposition, om Ståndet anser klädmakaregarn böra med förbud beläggas, hvarpå svarades *Ja* och *Nej*, samt votering begärdes.

En voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den som beslutar, att förbud skall äga rum emot införsel af kardulls, otvinnadt eller odubbleradt garn, eller så kalladt klädmakaregarn, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer sådant förbud icke att ega rum."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Biörck*, *Santesson*, *Petre*, *Brovallius*, *Halling*, *Klingvall*, *Mæchel*, *Wærn*, *Rydin*, *Wedberg*, *I. Winblad*, *Wigert*, *Cederborg*, *Lake*, *Bååth*, *Mellbin*, *Hahn*, *Olbers*, *Ståhl*, *Rubin*, *Levin* och *Örtenholm* voro frånvarande. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos vid öppnande och uppräknandet, innehålla 22 *Ja* emot 15 *Nej*; i följd hvaraf förbud emot införsel af klädmakaregarn kommer att uti Tulltaxan intagas.

Herr *Helleday* reserverade sig emot beslutet, äfvensom emot den ordning, att frågan om förbud blifvit afgjord före den om tullvärdet.

Herr *Arnberg* yrkade, att tullvärdet å klädmakaregarn borde bestämmas till 4 R:dr B:co, och att tullen dock borde utsättas till $33\frac{1}{3}$ procent likasom å kläde.

Uppå Herr Talmannens proposition, bifölls betänkandet N:o 29, i afseende på tullvärde och tull å klädmakaregarn.

Herrar *Arnberg*, *Zander*, *Holm*, *Egnell*, *Leffler*, *Strehlenert*, *P. Winblad* och *Frodell* reserverade sig.

Öfrige i betänkandet, N:o 29, föreslagna tullbestämmelser å garn godkändes.

Gentiana-rot.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Gevär.

Herr *Norman* ansåg, att som uti tillverkningen af gevär ingå flera särskilda handtverkares arbeten, såsom bleckslagares, snickares och svarfvares, borde förbud bestämmas emot införsel af gevär, heldst under denna rubrik ej införas andra gevär, än sådane som äro för nöjet, eller som kunna benämnas leksaker.

Herr *Holm*: Vid benämningen gevär kan jag icke fästa enahanda begrepp, som Herr *Norman*, då jag dermed förstår skjutgevär; och enär förbud icke finnes i 1830 års Tulltaxa emot införsel af skjutgevär, samt man öfverenskommit, att sparsamt begagna förbud, och då jag hört, att fabricationen af gevär inom landet

är dålig, hvarföre det icke måste vara otjenligt, att bättre modell utrikes ifrån införes, yrkar jag icke förbud i denna del.

Herrar *Leffler* och *Modin* instämde med Herr *Holm*.

Herr *Hessle*: Om vi ägde i Sverige någon verklig gevärsfabrik, och det vore möjligt erhålla inom landet väl gjorda gevär, skulle jag hafva mindre att påminna emot det yrkade förbudet. Jag tror det skulle vara lyckligt, om Sverige hunne så långt, att det kunde förse det öfriga Europa med här tillverkade gevär, men nu då blott Kronans gevärsfactorier finnas, är det orimligt att stadga förbud emot införsel af utländska skjutgevär, helst jag, då tullen är 33⅓ procent, icke kan inse, huru bleckslagare- och svarfvarehandtverken kunna häraf lida intrång, och stockmakare-verkstäder tror jag icke finnas annorstädes, än i Kronans gevärsfactorier.

Häruti förenade sig Herr *Tottie*, m. fl.

Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Gips. Gipsarbeten.

Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Glas.

— Spegel-, rå och oslipade.

Herr *Hessle* hemställde, om icke tullen vore för hög, då här vore fråga om ett råämne för våra spegelfabriker.

Herr *Arnberg* erinrade, att dels äro spegelglas endast för prakt, dels äro de svåra att lurendräga; hvadan Herr *Arnberg* tillstyrkte bifall å Utskottets betänkande.

Discussionen var slutad och betänkandet, N:o 29, bifölls.

Emot beslutet reserverade sig Herr *Hessle*, på den grund, att han ansåg bestämmelsen af den höga tullen vara hård för dem som anlagt spegelfabriker.

Betänkandet N:o 29, i allt öfrigt, som rörer artikeln glas, gillades.

Glasflaskor. Gäss.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Lit. H.

Hackelse-machiner. Hampa.

Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Handskar.

Herr *Leffler* yrkade härå förbud, då handskar af god beskaffenhet inom landet förfärdigas och införseln deraf ifrån utrikes ort förnärmar handskmakare inom landet.

Häruti förenade sig Herrar *P. Winblad*, *Helsingius* och *Norman*.

Herr *Holm* förenade sig med Herr *Leffler*, och ansåg det af honom yrkade förbud vara af vigt, dels emedan odugligt handskmakarearbete inkommer, som likväl, genom försäljningen emot bättre pris, förnärmar handskmakare härstädes och föranleder deras billiga klagan, dels enär bättre skinn erhålles här än utrikes, hvaraf handskar förfärdigas.

Herr *Sjöblom* förenade sig med Herr *Holm*.

Herr *Helleday* var af den öfvertygelse, att förbudet ej skulle leda till annat, än minskning

i tull, då varan är portatif, och då Staten måste vara pligtig att taga afgift å en vara, som eljest å oloflig väg inkommer.

Herr *Hallgren* förklarade, att han för sin del icke biföll förbud emot införsel af handskar, helst tullspecialerne visade, att öfver 16,000 par handskar årligen inkommit, och 3000 R:dr Banco derigenom förtullats. Herr *Hallgren* medgaf gerna förändring i tullbeloppet, men ansåg förbud ej föranleda till annat, än att varan lika väl å oloflig väg inkommer.

Herr *Grapengiesser:* Om för alla handskar, som utrikes ifrån införas, erlades den tull, som är i taxan utsatt, tror jag, att handskmakare inom landet voro dermed tillräckligen belåtne; men då det så tillgår, att handskarne, som inkomma, icke stämplas, utan endast convolutet, hvaruti de ligga, med stämpel förses, inträffar det, att, sedan några dussin blifvit sålde utur det stämplade convolutet, begagnas detsamma till omslag för alla tullförsnillade dussin handskar. Häraf kommer, att de fleste handskmakare befinna sig i nödställd belägenhet. Jag bör upplysa, att uti England tillgår sålunda, att handskar få införas blott uti fartyg af 120 tons drägtighet och icke under 100 dussin. Om här göres dylik restriction, tror jag controlerne skola kunna äfven här iakttagas. Nu förenar jag mig uti hemställan om förbud.

Herr *Frodell* förklarade, att han hade kännedom derom, att fattige personer förtjent och förtjena sig födan med handsksöm; och yrkade

Herr *Frodell* förbud emot införsel af denna artikel.

Herr *Hallgren* ansåg det vara gifvet, att om icke tullen för handskar ingått, hade den i sådant afseende uppgifne summan icke funnits. Herr *Hallgren* medgaf visst verklighet af tullförsnillning, med trodde densamma icke stå i sammanhang med förevarande del; och Herr *Hallgren* ville icke sträcka prohibitiv-systemet så långt, som här blifvit yrkadt, då hvarken Tullcommittéen eller Bevillnings-Utskottet i dess första betänkande sådant tillstyrkt.

Discussionen ansågs slutad, och Herr vice Talmannen framställde först Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 29 till bifall, hvarpå svarades *Ja* och *Nej*, och derefter den fråga, om Ståndet anser handskar böra beläggas med förbud till införsel, hvarpå jemväl svarades *Ja* *Nej*, samt begärdes votering.

Herr *Helleday* anhöll först om grundlagsenlig proposition å Utskottets betänkande; och Herr *Helsingius* förklarade, att det vore gifvet, att Ståndet är ifrån bifall till betänkandet, då Ståndet dertill svarat *Nej*.

Herr vice Talmannen föreslog en voteringsproposition, så lydande:

"Den som bifaller Bevillnings-Utskottets tullbestämmelse å handskar, enligt betänkandet N:o 29, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer denna tullbestämmelse att bibehållas, men dervid tilläggas, att

handskar skola beläggas med förbud emot införsel."

Herr *Helsingius* önskade, att först måtte afgöras, om förbud må äga rum, eller icke; och att sedermera må Tullen bestämmas.

Herr *Holm* ansåg voteringspropositionen riktig, då ingen anmärkning skett vid Tullbestämmelsen.

Ofvanintagne voteringsproposition upplästes å nyo, godkändes och anslogs.

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter samt insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande: Herrar *Biörck, Santesson, Petre, Halling, Brovallius, Klingvall, Bruse, Mæchel, Wærn, Cederborg, Mellbin, Egnell, Rydin, Wedberg, Isr. Winblad, Lake, Bååth, Hahn, Olbers, Ståhl, Rubin, Levin* och *Örtenholm.* En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 18 *Ja* och 18 *Nej;* hvadan den förseglade sedeln öppnades; och som den innehöll *Ja,* alltså var betänkandet, N:o 29, i denna del godkändt, utan att förbud emot varans införsel i Taxan intages.

Herr *Helsingius* reserverade sig emot voteringspropositionen och beslutet.

Herrar *Malmberg, Leffler* och *Frodell,* anmälde jemväl deras reservationer.

Harts. Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Hattar.

Redactionen af rubriken Hattar af läder, fiskben, papper, träd eller rötter, beslöts skola förändras i enlighet med utlåtandet N:o 45. I öfrigt bifölls betänkandet N:o 29, angående artikeln Hattar.

Herrar *Helsingius* och *P. Winblad* reserverade sig emot införsel-tillåtelsen af Hattar.

Honung.— Horn. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herr *Leffler* reserverade sig deremot, att horn tillåtes till införsel.

Hudar och Skinn.

Herr *Frodell:* Då jag vet, att för Ryska hudar, som på Finska fartyg hit inkomma, betalas half tull, anser jag införsel-tullen vara för låg och böra till 2 sk. per ℔ bestämmas.

Herr *Norman:* Då det är upplyst, att, i medeltal, åren 1828, 1829, 1830, 1831 och 1832, blifvit införde oberedde torra hudar och skinn 1,012,889 ℔, samt saltade och rå 22,233 ℔, tror jag detta bevisa, att tullen är tillräckligen hög. Jag tror icke, att Sverige på 50 år hinner dit, att behofvet af hudar och skinn för landet kan af dess egna producter fyllas. Det vore således orätt, att genom hög tull fördyra en behöflig vara.

Herr *Frodell:* I följd af Ryska hudars införsel ifrån Finland, har priset å Svenska hudar blifvit nedsatt, hvarigenom Slagtare-embetet i Stockholm gjort betydlig förlust; äfvensom sådant ofelbart inverkar ofördelaktigt på boskapsskötseln inom landet.

Herr *Arnberg*: Jag nitälskar för ladugårdsskötseln; men då landet behöfver utrikes lä-

der, tror jag att den af Utskottet föreslagne Tullen nu är den rätta och att den må förhöjas, i samma mon ladugårdarne hos oss stiga. För närvarande bör den ej sättas högre, än hvad Utskottets förslag innehåller. I afseende på utförsel-tullen för oberedda torra hudar, har ett misstag egt rum, då den finnes utförd till 4 r:st., men bör vara 4 sk. per ℔.

Herr *Grapengiesser:* Jag nekar icke, att brist förefinnes härstädes på hudar. Efter mitt begrepp tror jag, att allt utländskt erhålles för bättre pris, än det inländska. Derföre negligeras ock vårt lands boskapsskötsel. Om ett lämpligt skydd bereddes åt denna näring, skulle ostridigt vårt land frambringa tillräckligt antal oxar och kalfvar. Jag förenar mig således med Herr *Frodell* om 2 sk. införseltull för hudar och skinn. Med Herr *Arnberg* instämmer jag uti rättelsen af misstaget, i afseende på utförseln-tullen å oberedde torra hudar.

Herr *Hessle* hemställde, om tiden ännu vore inne, att genom förhöjd tull snart sagdt skada den fördelaktigaste näringsgrenen, eller garfverierne. Det är gifvet, att hudar och skinn, som införas, inkomma till förädling, och då böra de icke med alltför hög tull belastas. Den är i sjelfva verket ej låg, då 1 sk. per ℔ erlägges för saltade hudar.

Flere instämde med Herr *Hessle*.

Herr *Sjöblom:* Jag önskar ej högre tull å hudar och skinn. I min trakt kan man ej till köp erhålla en Svensk hud under pris af 5

R:dr. Således anser jag tullen vara för hög och böra nedsättas till enahanda belopp, som i 1830 års Taxa derföre bestämmes.

Herr *Grapengiesser*: Jag gillar fullkomligen Herr *Hessles* sats, att låg tull bör sättas å rudimaterier; men man bör ock erinra sig, att denna artikel kan inom landet erhållas. Således anser jag ej blott garfverierne böra gynnas, utan äfven ladugårdsskötseln böra afses.

Herr *Frodell* anmärkte, att af Taxan synes, det införseltullen för saltade hudar är ej, såsom Herr *Hessle* nämnt, 1 sk., utan 6 r:st. per ℔.

Discussionen ansågs slutad och uppå Herr vice Talmannens propositioner bifölls betänkandet, N:o 29: 1:o angående införsel-tullen för oberedda torra hudar och 2:o angående införseltullen för saltade hudar.

Hvad utgående tullen beträffade, yttrade Herr *Norman*, att, om hög utförseltull å hudar och skinn bestämmes, motarbetas ladugårdsskötseln; hvaremot Herr *Arnberg* förklarade, att den icke kunde för saltade hudar nedsättas under 2 sk. per ℔, för att behålla lädret inom landet, och att i öfrigt hänviste Herr *Arnberg* till rättelsen uti tullbestämmelsen för oberedde torra hudar, hvilken rättligen är 4 sk. per ℔.

Herr *Modin* erinrade, att den tabellariska sammanfattningen utvisade, att hudar icke blifvit utförde. Orsaken kände Herr *Modin* icke, men trodde ock, att, vid nyssberörde förhållande, tullbestämmelsen för utförseln var i det hela likgiltig.

Discussionen var slutad, och beslöts att utförsel-tullen för oberedde torra hudar skall utsättas till 4 sk. per ℔, och att betänkandet N:o 29, angående utförseltull å saltade hudar godkännes, dock så, att vid rubriken hudar och skinn, saltade, tilläggas orden: *och rå.*

Humla.—Hår. Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Häcktor, Hakar och Hyskjor.

Herr *Ekerman* yrkade förbud emot införsel häraf, då inom landet kunna väl förfärdigas häcktor, hakar och hyskjor.

Häcktor, hakar och hyskjor ansågos böra förbjudas till införsel, men tullbestämmelsen gillades.

Hängslen.

Herr *Grapengiesser* anmärkte, att hängslen kunna sys väl inom landet, och att således införsel deraf från utrikes ort bör utsättas i Taxan.

Hängslen belades med införsel-förbud och tullbestämmelsen godkändes.

Hö. Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Lit. I.

Ingefära, torr. Utlåtandet, N:o 45, gillades.

— insyltad. Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Instrumenter, fältskärs-.

Herrar *Arnberg* och *Grapengiesser* yrkade bifall å den högre tull af 25 procent, som betänkandet, N:o 29, utsätter, hvilket dessa talare ansågo lämpligt för den inhemska fabrikantens rätt; hvaremot Herr *Norman* ansåg utlåtandet, N:o 45, uti hvilket tullen bestämmes till 15 procent, böra bifallas, på de skäl, som Utskottet anfört.

Discussionen var slutad och utlåtandet, N:o 45, godkändes.

Instrumenter, Mathematiska, med flere, ej specificerade, och Musicaliska. Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Inventarier, Skepps-. — Ister. Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Jern.

Gjutet.

Tack- och Barlast.

Herr *Ekerman* anhöll, att, i likhet med hvad 1830 års Taxa utsätter, denna artikel må med förbud beläggas.

Herr *Tottie* yttrade, att, då redan är beslutadt, att tackjern ej får utföras, bör detsamma ock till införsel förbjudas.

Beslöts skola förbjudas till in- och utförsel; men tullbestämmelserna enligt betänkandet, N:o 29, gillades.

Bomber och Kulor, Kanoner, Stycken, Nickhakar och Mörsare samt finare och gröfre Lavetter.

Herr *Ekerman* yrkade härå förbud, likasom uti 1830 års Tulltaxa.

Herr *Norman* fästade uppmärksamheten derpå, att, då under denna rubrik var fråga om färdiggjorde piecer, borde ej utförsel-förbud äga rum; äfvensom Herr *Tottie* yttrade, att, då sådana piecer förfärdigas vid våra styc-

kebruk, är det ock gifvet, att de måtte få till utförsel tillåtas.

Herr *Hallgren* biföll utlåtandet, i hvad det rörer utförsel-tillåtelsen, men trodde 1830 års Tultaxa böra, i afseende på införsel-förbud, tillämpas.

Herr *Holm* trodde, att, då här endast vore fråga om färdiggjorde piecer, borde endast införsel-förbud äga rum.

Herr *Wærn* ansåg det icke vara lämpligt, att här bestämma införsel-förbud. Det vore kändt, att de bästa kanoner och mörsare af jern tillverkas i Sverige, och någon införsel deraf ifrån utrikes ort kunde ej komma fråga, annorledes, än i händelse af krig.

Herr *Helsingius* medgaf väl, att ett sådant förbud vore mindre nödvändigt, men ansåg detsamma dock böra, för principens skull, uti Tulltaxan intagas.

Herrar *Helleday*, *Norman*, *Modin* och *Grapengiesser*, förenade sig med Herr *Wærn;* hvaremot Herr *Arnberg* delade Herr *Helsingii* åsigt.

Discussionen ansågs slutad, och införseltullen af 8 R:dr per Skeppundet, bifölls utan förbud.

Herrar *Helsingius*, *Holm*, *Ekerman* och *Leffler* reserverade sig.

Deruppå blef den uti Betänkandet, N:o 29, föreslagne utförseltull af 32 sk. per Skepp:d jemväl bifallen.

Kanoner, Stycken, Nickhakar och Mörsare,

ostämplade och oborrade, samt Hällar öfver 1½ tums tjocklek.

Herr *Helleday*: I likhet med Utskottets åsigt i utlåtandet, N:o 45, borde dessa artiklar förbjudas till utförsel; hvaremot jag bifaller införsel-tillåtelsen och tullen dervid.

Herr *Norman:* I consequence med det förra beslutet om tackjern, yrkar jag förbud till in- och utförsel å ostämplade och oborrade kanoner, m. m.

Herr *Helsingius* instämde häruti, men trodde en inconsequence ega rum med det nästföreslående beslut; äfvensom Herr *Hallgren* förenade sig i fråga om förbud, men instämde icke i utgående tullbestämmelsen, utan trodde densamma böra bestämmas till 4 R:dr Skeppundet.

Bestämdes till lika ut- och införseltull med tackjern, samt antogos till ut- och införsel förbudne.

Herr *Helleday* reserverade sig.

Gamla casserade canoner och bomber.

Ansågos böra vara till införsel förbudne. Ut- och införseltullen gillades, enligt betänkandet, N:o 29.

Grytor och Kittlar, Hällar af 1½ tums tjocklek och derunder, Kakelugnar, Lod och Lödjor till Vigter, Stolpar till Gallerverk och ledstänger dertill, Gjutgods till machinerier och delar deraf, samt slussportar.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Herr *Holm* reserverade sig emot här sak-

nad förbudsbestämmelse, för principens skull; äfvensom Herrar *Arnberg* och *Ekerman* anmälde reservationer i enahanda syfte.

Allt annat gjutet Jernarbete, ej specificeradt.

Herr *Ekerman* anmärkte, att, genom beslutet om utförseltillåtelse för grytor, m. m. och annat gjutet jernarbete, är i sjelfva verket uppbäfvet beslutet om förbud emot utförsel af tackjern.

Herr *Hessle:* Om vid dessa artiklar tillägges det olyckliga ordet förbud, skall en positif skada för gjuterierna beredas. Jag kan ej föreställa mig annat, än att vid gjuterierne tillåtes fabrikation af många slag. Om förbud emot utförsel af tillverkningarne nu stadgas, vore det hårdt emot den Svenska industrien. Lämpligare vore tillåtelsen att utföra tillverkningarne utan tull. Tiden dertill är likväl ej ännu inne; och jag yrkar således endast bifall till Utskottets förslag.

Herr *Arnberg:* Uti 1830 års Tulltaxa är icke upptagen rubriken: Gjutet jern, allt annat, ej specificeradt. För ögonblicket tror jag ej vara att befara, hvad Herr *Hessle* antydt, ty våra gjuterier erbjuda ej ännu slag af gjutne arbeten till utförsel; men då jag hoppas, att gjuterierna skola utvidgas, gillar jag Herr *Hessles* åsigt; dock hemställer jag, att, till förekommande af elusion, må tillsättas: *enligt särskildt tillstånd af Kongl. Commerce-Collegium*, hvilket uttryck förekommer vid flere varu-artiklar i Tulltaxan.

Herrar *Tottie* och *Fries* förenade sig med Herr *Hessle.*

Herr *Holm:* Det är klart, att här menas sådant gjutet jern, hvarpå förädlings-arbete är nedlagdt. Det är klart, att det bör tillåtas till utförsel. Jag bifaller således Utskottets yttrande angående utförseltullen derå. Deremot böra dessa varuartiklar beläggas med så hög införseltull, som möjligt.

Herr *Grapengiesser* ansåg farhågan af det gjutna här ifrågavarande jernarbetets förblandning med tackjern sakna all grund och instämde med Herr *Hessle.*

Herr *Hallgren:* Denna redaction är i sjelfva verket alltför vidsträckt. Piecer misslyckas ofta vid gjuterier. I detta afseende känner jag exempel af machiner för fyrbåkar. Om de misslyckade piecerne utföras under namn af gjutgods, utföres visserligen tackjern. Jag tror derföre redactionen böra förändras till denna: *allt annat felfritt arbete af gjutet jern.* Om en kugg på ett hjul går sönder, blir detsamma obrukbart; men skall efter förevarande redaction kunna utföras såsom gjutgods.

Herr *Tottie* hemställde, om det vore möjligt, att någon ville löpa äfventyret att utföra en så stor piece, skadad, som de af Herr *Hallgren* omtydde. Ingen utländning kunde gerna använda en sådan. Huru skulle den kunna uppsmältas? — Huru förädlas?

Herr *Norman*: Det är klart, att tullbetjeningen är skyldig tillse beskaffenheten af varan;

och som jernskrot sedermera förekommer, och det icke gerna bör kunna med gjutet jern sammanblandas, samt enär Tulltaxan åsyftar uppmuntran af inhemsk industri, bifaller jag betänkandet.

Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Jern, smidt eller valsadt. Anckar och Ankarflyn.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Herr *Holm* reserverade sig, i följd af det föregående, deremot, att införselförbud icke blifvit här bibehållet.

Reservationer anmäldes jemväl af Herrar *Hallgren*, *Helsingius* och *Valley*.

Draggar, Armbultar, Hammare, Roderjern, Skeppsknän och Smedjestäd, större eller mindre.

Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Herrar *Holm*, *Hallgren*, *Helsingius* och *Valley* reserverade sig.

Stång-, platt, $\frac{3}{8}$ tum tjockt och deröfver, under 12 tums bredd, af större eller mindre längd, fyrkant öfver $\frac{5}{8}$ tum, längre eller kortare.

Herr *Ekerman:* Jag kan ej annat, än yrka bibehållande af förut stadgade införsel-förbud, ehuru jag icke fruktar för införseln. I afseende på utförsel-tullen, bifaller jag Utskottets förslag, ehuru jag icke delar principen; men jag måste besinna möjliga utvägar att bereda Staten påräknade inkomster för bestridande af Statens utgifter.

Herrar *Holm*, *Norman* med flere förenade sig med Herr *Ekerman*.

Herr *Tottie* åberopade den föreslagne och äfven gillade nionde hufvudgrunden, hvarest bestämmes, att all produkt af inhemsk konstflit må kunna utföras, antingen tullfritt eller emot den lägsta möjliga afgiften. På grund häraf skulle, om principen strängast tillämpas, utförseltullen å stångjern hafva bort hel och hållen försvinna, eller åtminstone nedsättas, ännu mindre förhöjas. Tull-committéens förslag hade möjligen varit tillämpligt; men som Statsbehofven ej kunna undvara inkomst af stångjernssmidet, ehuru det icke drifves med behållning, föreslog Herr *Tottie*, såsom medelväg emellan 16 och 32 sk. per skeppundet, 24 sk. tull.

Herr *Helsingius* förenade sig med Herr *Ekerman*, och hade önskat att kunna föreslå låg tull för stångjern; hvilken åsigt han skulle hafva sökt att göra gällande, om icke framställningen, angående den högre tullen å caffe misslyckats, enär Herr *Helsingius* trodde denna högre tull kunna fylla skillnaden.

Herr *Grapengiesser:* I afseende på införselförbudet, förenar jag mig med Herr *Ekerman*. Om stångjern komme att införas, vill jag blott erinra, hvad är kändt, att det Engelska stångjernet säljes för halfva priset, emot vårt. I anledning af hvad Herr *Tottie* yttrat, får jag förklara, att jag tror det vara orätt att för råämne nedsätta utförseltull. Alla medborgare böra till Staten bidraga. 32 sk. är en obetydlig tull för ett skeppund stångjern, som säljes till 36 R:dr, stundom till 40 R:dr.

Herr *Arnberg:* Jag förenar mig med Herr *Helsingius* i den allmänna tillämpningen af höjd tull å öfverflöds-artiklar, så att denna må kunna tagas i betraktande vid lindrig tulls sättande å landets verkliga exportartiklar; men jernhandteringen tror jag redan vara så betungad af directa skatter, att den ej bör ytterligare beläggas med indirecta. För min del instämmer jag således uti antagande af det minsta förslaget i afseende på ziffran.

Herr *Tottie:* En värd talare har uppgifvit, att för ett skeppund stångjern erhållits 36 R:dr. Måhända äger detta rum i någon del af Riket. Deremot erhålla vi för ett skeppund stångjern ej mera än 16 R:dr. Tullen är högre i förevarande, än i 1830 års Tulltaxa. Tullvärdet då var 18 R:dr, med 36 sk. tull, nu är det föreslaget till 18 R:dr med 32 sk. tull; och nu gäller det, såsom anmärkt är, verkligen ej fulla 16 R:dr per skepp:d.

Herr *Langenberg* instämde med Herr *Tottie.*

Herr *Hallgren:* Jag anser förbud emot införsel af stångjern böra ega rum. I afseende på utförsel-tullen, gör jag samma anmärkning, som Herr *Tottie.* Inom Bevillnings-Utskottet antogs tullbestämmelsen af 32 sk. per skepp:d vid votering med liten majoritet. Å en så hufvudsaklig exportartikel, som stångjern, böra band icke läggas; och med afseende på det tillökade tullvärdet, anhåller jag, att utförseltullen på ett skeppund stångjern må bestämmas endast till 28 sk. per skeppund.

Herr *Hessle:* Jag har hyllat Tull-committéens åsigt om nedsättning af tullen å stångjern, dock med yrkande, att ordet förbud skall försvinna; men då det bibehålles, samt stångjernsbruken således äro monopoliserade inrättningar, och tackjernsblåsarne nödgas sälja sina tillverkningar till inrikes man, tror jag ock, att dessa monopolister böra betala tillräcklig skatt; och derföre röstar jag för 32 sk. tull å ett Skll stångjern, som utföres.

Betänkandet, N:o 29, i afseende på tullbestämmelserne, gillades, och Jern, stång- platt, $\frac{3}{8}$ tum tjockt och deröfver, under 12 tums bredd, af större eller mindre längd, fyrkant öfver $\frac{5}{8}$ tums, längre eller kortare, belades med införsel-förbud.

Band- och platt, under $\frac{3}{8}$ tum tjockt, bult- och galler, samt sänksmide, rundt eller kantigt, knip- och fyrkant af $\frac{5}{8}$ tum och derunder, skär- och klippjern, saltpanneplåtar, $\frac{3}{8}$ tum tjocka och deröfver, samt af 12 tums bredd och deröfver.

Herr *Ekerman* ansåg införsel-förbud böra här ega rum.

Betänkandet, N:o 29, bifölls i denna del, med tillägg af införsel-förbud.

Plåtar, oförtenta, under $\frac{3}{8}$ tum tjocka till och med 6 lisp. vigt stycket.

Betänkandet, N:o 29, godkändes, med utsättande af införsel-förbud.

Plåtar, förtente.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Kettingar.

Tullbestämmelsen, enligt betänkandet, N:o 29, godkändes, med antagande af redactionen af rubriken: Kettingar, enligt utl. N:o 45.

Plogbillsämnen, samt spik och nubb, allt manufactur- och handtverkssmide, ej specificeradt.

Tullbestämmelserne, enligt betänkandet N:o 29, gillades och införsel-förbud tillades.

Jernskrot.

Herr *Ekerman* biföll tullbestämmelserne, men yrkade förbud.

Herr *Hessle*: Det vore besynnerligt, om förbud emot utförsel af denna artikel skulle bestämmas, då befattningen dermed är en handels-speculation och flera fattiga sysselsätta sig med hopsamlande af jernskrot, som förut förspilldes utan nytta. Det är en gifven vinst för samhället, att jernbitarne samlas. De hafva intet värde, der de ligga. Genom förbud uppkommer ej annan följd, än att skrotet blifver gömdt i jorden. Jag yrkar den utförsel-tull för jernskrot, som uti 1830 års Tulltaxa bestämmes, eller 1 R:dr 12 sk. per skeppund, helst då, under sådan tull, jernbruk anläggas, under beräkning af jernskrot, behof icke förefinnes att antaga högre tull.

Herr *Hallgren*: Detta kan vara tillämpligt på smidt och valsadt skrotjern, men ej på gjutet. Om man vill eludera författningen, kan man snart sönderslå en piece tackjern. Den användes lika lätt, om den ej väger mera än ½ skeppund.

Herr *Holm*: Det synes först vara rätt, att jernskrot sättes i samma cathegori med tackjern; men för min del har jag trott mig vara öfvertygad om motsatsen. Samlandet af jernskrot utgör en vinst för det fattiga folket; men som denna artikel är en begärlig vara för utländningen, emedan deraf förfärdigas de bästa jerneffecter, yrkar jag 4 R:dr utförseltull per Skll, utan skillnad emellan gjutet och smidt eller valsadt jernskrot.

Herr *Grapengiesser* anmärkte, att inom Bevillnings-Utskottet upplystes, att under namn af jernskrot hvarjehanda utföres; och yrkade Herr *Grapengiesser* enhet i tull för både gjutet och smidt eller valsadt jernskrot.

Herr *Ekerman:* Man har anmärkt, att jernskrotet, först efter utskeppnings-tillåtelsen, blifvit framkalladt, så att det icke blifvit gömdt i jorden; och att det samlas af fattigt folk. Sålunda har det tillgått i alla tider och sändes till bruk. Under sednare tider hafva bruk tillkommit, grundade på skrotjern, och icke på köpetackjernsrätt. Desse skulle förnärmas genom utförsel-tillståndet.

In- och utförsel-tullbestämmelsen å gjutet jernskrot, samt införsel-tullen å smidt eller valsadt jernskrot, godkändes, enligt betänkandet, N:o 29, samt utförsel-tullen å smidt eller valsadt jernskrot bestämdes enligt utlåtandet, N:o 45; hvaremot hvarken in- eller utförsel-förbud för denna artikel godkändes.

Herrar *Ekerman*, *Leffler* och *Holm* reserverade sig.

Jord. — Jouveler. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Detta ärende kommer att fortsatt behandlas vid nästa plenum.

§. 4.

Föredrogos å nyo följande af Cancellie-Utskottet ingifne och den 8 dennes bordlagde Memorialer, nemligen:

1:o ett så lydande:

"Genom remiss af den 3 sistlidne Mars har Vällofl. Borgare-Ståndet till dess Enskilde Besvärs-Utskotts handläggning öfverlemnat ett Memorial af Herr *Bååth*, hvaruti, till betryggande af Magistrats-personers rättighet till ersättning af efterträdare för använde kostnader vid uppförandet af nödige Loge- och Ladugårdsbyggnader för deras löningsjord, motionairen, som ansett 1725 års Boställs-Ordning icke i detta fall tillämplig, föreslagit följande allmänna stadganden:"

"1:o Magistrats-person, som, i och för brukningen af sin innehafvande löningsjord, vill uppbygga nödige ladugårdshus af loge och lador, vare skyldig sådan byggnad uppföra utom stadens staket, på lämpligt afstånd ifrån bonings-hus, antingen på sjelfva löningsjorden, eller så nära derintill, som locala förhållanden kunna fordra och medgifva, med afseende å beqvämlighet för jordbruket."

"2:o För slike byggnader, hvilka alltid skola åtfölja jorden och tjensten, sedan de blifvit vederbörligen afsynade och för ändamålet godkände, vare första innehafvaren berättigad till ersättning af sin efterträdare i tjensten, och så vidare, man från man, enligt nedanstående grunder."

"3:o Vid den i 2 mom. stadgade besigtning, skall beräknas och utsättas byggnadernes värde, hvilket fördelas på 30 högst 40 år, till afräkning af en lika värde-summa för hvarje år, såsom motsvarande den nytta innehafvaren anses hafva årligen åtnjutit genom byggnadernes begagnande; hvad, efter en slik afräkning af värde-summan, vid afträdestiden på primitiva värdet återstår, ersätte efterträdare, man efter man, under den föreskrifne tiden."

"4:o Då den i 3 mom. föreskrifne ersättningstid tilländagått, vidlåder då varande innehafvare endast årlig underhålls-skyldighet af husen, till dess de af ålder och bofällighet så förfallit, att de, enligt vederbörlig syn, måste ombyggas, då enahanda ersättnings-beräkning, efter fulländad och godkänd nybyggnad, för byggnadskostnaden å nyo vidtager och fortgår, som ofvan stadgadt är."

"5:o Utom förenämnde i 3 mom. bestämde årliga afräknings-ersättning, vare innehafvaren af byggnaderne skyldig, för deras vidmagthållande ansvara och till efterträdare, enligt af- och tillträdessyn, betala, eller in natura förbättra, de vid afträdestiden befintliga bristfälligheter."

"6:o De här ofvan föreskrifne af- och tillträdes-husesyner förrättas af 2:ne dertill, af af-

och tillträdare, eller deras rätts-innehafvare, valde gode män, med biträde af vederbörligen antagen byggmästare och i närvaro af trenne bland stadens äldste, dem Magistraten äger dertill förordna. Kostnaderne för slike syner ersätte tillträdaren."

"7:o Vid desse syner skall utrönas, huru innehafvaren husen vårdat och underhållit, och hvad bristfälligheter derå finnas, hvilka afträdaren bör godtgöra. Tarfva åter husen till större eller mindre del ombyggas, verkställer det innehafvaren inom viss förelagd lämplig tid, emot den ersättnings-afräkning här ofvan är stadgad. Brister han häri, så att vid hans afträdande den föreskrifne nybyggnaden icke är fullgjord, ersätte då sin eftertädare den kostnad och skada honom derigenom tillskyndas."

"8:o Utom förenämnde af- och tillträdessyner, skall hvart 5:te eller 10:de år, allt efter som Magistraten pröfvar nödigt, economisk besigtning af 2:ne Magistratens ledamöter förrättas, till utrönande huru husen underhållas och om föreskrifven nybyggnad blifvit verkställd; och äge Magistraten i dessa delar förelägga lämplig tid och påföljd för verkställighet, att, enligt hvad Kongl. Maj:ts utfärdade förnyade Nådiga Brand- och Byggnads-Ordningar af år 1830, för hvarje stad särskildt stadga, angående byggnads- och förbättrings-skyldighet af hus i staden; samt"

"9:o Magistraten äge de deraf uppkommande frågor och tvister upptaga och pröfva.

Den som ej åtnöjes med synings- eller besigtningsmäns åtgärd, äge inom 14 dagar från af synings- eller besigtnings-instrumentet erhållen del, deröfver anföra klagan hos Magistraten, som förfare dermed, på sätt författningarne om economie- och politiemål i allmänhet stadga."

"Och hade Herr *Halling*, vid föredragningen af detta memorial, inom Vällofl. Borgare-Ståndet upplyst, att fråga hos Magistraten i Malmö uppstått i enahanda ämne, som utgör föremål för ifrågavarande motion, samt att Borgerskapet blifvit hördt och en öfverenskommelse derefter träffad, hvilken af Kongl. Maj:t fastställdes och nu gäller som Lag."

"Utskottet har detta ärende till pröfning förehaft, och ehuru Utskottet visserligen finner Magistrats-personers rättighet till ersättning af efterträdare för använde kostnader vid uppförandet af nödige loge- och ladugårdsbyggnader å deras löningsjord, böra på ett ändamålsenligt sätt betryggas; likväl och då flere städer gifvas, hvilkas Magistrats-personer icke innehafva dylik jord, så torde ett stadgande härutinnan icke kunna vinna någon allmän tillämplighet. Utskottet har deremot ansett Motionairens syftemål, utan Vällofl. Borgare-Ståndets eller Rikets Ständers mellankomst, likaväl skola ernås, derigenom, att särskilda regleringar för särskilda städer, på sätt som, enligt hvad upplyst blifvit, uti staden Malmö redan ägt rum, i detta afseende, genom öfverenskommelser inom hvarje commun tillvägabringas, och sedermera Kgl.

Maj:ts Nådiga sanction underställas, för att i framtiden blifva som Lag gällande; och Utskottet tror alltså Herr *Bååths* ifrågavarande motion icke böra föranleda till någon Vällofl. Borgare-Ståndets åtgärd."

"Hvilket dock det Vällofl. Ståndets eget beprö fvande vördsamt underställes. Stockholm den 22 November 1834."

"På Vällofl. Borgare-Ståndets Enskildta Besvärs-Utskotts vägnar,"

"*G. Holm.*"

Bifölls.

och 2:o, ett af denna lydelse:

"Vällofl. Borgare-Ståndet har till dess Enskildta Besvärs-Utskott remitterat ett memorial af Herr *Olbers*, hvaruti han, på anförde skäl, föreslagit, att Stadgandet uti 26 §. af Kongl. Resolutionen på städernes besvär den 26 October 1723 och Kongl. Brefvet den 27 Mars 1819, angående val af Taxeringsmän för städerne och ordningen för besvärsmål rörande debitering af utskylder till stad, måtte erhålla följande förändrade lydelse: "Taxeringsmän för städernes enskildte behof väljas på allmän rådstuga inför Magistraten af alla skattdragande borgare och invånare, hvilka, sedan de inför Magistraten aflagt taxeringsed, sammanträda och, efter utväljandet af en bland sig, som förer ordet, på deras samveten skatta och uppsätta hvad hvar och en, efter en rätt proportion af dess förmögenhet, inkomst, handel, handtering och näring eller innehafvande af hus

och tomt samt jord, bör till staden betala, efter de grunder, som för hvarje stad äro eller kunna blifva stadgade, hvarvid, om skiljagtiga meningar uppstå inom Committéen, de flestes, eller, om paria vota inträffa, den som biträdes af Ordföranden, utgör beslutet, hvaröfver den, som dermed är missnöjd, äger att, inom af Magistraten, efter förrättningens slut, kungjord tid, besvär anföra hos Magistraten. Är den klagande icke nöjd med Magistratens utslag, må han besvära sig hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet inom 14 dagar efter utslagets afkunnande; och skulle han icke eller vara nöjd med Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut, är honom obetaget att inom 30 dagar från af utslaget erhållen del, anföra underdånig klagan hos Kongl. Maj:t, som till Dess Handels- och Finance-Expedition bör ingifvas." "

"Vid öfvervägande häraf har Utskottet så mycket mindre ansett sig böra tillstyrka bifall till motionairens ifrågavarande förslag, som ett allmänt stadgande rörande ordningen för besvärs anförande öfver debitering af utskylder till stad, svårligen, i anseende till de väsendtligen olika förhållanden, som uti särskildte städer i detta afseende äga rum, torde kunna tillvägabringas, samt dessutom den som med dylik debitering är missnöjd, i alla händelser, äger sig öppet att på vederbörligt ställe om ändring anhålla. Utskottet finner sig alltså icke kunna tillstyrka Vällofl. Borgare-Ståndet, att med denna motion taga någon befattning."

"Hvilket dock det Vällofl. Borgare-Ståndets beprö'fvande vördsamt underställes."

"På Vällofl. Borgare-Ståndets Enskildta Besvärs-Utskotts vägnar."

"G. Holm."

Bifölls.

Plenum slutades kl. 10 e. m.

In fidem Protocolli

E. G. Runeberg.

Den 17 December.

Plenum klockan 10 f. m.

§. 1.

Upplästes meddelade utdrag af Med-ståndens protocoll för den 11, 15 och 16 dennes, hvaraf inhämtades, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln till Utskott remitterat en motion; att Högvördige Preste-Ståndet gillat Constitutions-Utskottets memorial N:o 59, äfvensom voteringspropositionen uti memorialet N:o 61; bifallit Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens betänkanden N:is 44, 45, 46, 47 och 48; Banco- och Lag-Utskottens betänkande N:o 3, Banco-Utskottets betänkande N:o 68, Lag-Utskottets utlåtande N:is 166 och 169, samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottets utlåtanden N:is 132 och 139; fattat särskildt beslut i anledning af Lag-Utskottets utlåtande N:o 172; gillat voterings-propositionen uti Lag-

Utskottets memorial N:o 175; afslagit Banco-Utskottets memorial N:o 67; funnit den i Constitutions-Utskottets memorial N:o 62 omförmälda fråga hafva de facto förfallit, samt till handlingarne lagt samma Utskotts memorial N:is 60, 63 och 64 och Lag-Utskottets utlåtanden N:is 167, 170 och 171, och att Hedervärda Bonde-Ståndet, i anledning af Constitutions-Utskottets memorial N:o 58, fattat enahanda beslut med det af Borgare-Ståndet derom vidtagne, återremitterat Lag-Utskottets betänkande N:o 165, och afslagit samma Utskotts betänkanden N:is 122 och 168.

Lades till handlingarne.

§. 2.

Fortsattes föredragning af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 29 och utlåtande N:o 45, angående stora Sjötulls-bevillningen.

Härvid förekommo uti Tulltaxe-förslaget:

Lit K.

Kakel.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herr *Leffler* reserverade sig emot härsaknadt införseltöfbud.

Kalk. Kli.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Kläder, gång-, linne- och säng-, ej specificerade, nya, så väl mans- som fruntimmers.

Herr *Leffler* anmärkte, att nya kläder varit uti 1830 års Tulltaxa förbudne till införsel, och att de äfven nu borde blifva det.

Betänkandet, N:o 29, gillades, med utsättande af förbud till införsel.

Herr *Helleday* reserverade sig.

Kläder, gamla och synbart brukade:

— som sjöfarande och resande för egna behof medföra.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

— införde med annan lägenhet, enär de pröfvas icke öfverstiga egarens eget behof.

Herr *Ekerman* yttrade, det han icke förstod, om här afsåges nya kläder. Derom begärde Herr *Ekerman* upplysning, ty Herr *Ekerman* kunde icke gilla tillåtelsen, att nya kläder införa.

Herr *Helleday* fästade uppmärksamheten derpå, att, enligt sista strophen, är pröfning öfverlemnad till domaren, om kläderne, som införas, öfverstego egarens eget behof eller icke. Denna bestämmelse innefattade godtycke och kunde till olika omdömen föranleda, hvadan Herr *Helleday* ansåg samma bestämmelse böra uteslutas.

Herr *Grapengiesser* erinrade, att, i anledning af 1830 års Tulltaxa, i denna del uppstått tvätydighet, och att, om Herr *Grapengiessers* minne ej bedrogs, har en Kongl. Förordning utkommit, som undanröjt den anmärkta otydligheten.

Herr *Wijk*: Inom Tullcommitteen uppstod en lång discussion öfver denna punkt. Redactionen, hvarpå uppmärksamheten nu blifvit fästad, är ordagrannt enahanda med 1830 års Tulltaxa. Af General-Tulldirecteuren, Herr Grefve *Posse*, och Tullstyrelsens Secreterare,

Herr Expeditions-Secreteraren *Fåhræus*, upplystes, att redactionen icke haft menliga följder, och att ny redaction ej behöfdes. Efter ärendets noggranna öfvervägande fann Tullcommitteen lämpligast att följa det gamla.

Herr *Leffler* fästade uppmärksamheten derpå, att här förstås de fall, då kläder med annan lägenhet införas, än den resande sjelf begagnar.

Herr *Helleday* anmärkte det olika förhållande, som nu inträffar, då förbud emot nya kläders införande är stadgadt, emot det, som skulle äga rum, om nämnde förbud icke existerade; hvadan Herr *Helleday* förblef vid sitt förra yttrande.

Herr *Helsingius*: Jag kan ej annat än medgifva, det skillnaden är stor, då förbud existerar eller ej; men då Rikets Ständer blott gifva tillkänna grunderne, samt en Kgl. Förordning sedermera utkommit, i hvilken redactionen rigtigare må uttryckas, anser jag det icke mer angeläget att här ändra redactionen, ehuru den torde böra blifva fullständigare, i afseende på verkställigheten.

Herr *Grapengiesser* tillstyrkte den af Herr *Helleday* anmärkta strophs utgående, enär den kan till olika tydning föranleda.

Herr *Wijk*: Jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att redactionen tydligen har afseende på gamla och synbart brukade kläder; och jag anförer det exempel, att en person reser till utrikes ort. Han dör derstädes, och hans

efterlemnade gångkläder komma in och förtullas. Till ett sådant fall är denna discuterade tullbestämmelsen lämplig.

Herr *Hallgren* ansåg äfven det vara angeläget, att i denna del bibehålla 1830 års taxa. Talaren medgaf, att nya kläder böra till införsel förbjudas, men det nu ventilerade andra momentet fann talaren ostridigt afse gamla, ej nya kläder.

Herr *Wigert* förenade sig med Herr *Hallgren.*

Discussionen ansågs slutad, och betänkandet, N:o 29. bifölls.

Herrar *Helleday*, *P. Winblad* och *Leffler* reserverade sig.

Klöfver. — Knapergall och Ekollon.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Knappar af ämnen, ej specificerade.

Herr *Helsingius* yrkade förbud emot införsel af knappar, emedan de som förfärdigas inom landet, äro af god beskaffenhet.

Herrar *Arnberg* och *P. Winblad* förenade sig med Herr *Helsingius.*

Herr *Wijk* upplyste, att inom Tull-committéen liflig discussion härom ägt rum, och att, om ej knappars införsel tillåtes, tillräckligt antal knappar lärer komma att saknas.

Herr *Helleday* erinrade, att knappar lätt kunna införas, och att, om förbud bestämmes, de lika väl skola inkomma, äfvensom Herr *Helleday* ansåg tillräckligt skydd åt den inhemska näringen lemnas genom 25 procents införseltull.

Herr *Helsingius* åter trodde, att den inhemska näringen mindre skyddas genom en hög tull, än genom en lägre, ty den förra uppmuntrar tullförsnillning. Talaren ansåg brist på knappar ej finnas härstädes, äfvensom beskaffenheten deraf vore lika god med de utrikes förfärdigade; och nationen vunne, om förbud emot införsel stadgades, för dryga kostnader till försvarsverket, någon ersättning genom leverance af knappar till arméen.

Herr *Norman* fästade uppmärksamheten derpå, att medeltalet af importerade knappar de sednare åren utgjort omkring 8,800 R:drs värde, och att således derigenom årligen till Staten inbringats 3000 R:dr banco, hvilken summa ej var att förakta.

Herr *Wijk* anmärkte, att inga knappar till Riket inkommit för arméens behof.

Herr *Helsingius* förnyade sin anhållan om proposition å förbud emot införsel af knappar, under uppgift, att 3,000 R:dr tull-inkomst är en allt för liten summa, för att såsom hinder åberopas, och att densamma bör lätt kunna annorlunda fyllas.

Herr *Holm* yttrade, att han, som varit och är för prohibitif-system, dock anser detsamma böra med måtta tillämpas, särdeles då lurendrägeri icke kan förekommas. Talaren trodde förbud emot införsel af knappar ej vara lämpligt, emedan det påtagligen kommer att missbrukas.

Herr *Strehlenert* förklarade sig dela Herr

Holms tänkesätt, emedan förbud, efter hvad Herr *Strehlenert* fruktade, endast skulle tjena att tillskapa lurendrägare.

Discussionen ansågs slutad, och tullbestämmelsen, enligt betänkandet N:o 29, godkändes, men det yrkade införselförbudet blef icke af Ståndet bifallet.

Herrar *Helsingius*, *Leffler* och *P. Winblad* reserverade sig.

Knifvar.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Herr *Helsingius* reserverade sig emot saknadt förbud emot införsel af knifvar.

Kol, träd-.

Herr *Holm*: Jag skulle tro, att, om någonsin, bör här utsättas förbud emot utförsel, i likhet med hvad, om jag icke mig misstager, eger rum, i afseende på ved.

Häruti förenade sig Herrar *Helsingius*, *Ekerman* och *Arnberg* med flere.,

Herr *Wijk*: Samma bestämmelse, som, angående trädkol, finnes uti 1830 års Tulltaxa, är bibehållen på detta ställe; och man må ihogkomma, att denna vara är af en så voluminös beskaffenhet, att den icke kan lurendrägas.

Herr *Holm* fortfor, att, då det är gifvet, att ved behöfver att införas från Finland, är det icke lämpligt att medgifva utförsel af trädkol. Talaren kunde således icke fråträda sin åsigt.

Discussionen ansågs slutad och, uppå Herr Talmannens fråga, godkändes tullbestämmelsen, enligt betänkandet N:o 29.

Derefter gjorde Herr Talmannen proposition å förbud emot införsel af kol, hvarpå svarades *Ja* och *Nej*, samt begärdes votering.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller, att trädkol må förbjudas till utförsel, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer sådant förbud icke att äga rum."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter, och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Limnelius*, *Biörck*, *Frodell*, *Santesson*, *Brovallius*, *Halling*, *Klingvall*, *Mæchel*, *Forsberg*, *Hessle*, *Sahlin*, *Rydin*, *Lake*, *Bååth*, *Hahn*, *Ekstrand*, *Rubin*, *Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad, och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 22 *Nej* emot 19 *Ja*; i följd hvaraf utförselförbud för trädkol icke kommer att äga rum.

Herrar *Ekerman*, *Holm*, *P. Winblad* och *Leffler* reserverade sig.

Koppar, rå.

Herr *Falhem*: Sedan Ståndet nog hårdhändt handterat frågan om jern, skulle det dock förefalla mig ännu obilligare, om enahanda förfarande iagttogs, i afseende på råkoppar. Genom den höga tullen hindras exporten. Jag afstår likväl från yrkande af förändring, emedan tiden ej är dertill ännu inne.

Herr *Ekerman*: Enär Ståndet afslagit den princip, som är uttryckt i utlåtandet N:o 45, att ordet förbud borde ifrån Tulltaxan utgå, yrkar jag, att råkoppar må till utförsel förbjudas. Enahanda förhållande är dermed, som med tackjern.

Discussionen ansågs slutad, och tullbestämmelserna, enligt utlåtandet N:o 29, gillades; men råkoppar antogs förbuden till utförsel.

Koppar, gårad.

Herr *Falhem* yrkade bifall å betänkandet N:o 29, hvaruti utförseltullen för gårad koppar var bestämd till 3 R:dr 16 sk. per skeppund, och förmälde dervid: Jag vill med skäl styrka, att näringen behöfver denna lättnad, då exporten de sednare åren aftagit. För 40 à 50 år tillbaka exporterades 2,000 skeppund, — 1810, 1000 skepp:d, — 1820, 500 skepp:d, och 1830 nedgick exporten ända till 36 skepp:d. Jag hoppas, att Ståndet finner denna rörelses underlättande billigt, helst statsbidrag redan utgår af råkoppar. Orsaken till exportens aftagande ligger i den svåra tullen. Sedan gårkopparen gått genom trenne kronovågar, kommer den på Stockholms våg, der, jemte tull, kostnader förefalla till ett belopp af 8 R:dr 32 sk. för gårkopparen, och för smidet 9 R:dr 14 skill.

Herrar *Tottie*, *Hallgren*, *Grapengiesser* och *Langenberg* yrkade bifall å utlåtandet N:o 45, i denna del, på deruti anförde skäl; hvaremot Herrar *Holm*, *Ekerman*, *Helsingius* och *Linderholm* förenade sig med Herr *Falhem* derom, att betänkandet N:o 29 måtte bifallas.

Discussionen ansågs slutad, och Herr Talmannen framställde till bifall, 1:o betänkandet N:o 29, och 2:o utlåtandet N:o 45; på hvilka frågor *Ja* och *Nej* svarades, samt votering begärdes.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 45, angående utförseltull å gårad koppar, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, bifalles Bevillnings-Utskottets utlåtande, N:o 29, angående nämnde utförsel-tull."

Voterings-sedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Biörck*, *Santesson*, *Zander*, *Halling*, *Bruse*, *Klingvall*, *Mæchel*, *Hessle*, *Sahlin*, *Rydin*, *Wedberg*, *I. Winblad*, *Lake*, *Bååth*, *Mellbin*, *Hahn*, *Olbers*, *Justelius*, *Rubin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos innehålla 21 *Nej* emot 19 *Ja*; i följd hvaraf betänkandet N:o 29 i denna del var antaget.

Herrar *Grapengiesser* och *P. Winblad* reserverade sig.

Införseltullen för gårkoppar blef derefter gillad, enligt betänkandet N:o 29.

Koppar, smidd, valsad eller gjuten:

Plåtar, myntade och så kallade Ungerska, samt gjutkakor.

Herr *Arnberg* ansåg, att, sedan Ståndet, genom votering, bestämt utförsel-tullen å gråad koppar till 3 R:dr 16 sk. per skeppund, fordrade consequencen att kopparplåtar draga enahanda tull.

Herr *Falhem* åberopade sin förra framställning, i afseende på exporten, och förenade sig med Herr *Arnberg*.

Herr *Grapengiesser* trodde den föregående voteringen icke hafva sammanhang med denna sednare fråga, hvilken afser en vara, som undergår förädling, och då på långt när tillverkningen icke är så stor som afsättningen fordrar.

Herr *Langenberg* tillstyrkte äfven en utförseltullbestämmelse af 3 R:dr 16 sk. per Skll. för kopparplåtar, såsom en förädlad vara.

Discussionen ansågs slutad, och betänkandet N:o 29 antogs.

Herr *Wijk* reserverade sig emot beslutet om de 2:ne sista utförsel-tullbestämmelserne, såsom icke consequent med hvad förliden gårdag, i afseende på artikeln jern, fastställdes.

Häruti instämde Herrar *Norman*, *Frodell* och *Grapengiesser*.

Bottnar, Bleck af hvad dimensioner som häldst, Spanskgrönbottnar, blindmynt, gjuten spik, så kallade negros och granulerad koppar, samt uppdjupade och andra icke fullfärdiga arbeten.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Helfärdiga arbeten.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herrar *Leffler*, *Frodell* och *P. Winblad* reserverade sig emot saknadt införsel-förbud.

Kopparskrot, eller gammal och brukad koppar, samt kopparaska.

Herrar *Norman* och *Helleday* ansågo consequencen fordra förbud emot införsel, hvilket bestriddes af Herrar *Wijk* och *Hallgren*.

Betänkandet, N:o 29, bifölls, utan tillägg: och blef således det yrkade förbudet icke godkändt.

Kopparstick m. m. och kopparstickssvärta.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Korgar och korgmakarearbeten.

Herrar *Leffler* och *P. Winblad* yrkade införselförbud, då de ansågo korgar kunna förfärdigas i Sverige af god beskaffenhet och tillräckligt för behofvet.

Förbudet blef icke godkändt; men tullbestämmelsen bifölls, enligt betänkandet N:o 29.

Herrar *Leffler* och *P. Winblad* reserverade sig.

Korkar, skurna. Korkträd.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Kort, spel-.

Betänkandet, N:o 29, med deruti utsatt införselförbud, bifölls.

Herr *Helleday* reserverade sig.

Kreatur, lefvande:

Hästar.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Nötkreatur, större och mindre.

Betänkandet, N:o 45, bifölls.

Alla andra slag.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Krita. — Krokar till fiske.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Krukmakarearbeten.

Herr *Langenberg* yrkade härå införselförbud; uti hvilket yttrande Herrar *P. Winblad* och *Frodell* instämde.

Herr *Hallgren* upplyste, att tullspecialerne utvisa, att medelbeloppet af exporterade krukmakare-arbeten åren 1828—1832 utgjort 148 R:dr, och att intet importerats.

Tullbestämmelsen, enligt betänkandet N:o 29, gillades, men införselförbudet blef icke beslutadt.

Herrar *Helsingius*, *Leffler*, m. fl. reserverade sig.

Krut.

Betänkandet N:o 29 bifölls, i följd hvaraf dels utförseln bestämdes efter särskildt tillstånd, dels förbud fastställdes emot införsel af krut.

Herr *Helleday* reserverade sig.

Kummin. — Käppar. — Kött.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Herr *Helsingius* reserverade sig emot tillåtelsen att införa käppar.

Reservationer anmäldes jemväl af Herrar *Leffler*, *P. Winblad* och *Frodell*.

Litt. L.

Lacca, Gummi-. — Lack.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Lackerade arbeten af trad.

Herr *Helsingius* yttrade, att, då denna benämning är alltför vidsträckt, och då kändt är, att, under densamma, införas en mängd öfverflödiga varuartiklar, var han föranlåten att yrka införselförbud.

Denna åsigt delades hufvudsakligen af Herrar *Hallgren*, *Leffler*, *Malmberg*, *Grapengiesser*, *Frodell* och *Holm*, med flere; hvaremot Herr *Wijk* fästade uppmärksamheten derpå, att medelbeloppet åren 1828—1832 utgjort af importerade lackerade arbeten ett värde af 12,590 R:dr. De voro förut tillåtne, utan åtskillnad af slag, till införsel emot 25 procents tull. Inom Tull-committéen hade slagen blifvit åtskilda. En inkomst af 3 à 4000 R:dr årligen hade tillflutit Staten, och denna summa vore icke att förkasta, och om förbud stadgades, uteblef ändock icke lackerade varors införsel på oloflig väg.

Med Herr *Wijk* förenade sig Herrar *Helleday* och *Tottie*.

Discussionen var slutad, och, uppå Herr Talmannens proposition, blef betänkandet, N:o 29, bifallet, med tillägg af införselförbud.

Lackerade arbeten af andra slag.

Herr *Holm* ansåg äfven här införselförbud böra tillämpas, helst, i annat fall, det näst förut fattade beslutet skulle eluderas; och detta beslut var nödvändigt för den inhemska industriens förkofran.

Förbud blef i denna del emot införsel antaget, och tullbestämmelsen, enligt betänkandet N:o 29, bifölls.

Herrar *Wijk* och *Helleday* reserverade sig emot detta och det näst föregående beslutet.

Lackmus. — Lera.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Likörer. Tullbestämmelsen, enligt betänkandet N:o 29, antogs, med godkännande af rubriken enligt utlåtandet N:o 45.

Lim. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Lin, ohäckladt.

Herr *Helsingius*: Jag vill ej påstå, att införseltullen må ökas, ehuru det kunde vara gagneligt, helst lin ej lätt lurendrägas och linförädlingen uti Sverige bör uppmuntras. Åtminstone bör införsel- och utförsel-tullen för lin vara lika. Här alstras lin öfverallt. Om ej Sverige söker att producera annat än spanmål, skola priserne snart falla. Kortligen: jag önskar den högre utförsel-tullen.

Herr *Frodell* instämde med Herr *Helsingius*.

Herr *Grapengiesser* anförde, att Herr *Wijk* inom Utskottet anmärkt, att Svenska linet ej är användbart för segel; men Herr *Grapengiesser* trodde icke Svenska segelduksfabrikerne böra gynnas på linförädlingens bekostnad. Talaren ansåg alltså tullbestämmelsen, enligt betänkandet, N:o 29, böra bibehållas.

Herr *Wijk*: Införseltullen för hampa har alltid varit lindrig, med afseende på behofvet ej allenast för tågvirke, utan äfven för segelduk. Den som tillverkas af lin, har högre värde, än

den, som tillverkas af hampa. Detta är icke en gammal uppfinning, men den är redan här införd. Nu tager ej Flottan dess segelduk, tillverkad af annat än lin. Linet renas genom chemisk process ifrån jordparticlarne och seglen blifva fria ifrån brand. De kunna då hopläggas, utan att svartna eller falla sönder. Linneduk är alltså bättre än hampduk. Jag yrkar åtminstone bifall till utlåtandet N:o 45, i denna del, men önskar till och med, att Ståndet med uppmärksamhet på nödvändigt skydd åt handeln och sjöfarten, ville ytterligare nedsätta införseltullen för ohäckladt lin; och jag tror, att detta icke skall verka menligt på linproductionen i landet. Linproductionen har icke ännu hunnit den höjd, att för segelduk dugligt lin kan produceras. Det har ej ännu den längd, som fordras för användningen till segelduk. Rätta sättet att röta linet är ej ännu här kändt. Jag tror att det bör vara vattenrött. Beredare och segelduksfabrikerne måste med dryg kostnad införskaffa lin; och detta återfaller på skeppsrörelsen. Den njuter icke det hägn, som den förtjenar. Om man tager i betragtande det lif, som sjöfarten sprider, bör den underlättas; hvaremot man nu beklagligtvis måste erfara, att skeppsrederierne gå under. Stockholms rederier äro reducerade till hälften och Götheborgs en tredjedel emot hvad de voro för 15 år tillbaka. Hvad behöfver icke ett skepp till dess utredning? Handlande få tillfälle att leverera proviant. Sjömän sysselsättas, som eljest skulle

gå till utländningen. Americanarne hafva halfva skeppsbesättningar af Svenska matroser, som der engagerat sig, då rörelsen härstädes icke bär sig. Hvarföre skola dock vi ligga efter med våra tillgångar? Jag vädjar till skeppslistorna. Gefle stad är den enda, som i skeppsrörelsen de sednare åren tilltagit. Hvad jag här yttrat, är ett påtagligt bevis, att rörelsen icke är tillräckligen skyddad, och talar för den sats, att lin bör importeras för skeppsrörelsens behof. Jag slutar detta yttrande med den anhållan, att införseltullen för ohäckladt lin må nedsättas till 10 R:dr per skeppund.

Herrar *Bruse, Norman, Thörn* m. fl., instämde med Herr *Wijk*.

Herr *Holm*: I anledning af hvad Herr *Helsingius* yttrat, får jag fästa uppmärksamheten derpå, att utförseltullen för lin, nemligen för det ohäcklade 2 R:dr, och för det häcklade 3 R:dr per lisp., är föreslagen i enlighet med 1830 års Tulltaxa. Införsel-tullen gillar jag, och får, i anledning af Herr *Wijks* anförande, upplysa, att jag i Helsingland sett vattenrötningsprocess å lin verkställas, äfvensom jag hört det omdöme, att Svenska linet är mera säljbart, än det utländska. För min del kan jag icke äga kännedom, om det Svenska duger till segelduk; men då det med fördel användes till finare och gröfre lärftsväfnader, förmodar jag att det till segelduk lika väl begagnas. Skeppsrederiernes fall tror jag härledas från andra orsaker än tullen å lin. Såsom ett bevis, vill jag nämna den il-

liberala författning, att varor, som med Finska fartyg hit inkomma å nederlag, kunna sedermera utföras med storbåtar, ej Svenska, utan att erlägga annat, än obetydlig recognitions-afgift. Då linförädlingen i vårt land antagit den tendence, att gå fram, tror jag ock det vara tjenligt att med lämplig tull skydda densamma, helst lin ej lätt lurendrägas. Utur denna synpunkt bifaller jag betänkandet, N:o 29, i afseende å utförseltullen å lin.

Herr *Hallgren:* Jag beklagar, om sjöfarten är kommen i betryckt tillstånd, i följd af segelduken och tullen derå. För min del tror jag ersättning till fabrikerne kunna vinnas genom exportpremier för segelduk af lin.

Herr *Wijk:* Jag är skyldig att upptaga Herr *Holms* skäl. Jag åter tror, att de skäl som jag uppgifvit, visa, att sjöfarten är under det, hvartill den är taxerad. Jag högaktar reciprocitetsförhållandet med främmande magter; och jag tror, att det skulle hafva varit ganska nyttigt, om Regeringen fått rättighet att deraf sig begagna. Jag hemställer, hvarthän det skulle hafva tagit vägen med vårt jern, om ej reciprocitetstractat emellan Sverige och Norrige egt rum. Dessutom bör jag fästa uppmärksamheten derpå, att den här af Utskottet föreslagne tullbestämmelse är stridande mot Utskottets princip, som är af Ståndet godkänd. Jag refererar mig till andra hufvudgrunden, som innehåller, att alla råämnen, hvarå erforderlig tillgång inom landet saknas, och hvilka äro föremål för in-

hemsk förädling, må införas emot låg tullafgift. Här saknas tillgång på dugligt lin. Jag bestrider icke vattenrötningen och linproductionen i Norrland; men linet produceras likväl icke der till den höjd, att det kan vara till segelduk användbart. Intill dess detta mål vinnes, bör man ej söka att lägga hög tull på ett råämne, som faller consumenterne till last, det vill säga skeppsredarne, som deraf betungas. Jag förnyar således mitt yrkande om införsel-tullens nedsättning, till 10 R:dr per skepp:d. Deraf lider icke den inhemska linproductionen. Det utländska linet kostar 200 R:dr, då det inhemska erhålles för 90 à 100 R:dr till lika stor qvantitet. Det är ej tänkbart, att det utländska skulle införskaffas emot dubbelt pris, om lika god vara kunde fås inom landet, då linet här kostar mindre.

Discussionen ansågs slutad, och Herr Talmannen framställde till bifall 1:o betänkandet N:o 25, och 2:o utlåtandet N:o 29, samt 3:o införseltullens nedsättning för lin till 10 R:dr per skeppund, på hvilka frågor *Ja* och *Nej* svarades, samt votering begärdes.

En voteringsproposition uppsattes och anslogs, så lydande:

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 45, angående införseltullen å ohäckladt lin, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer Ståndet att annorlunda besluta."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter, och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Limnelius, Biörck, Santesson, Petre, Halling, Klingvall, Mæchel, Forsberg, Helleday, Falhem, Hessle, Hallgren, Sahlin, Malmberg, Höök, Wærn, Rydin, Wedberg, Lundin, Cederborg, Lake, Bååth, Hahn, Olbers, Ekstrand, Rubin,* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos innehålla 17 *Nej* emot 10 *Ja*, i följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en voteringsproposition, så lydande:

"Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets utlåtande, N:o 29, angående införseltullen å ohäckladt lin, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, anses Ståndet hafva bestämt denna tull till 10 R:dr per Skål."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande: Herrar *Limnelius, Biörck, Santesson, Petre, Halling, Klingvall, Mæchel, Forsberg, Helleday, Falhem, Hessle, Sahlin, Fries, Höök, Wærn, Rydin, Wedberg, Lake, Bååth, Mellbin, Olbers, Ekstrand, Rubin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet innehålla 22 *Ja*, mot 14 *Nej*, i följd hvaraf betänkandet, N:o 29, var i ofvannämnde del bifallet.

Herr *Ståhl* reserverade sig, äfvensom Herr *Wijk* anmälde sin reservation emot beslutet,

hvilket han ansåg, såsom ett ytterligare bevis, att Ståndet icke anser handeln och sjöfarten böra komma under consideration vid denna Riksdag.

Utförsel-tullen för ohäckladt lin, enligt betänkandet, N:o 29, godkändes.

Lin, häckladt. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Linser. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Ljus, talg-.

Herr *Helsingius* gillade tullbestämmelsen, men önskade införselförbud.

Betänkandet, N:o 29, i afseende på tullbestämmelsen, gillades, och derjemte beslöts förbud emot införsel af talgljus.

Ljus, andra slag. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Ljuskronor — Luntor. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Läder, beredt.

Herr *Helsingius* yrkade införsel-förbud derå; hvaremot Herr *Wijk* erinrade. att en sådan bestämmelse icke finnes i 1830 års Tulltaxa.

Det yrkade förbudet blef af Ståndet icke antaget, och, i afseende på tullbestämmelsen, bifölls betänkandet, N:o 29.

Herrar *Helsingius*, *Frodell* och *Hallgren* reserverade sig.

Läder, alla andra slag. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Lök. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Litt. M.

Machinerier. — Mais. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Malm, rå, och osmält jern.

Herr *Ekerman:* Oaktadt Bevillnings-Utskottets afsagda dom, fortsätter jag det yrkande, att malm bör till utförsel förbjudas. Då de outtömliga förråderne af malm i Norrland blifva tillgänglige, må Ståndet annorlunda besluta: men intill dess anser jag förbud böra äga rum.

Herr *Tottie*: Ej blott uti Lappmarkerne, utan i andre orter, t. ex. i min trakt, finnas större malmtillgångar, än som af behofvet påkallas. Öfver 100 år hafva grufvorne varit arbetade, och ingen grufva är under 30 famnars djup. Öfverallt får jernrörelsen sitt behof. Utförsel af malm anser jag således icke skada. I England smältes malmen med stenkol, och derigenom förlorar tackjernet i godhet. Det vore en vinst och icke en förlust för Riket, om malm utfördes, och jag biträder Utskottets förslag om nedsättning af utförsel-tullen för rå och osmält jernmalm till 25 procent.

Herr *Grapengiesser*: Det är väl sannt, att malm här finnes till myckenhet; men jag tror att man bör se på följderne af utförsel-tillåtelse. Om jernmalm utföres, blifver det en gifven suite, att utländningen, under uppgift af svensk malm, säljer jernet under benämning af svenskt. Om Engelsmännen utföra malm härifrån, blifver allt deras jern gjordt af svensk malm, och detta skulle vara dödsstöten åt svenska jernhandeln.

Herr *Wijk*: Då jag biträdt den mening, att förbud ej skulle utur Tulltaxan bannlysas, tog jag tillika det till regel, att det borde användas sparsamt, och icke i annat fall, än då Rikets sannskyldiga nytta det kräfver. Här anser jag ett sådant fall vara för handen; och det vore icke consequent, att ej stadga förbud emot utförsel af malm, då tackjern redan blifvit till utförsel förbjudet. Det har blifvit invändt, att malmen, om den föres till England, der nedsmältes med stenkol och derigenom förlorar uti sitt värde. Jag vet att Engelsmännen hafva ett sätt att taga bort det sulphuragtiga från kolen, hvarigenom de renas och sedermera malmen undergår en dylik process. Etthundradetals skepp utgå i ballast, för att få trädvaror. De behålla ballasten, emedan de ej få jern. Hvad blefve förhållandet, om malmen finge härifrån utföras? Ballasten utkastades och malmen intogs i stället samt blefve således till vanpris. Af en sådan utförselrätt komme följagtligen svenska jernet att lida i verldsmarknaden.

Häruti instämde många af Ståndets ledamöter.

Herr *Tottie:* Lika väl, som här ifrågasättes, att förbjuda utförsel af malm, kunde det äfven sägas, att malmen bör till insörsel förbjudas; hvaremot Herr *Wijk* yttrade, att införselförbud för malm icke borde äga rum, då derigenom skulle förhindras möjlig import äfven af silfvermalm.

Herr *Tottie* förklarade, att hans framställning endast afsett jernrörelsen.

Discussionen ansågs slutad och Herr Talmannen framställde dessa propositioner:

Bifaller Ståndet utförseltullen för rå och osmält jernmalm, enligt betänkandet, N:o 29? hvarpå svarades *Ja*.

Beslutes utförselförbud för nämnde artikel? hvarpå *Ja* svarades.

Bifalles införselförbud derå? hvilken fråga med ett öfvervägande *Nej* besvarades.

Malm, alla andra slag, ej specificerade.

Betänkandet, N:o 29, godkändes, med tillägg af utförselförbud.

Malmstuffer — Medailler. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Metaller, sammansatte:

Marin-metall. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Messing, oarbetad, Lahn och trådband inbegripne. Betänkandet, N:o 29, gillades.

— arbetad, Lahn, oäkta.

Härå yrkade Herr *Helsingius* införsel-förbud.

Då proposition härom af Herr Talmannen framställdes, svarades *Ja* och *Nej* samt begärdes votering.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller, att *Messing, arbetad, Lahn, oäkta* skall vara förbjuden till införsel, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer sådant förbud icke att äga rum."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande: Herrar *Limnelius, Biörck, Holm, Per Winblad, Brovallius, Halling, Klingvall, Langenberg, Mæchel, Forsberg, Hallgren, Sahlin, Egnell, Fries, Falhem, Höök, Wærn, Rydin, Wedberg, Cederborg, Lake, Bååth, Mellbin, Hahn, Olbers, Justelius, Ståhl, Ekstrand, Rubin, Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 17 *Ja* emot 12 *Nej*, i följd hvaraf det yrkade införselförbudet var bifallet.

Herrar *Wjik* och *Helleday* reserverade sig.

Tullbestämmelsen enligt betänkandet, N:o 29, gillades.

Messing, andra slag, gjuten, smidd eller pressad.

Herr *Helsingius* yrkade äfven härå införselförbud.

Nämnde yrkande blef af Ståndet icke bifallet och tullbestämmelsen gillades, enligt betänkandet, N:o 29.

Herrar *Ekerman, Helsingius* och *Bruse*, reserverade sig

Messingsskrot, samt gammal och brukad messing. — Bronze, Pinsback, Tomback och andre ej specificerade. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Bronze-arbeten, förgylde.

Herr *Helsingius* hemställde, att dessa arbeten må till införsel förbjudas.

Tullbestämmelsen, enligt betänkandet, N:o 29, bifölls, men den gjorda hemställan om införselförbud blef icke af Ståndet godkänd.

Herrar *Helsingius* och *Frodell* reserverade sig.

Andre metall-arbeten, med eller utan förgyllning, försilfring eller plaitering.

Herr *Helsingius* yrkade införselförbud; och då detta af Herr Talmannen framställdes till bifall, svarades *Ja* och *Nej* samt begärdes votering.

En voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller förbud emot införsel af *andra metall-arbeten, med eller utan förgyllning, försilfring eller plaitering*, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer sådant förbud icke att ega rum."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande: Herrar *Limnelius, Biörck, Holm, Per Winblad, Zander, Linn, Petre, Brovallius, Halling, Klingvall, Mæchel, Forsberg, Falhem, Hallgren, Egnell, Fries, Höök, Wærn, Rydin, Wedberg, Lundin, Cederborg, Lake, Bååth, Justelius, Ståhl, Ekstrand, Rubin, Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och

uppräknandet, innehålla 20 *Ja* emot 10 *Nej*, i följd hvaraf omförmälde förbud komme att i Tulltaxan intagas.

Herrar *Wijk* och *Helleday* anmälde deras reservationer emot det fattade beslutet.

Metvurst — Målningar. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Fortsättningen af plenum utsattes till kl. 6 e. m.; och anmälde Herrar *Ekerman* och *Norman* förfall för sig att detsamma bevista.

Herr Talmannen och Ståndets Herrar ledamöter åtskiljdes kl. 2 e. m.; men Ståndets Herrar ledamöter sammanträdde åter till fortsatt plenum

Eftermiddagen kl. 6.

Ordet fördes härvid af vice Talmannen Herr *Wijk*.

§. 3.

Behandlingen af Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29 och utlåtande, N:o 45, angående stora Sjötulls-bevillningen, fortsattes, hvarvid förekommo:

Lit. N.

Naturalier — Näfver. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Nät. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herrar *Helsingius* och *Leffler* reserverade sig emot saknadt införselförbud.

Nötter. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Lit. O.

Oliver — Oljor. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Oljekakor.

Herr *Leffler* anmärkte, att den här föreslagne införseltull synes allt för låg.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Ost — Oxtungor. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Lit. P.

Pailletter — Papper. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herr *Leffler* reserverade sig mot beslutet om den från 3 R:dr 16 sk. till 2 R:dr per Ris nedsatte införseltullen för guld-, silfver- och figureradt papper.

Parapluier och Parasoler. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herrar *Grapengiesser*, *Per Winblad* och *Leffler* reserverade sig emot införandet af denna nya artikel i Tulltaxan, helst de ansågo det vara origtigt, att i hvarje ny Tulltaxa intaga nya varuartiklar, föranledande missbruk och intrång för inhemska näringar.

Pelsverk — Persico-kärnor. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Perukmakare-arbeten. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herrar *Leffler* och *Per Winblad* reserverade sig emot saknadt införselförbud.

Pimpsten — Platina. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Plommon, — catharin- och sviskon. Utlåtandet, N:o 45, gillades.

Plumer — Pomada. Betänkandet, N:o 29. bifölls.

Pomeranser. Utlåtandet, N:o 45, gillades.

Pomeransknoppar och skal, torra. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Porcellaine.

Herr *Grapengiesser:* Då Utskottet i det sista utlåtandet förändrat Betänkandet, N:o 29, i denna del, i afseende på tullbeloppet, önskar jag, att 1830 års Tulltaxa, hvad porcellaine beträffar, hel inträder, och att således förbud må bibehållas emot införsel af måladt eller tryckt porcellaine till skydd för våra inhemska porcellainesfabriker.

Häruti instämde Herr *Holm*.

Herr *Arnberg* instämde med Herr *Grapengiesser* och hemstälde, att, i en proposition, artikeln porcellaine må inbegripas under 1830 års Taxa.

Herr *Helleday:* Samma skäl, som man åberopat för förbud, anser jag tillämpligt för en motsatt åsigt; och jag vill tillika fästa uppmärksamheten derpå, att Herr *Lagerhjelm*, som är sjelf delägare i porcellainesfabrik, ej yrkat förbud. Då vore det ock besynnerligt, att Ständerne skulle ett sådant bestämma. Jag tillstyrker bifall till utlåtandet, N:o 45, i denna del.

Herr *Grapengiesser*: Ej måste en persons glömska eller uraktlåtenhet vara en orsak för Ständerne att undanrycka näringsidkare behöfligt skydd. Porcellaines-fabriker äro inrättade med stora uppoffringar; och de förtjena således att bibehålla det skydd, som de hitintills åtnjutit. Följakligen anser jag Herr *Helledays* anmärkning, att Herr *Lagerhjelm* icke yrkat förbud, ej förtjena afseende.

Herr *Langenberg* trodde, att, då Herr *Lagerhjelm* är disponent af det största porcellainesbruket i Riket, och han ej yrkat förbud, vore det anledning att härå fästa afseende.

Herr *Holm* ansåg införselförbud för måladt och tryckt porcellaine böra uti Tulltaxan qvarstå, emedan han visste, att qvantiteten och godheten af denna artikel inom landet äro tillräcklige, så att varan ej behöfver ifrån utrikes ort införskaffas; tilläggande Herr *Holm*, att porcellaines-fabriker äro kostsamma inrättningar och att porcellaine är högst svårt att tullförsnilla.

Discussionen ansågs slutad och betänkandet N:o 29 blef, i afseende på tullbestämmelsen å porcellaine, gilladt med tillägg, enligt utlåtandet N:o 45; hvarföre Herr Talmannen gjorde proposition å förbud emot införsel af måladt eller tryckt porcellaine. Deruppå svarades *Ja* och *Nej*, och begärdes votering.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller förbud emot införsel af måladt eller tryckt porcellaine, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer sådant förbud icke att äga rum."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter samt insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande: Herrar *Strehlenert*, *Helsin-*

gius, Frodell, Santesson, Petre, Brovallius, Halling, Bruse, Klingvall, Mæchel, Forsberg, Hallgren, Sahlin, Fries, Falhem, Hessle, Wigert, Wendt, Egnell, Höök, Wærn, Rydin, Lundin, Lake, Bååth, Olbers, Justelius, Rubin och *Örtenholm.* En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 17 *Ja* mot 12 *Nej;* i följd hvaraf ofvannämnde införselförbud skulle i Tulltaxan intagas.

Herrar *Helleday* och *Eklund* reserverade sig.

Portefeuiller, Taskböcker, Ridiculer och Nattsäckar.

Herr *Norman:* Jag är fiende af prohibitifsystem; men då upplyst är, att medelvärdet af dessa artiklar, införde åren 1828—1832, utgjort per år 3,635 R:dr, tror jag mig hafva skäl att här yrka förbud, hvarigenom införandet af dessa föga gagnande artiklar må förekommas eller åtminstone på det högsta förminskas.

Herr *Helleday* anmärkte, att dessa varor kunde införas utan control, och att man icke borde förkasta den tull, som derigenom inbringas.

Betänkandet, N:o 29, bifölls utan tillägg af förbud.

Herrar *Leffler*, *I. Winblad* och *Norman* reserverade sig.

Potatoes.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Potatismjöl.

Herr *Grapengiesser* yrkade införselförbud, hvilket Herrar *Arnberg* och *Helleday* funno olämpligt.

Betänkandet, N:o 29, bifölls, men förbud blef icke antaget.

Herr *Grapengiesser* reserverade sig.

Pozzolana — Puder.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Lit. Q.

Quicksilfver.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Lit. R.

I afseende på de under denna Litera upptagne artiklar, gillades betänkandet, N:o 29, med tillägg vid rubriken: Rentungor, af orden: och Renkött.

Lit. S.

Sadelmakare-arbeten, ej specificerade.

Herrar *Ekerman* och *Leffler* ansågo dessa böra till införsel förbjudas.

Då Herr Talmannen derom framställde proposition, svarades *Ja* och *Nej*, samt begärdes votering.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller förbud till införsel af sadelmakare-arbeten, ej specificerade, röstar *Ja.*

"Den det icke vill, röstar *Nej.*

"Vinner *Nej*, kommer sådant förbud icke att äga rum."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter, och insamlades efter upprop, hvarvid

voro frånvarande Herrar *Strehlenert*, *Helsingius*, *Frodell*, *Santesson*, *Petre*, *Brovallius*, *Halling*, *Bruse*, *Klingvall*, *Langenberg*, *Falhem*, *Hessle*, *Wigert*, *Wendt*, *Hallgren*, *Egnell*, *Höök*, *Wærn*, *Sahlin*, *Fries*, *Wedberg*, *Lundin*, *Lake*, *Hahn*, *Olbers*, *Bååth*, *Justelius*, *Ekstrand*, *Rubin*, *Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfriga befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 20 *Ja* emot 8 *Nej*, i följd hvaraf omförmäldte förbud var bifallet.

Herr *Helleday* reserverade sig.

För öfrigt bifölls betänkandet, N:o 29, angående artikeln: sadelmakare-arbeten, ej specificerade.

Saffran, Salmiac. Betänk., N:o 29, bifölls.

Salpeter, raffinerad och oraffinerad.

Herr *Arnberg* ansåg tullbestämmelserne böra bifallas, men förbud böra äga rum emot införsel af salpeter.

Herr *Helleday* trodde salpeternäringen hafva tillräckligt skydd genom den föreslagna tullen af 50 proc.; och således tillstyrkte Herr *Helleday*, att utlåtandet N:o 45 skulle, i afseende på salpeter antagas.,

Herr *Tottie* medgaf väl, att salpeternäringen stigit, men ansåg dock denna näring fordra det skydd, som genom förbud beredes.

Herrar *Holm* och *Norman* instämde jemväl i detta omdöme, angående förbud.

Tullbestämmelserne, enligt betänkandet N:o 29, gillades och införselförbud beslöts.

Herr *Helleday* reserverade sig.

Chiliskt salpeter eller salpetersyradt natron för skedvatten-fabrikernes behof, efter pröfning och tillstånd af Commerce-Collegium.

Herr *Grapengiesser* ansåg betänkandet, N:o 29, i denna del böra antagas.

Herr *Holm*: Uti betänkandet N:o 29 föreslås införseltullen för chilisk salpeter till 10 sk. per lisp., i utlåtandet N:o 45 åter till 2 R:dr å samma qvantitet. Denna skiljaktighet är alltför betydlig. Någon erfarenhet att bedöma densamma, kan jag icke äga; men då jag måste erkänna de skäl, såsom vigtiga, hvilka anföras uti utlåtandet N:o 45, att man ej bör alltför mycket underlätta införseln af denna vara, som äfven inom landet kan produceras, och dessutom icke är alldeles nödvändig för fabricerande af skedvatten, tror jag det vara rättast att antaga den tullbestämmelse, som i utlåtandet N:o 45 föreslås.

Herr *Arnberg* deremot röstade för betänkandet N:o 29, såsom mest öfverensstämmande med den antagne principen, att en rudimaterie borde med låg tull beläggas, äfvensom talaren trodde Commerce-Collegii tillstånd här icke vara olämpligt, för att förekomma elusion; uti hvilket yttrande Herr *Tottie* instämde.

Herr *Biörck* förenade sig uti Herr *Holms* resultat.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herrar *Holm* och *Biörck* reserverade sig.

Salt — Saxar.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Segel.

Herr *Leffler* yrkade införselförbud för nya segel, äfvensom de bestämmelser, att för segel, af utländsk tillverkning, hvarmed Svenska fartyg varit nödsakade att, i bevisligen förlorades ställe, sig förse, då de vid hemkomsten befinnas obrukade, må införseltull blifva 25 R:dr af 100 R:drs värde, och att, då sådane segel vid hemkomsten befinnas till och med en fjerdedel slitne, införseltullen må nedsättas till 10 R:dr af 100 R:drs värde.

Herrar *Holm*, *Arnberg* och *Norman* förenade sig häruti.

Beslöts, att nya segel skola vara till införsel förbudne. Tullbestämmelsen derå, enligt betänkandet N:o 29, godkändes och bifölls hvad Herr *Leffler* yrkat, att för segel, af utländsk tillverkning, hvarmed Svenska fartyg varit nödsakade, att, i bevisligen förlorades ställe, sig förse, då de vid hemkomsten finnas obrukade, införseltullen bestämmes till 25 R:dr af 100 R:drs värde, och att för sådane segel, då de vid hemkomsten befinnas till och med en fjerdedel slitne, införseltullen stadgas till 10 R:dr af 100 R:drs värde.

Herr *Helleday* reserverade sig.

Senap — Serpentin-sten.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Sikter och Siktduk.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herr *Leffler* reserverade sig emot saknadt införselförbud.

Silfver.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Silke.

Herr *Grapengiesser* ansåg det vara i principen orätt, att, så betydligen som nu skett, höja införseltull å rått, ofärgadt silke, såsom en rudimaterie, hvilken ej kan inom landet erhållas; men då talaren var förvissad, att näringsgrenen ej derigenom förstöres, yrkade han icke nedsättning, utan anmälde endast sin reservation.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Sirop.

Herr *Ekerman* yrkade förbud emot införsel af brun- eller hvitsocker.

Med Herr *Ekerman* förenade sig Herr *Arnberg* jemte flere.

Herr *Helleday* yttrade, att han icke var förundrad öfver ett sådant yrkande, men likväl icke kunde undgå att biträda Utskottets åsigt, att sockerbruken bättre skyddas genom den i utlåtandet, N:o 45, föreslagne tullen af 4 sk. per ℔, än genom ett absolut förbud.

Angående Capillair-, Mullbärs-, Rosen- och Viol-sirop, gillades betänkandet N:o 29, brun eller hvit socker-sirop förbjöds till införsel och tullen bestämdes enligt utlåtandet N:o 45.

Herr *Helleday* reserverade sig.

Skafgräs. — Skedvatten eller Salpetersyra.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Skomakarearbeten.

Herrar *Holm* och *P. Winblad* yrkade införselförbud.

Herr *Grapengiesser* trodde, att den i 1830

års Tulltaxa intagne tillåtelse, att införa fruntimmersskor borde bibehållas; hvaremot Herr *Arnberg* bestred allt undantag, och Herr *Strehlenert* upplyste, att, oaktadt nämnde tillåtelse, hade inga fruntimmersskor från utrikes ort inkommit; hvarefter Herr *Grapengiesser* afstod ifrån sin sats, för den bättre, som gjort sig gällande.

Discussionen var slutad, och då Herr Talmannen framställde proposition å förbud emot införsel af skomakarearbeten, svarades *Ja* och *Nej*, och votering begärdes.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller förbud emot införsel af skomakarearbeten, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer sådant förbud icke att äga rum.

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Helsingius, P. Winblad, Santesson, Linn, Brovallius, Halling, Bruse, Klingvall, Hessle, Hallgren, Egnell, Höök, Wærn, Sahlin, Fries, Rydin, Modin, Lake, Bååth, Mellbin, Olbers, Justelius, Ekstrand, Rubin* och *Örtenholm* voro frånvarande. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 25 *Ja* emot 8 *Nej*; i följd hvaraf ofvanomförmälde förbud var af Ståndet bifallet.

Herr *Helleday* reserverade sig.

Herr *Petre:* "Med anmälan, att jag varit en ibland de olycklige åtta, som förgäfves röstat emot Ståndets nu fattade beslut, måste jag förklara, att jag anser Högtärade Ståndet uti sina prohibitions-åtgärder öfverskrida hofsamhetens gränsor."

Herr *Norman* förklarade, att han i detta fall var af motsatt tanka, ehuru han i allmänhet icke hyllade prohibitiv-system.

För öfrigt godkändes betänkandet, N:o 29, i hvad det angår artikeln skomakare-arbeten.

Skriftaflor.

Tullen bestämdes, enligt betänkandet, N:o 29, med redaction enligt utlåtandet N:o 45.

Skrubblor. — Sköldpadd.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Slöjdevaror eller Fabriks-, Handtverkeri- och Manufactur-varor, i taxan ej specificerade.

Herrar *Arnberg, I. Winblad, Leffler, P. Winblad* och *Sjöblom* yrkade införsel-förbud härå, såsom nödvändigt för de inhemske näringarnes skydd; hvaremot Herr *Helleday* ansåg den föreslagne tullen vara så hög, att den skyddar bättre än förbud.

Införselförbud beslöts, jemte det betänkandet N:o 29, i öfrigt, angående slöjdevaror, bifölls.

Smergel — Snören.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Socker.

Herr *Strehlenert* trodde att, då det var af vigt, att våra sockerbruk skyddas, tullen är för hög, och att deremot Tullcommittéens förslag

i detta afseende var lämpligt, jemte förbud emot införsel af raffineradt socker.

Herr *Ekerman* biträdde Herr *Strehlenerts* resultat, ty, i fall högre tull bestämmes, ginge Staten i förlust genom tullförsnillning.

Herr *Arnberg*: Jag bifaller Utskottets förslag, men yrkar icke votering, säker att jag tillhör minoriteten; utan jag anhåller endast att få min tanka i protocollet, såsom reservation, antecknad. Hvad angår topp-, confect-, candi- och kak-socker, anser jag dessa slag böra till införsel förbjudas, i likhet med hvad för sockersirop blifvit beslutadt.

Herr *Grapengiesser*: Inom Utskottet har jag tillstyrkt högre tull å socker. Medel behöfvas och jag har trott, att 3 sk. per ℔ ej är hög tull å socker, hvilket åtnjutes mest af de förmögnare. Tullförsnillning af caffe är ej lämplig att här åberopa. Socker införes i stora kistor, som äro svårare att lurendräga.

Herr *Zander* röstade för bifall till betänkandet N:o 29. Motivet var att, om tullen blef den högre, som uti utlåtandet N:o 45 föreslås, vore försnillning sannolik.

Herr *Norman* tillstyrkte bifall till utlåtandet, N:o 45, med förbud emot införsel af topp-, confect-, candi- och kak-socker.

Häruti förenade sig Herrar *Langenberg* och *Wigert*, äfvensom Herr *Tottie*, hvad tullbestämmelserne angår; hvaremot Herr *Holm* röstade för bifall till betänkandet, N:o 29, med förbud emot införsel af topp-, confect-, candi- och kak-socker, uti hvilken sistnämnde omständighet Herr *Ekerman* sig förenade; hvarjemte med Herr *Holm* instämde Herrar *Frodell*, *I. Winblad* och *Mæchel*.

Discussionen ansågs slutad, och topp-, confect-, candi- och kaksocker förbjöds till införsel, men tullbestämmelserna å alla särskildte i taxan upptagne slag af socker, enligt betänkandet N:o 29, godkändes.

Herr *Grapengiesser* reserverade sig.

Solfjäderspapper — Soja och Saucer.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Spanmål.

Betänkandet, N:o 29, gillades, med förändring, enligt utlåtandet N:o 45, angående bestämmelserne för kornmalt, gryn och mjöl.

Herr *Petre*: "Jag reserverar mig mot Högtärade Ståndets nu fattade beslut, med förklarande af min förundran, att Högtärade Ståndet, som, i sina bemödanden för prohibitifsystemets befrämjande, haft, såsom man sagt, de fattigas fördel i sigte, iakttagit fullkomlig passivité i frågan om spanmålstullen, som likväl är en sak, närmast rörande de fattige. Man har nu tagit ett steg, syftande på att bereda högt pris på lifvets första nödvändighetsvara. Vådan deraf har jag tagit mig friheten för Högtärade Ståndet utveckla, vid nyligen förehafd pröfning af Stats-Utskottets betänkande i afseende på spanmålscreditivet; och hade jag så mycket heldre kunnat hoppas, att mina då anförde skäl

skulle vid detta tillfälle göra sig gällande, som ingen af Ståndets talare anfört något till vederläggning deraf."

Emot de höga tullbestämmelserne reserverade sig jemväl Herrar *Tottie*, *Leffler*, *Trolin*, *Falhem* och *Eklund*.

Speglar och Lampetter.

Betänkandet, N:o 29, godkändes.

Spetsar, Uddar och Blonder, alla slag.

Herr *Helleday* ansåg den föreslagne införseltullen vara för hög och sådan, att den skulle till tullförsnillning ovilkorligen föranleda. Han trodde denna tull lämpligen kunna nedsättas ifrån 12 R:dr 24 sk. till 8 R:dr per ℔.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Spillning — Stenkolstjära.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Strumpor, Linne- och Ylle-.

Tullvärdet bestämdes, enligt utlåtandet, N:o 45, och i öfrigt gillades betänkandet N:o 29, angående artikeln: strumpor.

Herr *Leffler* reserverade sig emot den tillåtna införseln af denna artikel.

Strumpstickor af stål — Strängar.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Stål.

Herr *Ekerman* yrkade förbud emot införsel af stål, under rubriken: Garf- och andra slag.

Med Herr *Ekerman* förenade sig Herrar *Arnberg*, *Frodell* och *Leffler*.

Stål, under rubrikerne: garf- och andra slag, förbjöds till införsel och tullbestämmelsen godkändes, enligt betänkandet, N:o 29.

Stålarbeten, ej specificerade.

Herr *Grapengiesser* ansåg det i 1830 års Tulltaxa stadgade införselförbud böra bibehållas.

Häruti förenade sig Herrar *Leffler*, *Cederborg*, *Frodell*, *Langenberg*, med flere.

Stålarbeten, ej specificerade, förbjödos till införsel och tullbestämmelserne godkändes, enligt betänkandet N:o 29.

Stärkelse, hvit.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Svafvel.

Herr *Ekerman* yttrade, att skäl icke var att upphäfva det för svafvel i 1830 års Tulltaxa intagne förbud emot införsel.

Svafvel förbjöds till införsel och tullbestämmelserne, enligt betänkandet, N:o 29, gillades.

Svafvelblomma — Svampar.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Sviskon.

Denna rubrik hänfördes till Plommon, catharin-.

Sågblad — Såpa.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Säckar.

Herr *Leffler* yrkade förbud emot införsel af nya tomma säckar. Häruti förenade sig Hr *Langenberg*; hvaremot Herr *Wedberg* ansåg tillräckligt skydd för den inhemska näringen i

denna del vara stadgadt genom den föreslagne tullen af 12 sk. för hvarje ny, tom säck som införes.

Uppå proposition om det yrkade förbudet, svarades *Ja* och *Nej*, samt begärdes votering.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller förbud emot införsel af nya, tomma säckar, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer sådant förbud icke att äga rum.

Voterings-sedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Holm*, *Strehlenert*, *Helsingius*, *P. Winblad*, *Santesson*, *Arnberg*, *Petre*, *Brovallius*, *Halling*, *Bruse*, *Mæchel*, *Klingvall*, *Linderholm*, *Falhem*, *Hessle*, *Hallgren*, *Egnell*, *Höök*, *Wærn*, *Sahlin*, *Rydin*, *Modin*, *Fries*, *Helleday*, *Lundin*, *I. Winblad*, *Lake*, *Bååth*, *Mellbin*, *Hahn*, *Olbers*, *Justelius*, *Ståhl*, *Ekstrand*, *Böök*, *Rubin*, *Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 14 *Ja* mot 7 *Nej*; i följd hvaraf omförmäldte införselförbud var beslutadt.

Herr *Wedberg* reserverade sig emot antagandet af ett sådant prohibitif-system.

I öfrigt gillades betänkandet, N:o 29, angående artikeln: säckar.

Lit. T.

Talg.

Herr *Ekerman* ansåg, att förhöjningen af införseltullen för talg ifrån 24 sk., som 1830 års Taxa innehåller, till den föreslagne af 1 R:dr per lisp., är alltför hög, då talg är en nödvändighetsvara.

Med Herr *Ekerman* förenade sig Herr *Biörck*.

Herr *Grapengiesser* anmärkte, att den föreslagne tullen endast utgör 20 proc. af värdet, och att den vore erforderlig för vår usla boskapsskötsels upphjelpande.

Häruti förenade sig Herrar *Wedberg* och *Frodell*.

Herr *Ekerman* erinrade, att genom den höga tullen å spanmål syntes skyddet för landtmannanäringen vara tillräckligt afsedt; uti hvilken åsigt Herr *Trolin* instämde.

Discussionen ansågs slutad, och då Herr Talmannen gjorde proposition å bifall till betänkandet N:o 29, i denna del, svarades *Ja* och *Nej*, samt begärdes votering.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets, utlåtande, N:o 29, angående införseltullen å talg röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer 1830 års Tulltaxebestämmelse i denna del att bibehållas."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande de vid nästföregående vote-

ring i sådant afseende uppräknade. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 13 *Nej* mot 8 *Ja*, i följd hvaraf införseltullen å talg bestämdes enligt 1830 års Tulltaxa.

Herrar *Grapengiesser*, *Wedberg*, *Frodell* och *Wendt* reserverade sig.

I afseende på utförseltullen å talg gillades betänkandet, N:o 29.

Tallkottar — Tobak.

Betänkandet, N:o 29, gillades.

Herr *Leffler* reserverade sig emot införselförbud för tapeter, mur- och taktegelsten och tenn; hvaruti Herr *Frodell* sig förenade.

Tobaksstjelkar.

Utlåtandet, N:o 45, bifölls.

Turska bönor — Träd, buskar och plantor.

Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Herr *Leffler* reserverade sig emot saknadt införselförbud för serskildta slag af träd.

Fortsättningen af detta ämne uppskjöts till morgondagens plenum, och dagens plenum slutades kl. 9 e. m.

In fidem Protocolli

E. G. Runeberg.

Den 18 December.

Plenum klockan 10 f. m.

§. 1.

Fortsattes föredragning af Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 26 och utlåtande, N:o 45, angående stora Sjötulls-bevillningen.

Härvid förekommo uti Tulltaxe-förslaget:

Lit. T.

Trädvaror.

Artiklarne under denna rubrik till och med tunnband, gillades, enligt betänkandet, N:o 29.

Ved.

Herr *Ekerman* fann det vara angeläget, att ved, såsom hitintills, till utförsel förbjudes. Man borde betänka det stora behofvet deraf inom landet, samt den skoglöshet, som är och blir, och förnämligast borde man öfverväga den fattigare folkklassens behof att värma sig.

Herr *Wijk* biträdde denna mening, dock med undantag af den ved, som erfordras för stufning af varor å fartyg.

Herr *Ekerman* förklarade sig ej hafva deremot att påminna, under vilkor af särskildt tillstånd; hvaremot Herr *Wijk* fästade uppmärksamheten på svårigheten och den betydliga kostnaden, vid erhållandet af det särskildta tillståndet, då ett skepp lastar på långt afstånd ifrån Stockholm.

Herr *Norman* föreslog den bestämmelse, att vederbörande Tullkammare må meddela tillståndet.

Herr *Ekerman* yttrade, att hans mening icke varit att betaga fartyg rättighet att medföra ved till kokning; äfvensom Herr *Ekerman* anmärkte att, om benämning af hvad till stufning behöfves, användes, kan tilläfventyrs mera ved komma att medtagas, än som hitintills varit tillåtet.

Herr *Helleday:* Hvad bokved beträffar, är förhållandet sådant, att i vissa traktér af Skåne är öfverflöd på bokskog, så att den ej kan afsättas inom provincen, emedan transporten kostar tio gånger mera, än hvad för varan erhålles. Uti Engelholm betalas ett lass bokved med 2 à 3 R:dr och deraf erhållas fyra famnar ved. Uti Malmö och slättbygden kostar famnen af bokved 18 R:dr. Det är i allmänhet skäl, att egare af bokskogar få utföra veden, helst träden eljest ruttna på marken och tullen af $\frac{1}{8}$ emot värdet är ganska betydlig.

Herr *Limnelius* ansåg så mycket mindre tillåtelse att utföra bokved böra äga rum, som, enligt talarens eget medgifvande, veden blifvit betald med 18 R:dr för famnen; och om utförsel-tillåtelse blefve meddelad, skulle förråden af ved snart försvinna.

Herr *Holm* hade föreställt sig, att förbud skall bestämmas, i afseende på alla slag af ved: och om ej så vore, borde åtminstone det stadgas, hvad bok beträffar. Talaren hade hört den önskan af Skånska possessionater yttras, att sådan utförsel ej måtte äga rum, emedan de befarade, att skogarne då skulle vandra ut till Danmark.

Discussionen ansågs slutad, och betänkandet, N:o 29, bifölls, med iagttagande deraf, att tullen för ved, andra slag, bestämmes, enligt utlåtandet, N:o 45, att ved förbjudes till utförsel, med undantag af hvad till stufning och kokning å fartyg erfordras och att bestämmelsen, pag. 39 uti Tulltariffen: "Ved, som är nödvändig för stufning af osläckt kalk eller andra varor, må, efter särskildt tillstånd af Kongl. Maj:t, vara fri till utförsel," förändras till följande: "Ved, som är nödvändig för stufning af osläckt kalk eller andra varor, må, efter särskildt tillstånd af vederbörande Tullkammare, vara fri till utförsel."

Herr *Helleday* reserverade sig emot förbuds-bestämmelsen.

Årträd eller ämnen till åror. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Trädvaror, alla ej specificerade, mer eller mindre arbetade, snickare- och svarfvare-arbeten, ej specificerade, derunder inbegripne.

Herr *Grapengiesser* yrkade härå införsel-förbud, emedan tillåten införsel af dylika vavaror förnärmar betydligt många handtverkerier.

Tullbestämmelsen, enligt betänkandet, N:o 29, bifölls, men förbud till införsel utsattes.

Tvål. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Tågvirke, nytt.

Herr *Wijk* yrkade härå förbud till införsel, på skäl, som vid återremissen af betänkandet, N:o 29, utvecklades.

Tullbestämmelsen, enligt betänkandet, N:o

Tågvirke, sådant, hvarmed Svenska fartyg varit nödsakade, att, i stället för bevisligen förloradt, sig å utrikes ort förse, då samma tågvirke vid hemkomsten finnes obrukadt.

Herr *Norman* yrkade härå högre tull än den, som Bevillnings-Utskottet föreslagit.

Införsel-tullen för sistberörde tågvirke bestämdes till 2 R:dr.

Tälgsten. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Lit. U.

Ull. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Ur, Urband och Urkedjor.

Herr *Leffler* hemställde, om icke dessa artiklar borde till införsel förbjudas.

Ur, Urband och Urkedjor förbjödos till införsel och tullen för dessa varu-artiklar godkändes, enligt betänkandet, N:o 29.

Lit. V.

Vanille — Violrot. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Visitkort.

Herr *Ekerman* yttrade, att, som införsel af visitkort kunde väl umbäras, borde de ock till införsel förbjudas.

Visitkort förbjödos och tullbestämmelsen godkändes, enligt betänkandet, N:o 29.

Vitriol.

Herr *Ekerman* yrkade äfven införsel-förbud å grön- eller jernvitriol.

Grön- eller jernvitriol förbjöds till införsel och tullbestämmelserna för artikeln Vitriol godkändes, enligt betänkandet, N:o 29,

Lit. W.

Vadd. Betänkandet, N:o 29, bifölls.

Vagnar och Åkdon.

Rese-. — Kongl. Personers samt Diplomaters. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Enskildes, af dem sjelfve medförde, samt andra nya eller brukade.

Herr *Helsingius:* Det kunde vara stort skäl, att härå yrka införselförbud, då åkdon förfärdigas här af god beskaffenhet; men då denna vara ej kan tullförsnillas, vill jag ej påstå förbud, emedan vagnar sällan införas och ofta blott såsom modeller. Jag tillstyrker antagande af 50 procent tull, hvarigenom tillräckligt skydd vore beredt för den inhemska handtverkaren.

Herr *Wijk* fästade uppmärksamheten derpå, att vagnar icke hitintills varit till införsel förbudne, men då enskilde resa utrikes öfver Ystad, och hemkomma öfver England till Götheborg, hafva de måhända förglömt, att låta stämpla vagnarne. De hade sökt restitution och obehagliga förhållanden hade uppstått. Tullverkets Chef och Secreterare tillstyrkte inom Tull-committéen den förändring, som nu är föreslagen.

Herr *Helsingius* förnyade sin hemställan om 50 procents tull och trodde elusionerne kunna undvikas genom stämpling, samt restitution kunna, på grund deraf, sökas, om samma vagn, som utföres, åter inkommer.

Herr *Wijk* ansåg tillåtelsen att införa vag-
29, bifölls, men denna artikel belades med förbud till införsel.

nar icke vara menlig för Vagnmakare-embetet, emedan utländska vagnar voro dyra.

Herrar *Wigert* och *Wedberg* förenade sig häruti.

Herr *Grapengiesser* fann den föreslagna införseltullen af 10 procent för enskildes af dem sjelfve medförde vagnar vara för ringa och ansåg 20 procent böra, enligt hvad i Tulltaxan af år 1830 förekommer, fortfarande bibehållas, helst den beräknas efter värdering, det mest fautiva af allt.

Häruti förenade sig Herr *Holm*.

Herr *Wijk:* Jag har erfarenhet, huru det i Götheborg tillgår med vagnars förtullning. Den får ej ske förr än ordentlig besigtning af handtverkare blifvit verkställd. Desse skola tilise behörige värden; och jag beklagar, om förhållandet är annorlunda i Stockholm.

Herr *Grapengiesser* yttrade, att många andra hamnar finnas, der icke dylik ordning iagttages, och att derstädes förekomma missbruk, ansåg Herr *Grapengiesser* 10 procents tull vara för låg.

Discussionen ansågs slutad, och Herr Talmannen gjorde proposition å bifall till den af Bevillnings-Utskottet enligt betänkandet, N:o 29, föreslagne införseltull å enskildes vagnar, af dem sjelfve medförde; hvarpå *Ja* och *Nej* svarades samt votering begärdes.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller den af Bevillnings-Utskottet, enligt utlåtandet, N:o 29, föreslagne införsel-tull å enskildes vagnar, af dem sjelfve medförde, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer Ståndet att annorlunda besluta."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter, och insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Biörck, Zander, Brovallius, Halling, Klingvall, Mæchel, Bruse, Forsberg, Linderholm, Hessle, Sahlin, Egnell, Höök, Wærn, Rydin, Lake, Mellbin, Hahn, Olbers, Rubin, Levin* och *Örtenholm* voro frånvarande. En sedel aflades förseglad, och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 26 *Ja* emot 12 *Nej;* i följd hvaraf betänkandet, N:o 29, i omförmälde punkt var bifallet.

För öfrigt gillades, angående artikeln vagnar, betänkandet, N:o 29, dock med redactionsförändring, enligt utlåtandet, N:o 45.

Herr *P. Winblad* reserverade sig.

Vantar — Vigter, Lödjor och Vågskålar. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Vin.

Herr *Helleday* ansåg införseltullen å vin vara föreslagen för hög; ty, då man besinnade, att för ett oxhufvud sämre vin, som på stället kostade 50 à 60 Francs, komme att, efter 36 sk. per kanna, betalas i tull 70 R:dr b:co, måste man finna, att retelsen till lurendräjeri blifver så stor, att den näppligen kunde genom någon control uteslutas. Herr *Helleday* trodde

derföre, att införseltullen borde nedsättas till hvad 1830 års Taxa innehåller.

Herr *Arnberg:* Jag biträder Utskottets åsigt, dels derföre, att Ståndet antagit den princip, att öfverflödsvaror böra betalas så dyrt, som möjligt, dels emedan Staten behöfver intrader. Det tredje skälet är, att, sedan Ståndet afslagit Kongl. Maj:ts rätt att höja tull i reciprocitetsväg, bör den ställas hög, då Kongl. Maj:t har rätt att sänka densamma.

Herrar *Grapengiesser* och *Olbers* utvecklade hufvudsakligen enahanda åsigter, som Herr *Arnberg*, hvaremot Herrar *Wigert, Ekerman, Wijk*, med flere, delade Herr *Helledays* åsigt på anförde skäl.

Herr *Petre*: "Utskottets förslag till en i betydlig mon förökad tull på vinet anser jag, om det godkännes, såsom en lämplig opinionsyttring, i anledning deraf, att, äfven under hittills i Sverige gällande billiga införseltull på de Franska vinerne, Franska Regeringen bibehållit den oerhördt höga tullen på Svenskt jern. Om Styrelsen i ministriel väg vidtagit något steg, för att i Frankrike åstadkomma tullnedsättning på Svenskt jern, så är detta för Ständerne fullkomligen obekant, emedan berättelsen om hvad sedan förra Riksdag i Styrelsen sig tilldragit, derom intet förmäler. Föröfrigt har jag intet att påminna emot hvad Herr *Wijk* samt andre talare anfört, såsom skäl för bibehållande af 1830 års Tulltaxa, i fråga om vinet."

Discussionen ansågs slutad, och Herr Talmannen framställde till bifall, i afseende på införseltullen på vin: 1:o betänkandet, N:o 29, och 2:o 1830 års Tulltaxa, hvarpå *Ja* och *Nej* svarades samt votering begärdes.

En voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets utlåtande, N:o 29, angående införseltullbestämmelsen å vin, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer 1830 års Tulltaxa i detta afseende att bibehållas."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter, och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Frodell, Zander, Brovallius, Halling, Bruse, Klingvall, Mæchel, Forsberg, Linderholm, Hessle, Sahlin, Höök, Wærn, Rydin, Lake, Mellbin, Hahn, Justelius, Ståhl, Rubin, Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 20 *Nej* emot 18 *Ja*, i följd hvaraf införseltullen å vin bestämdes, enligt 1830 års Tulltaxa.

Herr *Egnell* reserverade sig.

I öfrigt gillades betänkandet, N:o 29, angående vin.

Vindruf — Vismuth. Betänkandet, N:o 29, gillades.

Väfnader:

Helsiden.

Herr *Strehlenert:* Vid återremissen af betänkandet, N:o 29, fästade jag uppmärksamhe-

ten på redactionen af denna artikel uti 1830 års Tulltaxa, hvilken Utskottet bibehållit, oaktadt de anmärkningar deremot, som gjordes af Tull-Committéen, och ehuru jag yrkade en annan redaction. Grunden för mitt omdöme har varit den, att, vid tillämpningen af 1830 års redaction, svårigheter mött hos särskilda Tullkammare, så att de nödgats insända profver, för att fråga, om varorna voro tillåtna till införsel. Visserligen har Kongl. Maj:t uti Junii månad 1831 meddelat en Nådig förklaring; men, densamma oaktadt, fortfara likväl svårigheterna. Tull-Committéens förslag tror jag vara lämpligare och sådant, att de trafiquerande icke derigenom uppehållas. Jag vet, att Bevillnings-Utskottet ej fästat afseende härå, af orsak, att förbud icke skulle inflyta uti Tulltaxan; men då det nu är oafgjordt, om icke förbud komma att deruti bibehållas, hemställer jag att Tull-Committéens redaction må antagas. Jag påstår, att få kunna bedöma rigtigheten af denna redaction; jag tror dock, att Herr *Grapengiesser* är dertill bäst i tillfälle, men att härvid bör ej allenast afses fabrikernes nytta, utan äfven betraktas de trafiquerandes förmon. Jag har ansett det vara min skyldighet, att gifva detta tillkänna.

Herr *Wijk:* Jag bör upplysa, att egentliga orsaken, hvarföre Bevillnings-Utskottet icke fästat sig vid anmärkningen, att Utskottet icke antagit Tull-committéens redaction, i afseende på sidenväfnader, varit, att Utskottet ansett det-

ta icke behöfligt, sedan Utskottet tillstyrkt upphäfvande af alla förbud; men förhållandet är nu annorlunda, sedan Ståndet förklarat, att förbud skola qvarstå. Då så är, finner jag det vara nödvändigt, att Tullcommittéens redaction antages, så att närvarande obestämdhet och tvätydighet må undanrödjas. I Stockholm hafva t. ex. ej fått förtullas enahanda varor, som blifvit det i andra städer. Obestämdheten i den gamla redactionen har vållat, att det icke varit möjligt att träffa det rätta bestämdt, med den bästa vilja hos tullpersonalen. Jag anhåller således att Tull-committéens redaction må antagas, grundad på den största sakkännedom. Jag känner, att Herr *Grapengiesser* motsäger mig, men jag tror, att han drifver sina satser för långt och derigenom mera skadar än gagnar deras interesse, för hvilka han talar. Saken är den, att bestämdt veta, hvilka sidentyger äro tillåtna eller förbudna. Det är omöjligt, att åstadkomma detta med rättelse af väfnadssättet; hvaremot Tull-committéens förslag är upplysande. Alla profver kunna, efter detsamma, uppklistras på charta och sändas till alla tullkammare, hvarefter något misstag ej kan äga rum.

Herr *Grapengiesser:* Jag förundrar mig icke öfver den här uttalade faderskärleken till Tull-committéens redaction. Jag tror dock denna vara mindre lämplig, då den är bygd på urskiljande emellan kypert, levantin och siden-

sarge, hvaremot 1830 års Tulltaxa upptager slätta och faconerade tyger, de sednare sådane, som hafva inväfde figurer, hvilket måste vara vida lättare att åtskilja, än emellan kypert, levantin och sidensarge. Herr *Wijk* har uppgifvit orsaken till Utskottets åtgärd hafva varit, att förbuden skulle försvinna. Jag får upplysa, att af 32 voterande har en stor pluralitet inom Utskottet antagit den gamla redactionen. Dessutom har Utskottet i första betänkandet icke antagit Tull-committéens förslag, hvilket Utskottet funnit overkställbart. Jag gillar således Utskottets uppgifna redaction.

Herr *Hallgren* röstade för den gamla redactionen, hufvudsakligen på grund af lättheten att skilja emellan slätt och faconeradt tyg; likasom Herrar *Ekerman* och *Arnberg* talade för bibehållandet af redactionen, enligt 1830 års Tulltaxa; och häruti instämde Herrar *Langenberg* och *Helsingius*.

Redactionen enligt 1830 års Tulltaxa med der utsatta förbud och tullbestämmelse, enligt betänkandet N:o 29, antogs.

Halfsiden och Bomullsväfnader.

Enahanda beslut blef, i afseende härå, fattadt.

Herrar *Wijk*, *Helleday* och *Strehlenert* reserverade sig emot detta och det förra beslutet.

Ylle och halfylle.

Enahanda beslut, som nyss nämndes, fattades i afseende på dessa väfnader, med undantag af flanell, hvarom discussion uppstod, i anledning af Herr *Wijks* hemställan, att flanell borde ifrån förbudsbestämmelse frikallas, helst Engelsk flanell, af bättre beskaffenhet, säljes i hvarje handelsbod, hvilken hemställan bestreds af Herrar *Grapengiesser* och *Arnberg*; äfvensom Herr *Strehlenert* upplyste, att Kongl. Maj:t gifvit Judar tillåtelse att införa flanell till 1000 alnars qvantitet.

Herr Talmannen gjorde proposition å förbud emot införsel af flanell, hvarpå *Ja* och *Nej* svarades, samt votering begärdes.

En voterings-proposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som bifaller förbud emot införsel af flanell, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer sådant förbud icke att äga rum."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter samt insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande: Herrar *Zander*, *Brovallius*, *Halling*, *Bruse*, *Klingvall*, *Mæchel*, *Forsberg*, *Linderholm*, *Falhem*, *Hessle*, *Sahlin*, *Egnell*, *Fries*, *Höök*, *Wærn*, *Rydin*, *Wedberg*, *Cederborg*, *Lake*, *Mellbin*, *Hahn*, *Olbers*, *Justelius*, *Stähl*, *Rubin*, *Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 20 *Nej* emot 12 *Ja*, i följd hvaraf omförmäldte förbud icke komme att ega rum.

Emot beslutet reserverade sig Herrar *Arnberg*, *Holm* och *Grapengiesser*.

Linne och Hampa.

Betänkandet, N:o 29, bifölls, med dels den förändring, att tullen å kammarduk och batist bibehölls, enligt 1830 års Tulltaxa, dels det tillägg, att dräll och damast skola vara till införsel förbudna.

Lit. Y, Z, Å och Ä.

Betänkandet, N:o 29, bifölls, utom hvad angår utförsel af ägg, i afseende hvarå utlåtandet, N:o 45, bifölls.

Den vid betänkandet, N:o 29, fogade tariff för credit-upplaget godkändes.

Vidare förekommo uti utlåtandet, N:o 45:

Afdelningen VI, angående förslaget till underrättelser om hvad vid Tulltaxans verkställighet iagttagas bör.

De förändringar uti det först uppgjorda förslaget, hvilka i utlåtandet, N:o 45, tillstyrkas, gillades med följande förändringar: att uti 1 §., till hvilken de först föreslagne 1 och 2 §§. sammanslås, skola tilläggas orden: *med undantag af de med förbud belagde*, och att vid 19 §. af underrättelserne iakttages, dels att restitutionen för socker och tobak bestämmes enligt Tull-committéens förslag, dels att 4 mom. af sistnämnde §. bör utgå. I öfrige delar, som ej äro nämnde uti utlåtandet N:o 45, gillades förslaget till underrättelserne, enligt betänkandet, N:o 29.

Herr *Wijk* reserverade sig deremot, att Ståndet, med gillande af Utskottets framställning i utlåtandet N:o 45, ansett orden: *sedan de blifvit bevisligen kallade*, böra i första förslagets 9 §. tillsättas.

Afdelningen VII. Ståndet lät bero vid utlåtandet N:o 45.

§. 2.

Föredrogs och lades på bordet Stats-Utskottets memorial och utlåtanden:

N:o 365, angående resultatet af Stats-regleringen, samt om några stadganden, att intagas i Reglementet för Riksgälds-Contoirets Fullmägtige,

N:o 366, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående upptagande af lån till befrämjande af Hypotheks-föreningar,

N:o 367, i anledning af förslag till upptagande af inhemska lån, för att till jordbrukare utlånas,

N:o 368, i anledning af väckt motion, om uppgifts meddelande öfver hvad som utgått till bevärings-manskapets beklädnad, alltsedan år 1814,

N:o 369, i anledning af erhållen återremiss å betänkandet N:o 304, i fråga om reservförrådens användande till beväringsmanskapets beklädande,

N:o 370, i anledning af väckt motion om de under vissa titlar uppförde rese- och tractaments-penningeanslags förändrande till förslags-anslag,

N:o 371, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga remiss å Landshöfdingens i Wexiö underdåniga anhållan om understöd till Asa socknemän, för lidna förluster genom inträffad hagelskada,

N:o 372, angående Hufvudboken öfver Kronans hus och byggnader,

N:o 373, i anledning af erhållen återremiss å betänkandet, N:o 314, i frågan om pensions-understöd för enkor och barn efter läkare, som aflidit i cholerafarsoten,

N:o 374, öfver motion om anslag för upprättande och tryckning på allmän bekostnad af register till Riks-Ståndens protocoll vid innevarande Riksdag,

N:o 375, med berättelse i afseende på utbytet af den för f. d. General-assistance-contoiret begagnade egendom emot den Stockholms stad tillhörige, så kallade Hessensteinska egendomen,

N:o 376, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga remiss å Directionens öfver Hjelmare canal och slussverk underdåniga ansökning, i afseende på sättet för fullgörandet af det beslut, Rikets Ständer vid sistförflutne Riksdag fattat, om afsättande af en reparationsfond, såsom vilkor för erhållande afskrifning af Canalbolagets skulder för lånebidrag ifrån Banken och Riksgälds-Contoiret,

N:o 377, i anledning af motion, att det i general-cassan vid Riksgälds-contoiret varande förråd af Riksgäldssedlar måtte få utgifvas samt blanketter få stämplas och utskrifvas, och i mon af behofvet, ifrån Riksgälds-Contoirets cassor utlemnas,

N:o 378, rörande verkställd omröstning i åtskillige punkter, angående de extra stats-anslagen;

och N:o 379, rörande verkställd omröstning, i fråga om bestämmande af arfvode för Stats-Commissarien *Tauvon.*

§. 3.

Föredrogs å nyo och bifölls Banco-Utskottets betänkande N:o 69, i anledning af Herr *Lakes* motion om ofördröjligt utbetalande ifrån Banken af Brandförsäkrings-bolagets der innestående medel, hvilka blifvit uppsagde för Wenersborgs stads bispringande.

§. 4.

Å nyo föredrogs Herr *Petres* i protocollet den 26 sistl. November intagne motion, i fråga om en förändrad representation.

Herr Talmannen utlät sig: Jag anser mig böra tillkännagifva, att, som denna motion åsyftar remiss till Ståndets enskildta Besvärs-Utskott, för uppgörande af förslag till underdånig skrifvelse i ämnet, men sådan behandling af en Grundlagsfråga icke är med Grundlagen enlig, finner jag mig i det predikament, att nödgas vägra proposition å omförmälda remiss.

Herr *Petre:* "Då jag i ett föregående plenum afgaf mitt yttrande i representations-frå-

gan, anade jag icke, att de uti denna Riksdags tilldragelser innefattade bevisen på otjenligheten af närvarande representationssätt, skulle, så att säga, jaga hvarandra i spåren. Det begaf sig nemligen uti ett Stats-Utskottets plenum för några dagar sedan, att Hedervärda Bonde-Ståndet, genom ett protocolls-utdrag, expedieradt med en skyndsamhet, som vore önskvärd i alla andra Riksdagsförhandlingar, lät för Utskottet anmäla, att större delen af Ståndet, på framställning af en dess ledamot, hvilken funnit att Constitutions-Utskottet, vid behandlingen af frågan om Kongl. Skrifvelsen, rörande ett 2 millioner silfverlån, gjort sig "till föremål för allmänt åtlöje och medömkan," beslutit tillstyrka upptagande af ett dylikt lån; varande detta beledsagadt af ett inom Ståndet i sammanhang härmed afgifvet yttrande, innehållande, att Stats-Utskottet, vid behandlingen af förevarande fråga, icke borde låta sig missledas af köpmans- och procentare-interessen, hvilka skola göra allt sitt till, för att bibehålla jordbrukaren i det beroende och tvång af dem, hvarunder han suckar."

"Nu faller det väl icke någon in att tro, det Hedervärda Bonde-Ståndet haft för afsigt, att på sätt omförmälde protocoll antyder, fälla förgripliga yttranden emot Constitutions-Utskottet, eller gifva någon förnärmande hänsyftning på Borgare-Ståndet, utan är det fast mer tydligt och klart, att Bonde-Ståndet, under den synnerliga brådska, hvarmed de i dess protocollsutdrag innefattade yttranden blifvit nedskrifne, icke haft rådrum att taga närmare kännedom af de uttryck, som blifvit Ståndet eller vissa af dess ledamöter påbördade; men deremot ligger det också för en dag, att den källa, hvarifrån dessa uttryck leda sitt ursprung, är densamma, hvarifrån det, vid förra Riksdagen hos samma Stånd fattade, i våra Riksdagsannaler märkvärdiga beslut, rörande Indragnings-makten, hade sin upprinnelse. Händelsen tyder på de farliga elementer, hvilka vår fyrsidiga representation, bristfällig i sin natur, och ofta obevakad mot konstiga anläggningar, har att bekämpa, — elementer, hvilka fruktansvärdt komma att alltid försöka sig i en för det allmänna vådlig rigtning, så länge representationen icke har en friskare rot, så länge den, splittrad och osammanhängande, saknar den collectiva kraft och det upphöjda anseende, som allena kunna tillbakahålla dessa småsinnets påfund, att sprida missnöje Stånden emellan, för att, med tillämpning af den sats, att bitterhet alstrar bitterhet, sedan kunna oförhindradt missvisa och vilseföra representanterne från den enda rätta väg, som de pligtenligt böra följa."

Herr *Petre* anhöll, att detta måtte bifogas, så mycket heldre, som flere ledamöter nu äro frånvarande, hvilka haft för afsigt att yttra sig i denna fråga.

Herr Talmannen tillsporde Ståndet om Herr Talmannens vägran godkännes; hvarpå *Ja* och *Nej* svarades, och votering begärdes.

En voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den som gillar Herr Talmannens vägran af proposition till remiss till Borgare-Ståndets Enskildta Besvärs-Utskott af Herr *Petres* motion, i fråga om en förändrad national-representation, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer det att öfverlemnas till Constitutions-Utskottet, att, enligt 55 §. Riksdags-Ordningen, afgöra, huruvida nämnde vägran bort ega rum eller icke."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Biörck, Holm, Strehlenert, Helsingius, Per Winblad, Frodell, Zander, Arnberg, Valley, Halling, Bruse, Klingvall, Langenberg, Mæchel, Forsberg, Helleday, Linderholm, Hessle, Hallgren, Sahlin, Egnell, Höök, Wærn, Rydin, Wedberg, Lundin, Cederborg, Lake, Mellbin, Hahn, Olbers, Justelius, Ståhl, Ekstrand, Rubin, Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 15 *Ja* emot 8 *Nej*, i följd hvaraf Herr Talmannens omförmälda vägran var af Ståndet godkänd.

Herr *Petre* anmälde sin reservation, med förmälan, att han trott motionen skola föredragas uti fullt plenum, och ej då så få ledamöter, som nu, voro närvarande; och ansåg Herr *Petre* numera öfverflödigt, att annan åtgärd

sker vid hans i dag afgifne anförande, än att det i protocollet intages.

Herr *Petres* i dag upplästa anförande intogs i protocollet.

§. 5.

Föredrogs ånyo Herr *Falhems* den 8 af innevarande månad ingifne motion, i afseende på fråga om votering uti förstärkt Stats-Utskott öfver extra anslagen m. m.

Herr *Falhem* yttrade, att, sedan voteringen i det förstärkta Utskottet redan skett, och betänkandet om silfverlånet är numera utdeladt, ville Herr *Falhem* icke vidare besvära protocollet med motionen, utan återkallade densamma.

Herr *Petre* ansåg, lika med Herr *Falhem*, numera ingen åtgärd ega rum i anledning af motionen; dock borde Herr *Petre*, sanningen likmätigt, förklara, att Herr *Falhem* icke saknat anledning till sin framställning.

Herr *Wijk*: Då motionen icke otydligt åsyftat den insinuation, att de Ståndets ledamöter, som ej äro ledamöter af Förstärkta Stats-Utskottet, icke fullgöra sina skyldigheter, såsom Nationens representanter, kan jag icke annat än ogilla denna motion; och jag hoppas, att Ståndet, som jag förmodar finna sig häraf förolämpadt, icke tvekar att uttala sådant ogillande. Att motionen skall utgå från protocollet, kan jag icke medgifva, utan må den qvarstå deruti för dens räkning, som dermed framkommit.

Herr *Ekerman* ansåg, lika med Herr *Wijk*, motionen icke böra utgå ifrån protocollet; och i sjelfva saken fann Herr *Ekerman* sig ej behöfva att vidare yttra, än hvad han anfört, då motionen bordlades.

Uppå Herr Talmannens fråga, fann Ståndet Herr *Falhems* motion icke böra utgå ifrån protocollet för den dag, då den ingafs.

Med Herr *Wijk* förenade sig Herrar *Norman*, *Santesson*, *Modin* och *Leffler*.

Herr *Limnelius:* Jag förenar mig ej med någon; och icke destomindre tror jag min öfvertygelse vara lika god, som någon annans. Tillika tackar jag Ståndet, som frikallat mig ifrån förtroendet att vara ledamot i förstärkta Stats-Utskottet, ehuru yttradt blifvit, att omröstningen borde ske, medan de voro qvar, till hvilka Ståndet hade förtroende. Jag tror mig likväl hafva förtroende bibehållet hos Borgerskapet, men tackar, såsom nämndt är, för befrielsen ifrån besväret att vara förstärkta Stats-Utskottets ledamot.

§. 6.

Föredrogs å nyo, men begärdes och lades ytterligare på bordet följande memorial och utlåtanden:

1:o Constitutions-Utskottets, N:is 65 och 66,

2:o Stats-Utskottets, N:is 359, 360, 361, 362, 363 och 364,

3:o Banco- och Lag-Utskottens N:o 3,

4:o Lag-Utskottets N:is 174 och 175,

5:o Lag- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens, N:o 33,

och 6:o Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottets, N:is 139 och 140.

(Rubrikerne äro antecknade vid första bordläggningen.)

§. 7.

Herr *Böök* begärde och erhöll ledighet ifrån Riksdagsgöromålen under tiden ifrån den 22 dennes till den 7 instundande Januarii.

§. 8.

Upplästes meddelade utdrag af Hedervärda Bonde-Ståndets Protocoll den 16 dennes, hvaraf inhämtades, att nämnde Riks-Stånd bifallit Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens utlåtande, N:o 43, Banco-Utskottets betänkande, N:o 69, Lag-Utskottets betänkanden och memorial, N:is 163, 167, 123 och 169, 171, 172 och 175, samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottets utlåtande, N:o 139; låtit bero vid Stats-Utskottets utlåtande, N:o 297, fattat särskildte beslut, i anledning af Constitutions-Utskottets memorial, N:is 59 och 61, icke antagit Höglofl. Ridderskapets och Adelns inbjudning, att instämma i dess beslut öfver Bevillnings-Utskottets utlåtande, N:o 46, dels bifallit dels afslagit Lag-Utskottets betänkande, N:o 166; ogillat Lag-Utskottets utlåtande, N:o 170; samt till handlingarne lagt Constitutions-Utskottets memorial, N:is 60, 62, 63 och 64, Stats-Utskottets memorial, N:is 360, 361, 362, 363 och 364, Lag-Utskottets betän-

kanden, N:o 164, 173 och 174, samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottets utlåtande, N:o 140.

Lades till handlingarne.

Plenum slutades kl. ½ 3 e. m.

In fidem Protocolli

E. G. Runeberg.

Den 20 December.

Plenum kl. 10 f. m.

§. 1.

Justerades protocolls-utdrag öfver Ståndets beslut, i anledning af Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 29 och utlåtande, N:o 45, samt Banco-Utskottets betänkande, N:o 69.

§. 2.

Anmälde Herr *Holm*, att han genom annan embets-förrättning hindrades, att oafbrutet bivista detta plenum.

§. 3.

Herr *Eklund* anmälde reservation emot Ståndets den 17 dennes, angående spanmålstullen, fattade beslut, i hvilket afseende Herr *Eklund* trodde Tull-Committéens förslag vara det rättaste.

§. 4.

Herr *Eklund* begärde och erhöll ledighet ifrån Riksdagsgöromålen ifrån denne dag till den 6 Januarii 1835.

§. 5.

Föredrogos å nyo Banco-Utskottets betänkanden:

N:o 67, i anledning af väckt fråga, att Banken måtte åter komma i åtnjutande af de fördelar af Myntverket, hvilka af ålder varit Banken förunnade.

Herr *Olbers:* "Som det förhållande, att ett årligt Stats-anslag varit beviljadt, sedan längre tid tillbaka, för silfvermyntningens bedrifvande och att Rikets nu församlade Ständer för berörde ändamål anvisat den påräknade vinsten å kopparens utmyntning, fullkomligen ådagalägger, att det i stället för vinst måste blifva en förlust för Banken, att öfvertaga förvaltningen af Myntverket, hvilket öfvertagande dessutom synes stå i strid med den uti 79 §. Regerings-Formen Konungen förbehållne rättighet att låta slå mynt, så kan jag icke annat än för min del vördsamt afstyrka bifall till Höglofl. Banco-Utskottets, under betänkandet, N:o 67, afgifne förslag, öfvertygad dessutom, att all den control, som kan befinnas nödig, öfver användandet af det i myntverkets vård befintliga silfver, vinnes då Banco-styrelsen är förpligtad deltaga uti Inventeringarne af myntverket, och Rikets Ständers Revisorer att granska detta verks förvaltning och räkenskaper."

Herr *Petre:* Jag finner visserligen motionen hafva en god syftning; men som det icke är sannolikt, att den vinner framgång, anser jag det ock vara öfverflödigt, att tala för bifall dertill.

Discussionen ansågs slutad, och, uppå Herr Talmannens proposition, blef betänkandet afslaget.

och N:o 68, i anledning af motion om förhöjdt arfvode för Rikets Ständers Fullmägtige uti Banken och Riksgälds-contoiret, samt Ombud vid Lån-contoiren.

Herr *Santesson:* För min del kan jag icke undgå att anmärka, att två frågor här inlöpa. Jag har trott att man bör för sig betrakta Götheborgs Låne-contoirs anhållan. Det är kändt, att Ombuden väljas hvart för sig af sina Stånd, och de måste ställa sig föreskrifna vilkor till efterrättelse. Deras arfvoden böra då äfven vara i porportion derefter bestämde. Directionen öfver Lån-contoiret har talat om de ökade besvär, som blifvit Ombuden pålagde; och onekligen måste det förtjena afseende, att vid befattningen bibehålla personer, med fullt förtroende. Utskottet har anfört, att, äfven med nuvarande arfvoden, hafva icke saknats skicklige personer. Det är väl, att i Götheborg funnits personer, som velat befattningen om händer hafva, mera för saken, än för arfvodet; men det rubbar icke grundsatsen om det föga motsvariga deruti, att hafva en så ansvarsfull befattning för 500 R:dr. Rikets Ständer böra sätta större värde å Ombudens möda, med hvars användande Rikets Ständer förklarat sig vara belåtne. Jag anhåller om återremiss och anser ett arfvode af 666 R:dr 32 sk. banco ej vara för stort.

Herr *Olbers* förenade sig med Herr *Santesson.*

Herr *Petre:* Om jag icke missminner mig, har en med denna analog fråga hos Ståndet förevarit, angående arfvodes-beloppen eller förmonerne för Rikets Ständers Fullmägtige uti Riksgälds-contoiret. Dervid förspordes ej skiljagtighet om den mening, att förslaget icke borde bifallas. Jag erinrar mig, att en värd ledamot af Banco-styrelsen, Herr *Ekerman*, talade deremot. Erfarenheten har äfven visat, att Rikets Ständer icke saknat skicklige Fullmägtige i deras Verk, med det redan existerande arfvodet. Jag påminner mig ock, att en annan ledamot af Ståndet, hvilken är Fullmägtig uti Riksgälds-contoiret, förklarat, att, med hänsigt till de ringa göromålen derstädes, som äro sådana, att sammanträde behöfves blott en gång i veckan, och att en eller annan Fullmägtig någon gång kan utan skada vara borta, vore arfvodet att anse icke för lågt, utan snarare för högt. Dessutom, då Herr *Santesson* sjelf önskat honoraira befattningar, bör den värde talaren icke eller arbeta emot denna deras egenskap; och i samma mon man höjer de ifrågasatte arfvoden, bör man ock tänka på skärpta controler, så att det icke må kunna inträffa, hvad jag berättelsevis hört hafva egt rum, att Fullmägtige sjelfve varit ombud för dem, som begagnat lånerätten.

Herr *Wijk:* I afseende på Götheborgs Dis-

cont-låncontoir, biträder jag Herr *Santesson*, att Fullmägtige och Ombuden böra åtnjuta ökade salaria, då göromålen blifvit ökade. Det är bättre att förhöja arfvoden och förekomma, att ingen ibland Fullmägtige eller Ombuden må vara commissionaire för låntagare. Då sådant kommit till Banco-Utskottets kännedom, förundrar det mig, att Banco-Utskottet icke uppgjort förslag till fullständigt correctiv häremot. Om sådant bildas, är det ännu ett skäl till beslut om ersättning för den ytterligare möda, som Fullmägtige och Ombuden pålägges. Af dessa skäl yrkar jag återremiss. Det är väl nämndt, att med salarium till Fullmägtige i Riksgälds-contoiret är en ledamot belåten. Jag tror det ock; men med den kännedom jag eger, är ostridigt Banco-Fullmägtiges sysselsättning 50 procent besvärligare, än Fullmägtiges i Riksgälds-contoiret.

Herr *Helsingius:* Jag är af Herr *Petre* förekommen, men äfven i vissa delar instämmer jag med Herr *Santesson*. Jag skulle önska, att Fullmägtigskap uti Banken och Riksgäldscontoiret samt Directeurs-befattning uti Låncontoiren vore utan allt honorarium i penningar; det vore då större i verkligheten. Emedlertid är det gifvet, att, om det besvär Discont-Directeurerne hafva, skulle, efter måttet, betalas med penningar, erfordrades dertill så betydlig summa, att den inverkade på inkomsten för Discontverket. Följden kunde ock blifva den, att arfvodets belopp animerade personer att emottaga befattningen, och att det förhållande inträffade med dessa poster, att de söktes genom recommendation. Jag förklarar, att jag bifaller betänkandet; och i anledning af här gjord erinran om correctiv emot uppgifvet missbruk, anser jag mig skyldig upplysa, att fråga har inom Banco-Utskottet varit, att stadga edgång för Discontens och Låne-contoirens Directeurer och Kamererare; men Banco-Utskottet, som ej allenast skärpt det redan exsisterande förbudet för Directeurer, att befatta sig med lånecommissioner, utan äfven tillsagt Discontens Kamererare att ej vara sådant ombud, om än det sednare är ändamålslöst, har förliden gårdag afslagit edgången, på den grund, att åtgärden ansetts ingripande i den helgd edgång bör äga. Emedlertid har Banco-Utskottet skärpt controlerne.

Herrar *Norman, Fries,* med flere, förenade sig häruti.

Herr *Santesson:* Herr *Petres* yttrande och hvad jag anfört, tror jag vara öfverensstämmande, i afseende på Banco- och Riksgälds-Contoirs-fullmägtige; men jag har utgått ifrån den synpunkt, att skillnad bör göras emellan nämnde fullmägtige samt ombuden i Låne-contoiren. Efter den upplysning jag lemnat, jemnförd med hvad jag yttrat, tror jag det vara ådagalagdt, att desse ombud hafva mera besvär, än att de böra afspisas med 500 R:dr. Det minsta salarium tror jag böra vara 666 R:dr 32 sk. Banco. Ett beslut derom skulle visa välvilja ifrån Rikets

Ständers sida. Vid detta tillfälle kan jag icke undgå att yttra fägnad deröfver, att Banco-Utskottet varit eller är betänkt att vidtaga medel, edgång undantagen, att förekomma Discont- eller Låne-contoirs Directeursbefattning med lånecommissioner. Jag förnyar min anhållan om återremiss.

Herr *Langenberg:* Som en dylik motion, angående förhöjde arfvoden för Riksgälds-Contoirets fullmägtige, förut är afslagen, kan jag icke eller bifalla den förevarande.

Discussionen ansågs slutad och betänkandet blef, uppå Herr Talmannens proposition, med ett öfvervägande *Ja* bifallet.

Emot beslutet reserverade sig Herrar *Santesson* och *Olbers*.

§. 6.

Herr *Strehlenert* anmälde förhinder och bortgick.

§. 7.

Föredrogos ånyo Lag-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 166, öfver gjorda anmärkningar vid Utskottets betänkande, N:o 118, i anledning af väckta motioner om ändringar i Kongl. Förordningen, angående inteckning i fast egendom, den 13 Julii 1818, äfvensom öfver de i sammanhang med återremisserne af detta betänkande framstälde förslag till ändring af 4 Cap. 4 §. Jorda-Balken.

Herr *Olbers:* "Vid noggrann genomläsning och öfvervägande af Höglofl. Lag-Utskottets betänkande N:o 118, och utlåtande N:o 166, har hos mig, bland annat, en anmärkning förekommit, hvaråt jag önskade det Högtärade Ståndet ville fästa närmare uppmärksamhet."

"Höglofl. Utskottet har föreslagit det lagstadgande, att om någon öfverlåter sin ägande rätt till fast egendom åt tvänne, skall den öfverlåtelse stå fast, derå lagfart först sökes och att, om, innan lagfart sökes af den, som ägande rätt till fast egendom förvärfvat, förre ägarens borgenär i egendomen sökt inteckning, då skall ej nya ägarens anspråk ligga i vägen för inteckningen, utan må han, för hvad han förlorar, hålla sig till sin fångesman. Häraf blir ovilkorligen en följd, att då en egendom i stad köpes, till exempel en tisdag, och köpeskillingen genast betalas, men lagfart härå ej får sökas förr än påföljande måndag, kan dessförinnan egendomen, under efterföljande dagar i veckan, blifva med inteckningar graverad till ett belopp, hvarföre förre ägaren kan sakna tillgång, att hålla nye ägaren skadeslös. Det ligger således uti föreslagne författningen ett öppet tillfälle för en bedräglig gäldenär, att gynna sina andra borgenärer på bekostnad af en godtrogen köpare, hvilken icke kan äga anledning att fördröja med köpeskillingens betalande, då egendomen vid köpets afslutande befinnes gravationsfri. Till förekommande häraf, vill jag vördsamt föreslå den förändring, att inteckning vid Rådhus-rätt ej må sökas å annan dag än en måndag, å hvilken dag uppbud skall meddelas. Då vore dom-

stolen alltid i tillfälle, att genast sig yttra, huruvida icke inkomne köpebref kunna lägga hinder i vägen för beviljande af sökt inteckning; då kunde ej den ena fordringsägaren få tillfälle, att i förväg skaffa sig ett företräde uti intekningsrätt, framför en annan uti staden icke boende borgenär, genom att han, gynnad måhända af Rätten sjelf, får företräde inför Rådhusrätten å en dag, då icke sammanträde verkligen sker; då kunde åtminstone en alltid bestämd tid af åtta dagar äga rum, till fordringsägarens betryggande, att, under tiden, en pantförskrifven egendom icke graveras öfver det kända beloppet, och de fordringsägare, som på samma dag fått gäldenärens bifall till intecknings säkerhet i samma pant, ägde att skylla sig sjelfve, om de icke, genom skuldebrefvens inlemnande till Rätten, å en bestämd dag, då Rätten vore förpligtad till ordinarie sammanträde, och då intecknings-ärenden skulle förekomma, förskaffade sig lika rätt."

"Man må ej med skäl kunna invända häremot, att lagfart kan sökas å annan dag än uppbud meddelas. 1 §. 4 Cap. Jorda-Balken föreskrifver, att köparen af jord å landet skall inlemna köpebrefvet inför Rätten, för uppbuds erhållande, och i analogie härmed bör väl, då, enligt 2 §. 4 Cap. Jorda-Balken, uppbud på jord, hus och tomt i staden, skall ske å en måndag, köpebrefvet å en sådan dag inlemnas. Det kan ej kallas att lagfara med ett köp, att inlemna köpebrefvet till domstolen, utan att derå erhålla uppbud."

"Jag finner slutligen destomer anledning till yrkande af den ändring uti Lag-Utskottets utlåtande, att, som Herr *Hessle* föreslagit, inteckning icke må få sökas å annan dag än måndag, som en fordringsägares rätt derigenom aldrig kan förnärmas, då, under afbidan på denna dag, ingen annan inteckning kan mellankomma, men deremot den oformlighet förebygges, att domstolen i stad skall kunna, genom utsättande af Rättens sammanträde å hvad dag, måhända äfven hvad timma som helst, bevilja inteckning i stads fastighet, fastän å landet sådan inteckning allenast får meddelas vid ordinarie ting."

Herr *Bååth:* Jag vill först fästa uppmärksamheten på Lag-Utskottets förslag i 1 momentet, der det heter: "Öfverlåter någon sin egande rätt till fast egendom åt tvänne, stånde den öfverlåtelse fast, derå lagfart först sökes." Jag har icke öfvervarit Lag-Utskottets sammanträde, då detta beslöts, och jag känner således icke den motion, som föranledt Utskottet till detta beslut; men för mig synes, att berörde stadgande saknar all rättsgrund. Egentliga grunden, hvarföre det köp skulle bestå, som först lagfares, komme då att i sjelfva verket ligga uti den ene eller andre köparens större eller mindre vigilance. Sådant kappspringande i rättsfrågor kan jag icke gilla. Det är bäst, att parter och domare jemnt tillvägagå, då fråga är om rätt. Jag gillar således gamla lagen, enligt hvilken det köp skall stå, som först blifvit afslutadt. Derigenom beredes större rätt, än som tillskyn-

das genom en fermare inställelse vid domstol. Den som säljer till tvänne, måste bedraga den sednare köparen; och det bör ej få bero af den bedragne, att undandraga sig följden deraf genom hastig inställelse vid domstol, då lagen bör skydda eganderätten. Jag kan således icke godkänna första momentet af det uppgjorda förslaget, utan tror nuvarande lagbestämmelse i denna del vara rigtig, nyttig och betryggande hvars och ens rätt. Om fast egendom säljes till tvänne, må den sednare köparen skylla sig sjelf. Vidare har Lag-Utskottet i tredje momentet yttrat: "söker någon lagfart, i grund af företedd handling, som hans egen åtkomst visar, men kan ej genast så styrka förre egarens åtkomst, att lagfarten beviljas må, varde hans ansökning ej dessmindre i lagfartsprotocollet tecknad. Fullgör han sedan, å landet, sist vid det allmänna Ting, som infaller näst efter tre månader, och i stad, inom tre månader, hvad till lagfartens vinnande nödigt är, eller stämmer han sin talan inom den tid till Rätten in; då må ej det inträffade dröjsmålet med lagfartens bevi jande honom till förfång lända: försummar han hvad nu sagdt är, eller åstadkommes ej, medelst omförmälda rättegång, den bevisning, som för lagfartens beviljande erfordras, vare den gjorda ansökningen förfallen." Detta tredje moment står i oskiljagtigt sammanhang med Lag-Utskottets utlåtande N:o 167, i hvad detsamma refererar sig till föreskrifter, rörande lagfart. Jag vill på förhand fästa uppmärksamheten på detta

tredje moment, då det blir taget i sammanhang med utlåtandet N:o 167, hvarest säges: "Lagfartens tilläfventyrs mest väsendtliga ändamål är, att utgöra en tillförlitlig upplysning om den persons egande rätt, som lagfarten vunnit. Men härtill fordras nödvändigt, att den icke får beviljas, med mindre fångesmannens åtkomst är lagligen styrkt; och hvad bevisningssättet angår, så kunna icke, i fråga om egande rätt till fast egendom, efter Utskottets tanke, andra bevis, än skriftliga handlingar, göra tillfyllest. Det vore visserligen möjligt, att tillåta lagfart, fastän bevisningen om fångesmannens åtkomst funnes ofullständig eller alldeles saknades; men då upphörde också lagfarten att medföra den säkerhet, som, i afseende på egande- och inteckningsrätten, är af så stor vigt. De olägenheter, som saknaden af fullständiga åtkomsthandlingar tillskyndar, skulle icke kunna afhjelpas derigenom, att lagens nuvarande fordringar på dessa handlingars företeende vid lagfarten eftergifvas, utan hafva sin grund i sjelfva sakens natur och begränsas endast genom den i 1805 års Kongl. Förklaring stadgade præscriptionstid." Detta öfverensstämmer med Kongl. Förordningen den 14 Maj 1805, som stadgar, att förre ägarens åtkomst-handlingar skola uppvisas; men samma Författning förutsätter äfven, att handlingar gå förlorade, innan köparen söker lagfart, och innan exemplaren äro i domstolens vård. Då 1805 års Författning bestämmer, att klander må anställas inom natt och år, afser detta, att

säljaren förlorat sina åtkomsthandlingar, och att köparen således icke kan dem vid domstol förete; och då inträder rättigheten att klandra, inom natt och år ifrån den dag, då köpet blef för den klandrande kändt. Denna klandertalan har gifvit domstolar anledning, att i Allmänna Tidningar införa köp, med anmaning till den, som förmente sig äga klanderrätt, att begagna klandertiden af natt och år. Om ej en sådan utväg egde rum, skulle de aldra största menliga följder för köpare och säljare uppstå. En köpare skulle, enär inteckning ej kan erhållas i fast egendom, förr än säljarens laga fång är styrkt och uppbud meddelats, vara, då egendomen ej finge, i saknad af säljarens eganderättshandlingar, lagfaras, blottställd för klander, börd och lösen, samt ej få belåna sin egendom. Sådana inskränkningar uti egande rätten blefve ovilkorliga följder af Lag-Utskottets förslag. Jag tror det vara nyttigt, att 1805 års Författning om præscriptionen bibehålles till sin närvarande kraft och verkan. För öfrigt, hvad angår intecknings-rätten, är jag af Herr *Olbers* förekommen och förenar mig med honom.

Herr *Helleday*: Förevarande betänkande åsyftar att bereda åt inteckningshafvare i fast egendom den rättighet till panten, hvilken genom svek och list blifvit stundom dem beröfvad utan eget förvållande, och ehuru de ställt sig gällande Författningar till efterrättelse. Herr *Olbers's* anmärkning är i så måtto rigtig, att möjlig elusion af Lag-Utskottets stadgande kan

ega rum, under antagande att, till exempel, sedan inteckningshafvaren anmält sig en onsdag, köp om egendomen dagen förut skett. Jag tror dock, att betänkandet utmärker, att lagfart är sökt. Visserligen är det stadgadt, att uppbud i stad ej får meddelas å annan dag, än måndag; men det är icke köpare förbudet, att anmäla sig till lagfarts vinnande, hvilken dag som helst. Meningen af Lag-Utskottets förslag är, att domstolen genast måtte få veta köpet, för att, i afseende på stadgandet om inteckningshafvare och deras rätt, förekomma den elusion, hvilken hitintills egt rum. Således anser jag Herr *Olbers's* förslag icke vara behöfligt. Herr *Bååth* har yrkat, att första momentet af Lag-Utskottets Betänkande borde ändras till likstämmighet med gällande Lagens stadgande om det först ingångna köpets bestånd. Om man antager en sådan förändring i betänkandet, skulle ändamålet med det correctif, som är uppställdt emot elusion af intecknings-lagen den 13 Julii 1818, vara förfeladt och således motiverne ogillade. I afseende på tredje momentet, tror jag, att Herr *Bååths* framställning icke förtjenar afseende, emedan just uppställningen af betänkanderne, N:is 166 och 167, utmärker uppmaning till köpare, att, vid afhandling om fastighet, genast förskaffa sig säljarens eganderätts-handlingar i sin värjo, och det ändamål, att man vill medverka dertill, att alla strider om utbekommande af säljares eganderätts-handlingar må upphöra. Jag bifaller betänkandet.

Herr *Malmberg:* Jag har ej kunnat förmärka annat, än att, då Herr Talmannen, efter uppläsning af utlåtandet N:o 166, derå gjorde proposition, bifölls detsamma och blef genom klubbslag befästadt. Häröfver torde Herr Talmannen decidera, innan discussionen fortgår.

Herr *Olbers:* Jag hoppas att Ståndet ej fäster afseende på Herr *Malmbergs* framställning, då jag, i samma ögonblick Herr Talmannen gjorde propositionen, anmälde mig att tala. Hvad sjelfva saken och första momentet angår, förenar jag mig med Herr *Bååth.* Ett fastighets-köps bestånd bör ej göras beroende af den tillfälliga omständigheten, att en lagfartssökande, som bor närmare till domstol, kan lättare och skyndsammare der vinna företräde. Med rättsbegreppet öfverensstämmer, att, då den, som först säljer en egendom till en person, derefter afyttrar densamma till en annan, måste den sednares, i sjelfva verket bedragnes anspråk vika för det äldre köpebrefvet, som bör vara talande. Hvad tredje momentet beträffar, har praxis hos domstolarne varit, att, om icke lagfartssökanden begär anstånd, honom blifvit förelagdt, att, inom tredje uppbudet, förete fångesmannens åtkomsthandlingar. Likväl har praxis tillika varit den, att, då lagfartssökande med vittnen styrkt, att handlingar blifvit förstörde, har han med vittnen fått bestyrka förre egarens åtkomst; och Rätten har då ej funnit sig hindrad, att meddela fasta. Tredje momentet af Lag-Utskottets förslag skulle således vara det

största hindret för köp och säljande, då det fall ofta inträffar, att bevisning icke kan annorledes, än genom vittnen, tillvägabringas. Jag förenar mig med Herr *Bååth,* att, sedan det till lagfart anmäldte köpet i allmänna tidningarne blifvit kungjordt, bör den, som icke inom viss tid detsamma klandrar, hafva till sådan talan förlorat sin rätt. I afseende på hvad Herr *Helleday* anfört emot min mening, att inteckning ej må beviljas i stad å annan dag, än måndag, kan jag icke frångå min satts, då ingen olägenhet sker genom uppskofvet ifrån den ena veckan till den andra, enär inteckningsanmälan under tiden får göras å hvilken mellandag, som helst, och då andra inteckningar ej förnärma sökandens rätt, men annars den obehagliga följd uppstår, att ett köp kan hafva förekommit, som ej hunnit att till domstol anmälas, då inteckning sker. Jag förnyar således mitt påstående, att inteckning blott må beviljas i stad å måndag, och å landet ej vid annat, än ordinarie ting. Osäkerhet uppkommer derigenom, att inteckning får meddelas hvilken dag som helst, i veckan.

Herr *Bååth:* Så vida jag, på grund af Herr Talmannens förklarande, har rätt till öfverläggningens fortsättande, hvilket jag till Herr Talmannens afgörande öfverlemnar, vill jag endast erinra, att jag för min del ej kunnat förmärka, att Herr Talmannen fällt klubban, då Herr *Olbers* begärde ordet. Således anser jag min rätt vara oförverkad. Herr *Helleday* har antydt, att,

om första momentet förändras, på sätt jag tillstyrkt, förfalla alla de af Lag-Utskottet föreslagne förändringar uti inteckningslagen. För denna uttryckta mening är jag Herr *Helleday* förbunden. Med honom delar jag öfvertygelsen, att öfriga förslaget om inteckningsrätten förfaller, i händelse nu gällande föreskrift om äldre köps bestånd bibehålles. Hvad beträffar framställningen af Herr *Olbers* om inteknings meddelande endast å måndag, finner jag, i anledning af grunden i första momentet, någon omständighet icke påkalla sådant stadgande. Uti lagstiftningsväg förspörjes mycket nyhetskrämeri. Jag tror en betydlig del kunna undvaras, om man ej drifves af begäret efter nytt. Våra äldre stadganden uti Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800 betrygga, såsom mig synes, tillräckligen köpares och intecknings-tagares rätt. Inteckning får ej meddelas, förr än uppbud är beviljadt. För lagfart är köparen förelagd i stad en tid af tre månader och på landet till det ting, som infaller näst efter 6 månader ifrån köpet. Om köparen försitter denna tid, så äga förre ägarens, säljarens borgenärer rättighet att erhålla inteckning i fastigheten. Detta innefattar, utom att brådstörtadt gå till väga, en rättvis medelväg. Det är solklart, att i desse stadganden ej varit någon förändring behöflig. Vid tredje punkten bör jag tillägga, att man åberopat det vara en praxis hos Domare, att i tidningarne kungöra det köp, till hvilket åtkomsthandlingar saknas. Jag beder att få erinra, att detta icke blott stödjes på praxis, utan på efterlefnad af 1805 års författning. Jag skulle tro, att alla äro bäst belåtne med att uti nu anmärkte delar bibehålla gamla lagen. De föreslagne förändringarne kan jag således icke biträda.

Herr *Lundin* förenade sig med Herr *Bååth*.

Herr *Cederborg*: Herr *Helleday* har redan vederlagt de gjorda anmärkningarne. Jag kan icke understödja Herr *Bååth* deruti, att betänkandet bör ogillas, och att alla med nuvarande författningar äro bäst belåtne. Deremot är det kändt, att intecknings-förordningen behöfver att förändras.

Herr *Helleday:* Om jag kunde antaga, att vår gällande inteckningslag ej behöfde förändringar, skulle jag, lika med Herr *Bååth*, yrka, att det första köpet skulle ovilkorligen blifva stående, men, i afseende på behofvet af förändring uti Intecknings-lagen, torde det vara nödvändigt att genom exempel sådant bevisa, Uti Christianstad inträffade för ett år tillbaka följande händelse. A. sålde den ena dagen en fastighet till B., som erhöll qvitterade köpebref, efter att hafva utbetalt hela köpeskillingen. Säljarens åtkomsthandlingar voro då ej till hands; men som lagfarten ej behöfde ske, förr än inom trenne månader, utfästade säljaren, att innan dess lemna åtkomsthandlingarne, och dermed åtnöjdes köparen. Dagen derpå infann sig säljaren hos C., för att låna penningar. C. efterfrågade säkerhet och A. företeddе

åtkomsthandlingarne till förutnämnde fastighet samt gravationsbevis, innefattande, att egendomen ej var intecknad. C. drog vid detta förhållande icke i betänkande, att till A. låna penningar. C. inställde sig derefter hos Rådhus-Rätten och erhöll inteckning i fastigheten. Inom tre månader infann sig B. inför Rådhus-Rätten med köpebrefvet och åtkomsthandlingarne, som A. emedlertid aflemnat; och sedan B. fått uppbud, gjorde C. sin rätt gällande. Rådhus-Rätten, Hof-Rätten och Högsta Domstolen förklarade, i den rättegång, som härom uppstod, sammanstämmigt, att, som egendomen var såld, innan inteckningen söktes och meddeltes, borde köpet stå; och följden var, inteckningshafvaren fick intet. Häraf befinnes nödvändigheten deraf, att ett correctiv måste etableras emot dylikt svek, och detta kan ej ske på annat sätt, än att köparen endast har bättre rätt, då han anmäler så tidigt, att inteckningshafvaren ej kommit i förväg. Då Lag-Utskottet tillstyrkt, att inteckningshafvaren skall hafva bättre rätt, än köparen, så vida den förre anmält sig, innan köparen begärt lagfart, följer äfven, att, om tvänne köpare connivera, skall den hafva företräde, som först söker lagfart, efter den princip, att anmälan hos Domstolen bereder bättre rätt åt den förste. Uppå Herr *Olbers's* fullföljda anmärkning om inteckning, svarar jag, att, om afseende fästes på 2:ne inteckningshafvare i en fastighet och deras rätt, medgifves det vara tillräckligt, om inteckning fastställes å måndag; men man bör tillika besinna, att häruti involverar låntagares rätt. En person behöfver penningar om tisdagen och kan få dem om onsdagen, derest inteckning då erhålles; men om den får meddelas blott å måndag, skall han nödgas vara i saknad af medlen ifrån tisdagen den ena veckan till måndagen uti den andra. Jag tror det vara af äfventyr för den enskilda crediten, att bestämma sådan förändring uti inteckningslagen.

Herr *Petre:* "Jag tillstyrker, att endast det afseende fästes vid Herr *Malmbergs* framställning, att samtelige värde talare tjenligen anmodas, att, till en för Secreteraren högst behöflig lindring i protocolls-uppsättning och till angenämt tidsfördrif för dem sjelfve, aflemna sine yttranden skriftligen till protocollet, helst endast talarne sjelfve kunna, i deras anföranden, inlägga det system, som i lagfrågor icke bör saknas. I afseende på sjelfva saken, får jag, erkännande behofvet af en ny inteckningslag, hvarpå jag hört exempel citeras, förklara, att jag, i likhet med hvad jag i fråga om andra nya lagstadganden andragit, anser oss icke böra, medelst försök till partiella förbättringar eller så kalladt lappverk, aflägsna den dag, då den nya Civil-lagen i sin helhet kan, till heder för vår tid, till det allmännas båtnad och till vinst för hela lagskipningen, varda antagen. Jag saknar dessutom nu uppgift, huruvida Lag-Utskottets förslag, i förevarande fråga, i väsendtlig mon skiljer sig från det, som Lag-commitéen

gifvit. Önskande således afslag å betänkandet, hemställer jag till samtelige värde talare, om de icke skulle vilja afstå från allt vidare, efter hvad jag tror, öfverflödigt ordande, helst vi hafva flere andra ganska vigtiga frågor att nu afgöra och många af Ståndet nu äro föranlåtne att resa ifrån Riksdagen."

Herr *Olbers*: Jag har icke velat förlänga discussionen, men tror ej eller tiden dermed onyttigt förspillas, då frågan rörer lagstiftning. I anledning af hvad Herr *Bååth* erinrat vid mitt förslag, att inteckning skulle i stad endast ske å måndag, får jag förklara, att detta förslag framställdes under förutsättning, att första momentet skulle antagas; men om sådant icke sker, utan gamla föreskrifterne, i afseende på lagfart och tid derföre, bestå, blifver ock mitt tillstyrkande öfverflödigt, och i dylikt fall finner jag, lika med Herr *Helleday*, mitt förslag inverka på den enskilda crediten.

Herr *Bååth:* Jag har icke ärnat förspilla den dyrbara tiden, särdeles för dem, som ämna resa; men det må ursäktas mig, att jag af ärendets vigt finner mig nödsakad, att ytterligare besvära med några reflexioner. En värd talares exempel bevisar ej annat, än att A. var en dubbel bedragare, och att B. och C. voro fromma menniskor eller mycket enfaldiga. Jag hemställer, om icke så beskaffadt bedrägeri kan äga rum, äfven om det köp, som först lagfares, skall vara beståndande. På några få dagar kan en bedragare sälja samma egendom till tvänne,

trenne eller flere. Att desse ej se sig före, är icke lagens fel, och att lagen eluderas, bör icke absolute läggas lagen till last; emedan, om den ej kunde eluderas, vore den ej eller menniskoverk. Att den det är, bevisas bäst af de förändringar, som den vid hvarje Riksdag undergår. Att, såsom Herr *Helleday* yttrat, det skall menligt inverka på crediten, om en låntagare får vänta ifrån tisdagen till måndagen på penningar, leder mig reflexionsvis till det resultat, att en så behöfvande låntagare ställt sig så, att det är periculum in mora för honom att få penningar. Den, som lånar ut penningar emot inteckning, lemnar dem ej ifrån sig förr än han i handen fått inteckningen, och för låntagaren åtgå i allt fall några dagar för inteckningens anskaffande. Skäl är således icke att hämta ifrån creditens upprätthållande. Den, hvars credit är så sjunken, som den värde talaren förutsatt, står redan på concurs-trappan. Jag yrkar behöfligt afslag å betänkandet.

Herr *Langenberg:* Som jag icke studerat lagfarenhet, borde jag må hända icke yttra mig i detta ämne; men då jag hört flera lagkarlars skiljde tankar härom, och då det icke kunnat visas, att det nya är bättre, än det gamla, tror jag det vara rättast att afslå detta betänkande, då vi hafva snart att vänta en ny lag.

Herr *Helleday:* Jag beklagar, att discussionen har ansetts vara af så ringa interesse för en värd ledamot, att han önskat se den utur protocollet försvinna, eller åtminstone för-

kortas. Sällan har jag yttrat mig inom Ståndet, och jag hade icke eller nu uppträdt till försvar för betänkandet, om jag icke här saknat de ledamöter, som varit bäst i tillfälle att försvara detsamma. Hvad här nu blifvit taladt, är af större vigt, än särskilda opinions-yttringar, som ofta gifvit sig härstädes tillkänna. Jag har icke eller bort afhålla mig ifrån yttrande, af det skäl, att åtskillige ledamöter ärna resa hem. Den har minst bort begagna detta skäl, som mest af alla begagnat tjenstledighet. Deremot har jag icke åtnjutit tjenstledighet en enda dag. I afseende på sjelfva saken, och så vida jag uppfattat Herr *Bååths* exempel, får jag förklara, att B. och C. icke voro enfaldige personer, ty de fullgjorde hvad närvarande lag bestämmer. Köparen lagfor med köpet och långifvaren lemnade penningar på behöriga handlingar. I afseende på den sednare anmärkningen, eller den, att den är vinglare, som har behof af penningar emellan en tisdag och påföljande måndag, gillar jag inkastet, så vida ej är fråga om egentliga affairer; men om låntagaren är en affairs-man, är det för honom stundom af vigt, att disponera penningar om tisdagen.

Herr *Petre:* "Hänförd af sitt nit för betänkandet, har Herr *Helleday* låtit undfalla sig en origtig, på mig syftande uppgift. Långt ifrån att ofta hafva varit skiljd från Riksdagsgöromålen, har jag, till stor skada för mine enskilte affairer, med få korta afbrott, snart i Stockholm framsläpat tolf runda månader."

"Jag förnyar mitt yrkande om afslag å betänkandet med jemväl fästadt afseende derpå, att Ståndet, i närvarande ögonblick, synes vara reduceradt till en tredjedel af sin vanliga personal."

Discussionen ansågs slutad och Herr Talmannen framställde Lag-Utskottets betänkande N:o 118, och utlåtande N:o 166, 1:o till bifall och 2:o till afslag, på hvilka frågor *Ja* och *Nej* svarades samt votering begärdes.

En voterings-proposition uppsattes och upplästes, så lydande:

"Den som bifaller Lag-Utskottets betänkande N:o 118, och utlåtande N:o 166, röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, blifva nämnde betänkande och utlåtande afslagne."

Herr *Helleday* hemställde, om det vore lämpligt, att afslå hela förslaget. Anmärkningar voro gjorda emot 1:sta och 3:dje momenten; men deraf följde icke, att det öfriga i Utskottets förslag borde ogillas.

Herr *Bååth:* Jag vill endast nämna, att, ehuru mina anmärkningar refererat sig till första och tredje momenten, innefatta dessa dock principer, som inverka på det öfriga, hvilket med dem står eller faller. Således gillar jag voterings-propositionen.

Densamma blef derefter ånyo uppläst, godkänd och anslagen.

Herrar *Helleday* och *Cederborg* reserverade sig.

Voteringssedlar utdelades till Ståndets leda-

möter och insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Biörck*, *Holm*, *Santesson*, *Zander*, *Valley*, *Linn*, *Thörn*, *Brovallius*, *Halling*, *Bruse*, *Klingvall*, *Mæckel*, *Forsberg*, *Linderholm*, *Hessle*, *Wigert*, *Sahlin*, *Egnell*, *Fries*, *Höök*, *Wærn*, *Rydin*, *Wedberg*, *Isr. Winblad*, *Modin*, *Lake*, *Mellbin*, *Hahn*, *Ståhl*, *Böök*, *Rubin*, *Levin*, och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 19 *Nej* emot 7 *Ja*; i följd hvaraf omförmäldte betänkande och utlåtande voro afslagne.

Herr *Helleday* anmälde sin reservation emot beslutet, med beklagande, att Ståndet derigenom för andra gången visat, huru litet det vill verka till förmån för vår real-credit.

N:o 167, öfver gjorda anmärkningar vid Utskottets betänkande N:o 121, i anledning af väckta motioner om meddelande af vissa föreskrifter, rörande lagfart.

Herr *Helleday* hemstälde, om icke, sedan utlåtandet N:o 166 är afslaget, utlåtandet N:o 167 endast må till handlingarne läggas.

Lades till handlingarne.

N:o 168, öfver gjorda anmärkningar vid Utskottets betänkande, N:o 122, i anledning af väckta motioner, angående förändring i vissa delar af nu varande lagstadganden om giftorätt och arfsrätt, m. m.

Lades till handlingarne.

N:o 169, öfver gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande, N:o 123, i anledning af väckta motioner om utsträckande af Testaments-

friheten och af rättigheten, att genom gåfva upplåta fast egendom, samt om ändring i hvad nu stadgadt är, dels rörande grunden för bestämmande af vederlag för afhänd arfvejord, dels ock, angående bördsrätt och lösningsrätt i stad, m. m.

Ståndet, som vidblef sitt gillande af betänkandet, N:o 123, biföll de uti utlåtandet N:o 169 tillstyrkte förändringar i det förra.

N:o 170, öfver gjorda anmärkningar vid Utskottets betänkande, N:o 126, i anledning af motion om förtydligande af eller tillägg till 2 §. i 16 Cap. Ärfda-Balken.

Betänkandet, N:o 126, gillades och utlåtandet, N:o 170, lades till handlingarne.

N:o, 171 öfver gjorda anmärkningar emot Utskottets betänkande, N:o 133, i anledning af väckt motion om inskränkning i allmän åklagares rätt att anställa åtal å vissa brott.

Utlåtandet, N:o 171, gillades och betänkandet, N:o 133, lades till handlingarne.

N:o 174, i anledning af återremiss af Utskottets betänkande, N:o 43, öfver förslag, att lagfarts sökande måtte vara skyldig förete Gravations-bevis.

Lades till handlingarne.

och N:o 175, med förslag till sammanjemkning af de inom Riks-Stånden fattade, skiljaktige beslut vid förehafvande af utlåtandet, N:o 161, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande, N:o 119, öfver motion, att stadgas måtte, det afhandlingar, hvarigenom någon förvärfvar sig nyttjande rätt till jord eller betingar sig så kalladt un-

dantag eller afkomst af annars fasta egendom, böra intecknas, för att vara gällande.

Herr Talmannen proponerade afslag å detta memorial, i likhet med det beslut, som fattats öfver memorialet, N:o 172, hvaruti voterings-proposition till omröstning i förstärkt Lag-Utskott jemväl var föreslagen.

Herr *Holm*: Utskottet har utgått ifrån den Grundlagsenliga åsigt, att sammanjemnka Riks-Ståndens skiljagtiga meningar. Inbjudningen kan afslås, men voterings-propositionen måste gillas. Här är fråga om ej mindre, än en hypothekslag; och jag har hört flere inom Ståndet yttra benägenhet derföre. Jag måste protestera emot den föreslagna åtgärden, såsom stridande emot Grundlagen. Preste-Ståndet har ej eller helt och hållet ogillat förslaget, utan godkännt detsamma i grundideén. Det är derföre icke utur vägen att veta, om inbjudningen af Preste-Ståndet antages, hvarigenom trenne Stånd stadna i sammanstämmande beslut och behofvet af omröstning i förstärkt Utskott undanrödjes. Frågan är af synnerlig vigt för innehafvare af egendom å landet.

Herr *Helleday:* På samma skäl, som memorialet, N:o 172, blifvit afslaget, anser jag äfven detta under N:o 175 böra afslås. Tvänne Stånd hafva stadnat emot två; och då frågan ostridigt är af den beskaffenhet, att den, enligt Riksdags-Ordningen, kan förfalla, är Grundlagens föreskrift i denna del tydlig. För min del har jag icke hört omtalas förstärkt Lag-Utskott.

Herr *Ekerman*: Jag är af Herr *Helleday* förekommen. Sedan år 1809 har det icke inträffat, att sammanjemnkning skett i lagfrågor. 75 §. Riksdags-Ordningen är deruti tydlig, att, då två Stånd stadnat emot två, är frågan förfallen; och när Ståndet afslagit memorialet, N:o 172, har Ståndet ock förklarat sig ej erkänna förstärkt Lag-Utskott.

Häruti förenade sig Herr *Helsingius*.

Herr *Wijk*: Grundlagen har omtalat den händelse, att två Stånd stadnat emot två. Detta kan jag icke tyda hafva afseende på annat, än bifall eller afslag; men sådant inträffar icke egentligen på förevarande fall. Ridderskapet och Adeln samt Borgare-Ståndet hafva bifallit Lag-Utskottets förslag, Preste-Ståndet har antagit detsamma med jemnkningar, hvaremot Bonde-Ståndet afslagit de hufvudsakligaste delarne deraf. Vid detta förhållande har Utskottet funnit frågan ej böra förfalla, utan, om de framställde inbjudningarne ej antogos, föreslagit voterings-proposition till omröstning i förstärkt Lag-Utskott. Om icke sådan tillförene egt rum, ser jag icke hinder för dess verkställande af Grundlagen, som talar om förstärkta Utskott, utan att säga, hvilket eller hvilka Utskott uteslutande kunna förstärkas.

Med Herr *Wijk* instämde Herrar *Santesson* och *Leffler*.

Herr *Holm*: Riksdags-Ordningens 73 §. innehåller, att, om Riks-Ståndden stadna i sina beslut öfver någon fråga uti, hufvudsakligen

eller till vissa delar, skiljaktiga meningar, skall hvarje Stånds beslut genom protocolls-utdrag remitteras till det Utskott, som med målet befattning haft, hvilket åligge, att meningarne, så nära möjligt är, sammanjemnka och med förslag öfver denna jemnkning inkomma till Rikets Ständers plena, som öfver den yppade frågan sedermera definitift besluta; och att, om detta försök till jemnkning fruktlöst skulle aflöpa, skola Rikets Ständer i sina särskilda plena, genom allmän omröstning, välja till en nämnd, att förstärka det Utskott, till hvars handläggning målet hört, så att ledamöterne blifva tretio af hvarje Stånd, hvilke samfäldt röste, såsom 53 §. föreskrifver, öfver den tvistiga frågan, och ege att densamma med Rikets Ständers rätt afgöra. Om Preste-Ståndet ogillat förslaget, vore frågan förfallen, men nu är det af nämnde Stånd antaget med modification. Jag yrkar således, att 73 §. af Riksdags-Ordningen må användas. Om ej praxis varit sådan i dylika ärender med detta, vet jag icke, hvarföre detta skall hindra Grundlagens tillämpning för närvarande. Lagfrågor äro lika vigtiga, som bevillningsfrågor. Jag vet ock, att voteringspropositioner i lagfrågor tillförene varit bifallne af Ståndet.

Herr *Helsingius*: Grundlagen stadgar, att förstärkt Utskott, vid skiljagtiga beslut, endast skall ega rum, då frågan är af den beskaffenhet, att den ej kan förfalla. Lag-Utskottets betänkanden äro af den beskaffenhet, att lagar i

§-följd så uppställas, att de ej tillåta modification. När Lag-Utskottet ej får med sig flere, än tvänne Stånd, måste frågan, efter 75 §. Riksdags-Ordningen, vara förfallen. Derföre är ock ej exempel af förstärkt Lag-Utskott sedan år 1809. Preste-Ståndet har beslutat detsamma, som afslag, då det icke i helt antagit Lag-Utskottets betänkande. Derföre är min åsigt den, att, i conseqvence med hvad förut är beslutadt, bör förevarande memorial afslås.

Herr *Bååth*: Föremålet för striden är egentligen, om förstärkt Lag-Utskott kan grundlagsenligt ega rum eller icke. För att reda detta, finner jag ledtråden af Riksdags-Ordningens 73 §. Deraf är det gifvet, att förstärkt Lag-Utskott kan ega rum. Likaså är det gifvet, att tvänne Stånd här icke stadnat emot två i hufvudsaken, utan att ett Stånd antagit Utskottets af tvänne Stånd bifallne förslag med modificationer. Vid detta förhållande synes frågan böra genom omröstning i förstärkt Utskott afgöras, och således är afslag å memorialet icke med Grundlagen förenligt.

Herr *Santesson*: Det är svårt att säga, att förstärkt Lag-Utskott ej tillförene varit vid någon Riksdag formeradt; men i alla fall är 73 §. Riksdags-Ordningen tydlig deruti, att alla Utskott kunna förstärkas. Att bestrida detta kan ej eller vara Herr *Helsingii* mening, utan tvisten måste egentligen omfatta, huruvida frågan kan förfalla eller icke. 75 §. Riksdags-Ordningen stadgar visserligen: "Skulle två Stånd

stadna emot två, förfalle frågan och förblifve vid det, som tillförene stadgadt varit, utan att samma fråga må kunna vid den Riksdagen ånyo väckas eller upptagas." Detta förhållande inträffar icke med Lag-Utskottets utlåtande, N:o 161; och således bör memorialet, N:o 175, behandlas olika med det under discussionen åberopade, under N:o 172.

Herr *Olbers* ansåg, att, enligt 73 §. Riksdags-Ordningen, borde målet afgöras genom förstärkt Lag-Utskott.

Herr *Helleday*: Om man jemnför 73 och 75 §§. Riksdags-Ordningen, är det klart, att detta ärende icke kan blifva föremål för omröstning i förstärkt Lag-Utskott. Denna fråga är af den beskaffenhet, att den kan förfalla, då två Stånd stadnat emot två. Således är 75 §. Riksdags-Ordningen ensam här tillämplig.

Herr *Helsingius*: Då Herr *Santesson*, vid åberopande af 75 §. Riksdags-Ordningen, uteslutit det, hvarom fråga är, beder jag, att få fullända läsningen af denna §., så lydande: "är åter frågan af sådan beskaffenhet, att den ej kan förfalla, gånge, som i 73 §. stadgadt är." Att frågan är af den beskaffenhet, att den kan förfalla, är under discussionen tydligen ådagalagdt.

Herr *Bååth*: Af sista perioden uti Riksdags-Ordningens 75 §. är det tydligt, att frågan bör afgöras genom omröstning uti förstärkt Utskott. Såsom jag föreställt mig meningen af denna §., enligt dess redaction, kan en fråga

icke förfalla, om ej tvänne Stånd directe stadnat emot två. Nu har det förhållande inträffat, att två Stånd icke stadnat emot två, utan att tvänne Stånd stadnat i modifierade beslut; men när två Stånd icke stadnat emot två, kan frågan icke förfalla emot 73 §. Riksdags-Ordningen. Jag anser mig härigenom hafva vederlagt det motsatta omdömet och visat, att 75 §. Riksdags-Ordningen ej utgör hinder för bildande af förstärkt Lag-Utskott.

Herr *Ekerman*: Jemte det jag instämmer med Herr *Helleday*, beder jag att få erinra Herr *Santesson*, att den uppgifne tillämpningen af 75 §. Riksdags-Ordningen ej blott egt rum, i afseende på Lag-Utskottets memorial, N:o 172, utan äfven vid ett annat betänkande, då äfven Herr *Helsingius*, om jag icke bedrager mig, sig med Herr *Santesson* förenade.

Herr *Wijk*: Ifrån 73 och 75 §§. Riksdags-Ordningen hämtar jag grund för mitt omdöme i detta fall. 75 §. läser jag i sammanhang. Der innehålles, att, till Grundlags stiftande, upphäfvande, förändring eller förklaring fordras alla Riks-Ståndens sammanstämmande beslut och Konungens sanction. För beslut i alla öfriga ärenden, vissa mål undantagne, gälle, jemte Konungens samtycke, tre Stånds mening. Nu är icke här trenne Stånds sammanstämmande beslut. Vidare innehåller nämnde §.: "men skulle två Stånd stadna emot två, förfalle frågan och förblifve vid det, som tillförene stadgadt varit, utan att samma fråga må kunna vid

den Riksdagen å nyo väckas eller upptagas." Detta förstår jag ej på annat sätt, än att en fråga ej kan förfalla, om icke två Stånd med bifall stadnat emot två med afslag. I förevarande fall deremot hafva två Stånd antagit Lag-Utskottets förslag *utan*, och två *med* modificationer. Således kan ej detta mål hanföras till den bestämmelse, att två Stånd stadnat emot två. När härtill kommer, att 73 §. Riksdags-Ordningen ej förhindrar eller säger, att visst Utskott må förstärkas, utan der förutsättes, att hvarje Utskott kan förstärkas, förefaller det mig tydligt, att förevarande fråga måste af förstärkt Lag-Utskott behandlas. Om ett sådant förut egt rum, känner jag icke; men detta förändrar icke mitt omdöme, grundadt på de åberopade Grundlags-§§:s bokstafliga lydelse.

Herr *Santesson:* Till Herr *Wijks* skäl beder jag att få lägga, att man, vid uppmärksam genomläsning af 75 §. Riksdags-Ordningen, finner, att, då frågan ej kan förfalla, den skall behandlas efter 73 §. af samma Grundlag. I afseende på hvad Herr *Ekerman* anfört, får jag hänvisa dertill, att föregående beslut ej böra vara en ovilkorlig norm för våra tillgöranden. Något vidare kan jag icke svara, då Herr *Ekerman* icke uppgifvit något särskildt fall. Allt nog: jag yttrar mig efter min öfvertygelse.

Discussionen ansågs slutad, och, efter af Herr Talmannen gjorda propositioner, blef inbjudningen till Borgare-Ståndet icke antagen, men bifölls i öfrigt memorialet, N:o 175.

§. 8.

Föredrogos å nyo, dels Stats-Utskottets, dels Förstärkta Stats-Utskottets, utlåtanden och memorial:

N:o 359, i anledning af erhållen återremiss å Stats-Utskottets utlåtande, N:o 297.

Lades till handlingarne.

N:o 360, i anledning af erhållen återremiss å Stats-Utskottets utlåtande, N:o 315.

Lades till handlingarne.

N:o 361, rörande verkställd omröstning i fråga om arfvodet till Bonde-Ståndets Secreterare.

Lades till handlingarne.

N:o 362, i anledning af verkställd omröstning, i fråga om handtlangnings-understöd för nybyggare uti de Norra orterne.

Lades till handlingarne.

N:o 363, angående anställd omröstning i fråga om bränvinsbränningens beskattning.

Lades till handlingarne.

N:o 364, angående anställd omröstning i åtskillige frågor om stämplade pappers-afgiften.

Lades till handlingarne.

N:o 365, angående resultatet af Stats-regleringen samt om några stadganden att intagas i reglementet för Riksgälds-contoirets Fullmägtige.

Bifölls.

N:o 366, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående upptagande af lån till befrämjande af hypotheks-föreningar.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 367, i anledning af förslag till upptagande af inhemska lån, för att till jordbrukare utlånas.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 368, i anledning af väckt motion om uppgifts meddelande öfver hvad som utgått till Beväringsmanskapets beklädnad alltsedan år 1814.

Herr *Petre*: Jag vill ej tala emot bifall till detta betänkande, men, i anledning af hvad Utskottet yttrat, anmärker jag endast, det jag tror, att behofvet icke ökas, utan nedsättes, om, såsom föreslaget är denna Riksdag, Beväringsmanskapets beklädnad ställes på passevolance.

Herr *Wedberg* instämde med Herr *Petre*.

Bifölls.

N:o 369, i anledning af erhållen återremiss å betänkandet, N:o 304, i fråga om Reservförrådens användande till Beväringsmanskapets beklädande.

Lades till handlingarne.

N:o 370, i anledning af väckt motion om de under vissa titlar uppförde rese- och tractaments-penningeanslags förändrande till förslagsanslag.

Bifölls.

N:o 371, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss å Landshöfdingens i Wexiö underdåniga anhållan om understöd till Asa socknemän för lidna förluster, genom inträffad hagelskada.

Bifölls.

N:o 372, angående Hufvudboken för Kronans hus och byggnader.

Bifölls.

N:o 373, i anledning af erhållen återremiss å betänkandet, N:o 314, i frågan om pensions-understöd för enkor och barn efter Läkare, hvilka aflida i cholera-farsoten.

Lades till handlingarne.

N:o 374, öfver motion om anslag för upprättande och tryckning på allmän bekostnad af Register till Riks-Ståndens protocoll vid innevarande Riksdag.

Bifölls.

N:o 375, med berättelse, i afseende på utbytet af den af f. d. General-assistance-contoiret begagnade egendom emot den Stockholms stad tillhöriga, så kallade Hessensteinska egendomen.

Bifölls.

N:o 376, med anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss å Directionens öfver Hjelmare Canal och Slussverk underdåniga ansökning, i afseende på sättet för fullgörandet af det beslut, Rikets Ständer fattat vid sistförflutne Riksdag, om afsättande af en reparationsfond, såsom vilkor för erhållande afskrifning af Canalbolagets skulder för lånbidrag ifrån Banken och Riksgälds-contoiret.

Bifölls.

N:o 377, i anledning af motion, att det i General-cassan vid Riksgälds-contoiret varande

förråd af Riksgäldssedlar måtte få utgifvas, samt blanketter få stämplas och utskrifvas, och, i mon af behofvet, under nästkommande år, från Riksgälds-contoirets cassor utlemnas,

Bifölls.

N:o 378, rörande verkställd omröstning, i åtskilliga punkter, angående de extra Stats-anslagen.

Lades till handlingarne.

och N:o 379, rörande verkställd omröstning, i fråga om bestämmande af arfvode för Stats-Commissarien *Tauvon*.

Lades till handlingarne.

§. 9.

Föredrogs å nyo Banco- och Lag-Utskottens betänkande, N:o 3, i anledning af väckta frågor om ytterligare lagstiftning för Rikets Ständers Bank.

Herr *Petre*: "Om de förenade Utskotten, genom långvarigt dröjsmål med afgifvande af nu upplästa utlåtande, med skäl ådragit sig anmärkning, så måste man dock lemna sin hyllning åt conclusionen af samma utlåtande. Eftersinnar man de hinder deremot, som förefinnas, dels uti Regeringens, af åtskilliga frivillige representanter gillade försök, att, på sätt det med Kongl. Skrifvelsen till Rikets Ständer, den 3 Mars innevarande år, fogade Lagförslag antyder, uti en, som det vill synas, grundlagsvidrig ordning bereda fall åt Regerings-Formens 72 §., dels uti den opinionskastning, hvilken ådagalägges vid jemnförelse mellan en, uti ett af Riks-

Stånden nästlidne Mars månad öfver nyssnämnde lagförslag och §. förelupen discussion och en, i sammanhang med Utskottens förevarande betänkande, reservationsvis uttryckt särskilt mening, så kan man, med någon erfarenhet af Representationens utmärkande drag, lätt bedömma lifligheten af den kamp, som inom de sammansatta Banco- och Lag-Utskotten föregått ofvannämnde beslut. Ingen betviflar Bancolagstiftningens möjliga bristfälligheter, men närvarande tidpunkt, realisationens nyss började tidehvarf, är olämplig att göra någon förändring uti den ännu knappt försökta Banklagen af den 1 Mars 1830. Denna lag är, om den väl handhafves, god nog, under silfver-utvexlingens närvarande pröfningstid. Häldre än att i oträngdt mål fördjupa sig i ett chaos af hvarandra korsande meningar uti detta grannlaga lagstiftningsämne, må man behålla omförmälte af förra Rikets Ständer antagne lag samt anropa Himlen om sådan sjelfständighet hos Representanterne, att man icke behöfver frukta skådespelet af en allt för stor ombytlighet i åsigter, utan nöjaktig förklaring."

"Jag röstar således för bifall till betänkandet."

Herr *Helsingius*: Det är icke utan ledsnad, som jag måste bekänna, att jag icke kan taga åt mig någon del af den hyllning, en värd talare egnat åt Banco- och Lag-Utskottens förevarande betänkande. Någon skarp strid har icke inom förenade Utskotten i detta ämne egt

rum, af den orsak, att Utskotten hastigt beslutat att undanrödja all strid, och att ej undersöka de för Utskotten framlagde lagförslag, ehuru Banco-Utskottet förut beslutat, att en undersökning skulle af Afdelningen besörjas. Banco-Utskottet har ansett sådant grundadt på Fullmägtiges förstånd om Rikets Ständers beslut. Jag har förenat mig uti Doctor *Elfströms* reservation och har sjelf låtit medfölja motiver till ett förslag, hvartill jag ej är författare, emedan jag ej eger förmåga att författa ett så fullständigt lagförslag, men hvilket jag inom Banco-Utskottet med min grundlagsenliga rätt, såsom motion, framställt. Utan att vara egenkär, vågar jag yttra den åsigt, att förslaget varit förtjent af ett annat öde, än att blott uppläsas och derefter läggas under bordet. Jag gissar, att de förenade Utskottens Ordförande haft lika *brottom* att resa hem, som flere andra, och att både han och de derföre varit bäst belåtne att komma fort ifrån saken. Detta har varit förhållandet med flere af Utskottens ledamöter; och Ståndet synes dela denna åsigt, då Ståndet ej varit hugadt, att låta reservationerne uppläsas. Min åsigt omfattade, huruvida icke all fråga om civillags vidare stiftande för Banken upphört, sedan vi ega en sådan Lag, som i betydlig mon ingriper i Grundlagen, när man betragtar denna sednare såsom ett palladium för Rikets Ständer att hushålla med Banken, såsom det dem behagar. Föregående Ständer beslöto, alla fyra, i sammanhang

med myntbestämningen, att en Lag för Banken skulle stiftas, enligt 87 §. Regerings-Formen. Jag satte i fråga, om detta var fullt förenligt med Regerings-Formens 72 §.; men sedan jag öfverröstades, fann jag mig ej allenast oförhindrad, utan äfven pligtig, att deltaga i nämnde lagstiftning. Således har jag ej allenast deltagit i berörde lagstifning, utan äfven gillat 1830 års Lag för Banken. Frågan är nu, om denna Lag, som ej lärer komma att upphäfvas, utan förmodligen blir beståndande, är så fullständig, att hvar och en, såsom fortvarande säker grund för realisationen, ej må kunna eller hafva anledning att önska ytterligare garantie deremot, att den hushållning, som med Banken egt rum sedan år 1809, ej måtte hädanefter förnyas, och om Grundlagen, i sammanhang med 1830 års Banklag, må vara i berörde afseende tillräcklig. Jag betviflar detta, och jag tror, att, enligt Rikets Ständers sista beslut, en Grundlags-förändring, såsom hvilande, beredes, derföre att 72 §. Regerings-Formen ej är, efter hvad mig synes, så tillräcklig, som den borde vara. Jag tror således, att dessa lagar ej äro tillräcklige; men man inser lätt att en Grundlags-förändring sker ej så hastigt, som den framställes. Den bordlägges vid den första Riksdagen. Deröfver voteras vid den påföljande; och genom ett enda *Nej* blifver den vigtigaste Grundlags-förändring förkastad. Alltså och då jag anser frågan förfalla, om Lagförändring kan ske, enligt 87 §. Regerings-For-

men, sedan den skett, finner jag tillägg böra verkställas uti 1830 års Banklag; och med åberopande af de motiver, som innefattas uti Doctor *Elfströms* och mina reservationer, anhåller jag om återremiss af betänkandet, på det att Utskotten måtte närmare öfverväga, om tillägget är så grundlagsvidrigt, som Utskotten velat det anse.

Herr *Helleday:* Då, emot 87 §. Regeringsformen, Rikets Ständer ej ega rättighet, att modifiera propositioner, emanerade ifrån Kongl. Maj:t uti lagfrågor; men Kongl. Maj:ts Nådiga förslag till Banklag i vissa delar strider emot Regerings-formens 72 §., gillar jag Utskottets tillstyrkande, att icke annan Banklag, än den, som finnes, bort föreslås; men då en ledamot af Banco-Utskottet, med grundlagsenlig rätt, afgifvit förslag till Banklag, hade Utskotten bort taga hans förslag i öfvervägande och icke endast lägga detsamma till handlingarne. För att erhålla någon förändring i Bancolagstiftningen, yrkar jag återremiss.

Herr *Ekerman*: Jag behöfver knappt att gifva tillkänna, att jag är af den åsigt, att lagar ej böra förändras, om ej de behöfva det, och att ej eller nya lagar böra af annan orsak tillskapas. Något sådant behof tror jag icke vara för Banken för närvarande. Derföre gillar jag ock resultatet af Utskottens betänkande, ehuru jag icke förenar mig uti præmisserne. Ett annat skäl inhämtas af de olika reservationerna. Tre olika motiver synas hafva grundlagt

dem; och jag är öfvertygad, att hvarje ledamot, som icke sig reserverat, af olika motiver lagt sin sedel vid frågans afgörande. Jag hemställer, om det är möjligt, att nu få för Banken en lagstiftning, som jag medgifver blifva behöflig, men ej är af vigt nu, då den nya banan är börjad. Man utsätter sig för en dålig lag, som korsar Grundlagarne och de reglementariska föreskrifterne, af hvilket misstag ega rum och ledsamma följder uppstå. Jag delar lika åsigt med en reservant, att Banken alltid skall kunna orubbad bibehållas, öfvertygad, att, om förändring sker i hufvudgrunderne, signalen är gifven till allmännare och större enskilda olyckor. Jag delar med honom samma åsigter, utom i några få omständigheter; men för närvarande vill jag ej kasta mig ut på ett vidsträckt fält, der stridshandsken redan är utkastad, utan att vinna segrar, men med förluster. Jag inser ej möjlighet, att, hädanefter mera än hitintills, äfventyr skall inträffa med Banken, som genom Grundlagarne är af Konung och Ständer sanctionerad. Uti Civillagen kan, enligt 87 §. Regerings-formen, ej förändring ske, utan Konungs och Ständers gemensamma beslut. Jag medgifver det kunna invändas, att Ständerne ej hafva någon magt öfver sig, och att de måhända tillåta sig sedelemissioner; jag tror detta likväl ej vara att befara. Utan att för mycket berömma, tror jag de fleste hafva samma bemödande, som jag, att uppfylla allmänt bästa, och att ej fästa vanära vid minnen, när dessa längesedan för-

svunnit. Det är ej nu samma förhållande, som tillförene, då Banco-Utskottet beslöt inom lyckta dörrar, utan att Rikets Ständer visste resultatet. Jag fruktar ingalunda menliga följder derigenom, att Banken hädanefter, såsom hittills, rörer sig efter 1830 års Banklag. Jag tillstyrker bifall å betänkandet.

Häruti förenade sig Herrar *I. Winblad, P. Winblad, Frodell* och *Norman.*

Herr *Holm:* "Jag har, såsom ledamot af sammansatta Banco- och Lag-Utskotten, biträdt den mening, som, till följe af majoritetens beslut, uttalas uti ifrågavarande betänkande, att nemligen någon ytterligare lagstiftning för Banken under närvarande förhållanden ej bör äga rum; och grundar jag denna min öfvertygelse, som jag ännu vidhåller, på följande skäl:"

"1:o Att lagstiftning för Banken i enlighet med 87 §. Regerings-formen, det är: tillkommen genom bägge Statsmakternes beslut, icke kan äga rum, utan mer eller mindre rubbning af de i 72 §. af Regerings-formen stadgade grunder, ty det måste väl vara en obestridlig sanning, att, om andra Statsmakten deltager i stiftandet af lag för Banken, så inrymmes den med detsamma, ehuru på ett i ögonen mindre fallande sätt, dock ganska väsendtligen, i garantien för Banken, hvilket strider emot sist åberopade Grundlags-§:s tydliga ordalydelse; ty man kan väl icke tänka sig den orimlighet, att andra Statsmakten skulle deltaga i lagstiftningen, utan att äga rättighet att tillse och vaka deröfver, att

ändamålet med denna lagstiftning, som, man må säga hvad man vill, ytterst och hufvudsakligen reducerar sig till stadgandet af garantier för Bankens framtida säkerhet och bestånd, vinnes eller icke, och denna rättighet kan icke utöfvas utan delaktighet i sjelfva garantien. Det måste derföre alltid blifva ett fåfängt försök, att stifta lag för Banken, utan en föregående förändring i 72 §. Regerings-formen, och jag anser således det försök, som vid förra Riksdagen i detta hänseende gjordes, vara origtigt, ehuru oskyldigt berörde lagstiftnings-försök i sjelfva verket än är."

"2:o Att ytterligare lagstiftning för Banken, åtminstone intill nästa Riksdag, är alldeles öfverflödig, emedan allt hvad som erfordras och på papperet kan göras gällande för Bankens egen säkerhet och bestånd samt allmänhetens betryggande, redan finnes uti de ordningar, stadgar och reglementen, hvilka redan gälla till efterrättelse."

"Det enda nödvändiga vilkoret för Bankens och allmänhetens säkerhet igenfinnes dessutan i nationens orubbliga vilja och föresats, att icke vidare göra eller tillåta några malversationer på Banken, och skulle denna vilja och föresats icke ega annat stöd, än i den döda bokstafven, så beklagar jag både Banken och allmänheten. Jag befarar likväl icke några ytterligare malversationer på Banken, sedan hemlighetsslöjan blifvit Banken undanryckt, och Svenska folket börjat att med uppmärksamhet följa sina om-

buds förhandlingar. Skulle något ombud numera våga att tillstyrka kränkning af Bankens säkerhet, tror jag helt säkert, att kan skulle på ett handgripligt sätt blifva öfvertygad om sitt ofog."

Herr *Bååth*: Då jag gillar betänkandet, i hvad det afser afstyrkande af antagande utaf Kongl. Maj:ts förslag, stödjer jag mig derpå, att Rikets Ständer icke antagit den ifrån förlidne Riksdag hvilande förändring af 72 §. Regeringsformen. Jag finner detta vara consequent, men deremot har jag icke samma öfvertygelse, hvad angår Herr *Helsingii* förslag. Man har invändt, att man numera icke kan stifta för Banken någon lag i Civillagsform, emedan det strider emot 87 §. R. F. Jag åberopar, att Rikets Ständer vid förlidne Riksdag vidtagit sådan lagstiftning genom Banklagen den 1 Mars 1830. Det nya förslaget åsyftar mera tillämplighet, starkare controler och större tydlighet åt redan bestående Banklag; och jag anser det hafva varit Utskottens skyldighet, att närmare redogöra för deras skäl, att icke antaga Herr *Helsingii* förslag. Jag tager mig friheten att, såsom skäl för min åsigt, upplåsa de i Doctor *Elfströms* reservation uttryckta motiver, så lydande: "Då jag är af den öfvertygelse, att Rikets Ständers Bank ingalunda bör eller kan, utan de största vådor, vara ställd utom lag, så önskar jag äfven, att lagstiftningen för densamma må ega erforderlig fullständighet. I 1734 års allmänna lag och deröfver utkomna förklaringar med tillägg, saknas allt stadgande i detta ämne. Banklagen af 1830 fastställer blott några få generela förhållanden, men lemnar många luckor ouppfyllda. Säkerligen kunna åtskilliga rättsfrågor uppstå emellan Banken och enskilde, för hvilkas afgörande domaremagten med skäl lärer tveka, att lägga till grund blotta ordningar och reglementen, och tilldela dessa en med Civil-lag lika gällande kraft. Betänker man vidare Bankens garantier, så skönjer man genast, att desse äro helt och hållet öfverlemnade åt Ständernas godtycke. Ständernes i förra tider missbrukade envälde öfver nämnde penningeverk berättigar ock till hvarjehanda farhågor. Hvad hindrar väl representanterne vid kommande Riksmöten, att t. ex. besluta nya sedelemissioner, att frånrycka Banken sin nu tillerkända räntevinst eller anvisa på densamma större eller mindre creditiver m. m., och såmedelst omstörta grunderne för det nu stadgade myntvärdet? Man har i allmänhet ansett lån eller åtminstone creditiv-rättighet på utrikes ort nödvändige, för realisationens upprätthållande, i händelse af missväxter och försämrade handels-conjuncturer, då Bankens silfvervaluta säkerligen komme att starkt påkännas; men huru blir väl möjligt, att vinna ett sådant förtroende hos utländningen, då Konungen ej är berättigad deltaga i lagstiftningen öfver Banken, ej en gång med sitt veto förekomma sådana beslut af Rikets Ständer, som kunna föranleda förskingring af Bankens medel? Regeringens uteslutande i detta fall innefattar en till

sina möjliga följder vådlig anomali med hela vår öfriga lagstiftning; och så länge denna oformlighet qvarstår, synas mig följande ord i Regerings-F:s 16 §.: ""Konungen bör — — ingen förderfva eller förderfva låta till lif, ära, personlig frihet och välfärd,"" i vissa hänseenden sakna all betydelse." Desse skäl bevisa, att sådana händelser äro möjliga, och blotta möjligheten måste ingifva farhågor. Derföre vore det nödvändigt och nyttigt, att Bancolagstiftningen måtte närmare bestämmas och få en större fullständighet. En talare har åberopat Bankens ordningar och reglementen; men de gälla blott för den ene delägaren; och här måste vara fråga om uppgörande af rätta grunderne för förhållandet emellan Banken och folket. Då sådana i Civil-lagsform blifva stadgade och tillkomma, äro de lag; hvaremot Bankens ordningar och reglementen ej kallas lag. Just för att få närmare förklaradt, hvarföre Herr *Helsingii* förslag förkastas, och för att se, om Utskotten finna sig böra fästa någon uppmärksamhet på de nu framlagda skälen, önskar jag återremiss.

Herr *Helsingius:* Ehuru flere talare, som uppträdt, visat sig äga större skicklighet, än jag, för att motverka återremiss, är jag dock tillfredsställd, att ingen annan, än den förste värde talaren, lemnat hyllning åt Utskottens præmisser och redactionen af betänkandet. Jag erkänner, att, om Utskottens motiver för utlåtandet blifvit gillade af pluraliteten af Ståndet, ha-

de det varit påkostande: det må för öfrigt gå med sjelfva saken huru som helst. Här är nemligen en idée framställd, att Rikets Ständer, såsom garanter af Banken, äro utom allmän lag, och att allmän lag ej kan på dem tillämpas. Jag bekänner, att jag icke kan fatta, huru denna idée varit möjlig att framställa. Att Rikets Ständer, i egenskap af garanter för Banken, varit ställde under allmän lag, behöfver ej säkrare bevis, än att Rikets Ständer, då de upphörde att utgifva silfver, efter att hafva vidtagit den åtgärd att låta till Banken bära hushålls-silfver, med löfte af Rikets Ständer, att återställa silfret till inlemnarne, som dock ej återbekommo en enda silfvernagel, ansågo säkrast att hos Kongl. Maj:t anhålla om moratorium. För juristen är det klart, att, till och med, med detta moratorium, skulle inför en sträng domare gällande ursäkt icke hafva varit för Banken att ej betala sina sedlar. Kongl. Maj:t ansåg ej Rikets Ständer öfver allmän lag, hvarföre Kongl. Maj:t ej eller sanctionerade det begärdta moratorium, utan blott lät detsamma utgå till allmänhetens kännedom, till den kraft och verkan det kunde förmå. Detta visade en aktning för Rikets Ständer, men hindrade icke domare, att vidtaga det rättaste. Emedlertid bestyrkes härigenom, att en sådan institution, som Banken, ej är frikallad att lyda allmänna lagar; och i en tid, då lagstiftningen för Banken är så ofullständig, att särskilda lagar för privata Bank-inrättningar ansetts behöfliga, måste icke kunna

bestridas nödvändigheten och nyttan af en fullständigare lag för Bankens förhållande till allmänheten, i afseende på ömsesidiga skyldigheter och rättigheter. Man har sagt, att man bör hafva förtroende för Rikets Ständer, då man bör sätta tro till Svensk mans redlighet, men, efter min erfarenhet, då jag öfverlefvat tvänne realisationer, sätter jag detta i tvifvel, så vidt ärligheten skall anses tillkännagifven genom Rikets Ständers förhandlingar med Banken. Kortligen: jag anser mig icke vederlagd, utan förnyar min anhållan om återremiss under förutsättning, att frågan är värd närmare undersökning, än den Utskotten derät egnat.

Herr *Holm:* Jag tror, att ingen inom de sammansatta Utskotten finnes, som ej noga granskat Herr *Helsingii* förslag, och jag är öfvertygad, att hvar och en gjort sig derföre reda. Således är den uppgift ogrundad, att förslaget blifvit uppläst och lagdt å sido; men majoriteten har ansett ytterligare lagstiftning, än den, som redan är, icke vara behöflig, om än ett aldrig så förtjenstfullt förslag dertill afgafs, sådant det åberopade verkligen är. Man har visserligen icke medgifvit, att Banken är utom eller öfver Lag. Man har fastmera hyllat motsatt mening, men man har tillagt, att Rikets Ständer äro sjelfve lagstiftare och kunna upphäfva eller förändra lagen tjugu gånger. Herr *Bååth* har anmärkt, att Bankens ordningar och reglementen ej äro bindande. Jag hemställer dock exempelvis, om icke, i händelse Banco-Styrelsen icke utlemnar i Banken deponerade medel, Banken kan åläggas att, på grund af reglementet, som förklarar, att de skola återställas, dem utgifva, ehuru reglementet icke är något af Konung och Ständer sanctioneradt beslut. Jag är öfvertygad, att ingen domare tvekar, att i denna del göra Banco-reglementet gällande, såsom skäl för domslutet. Med åberopande af hvad jag anfört, förnyar jag min anhållan om bifall till betänkandet.

Herr *Olbers:* Lagstiftning är annat än reglemente. Banco-reglementet uppgöres af Rikets Ständer ensamme; hvaremot Kongl. Maj:t och Rikets Ständer gemensamt stiftat 1830 års Banklag. Jag tror, att de af Herr *Helsingius* dervid föreslagne tillägg icke äro olämplige. Åtminstone har det tillhört de sammansatta Utskotten, att ej förbigå, utan granska förslaget, för att se, om det må vara behöfligt. Jag begär återremiss; jag känner väl hindret af den nuvarande redactionen af 72 §. Regerings-Formen; men detta hindrar icke, att undersöka behofvet af tillägget för framtiden.

Herr *Petre:* "Jag bör rätta ett misstag i Herr *Helsingii* yttrande. Jag har nemligen icke utlåtit mig öfver premisserne och redactionen af Utskottens betänkande. Det är endast åt conclusionen deraf, som jag lemnat min hyllning. En värd talare har förespeglat vådan för det allmänna deraf, att kommande Ständer ansvarsfritt kunna, genom nya sedelemissioner eller annorledes, vidtaga åtgärder, undergräf-

vande Bankens bestånd. Man har såsom bevis på möjligheten af våldsamma steg å Rikets Ständers sida, erinrat om Bankens för många år sedan erhållne moratorium. Ehuru jag nu har för mig ett i gårdagens Stats-tidning officielt meddeladt, af Herr *Poppius* afgifvet yttrande i detta ämne, kan jag dock ingalunda inse, huru nämnde sak här kan tjena som bevis på hvad som skulle bevisas. Det der moratorium hade nemligen aldrig kunnat ega rum, utan Regeringens inverkan och bifall, hvarom dock, så väl som om hvad rörer Banco-lagstiftningen i öfrigt, mera får talas, då vi komma att behandla Constitutions-Utskottets nu bordlagda förslag till förändring af 72 §. Regerings-Formen. Att vidare uppehålla sig med detta betänkande, tjenar till intet, då, enligt hvad Herr *Holm* nu meddelar, detsamma redan är af 2:ne Stånd bifallet."

Herr *Falhem* biföll betänkandet på Herr *Petres* skäl.

Herr *Helsingius*: En värd talare har antydt, att ytterligare Banco-lagstiftning af Rikets Ständer är onödig, enär de sjelfve ändra lagar. De kunna ensamme väl ändra reglementen, men icke lagar. Derföre är lagstiftning desto mera nödvändig. Man har exempelvis hemställt, om icke, derest Banco-Fullmägtige vägra utlemnande af deposita, de kunna dertill af Domare åläggas efter föreskrifterne uti Banco-Reglementet. Jag medgifver sådan verkställighet, ehuru det står fast, att Domare icke hafva Reglementet till deras efterrättelse. Här är dock icke fråga om nämnde depositioner, utan om sådana medel, som Rikets Ständer anbefallt att emottaga, men sedermera vägrat att utlemna. Häraf synes behofvet af Lag, som af Domare måste tillämpas. Efter detta anförande har jag intet vidare att tillägga, utan förnyar endast begäran om proposition å återremiss.

Discussionen ansågs slutad, och Herr Talmannen framställde Banco- och Lag-Utskottens betänkande, N:o 3, 1:o till bifall och 2:o till återremiss, på hvilka frågor *Ja* och *Nej* svarades samt votering begärdes.

En voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den som bifaller Banco- och Lag-Utskottens Betänkande, N:o 3, röstar *Ja*,

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer Betänkandet att återremitteras."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter samt insamlades efter upprop, hvarvid voro frånvarande Herrar *Limnelius, Biörck, Strehlenert, Zander, Arnberg, Valley, Linn, Thörn, Brovallius, Halling, Bruse, Klingvall, Mæchel, Forsberg, Linderholm, Hessle, Wigert, Sahlin, Egnell, Eklund, Höök, Wærn, Rydin, Wedberg, Cederborg, Lake, Mellbin, Hahn, Justelius, Böök, Rubin, Levin* och *Örtenholm*. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, inne-

hålla 16 *Ja* emot 11 *Nej*, i följd hvaraf betänkandet, N:o 3, var bifallet.

Herr *Olbers* anmälde sin reservation.

Herr *Helsingius* reserverade sig jemväl emot beslutet och trodde frågan åtminstone hafva förtjent en återremiss.

Herr *Helleday* reserverade sig emot detta beslut och förbehöll sig, att framdeles skriftligen utveckla sina reservationer emot åtskilliga af Ståndet under nästföregående fyra plena fattade beslut, i afseende på stora Sjötulls-bevillningen.

§. 10.

Föredrogs ånyo Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens utlåtande N:o 48, i anledning af väckt motion, angående roteringen i Skåne.

Herr *Helleday*: De förenade Utskotten hafva icke vederlagt den uppgift, att de vid sista Riksdag för rotejemnkningen i Skåne fästade vilkor voro i flere fall stridande emot de löften, som Statsmagterne, i och för ordinarie roteringens åtagande, lemnat de roteringsskyldige. Derföre yrkar jag, att, på sätt reservanterne hemställt, Rikets Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att det förslag må föranstaltas, hvarigenom rotehållarne i Skåne må kunna få det vid ordinarie roteringen gifna löfte uppfyldt. Af denna anledning begär jag återremiss.

Utlåtandet, N:o 48, blef, uppå Herr Tal-

mannens proposition, med öfvervägande *Ja* bifallet.

Herrar *Helleday* och *Wendt* reserverade sig.

§. 11.

Protocolls-utdrag öfver de af Ståndet denna dag fattade beslut justerades.

§. 12.

Upplästes meddelade utdrag af Högvördige Preste-Ståndets och Hedervärda Bonde-Ståndets protocoll den 16, 17 och 18 dennes, hvaraf inhämtades, att det förstnämnde Riks-Ståndet till grundlagsenlig behandling vid nästa Riksdag antagit Constitutions-Utskottets memorialer, N:is 66 och 68; på grund af en, såsom Ståndets gemensamma tanka, förklarad anmärkning, återremitterat samma Utskotts memorial, N:o 67; afslagit Lag-Utskottets betänkande, N:o 122, och utlåtande, N:o 168, samt till handlingarne lagt förstärkta Stats-Utskottets memorial, N:is 378 och 379; och att Bonde-Ståndet till grundlagsenlig behandling vid nästa Riksdag gillat Constitutions-Utskottets memorial, N:o 67, bifallit Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens utlåtanden, N:is 44, 45, 46 och 47; Banco- och Lag-Utskottens betänkande, N:o 3, och Lag- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens betänkande, N:o 33; på grund af, såsom Ståndets gemensamma tanka, förklarade anmärkningar, återremitterat Constitutions-Utskottets memorialer, N:is 66 och 68, jemväl återremitterat Banco-Utskottets be-

tänkande, N:o 68, och afslagit sistnämnde Utskotts betänkande, N:o 67.

Lades till handlingarne.

Plenum slutades kl. 3 e. m.

In fidem Protocolli

E. G. Runeberg.

Den 22 December.

Plenum klockan 10 f. m.

§. 1.

Herr *Holm* anmäldes vara hindrad af andra embetsgöromål att tillstädes vara.

§. 2.

Herr *Falhem* anhöll att få i protocollet antecknadt, att beviljad ledighet ifrån Riksdagsgöromålen för honom räknas från den 29 af innevarande månad.

§. 3.

Justerades protocollet för den 11 dennes öfver återremiss af Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens utlåtande, N:o 47.

§. 4.

Upplästes ett inlemnadt valprotocoll, så lydande:

"År 1834 den 22 December sammanträdde Borgare-Ståndets Herrar Electorer och valde till ledamöter i Banco-Utskottet, för den

tid Herrar *Zander, Valley, Falhem, Sahlin, Lake, Rubin* och *Wedberg* äro från Riksdagen frånvarande, uti Herr *Zanders* ställe Herr *Grapengiesser*, uti Herr *Valleys* ställe Herr *Wigert*, uti Herr *Falhems* ställe Herr *Biörck*, uti Herr *Sahlins* ställe Herr *Mellbin*, uti Herr *Lakes* ställe Herr *Wendt*, uti Herr *Rubins* ställe Herr *Leffler* samt uti Herr *Wedbergs* ställe Herr *Bååth*."

"Stockholm ut supra,

In fidem

J. A. Afzelius."

Om dessa val skulle vederbörande genom utdrag af protocollet underrättas.

§. 5.

Föredrogs å nyo Constitutions-Utskottets memorial, N:o 65, till Borgare-Ståndet, angående dess remiss å en af Herr *Petre, Thore*, emot Herr Stats-secreteraren *Skogman* framställd anmärknings-anledning.

Lades till handlingarne.

N:o 66, med förslag till ändring i Riksdags-Ordningens föreskrifter om Bergsbrukens representation.

Herr *Petre:* Jag förklarar, att, ehuru jag i allmänhet ej önskar tillfälliga Grundlags-förändringar, emedan jag hoppas en hufvudsaklig förändring förestå, nekar jag icke, att 6 mom. 14 §. Riksdags-Ordningen är så otydligt, att det kan på flera sätt tillämpas. En rättelse är således af behofvet påkallad; och ehuru detta förslag icke uppfyller alla brister, är det

likväl bättre, än det nu exsisterande. Då något bättre icke kunnat uppgifvas, anser jag detta nu böra antagas.

Herr *Wijk*: Jag anser icke genom Constitutions-Utskottets förslag den tydlighet vara vunnen, som motionairerne åsyftat: och jag kan icke undgå att fästa mig vid följande anmärkningsvärda förhållanden. Här läses: "Valberättigad och valbar är hvarje ofrälse ägare af någon bland ofvannämnde inrättningar, som ej tillika innehafver beställning i Rikets tjenst eller burskap uti stad eller med representationsrätt." En Bruks-ägande prest är t. ex. icke i Rikets tjenst. Fastän valbar inom Preste-Ståndet, skulle han ej uteslutas ifrån Borgare-Ståndet, och skola deremot Contingent-borgare vara uteslutne? Vidare är uttrycket *Bergsmanshemman*, som förekommer uti den föreslagna redactionen, obestämdt. Äfven nämnes här *sådan bruksinrättning, hvars årliga tillverkningsvärde uppgått till 1,500 R:dr.* Det är nödvändigt att på detta ställe uttrycka, om det förstås medelvärdet för 5 år; likasom huruvida detta belopp afser hela brukets tillverkning, eller delägarnes hvar för sig. Det är behöfligt, att sådant tydligare utmärkes. Vidare förekommer benämningen: *Vederbörande myndighet.* Då Grundlag måste tolkas efter orden, är tydlighet ett oundvikligt vilkor för en riktig tillämpning; och således föreslår jag, i utbyte, ordet: *Bergsstyrelsen.* Grunderne för värde-beräkningen böra ej helt uteslutas. Detta

påkallar jemväl förtydligande. Sålunda borde det dels uttryckas, om hufvudlängden må grundas på medelvärdet, dels ock borde enahanda bestämmelse iagttagas i afseende på vallängderne. Jag gillar att den förra hufvudlängden, eller förteckningen på de särskildta verken, med nödigt afseende å inrättningarnes läge och länens indelning, fördelte i districter, skall gälla för fem år. När årlig vallängd uppgöres, må medelvärdet af tillverkningen kunna gälla uti fem år. Eljest skulle vallängd komma att gälla för personerne och deras qvalificationer, i förhållande till de sednare årens gällande tillverkningsvärden. Jag anser äfven en antydan böra lemnas om dagen för valet. Mig förefaller det, att vallängderne ej kunna vara färdiga uti December månad, men väl blifva det uti påföljande Januarii månad. Ändamålet med vallängdernas insändande till Magistraterne måste vara, att dessa vallängder skola vara tillgänglige för vederbörande, så att de inom Mars månad må kunna, om de sig så befogade finna, inkomma med anmärkningar, med lemnad rätt för den missnöjde, att inom trettio dagar fullfölja sin talan hos Kongl. Maj:t. Det bör ock stadgas, till hvilken Expedition af Kongl. Maj:ts Cancellie besvären böra ingifvas. För min del anser jag det icke kunna blifva annan än Kammar-Expeditionen. Att Bergstyrelsen i vallängderna bör verkställa förändringar efter ingångne officiela upplysningar, faller af sig sjelf. Att uppgöra närmare grunder för röste-

tal eller tillverkningsvärde, synes i öfrigt vara olämpligt och onödigt. Bruk och Bergsmannanäring kunna ligga neder under ett år. Fem års medelberäkning är tjenligare. För öfrigt omväxla icke tillverkningarne betydligt och påkommer Riksdag mera sällan. Ett onödigt arbete att uppgöra detailerade grunder kan således undvikas. På sätt jag nu sökt att ådagalägga, uppfyller icke Constitutions-Utskottets förslag motionairernes syftning att bereda klarhet åt 6 momentet af Riksdags-Ordningens 14 §.

Herr *Helsingius:* För min del har jag ej funnit något mera ingripande i Borgare-Ståndets representationsrätt, än som åstadkommits genom den vid förlidne Riksdag beslutade förändring af ifrågavarande 14 §. uti Riksdags-Ordningen. Från denna sida har jag intet att invända deremot, att det nu afgifne förslaget må blifva hvilande till grundlagsenlig behandling vid nästa Riksdag. Då jag ej förstår de olika framställningar, som här blifvit gjorda af Herrar *Wijk* och *Petre*, förklarar jag, att jag, på de upplysningar, som äro lemnade af Herr *Petre*, nu antager förslaget i omförmäldte afseende, då Herr *Petre*, såsom sjelf bruks-ägare, bör anses bäst i tillfälle att bedömma rätta förhållandet. I anledning af hvad Herr *Wijk* vidare anfört, får jag blott nämna, att med Contingent-borgare, efter gällande författningar, ej förstås andre, än de som anmält sig till borgerlig rörelses idkande och äro med Kongl. Fullmagter försedde, ehuru jag medger, att, ibland annat oskick med Borgare-Ståndet, man ansett sådane för Contingent-borgare, hvilka drifvit borgerlig rörelse, men icke äro införde uti Taxeringslängderne. Om man i den economiska lagstiftningen kunnat införa elusoriskt sätt, bör man akta sig att införa dylikt i Grundlagen. Jag tror, att Herr *Wijks* framställning är stridande emot princip, då Contingentborgare innehafva tjenster med Kongl. Fullmagter. Mig synes Utskottet hafva förfarit rigtigt efter princip; och jag förnyar min begäran, att förslaget må hvila till grundlagsenlig behandling vid nästa Riksdag. Jag stödjer mig derpå, att en bruksägare bifallit detsamma.

Herr *Petre*: Jag anser mig böra upptaga några af Herr *Wijks* anmärkningar. Herr *Wijk* har fästat sig dervid, att det icke är stadgadt, att ofrälse Prest bör uteslutas. Det skulle synas, att epithetet: Högvördighet, fordrade särskild utmärkelse; men jag tror, att, då Prester, ehuru ej hörande till Stats-Verket, dock äro embetsmän, och då härstädes är uttryckt: i *Rikets tjenst*, kan någon förtydning icke ega rum. Vidare har Herr *Wijk* anmärkt minimibeloppet af 1,500 R:dr. Jag föreställer mig, att Constitutions-Utskottet hämtat anledning härtill af det förhållande, att, vid tillämpning af den nya Grundlags-§., efter hvilken bruksegare skulle välja, en obegränsad latitude funnits i tillverknings-värdet, så att man ej visste, hvarest man skulle stadna. Här vore spiksme-

der, rödfärgsbruksägare, med flere, hvilka anmälde sig att rösta. Ingen gräns fanns. Således var det nödvändigt, att få en princip gifven. Herr *Wijk* har jemväl klandrat uttrycket: *vederbörande myndighet*; men jag föreställer mig, att Constitutions-Utskottet hämtat anledning dertill af förutsättning om möjligheten, att Bergs-Collegium upphäfves. Man har trott det vara rättare att nämna vederbörande embetsverk; men här förekommer, att det då kunnat tydas vara Bruks-societetens eget verk, som städse har dess egna bureau uti Jern-contoiret, och åt hvilket åtgärden måhända skulle öfverlemnas. Derföre finner jag, att Utskottet endast begagnat uttrycket: *vederbörande myndighet*. Herr *Wijk* har klandrat, att val-längderne skola uti December månad vara färdige och till Magistraterne insände. Utan tvifvel har detta stadgats, af den anledning, att alla år ske förändringar uti val-längder. Nu, då Urtima Riksdag inträffar, har man sammanlagdt 6 veckor, för att välja. Denna tid är allt för kort. Derföre kunna misstag ega rum; och således är det bäst, att val-längder årligen upprättas. Detta tillskyndar bergmästaren besvär; men bergmästaren har ock god tid och behöfver sysselsättning, hvarvid han äfven af bruks-ägare biträdes. Jag inskränker mig nu till detta yttrande, under förmodan, att det uppgjorda förslaget skall afhjelpa de hufvudsaklige bristerne.

Herr *Fries*: Jag instämmer hufvudsakligen med Herrar *Petre* och *Helsingius*. Genom förslaget hoppas jag något vinnas, ehuru jag önskat en bättre redaction; men jag hyser tillika förhoppning, att snart större rättelse erhålles; och derföre nöjer jag mig med den närvarande.

Herr *Ekerman*: Af Herrar *Petre* och *Helsingius* är jag förekommen deruti, att jag ej inser, huru Contingentborgare skola kunna inväljas till representanter i Borgare-Ståndet. En prest kan ej eller der inväljas, ty han är i Rikets tjenst; men om han tagit afsked, ser jag icke hvarföre han ej må vara valbar. Ståndet får då det nöjet, att på sina bänkar se en högvördig man. Hvad beräkningen angår, förenar jag mig med Herrar *Petre* och *Fries*; men med Herr *Wijk* instämmer jag deruti, att benämningen: *vederbörande myndighet* icke är den lämpligaste. Uttrycket bör blifva: *Bergsstyrelsen, eller den myndighet som öfvertager dess functioner*. Jag anhåller, att detta må förklaras utgöra Ståndets gemensamma tanke, och att, på grund deraf, återremiss måtte beviljas.

Herr *Wijk*: Då fråga är om Grundlagsförändring, vill jag för ingen del förkasta det gamla, innan jag är säker att, i stället, få något bättre; och, vid anställd jemförelse, anser jag den gamla eller nuvarande redactionen vara tydligare, än den nya, nu föreslagna. Man har sagt, att prester äro i Rikets tjenst. Detta gäller om Biskoparne; men jag vill ej derpå ingå, såsom en allmän satts; ty ej äro pastorer.

som underhållas af församlingar, embetsmän i Rikets tjenst. De kunna af presterskapet väljas till ledamöter af Preste-Ståndet; och meningen med det ifrågavarande stadgandet måste ej vara annan, än den, att den bruks-egare ej kan få inträde uti Borgare-Ståndet, som är valbar eller qvalificerad för annat Riks-Stånd. Uti tydningen af mina ord om contingent-borgare har ett missförstånd egt rum. Jag har blott nämnt dem, såsom ett exempel, och jag medgifver gerna, att de kunna blifva delagtige af Borgare-Ståndet, hvarken såsom borgare, eller såsom bruks-egare. Dessutom finner jag mig icke vederlagd uti anmärkningen, att uttrycket: *vederbörande myndighet* bör närmare förklaras. Det kan hänföras till mångfalldiga verk; när man vet, hvilken myndighet man menar, hvarföre uttrycker man icke densamma? I fråga om tillverkningen, är det obestridligt, att bruk ligga under ett eller annat år; hvarföre må ej egaren ändock välja, om han vill, då egendomen står qvar och skattar? Egaren må ju, under sådant förhållande, gerna välja och vara valbar. Mitt, på grund af dessa anmärkningar, byggde nya redactions-förslag lyder sålunda:

"6:o Utom Fahlu bergslag ege ock de öfrige bergsbruken, hvarunder inbegripas *de* af Styrelsen öfver bergverken privilegierade inrättningar till förädling af mineral-rikets producter, att till Borgare-Ståndet sända fem fullmägtige; *och vare såsom valberättigad och valbar att anse hvarje ofrälse bergsbruks-egare, som minst 3 år vid början af det år, för hvilket val-längden uppgöres, innehaft sådan bergsbruks-inrättning, hvars årliga tillverkningsvärde i medeltal för 5 år uppgått till minst 1500 R:dr,* icke någon beställning i Rikets tjenst innehafver *samt icke eller, som borgare eller bergsmanshemmans-ägare, eller under annan egenskap, något Riks-Stånd förut tillhörer.*"

"*Styrelsen öfver bergverken upprätte ock, för sådant ändamål, en hufvudlängd öfver de valberättigade bergsbruks-egarnes röstetal, grundadt på de fem sistförflutne årens tillverkningsvärde, enligt fastställde tiondejerns-* och hammarskatts-taxorne samt för annan tillverkning, efter de i hufvudstaden allmänt gängse pris; *dock med iakttagande deraf, att, vid ytterligare förädling af eljest beräknad product, den sednares värde afdrages från den förädlade varans; och gälle, med undantag för nya tillkomne verk och inrättningar, denna för brukens röstetal uppgjorda längd, hvarefter bergsbruken skola, med nödigt afseende å brukens läge och länens indelning, i fem valdistricter fördelas, och förnyas samma längd sedermera hvart femte år. Särskild personel vallängd åligge det dock Styrelsen öfver bergverken att, för hvarje district, årligen i Januarii månad uppgöra samt öfversända till Magistraterne i de städer, der valen komma att hållas, att der vara tillgängliga för vederbörandes kännedom; och gälle sedermera samma vallängd, intill dess*

en annan för påföljande året fastställd varder, derest icke klander deremot inom Mars månads utgång hos Bergs-styrelsen anföres, eller i annat fall med de rättelser och tillägg, som af bemälte Styrelse, eller af Kongl. Maj:t, på grund af ytterligare mot Bergs-styrelsens beslut inom 30 dagar gjorde anmärkningar, deruti kunna varda medgifne, eller eljest i behörig ordning tillkommit. Valen skola ske inför den Magistrat inom val-districtet, som Bergsbruks-styrelsen, genom Konungens Befallningshafvande i länet, derom anmodar, samt å den dag, som af bemälde Styrelse för hvarje district utsättes, och, *då Lagtima Riksdag inträffar eller behörig kallelse till Urtima Riksdag utfärdad blifvit,* genom dess försorg inom districtet allmänneligen kungöres. Rösterne, *beräknade enligt vallängden,* afgifvas personligen, eller genom befullmägtigadt ombud, alltid med slutna sedlar, på sätt 71 §. stadgar och endast å en i districtets vallängd uppförd person."

Herr *Santesson* förenade sig med Herr *Wijk.*

Herr *Tottie:* Till innevarande Riksdag utfärdades bergsbruks-district-vallängderne så sent, att valet i min ort ej kunde för sig gå, förr än den 14 Januarii; och ehuru vallängderne så sent utfärdades, voro de likväl orediga, hvarföre ledsamheter vid valförrättningarne egde rum. Jag anser, på sätt Constitutions-Utskottet föreslagit, vallängders årliga upprättande vara af behofvet påkalladt. Häruti förenar jag mig med Utskottet. En värd ledamot har trott detta blifva en nyttig sysselsättning för bergmästaren. Det är möjligt, att i vissa orter bergmästarne äro mindre sysselsatte. I det district, hvartill min egendom hörer, är deremot bergmästaren så sysselsatt, att han ej har någon dag ledig. Jag anförer detta, såsom exempel derpå, att någon bergmästare finnes, som är fullt sysselsatt.

Herrar *Langenberg* och *Frodell* förenade sig häruti.

Herr *Bååth:* Lika med flere talare, anser jag uttrycket *vederbörande myndighet* vara obestämdt. Jag skulle derföre tillstyrka, att gamla redactionen i denna del bibehålles, nemligen ordet *Bergsstyrelse,* den må blifva den närvarande eller någon annan. Vid afhörande af Herr *Wijks* förslag, har jag funnit detsamma innehålla mycken klarhet och bestämdhet. Tillverkningsvärdet är nedsatt till minst 1500 R:dr, i medeltal för fem år. Jag kan likväl icke bedömma, huruvida denna summa är fullt tillämplig eller icke. Åt bruksegare öfverlemnar jag att reda detta. För mig förefaller det likväl, att nämnde tillverkningsvärde är väl högt. Det kan vara bruksegare, som ej hafva så stort tillverkningsvärde, och då skola de vara uteslutne ifrån valrätt och valbarhet. Då man jemför förhållandet med Ståndets medlemmar i allmänhet, har man funnit personer väljas, hvilkas hela rörelsecapital ej uppgår till 1500 R:dr. Om jag från dessa premisser drager slutsats till bruksegarne, måste jag begära upplysning om

beloppet af 1500 R:dr är antagligt, utan att derigenom förnärma mindre bruksägares lagliga rätt. Så vida icke Herr *Wijks* förslag finnes antagligt, bör man åtminstone medgifva, att Constitutions-Utskottets förslag är ett steg framåt och må antagas till grundlagsenlig behandling vid nästa Riksdag.

Herr *Petre*: Jag får upplysa, att, efter hvad jag har mig bekant, få jernverksägare äro, som hafva mindre tillverkningsvärde än 1500 R:dr. En gräns bör likväl finnas; och jag anser beloppet af 1500 R:dr vara en icke olämplig minimigrund, icke blott för bruksägare, utan äfven för förädlare af mineralrikets producter. Herr *Ekerman* har gjort anmärkning emot det obestämda uti uttrycket *vederbörande myndighet*. Bemälde talares förslag finner jag ej så olämpligt; men då jag, i anledning af Herr *Wijks* uppgifna redaction, föreställer mig väsendtliga anmärkningar äfven ifrån de andra Stånden, ser jag icke hinder derföre, att sistnämnde redaction må afgå, såsom Ståndets gemensamma tanka, och måhända vi få något bättre. Ehuru jag ej uppfattat hela ändamålet af Herr *Wijks* framställning, må den dock i helt till Constitutions-Utskottet hänvisas. Slutligen bör jag, till svar på Herr *Totties* yttrande, förklara, att ingen regel är utan undantag, och att man måste göra rättvisa åt Bergmästaren *Hülphers*' egenskaper. Bruksegare egna honom ock all uppmärksamhet.

Herr *Leffler*: Det är endast bestämdt uttryckt, att frälse bruksägare äro uteslutne ifrån valrätt och valbarhet för representantkall inom Borgare-Ståndet; men det är outtryckt, om bruksegaren, för sådan qvalification, kan vara prest eller af annat Stånd. Jag föreslår derföre följande redaction: "Valberättigad och valbar är hvarje ofrälse egare af någon bland ofvannämnde inrättningar, hvilken ej tillhörer annat Riks-Stånd och ej tillika innehafver" &c. Jag bifaller för öfrigt Herr *Wijks* förslag.

Herr *Tottie*: En värd ledamot har antydt, att 1500 R:dr äro för högt belopp. Jag tror, det man i denna del ej kan komma längre, ty hvilken tillverkare som helst af mineral-rikets producter, bör kunna dertill antagas. Åtminstone äro de öfrige, som ej hafva sådan inkomst, icke många och på bruksegarne är gränsen tillämplig, äfven med blott 100 skepp:ds smide. Hvad beträffar Herr *Wijks* förslag, instämmer jag deruti gerna, men har härvid anmärkning att göra emot Herr *Wijks* hemställan, att vallängderne böra i Januarii månad insändas. Jag förutsätter den händelse, att Riksdag slutas i Januarii månad. Den nya Riksdagen är utsatt till Januarii månad påföljande år; och då skulle vallängderne ej blifva utdelade förr än samma månad, hvarunder Rikets Ständer komma tillsammans. December månad, såsom tiden för vallängdernes insändning till magistraterne, är till och med nog kort, och det är sålunda omöjligt, att alla bruksega-

re få förklara sig öfver vallängderne. Januarii månad är alltså för sen termin i omförmäldte afseende.

Herr *Langenberg*: Jag förenar mig med Herr *Petre* derom, att Herr *Wijks* anförande må till Constitutions-Utskottet medfölja; dock tror jag det böra genomses, om anmärkningar dervid äro att göra.

Herr *Petre*: Jag glömde, att, då jag sist hade ordet, besvara Herr *Helsingii* yttrande, som ungefärligen föll så, att föga har af Rikets Ständer något beslut fattats, mera ingripande i Borgare-Ståndets representationsrätt, än det om bruksegarnes inväljande inom Borgare-Ståndet. Jag skulle ej yttra mig derom, i händelse grunden vore annan än den, som är för mig och öfrige bruksägare tillåten att önska, nemligen att representanterne ej må handla i en Borgare-Ståndet motsatt anda och ej afse annat, än det stora helas interesse. Jag vill vidare tillägga, att, om man skulle nedsätta valrätt och valbarhet under beloppet af 1500 R:dr, kunde många olägenheter uppstå. Ej eller må det lemnas oanmärkt, att en annan class, nemligen de simpla arbetarnes, är orepresenterad. De hafva ingen, som talar för sig, ej ens inom Bonde-Ståndet. Jag menar det så kallade utanhedsfolket, klensmeder, rödfärgsverks-ägare med flere. Måhända vore det en förmon, att denna talrika medborgare-class hade en röst i rådslagen.

Herr *Fries*: För min del anser jag belop-

pet af 1,500 R:drs tillverkningsvärde vara det minsta, hvarvid man må stadna. Uti redactionen af förslaget är den oformlighet, att det icke är uttryckt, huru tillverkningsvärdet skall beräknas, antingen efter vägfördt jern, eller efter bruksegarens egen uppgift om föregående årets tillverkning. Jag bestrider icke återremiss, i anledning af Herr *Wijks* anmärkningar.

Herr *Helsingius*: Orsaken, hvarföre jag nyss talade, var först för att förena mig med Herr *Petre*, och för det andra, för att besvara Herr *Wijks* yttrande, angående contingentborgare. Jag har jemväl tydligen yttrat, att jag icke funnit något i Borgare-Ståndets representationsrätt mera ingripande, än Constitutions-Utskottets vid förlidne Riksdag af Ständerne i omförmäldte afseende bifallna förslag. Att af mitt yttrande drages den tydning, som Herr *Petre* framställdt, förundrar mig. Emedlertid kan jag icke hindra Herr *Petre* ifrån den tydning, som honom behagar. Hvar och en finner dock, att ett Stånd, som förut har representanter och blott uppspädes med andra ledamöter, får vid voteringar ett antal röster, svarande äfven emot antalet af de nya ledamöterne. För öfrigt är jag icke fallen att tala om saker, som passerat. Ibland skälen, hvarföre jag icke velat antaga Constitutions-Utskottets till förledne Riksdag beredda förslag i denna del, var det, att jag ansåg redactionen icke vara, som sig borde. Den var för mycket detailerad och en särskild ordning för bruks-egarne, likasom för Riddar-

huset en sådan är gifven. Nu har jag begärt ordet, för att, då ändamålet förut varit att förena mig med Herr *Petre*, men han återtagit, hvad han sagt, jag ej vill besvära med vidare yttrande, enär fråga blott är om en gemensam tanka, såsom grund för återremiss. Allt må emedlertid i protocollet qvarstå.

Herr *Santesson*: Jag skiljer mig ifrån Herr *Helsingius* deruti, att jag finner skillnad i förslaget emot det omtvistade momentets nuvarande redaction, i afseende på representationsrätten inom Borgare-Ståndet. Då den nuvarande §:n tillåter borgare att inom detta Stånd representera, äfven såsom bruksägare, uttrycker det nya förslaget, att ej sålunda skall vara. Jag är sjelf en dylik amphibie, emedan jag eger ett alunbruk, hvars tillverkningsvärde uppgår något öfver 1500 R:dr. Jag bestrider icke förändringen, om det finnes, att Borgare-Ståndet vinner derpå, eller om det kan antagas, att detta afsågs, då inträde i Borgare-Ståndet åt bruksegare beviljades. Hvad tillverkningsvärdet beträffar, anser jag värdet under 1500 R:dr vara för litet, för att bestämma valbarheten; men då valet ej beror af individuel förmögenhet, utan af förtroende ibland den väljande corpsen, bör man ej eller bestämma värdet för högt. Om 1500 R:dr eller 1000 R:dr antagas, såsom minimigrund, kan det vara likgiltigt. I öfrigt anser jag Herr *Wijks* redactionsförslag böra, såsom Ståndets gemensamma tanka, till Constitutions-Utskottet hänvisas.

Herr *Wijk*: Om borgare finnas böra uteslutas ifrån delagtighet i valen, hvilket egentligen komme att afse förädlare af mineralrikets alster, är jag färdig att ingå derpå; men, i afseende på minimisumman, är min öfvertygelse bestämd om nödvändigheten deraf, att något må stadgas. Jag hemställer, om minimum kan blifva under 1500 R:dr. Den, som ej har så stor tillverkning, som 1500 R:drs värde, har ej mycket att säga. Emot mitt förslag, att vallängderne må insändas i Januarii månad, har man anmärkt olämplighet, för den händelse, då Riksdag i samma månad utsättes. Man ihogkomme dock, att man alltid är osäker om Riksdags böjjan, emedan den Lagtima utsättes af Rikets Stånder och den Urtima af Kgl. Maj:t. Terminen kan således ej utsättas och är oberoende af sammanhanget med vallängdsterminen, då medeltalet af 5 års tillverkningsvärde dervid tages till grund. För mitt förslag uppstår alltså icke hinder af den anmärkte omständigheten.

Herr *Grapengiesser*: Då jag ej vet, om den nu gällande eller den föreslagna redactionen är bättre, och då den närvarande representationen ostridigt har betydliga brister, hemställer jag, om icke lappvis skeende förändringar skola motverka det helas förbättring. Jag hemställer detta till de talare, som arbeta för en representations-förändring.

Herr *Petre*: Jag önskar visserligen detsamma, men har icke kunnat undgå att yttra mig,

då lappningar kommit i fråga hos majoriteten. Nu har jag egentligen begärt ordet, i anledning af hvad Herr *Helsingius* sednast anfört. Jag har icke gjort någon återkallelse, emedan jag ej varit af olika tanke med Herr *Wijk*. Mitt första yttrande afgafs, för att förekomma återremiss och medverka till Riksdagens slut; men sedan Herr *Wijk* aflemnat anmärkning skriftligen och jag ansåg en dylik vara att förvänta ifrån de öfriga Stånden, var det utan ändamål att genast antaga Constitutions-Utskottets förslag till grundlagsenlig behandling vid nästa Riksdag. Derföre trodde jag det vara lämpligast, att Ståndet antoge Herr *Wijks* redactionsförslag, såsom Ståndets gemensamma tanka. Det beror i allt fall af Constitutions-Utskottet, att godkänna eller underkänna detta förslag.

Herr *Falhem* förklarade, att han på Herr *Grapengiessers* skäl med denna talare sig förenade.

Herr *Helsingius* yttrade, att han var tillfredsställd med Herr *Petres* sista förklaring, men kunde dock icke undgå att erinra, att olikhet är, om en talare yrkar återremiss af, eller bifall till ett Utskotts betänkande.

Discussionen ansågs slutad, och memorialet N:o 66, blef till Constitutions-Utskottet återremitteradt, på grund af den utaf Herr *Wijk* föreslagna och, såsom Ståndets gemensamma tanka, förklarade redaction af 6 mom. uti Riksdags-Ordningens 14 §., hvilken är i protocollet här ofvan intagen.

och N:o 67, med föreslående af tillägg uti 16 §. Riksdags-Ordningen.

Antogs till grundlagsenlig behandling vid nästa Riksdag.

§. 6.

Upplästes och godkändes följande af Expeditions-Utskottet uppsatte förslag till Rikets Ständers underdåniga skrifvelser, nemligen:

N:o 246, angående förhöjning i skjutslegan vid extra postföring samt tillökning i den spanmålsersättning, som de roterade posthemmanen i Skåne åtnjuta,

N:o 247, angående till afskrifning eller ersättning anmälde utgifter å öfverskotten af Statsverkets inkomster under åren 1827—1831,

N:o 248, angående närmare bestämmande af soldaters skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad,

N:o 249, i anledning af väckt motion om upphäfvande till vissa delar af 4:de punkten i Kgl. Brefvet den 22 Mars 1803;

och N:o 250, om censur å de stycken, som på enskildes theatrar uppföras.

§. 7.

Föredrogs å nyo Constitutions-Utskottets memorial N:o 68, med ändringsförslag vid 72 §. Regering-formen, samt ett deraf föranledt tillägg i 75 §. Riksdags-Ordningen.

Herr *Petre*: "Man kan icke gerna återkomma till frågan om förändring i 72 §. Reg.-formen, utan att skänka sin uppmärksamhet åt några af de följder, som visat sig af Ständer-

nas, nästlidne Mars månad, derom fattade beslut. De mest förorättande utfall emot en del af representationen, började i de ministeriella dagbladen, och, obesvärade af Indragningsmakten, sedermera fortsattë i en annan Tidning, af jemväl ministeriel natur, ett allmänheten nyligen officielt meddeladt Riksdagsanförande, öfverflödande af passion och förhastade omdömen; en å Konungens Rådgifvares sida i så måtto emot Ständerna ådagalagd afvoghet, som, oagtadt Ständernes uttryckta önskan om Riksdagens skyndsamma afslutande, ännu saknas det högst vigtiga beslutet i afseende på myntenheten, samt det länge väntade plenum plenorum, flera andra omständigheter att förtiga; — — — se der, mine Herrar, några bland de mindre välsmakande frukter, vi hittills skördat af vårt med en så sällspord enstämmighet beslutade afslag till den från förra Riksdagen åt oss öfverlåtne nya redactionen af förrberörde Grundlags-§. Hafva vi således kanske saknat skäl att meddela detta afslag? Nå väl! — det är då ett menskligt misstag, men också blott sådant och för ingen del någon uppsåtlig pligtafvikelse, någon partiåsigt, någon svekfull anläggning, någon straffvärd opinionsyttring! Vi hafva ju endast utöfvat en constitutionel rättighet, som måste respecteras och lemnas oantastad, så vida Ständerne skola vara någonting annat än omröstnings-machiner, af en för samhället vida vådligare egenskap, än möjligtvis sjelfva den absoluta styrelseformen. Huru kunde då en så van-

lig, i sig sjelf så oskyldig sak, som ogillande af en föreslagen förändring i en enda Grundlags-§., åsamka Ständerne Regerings-conseillens alltför synbara missnöje, huru kunde en i sjelfva verket så obetydlig händelse af Konungens Rådgifvare betraktas såsom en betänklig söndring, och detta på ett sätt, som röjer den fullkomligaste motsats till Hans Maj:t Konungens egna åsigter, hvilka, till lycka för nationen, äro, att "menskligheten väl kräfver jemkade åsigter och förenade tänkesätt," samt att, i fråga om vigtiga Grundlags-förändringar, Konungamakten icke bör gå "Svenska folkets långsamt mognande önskningar" i förväg. En Regering kan i sjelfva motgången vinna ökad styrka, då den, med känsla af sitt dyrbara kall, sin höga bestämmelse och sin öfver egoismens och småsinnets ingifvelser vidt upphöjda ståndpunkt, oförställdt och med ädel upprigtighet sluter sig närmare till nationen, som, för att vara belåten, i sjelfva verket fordrar så litet och hvars utmärkande drag är tillgifvenhet för sin Styrelse. En Regerings rådgifvande personal är svag i samma mon, som den, hänförd af fåfängliga begrepp om egen ofelbarhet, låter harm öfver felslagna beräkningar och enskildt missnöje inverka på sina rådslag, till förtryckande af en frisinnad opinion, som, icke beroende af dagens vindkast, visserligen kan taga miste, men då den synbarligen är grundad på medborgerliga tänkesätt, och på stränga begrepp om hederns fordringar, icke bör, på sätt man nu snart sagdt alla da-

gar får genom Conseilens serskilda organer erfara, stämplas med namn af ett för samfundsbandet farligt partisinne, utan njuta orubblig aktning och förekommande uppmärksamhet. Antager man den orimlighet, att förkastandet af den vid förra Riksdag föreslagna nya 72 §. R.-F. innefattar en förgripelse, så kan den dock omöjligen hafva varit af den betänkliga art, att den aldrig kan lemnas åt glömskan, utan nödvändigt skall fortfara såsom ett ständigt föremål för oförsonlighetens verkningar. Och om, i motsats till hvad jag vågar föreställa mig, 2:ne af Riks-Stånden hafva, genom sin anhänglighet för den gamla 72 §. försyndat sig, så bör dock icke hela landet plikta derföre, genom den till allmän och enskild skada utdragna urtima Riksdagen, hvars mål man knappt får i hoppets spegel skåda, emedan Rikets Ständer äro lemnade i fullkomlig okunnighet om Konungens Rådgifvares tankar, i afseende på tiden för Riksdagens afblåsning. Hvad som dessutom talar för ett mildt bedömmande af den gamla 72 §:ns försvarare inom Riks-Stånden, är, att de om dem i land och rike utspridda förklenande rygten, som skulle de, genom sitt afslag till den nya §:n, hafva velat hindra silfverutvexlingens verkställighet, visat sig vara fullkomligen ogrundade och uppdiktade i elak afsigt."

"För min del har jag aldrig kunnat betrakta 72 §. R. F. isolerad från den öfriga Grundlags-stiftningen. Jag har visserligen aldrig förgätit, att Banken bär namn af *Rikets Ständers Bank;*

men jag har derföre icke kunnat förbise, att lika ostridigt som det är, att Rikets Ständer icke i verkligheten föreställa Svenska folket, utan endast vissa af nationens kaster och korporationer, lika ostridigt är det ock, att Banken ej ensamt tillhör dessa kaster och korporationer, utan Svenska nationen. Vid sådant förhållande, kan jag ingalunda bifalla en lagförändring, hvilken skulle förpligta Rikets Ständer, att för den del af nationen, som de representera, ikläda sig en ansvarighet, som bör tillhöra nationen gemensamt. Betraktar man representationen, sådan den är, icke sådan den borde vara, granskar man 72 §. icke lösryckt, utan i sitt rätta sammanhang, så kommer man till den slutföljd, att nämnde §. icke bör och icke rimligtvis kan vara af annan lydelse, så länge representanterne blott till en del äro folkets verkliga ombud. I närvarande omständigheter är 72 §. Reg.-formen, jemförd med 16 §. af samma R. F., all den lagstiftning, som i närvarande fall hufvudsakligen kan äskas, en lagstiftning, som, med hänsigt till Sveriges besynnerligt organiserade Statsskick, utan tvifvel är den bästa, som 1809 års Grundlagsförfattare åstadkommit. Förvånande är det att höra, huru efter de sakrika debatterne öfver detta ämne, under nästl. Martii månad, man ännu i Riksdagens 12:te månad vill med sofisterier bevisa, att Rikets Ständer, utan hinder af Konungamakten, kunna genom sina åtgärder i afseende på Banken, främja ofog och orättvisa. I detta fall åberopar man hufvud-

sakligen Bankens namnkunniga moratorium, likasom hade detta tillkommit utan Regeringens minne och bifall. Ingen lag i verlden lärer vara i stånd, att förekomma att Regering och representation kunna, om de samfäldt föresätta sig, missbruka sin makt och sålunda bereda våldsamma skakningar och ingrepp uti erkända rättigheter. Hade Regeringen icke önskat berörde moratorium, hade den i stället, uppå Ständernes begäran derom, tillämpat förut nämnde 16 §. af R. F., så kunde detsamma icke hafva egt rum. Förunderliga nyck af ödet! Det är fordna Ständers medgörlighet för Styrelsens önskningar, som förorsakat de i närvarande tid så mycket öfverklagade besluten om Indragningsmakt, om Bankens moratorium m. m. och nu hör man ledamöter af samma Styrelse, på grund af dessa grundlagsvidriga beslut, inför sina Stånd beskrifva, huru mycket ondt framfarna Rikets Ständer gjort och förespegla hvad vidare ondt af dem sålunda kan väntas, derest icke en högre makt åt Regeringen inrymmes. För mig visar sig temligen axiomatiskt, att 72 §. Regerings-Formen tills vidare måste orubbad qvarstå och att en förnyad redaction deraf, med den syftning som hittills uppgjorde förslag innebära, icke kan ske annorlunda, än hand i hand med representations-förändring. Må hända kunna vi nu mera, i detta hänseende, skåda gryningen af en klarare dag. De yttranden, som utgå från den periodiska prässen, böra icke af Rikets Ständer förbises i

de fall, då de af den arbitraira makten njuta ett hägn, som de enligt Lagens bokstaf och vanliga tillämpning icke kunna ega. Rikets Ständer hafva fått sin dom i de sista numren af tidningen Minerva, hvars framställningar, då de, oaktadt deras ända till den högsta ytterlighet förgripliga innehåll, lemnats oantastade af Indragningsmagten, måste antagas vara af Herr Hof-Cancelleren och Konungens öfrige Rådgifvare gillade. Ständernes vid denna Riksdag uttalade åsigter, deras beslut och motiverne derföre, skildras i Minerva med sådane, den oblidkeliga fördömmelsens ord, att jag, för att icke besudla Ståndets protocoll, förbjuder mig att upprepa dem här. Jag vill deremot försöka, att med optimistisk blick skåda in i Minervas svarta, dystra, afgrundslika målning, för att, om möjligt deruti finna ett gladt budskap, det nemligen att Regeringen nu mera anser Nationen mogen för en ändamålsenlig Representationsförändring, och således ögonblicket vara inre, att dertill vidtaga några förberedande åtgärder, bland hvilka Minervas ifrågavarande artiklar tilläfventyrs få räknas; ty nekas kan väl icke, att, om man får döma af sannolikheter, så har den representation, som, vare sig collectivt eller individuelt, anses, för sina Riksdagsopinioner och beslut, kunna, utan hinder af bestående lagar, offentligen stämplas med vanära och djup förnedring, fått en ej tvetydig påminnelse derom att den går sin sista dag, med stora steg, till mötes."

Herr *Falhem* instämde med Herr *Petre*,

Herr *Helsingius*; Mycket af hvad Herr *Petre* anfört, gillar jag, mycket deremot är, hvilket jag icke kan biträda. Något slutligt resultat har han ej framställt, proposition derå är icke begärd. Jag vill således ej yttra mig häröfver. Ett så sakrikt anförande förtjente att begäras på bordet, för att besvaras; men jag vill ej dervid mig uppehålla. Jag medgifver, att de ofrälse Stånden fått vidkännas hårda beskyllningar för afslag å den, sedan förlidne Riksdag, hvilande förändring af Regerings-Formens 72 §. Det måste ock medgifvas, att hvar och en, som läser Grundlagen och förstår dess anda, ej bör af nämnde §. draga de slutsatser, som Rikets Ständer dragit, eller den tillämpning, i afseende på sättet, hvarpå Regeringen sagt Rikets Ständer kunna förklara den; men jag önskar, att, om samma representation, som beklagat sig öfver hård medfart i omdömet öfver iagttagelserna, att ej bifalla en förut hvilande grundlags-§., det icke må sägas, att den, för att hämnas, afslagit allt, som föreslås. Jag har icke hört Herr *Petre* bestämdt uttrycka afslag å all grundlags-förändring, ehuru jag trott mig finna honom hafva uttalat en mening, hvaraf det är gifvet, att han önskar, det ingen grundlagsförändring må ske, i följd af Constitutions-Utskottets nu uppgjorde förslag. Denna mening förklarar jag mig icke kunna biträda. I sammanhang med mynt-bestämningen, sistlidne Riksdag, beslöto Rikets Ständer, utan

opposition, att en grundlagsförändring borde beredas; och derföre anmodades Constitutions-Utskottet att inkomma med förslag dertill. Utskottet framställde då till en del samma motiver, som Herr *Petre* nu åberopat, eller att 72 §. Regerings-Formen, rätt förstådd, ej behöfde förändras; men då insågo en del af representanterne, hvaribland äfven jag, hvad man af erfarenheten öfvertygades, att berörde §. blifvit illa förstådd; och det är gifvet, att en lag, som är missförstådd, likasom fallet är af en illa redigerad lag, upphör att verka, hvad den varit ämuad att verka. Kortligen: jag önskar, att en bättre och ändamålsenligare Grundlags-§. må i omförmälde afseende beredas, än den nu gällande. Jag tror hufvudsakliga felet uti den nu varande redactionen af Regerings-Formens 72 §. bestå i uttrycket: "ägande Rikets Ständer allena rätt att genom Banken utgifva sedlar, som för mynt i Riket må erkännas." Dessa ord blefvo tillsatte 1809 till styrko för det system, som då började. Det hade icke varit farligt, om det icke gått för långt; men det har blifvit utsträckt till en grad, hvilken man ej kunnat sig föreställa; och om Representationen det kunnat sig föreställa, hade den visserligen afböjt sagde bestämmelse. Således har jag med uppmärksamhet genomläst Constitutions-Utskottets förslag. Utskottet omtalar, att det emottagit en mängd förslag till förändrade redactioner af Regerings-Formens 72 §. Utskottet gör derefter en kort framställning och

tror sig hafva funnit det vara nödvändigt och nyttigt att förändra 72 §. Regerings-Formen. Utskottets grundåsigter och hufvudändamål hafva, enligt hvad Utskottet förmäler, varit tydligare bestämning och definition af Bankens på Rikets Ständer beroende garantie och vård samt grundlagsborgen för Bankförskrifningarnes enahanda giltighet med det motsvarande myntet; men Utskottet har velat befästa detsamma, som jag önskat skola vara borta. Här nämnes stabilitet i Banco-lagstiftningen dymedelst, att alla Riks-Ståndens samtycke och Konungens sanction dertill erfordrades. Utskottet önskar således att bereda åt lagstiftningen för Banken en stabilitet, öfvervägande den, som bör finnas i Grundlagen. Deremot förekommer den svårighet, att i berörde lagstiftning saknas den återhållande kraft, som är nedlagd i Grundlagsstiftningen. Vid den förra, sådan den nu är föreslagen, ligger den återhållande kraften hos ett Stånd eller hos Regeringen. Uti Grundlagsstiftningen ligger den äfven i tiden, eller Nationens mognande omdöme. Derföre beslutes icke Grundlagsförändring, förr än tiden lemnat rådrum till sakens betragtande ifrån alla sidor; hvaremot den nu föreslagna lagstiftningen för Banken af Kongl. Maj:t och de fyra Riks-Stånden, skulle, med detsamma den vid första Riksdagen vidtogs, genast gå i verkställighet. All återhållande kraft vore borttagen, oskicket blefve bibehållet och man förekom en förbättring, som är af nödvändigheten påkallad. En sådan lagstiftning skulle innebära flera vådor. Vidare har Utskottet åberopat trygghet, i afseende på en oafbruten inlösning, genom nödvändigheten af samtlige Ståndens accession till beslut om sedelstockens och metalliska fondens inbördes förhållande. Utskottet föreslår, utur denna synpunkt, att, i fråga om förändring af proportionen emellan sedelstock och metalliska fonden, fordras de fyra Riks-Ståndens sammanstämmande beslut. Jag fruktar, att Utskottet glömt, att Rikets Ständer borttagit hela propotionsläran emellan silfver och sedlar, likasom jag äfven fruktar, att Utskottet förgätit, det proportionsläran icke är alltid lika tillämplig. Om Privatbanker föröka sig och hypotheksföreningar uppstå, måste sådant inverka på Bruksrörelsens inskränkning eller utvidgande. En förändring blefve följden; men genom det nu i fråga satte beslutet vore man måhända fastläst, så att förändringar icke kunde ske. Om den händelse inträffar, att silfverfonden faller ned till 2 millioner R:dr, skulle, genom en enda röst inom ett Stånd, förbättring kunna hindras, derföre att pluraliteten antingen är rädd att låna eller att åtaga sig bevillning; och härigenom vore första steget beredt till en ny realisation. Af dessa skäl finner jag, ehuru af den tanka, att 72 §. Regerings-Formen, sedan den blifvit missförstådd, bör förändras, mig likväl icke kunna antaga Constitutions-Utskottets förslag. Såsom grunder för min

åsigt om redactions-förändringen, åberopar jag, hvad jag i detta ämne till Ståndets protocoll yttrade den 17 December 1829, nemligen: 1:o att Banken, så vidt möjligt är, skall, lika med en privat-inrättning, vara genom dess egen rörelse bestående, skild ifrån Statsverket och ställd under allmänna Lagar; 2:o att tre Stånds beslut skall vara gällande vid alla reglementariska förordnanden; 3:o att Regeringens magt med Banken inskränkes inom dess lagskipnings- och lagstiftnings-åtgärder i allmänhet samt Grundlagens hållande i helgd; 4:o att fyra Stånds garantie för Bankens ingångne förbindelser, skall vara uttryckt genom fyra Stånds sammanstämmande beslut om dessa förbindelsers utställande, och medlen till deras uppfyllande den reela valutan och Banco-vinsten; och 5:o att förbud skall äga rum för kommande Ständer att vidtaga åtgärder, hvarigenom föregående Ständers ingångna förbindelsers gällande kraft förminskas eller omintetgöres. I följd häraf har jag uppgjort ett förslag till 72 §. Regerings-Formen, så lydande: "Rikets Ständers Bank förblifver under Rikets Ständers garantie och vård, förvaltad af de Fullmägtige, hvarje Stånd dertill förordnar, efter Rikets Ständers föreskrifter, hvilka dock icke få vara stridande emot Grundlagarne, allmän lag eller särskild af Konung och Ständer för Banken, enligt 87 §. Regerings-Formen, stiftad Lag. — Bankens sedlar skola vid anfordran, efter deras lydelse, med silfvermynt inlösas och må i Kronans

uppbörd för mynt emottagas. Ej äge kommande Ständer magt att rubba eller i verkställigheten omintetgöra de för inlösningsvärdet af Bankens förut utgifna sedlar och för dess eljest ingångna förbindelser stadgade grunder. Konungen äger, enligt 16 §. Regerings-Formen, sådant hindra och förbjuda. — Till sedelvärdets betryggande, skall Banken alltid äga en i lag bestämd grundfond eller bibehållet Capital, som motsvarar minst en åttondedel af hela skuldsumman. Inträffande brist i denna grundfond skall för året af vinsten ersättas. Skulle vinsten blifva dertill otillräcklig, äro Rikets Ständer skyldige, att, enligt deras garantie, det bristande genom bevillning tillskjuta. Ingen anticiperad disposition af blifvande vinst får i öfrigt af Rikets Ständer vidtagas. För beslut om rörelsens ökande, på sätt att skuldsumman derigenom ökas eller betalnings-förmågan hos Banken minskas, erfordras fyra Stånds sammanstämmande bifall. Om reglementariska förordnanden, tjenstmän och deras aflöning besluta tre Stånd. Stadna Riks-Ståndet i olika beslut, eller stadna två Stånd emot två, gånge som i 73 och 75 §§. Riksdags-Ordningen stadgadt är." Jag anhåller om proposition, att detta förslag måtte, såsom Ståndets gemensamma tanka, antagas.

Herr *Ekerman:* Jag anser mig skyldig, att nu hålla mig endast till 72 §. Regerings-Formen. För öfrigt, om någon annan åtgärd skulle af Ståndet finnas böra vidtagas, i anledning af de anföranden, som blifvit afgifne, vill jag

ej undandraga mig att deröfver lemna mitt yttrande. Ehuru jag ingalunda misskänner, utan gör fullkomlig rättvisa åt afsigten hos de aktningsvärda män, som i ämnet hos Constitutions-Utskottet väckt motioner, nekar jag icke, det jag önskat, att denna fråga nu icke blifvit upptagen, utan att Utskottets majoritet underkänt motionerna, hvilket annars ofta inom Constitutions-Utskottet ägt rum. Jag hade trott, att, då Constitutions-Utskottet väl känt de obehagliga följderna af frågan om förändring af 72 §. Regerings-Formen, denna Riksdag, har Utskottet ej bordt å nyo afgifva ett förslag, hvarigenom de sår upprifvas, som lemnat ännu minnen sedan Martii månad, och i hvilka man haft tillfälle att se gången af denna Riksdag. Jag förstår icke, hvarföre ej 72 §:s nu varande redaction, enär Rikets Ständer uttalat sin tanke att bibehålla densamma, äfven må blifva bibehållen, och jag tror att, sedan Banken nu börjat en ny bana, Grundlags-paragrafen bort få hvila sig till nästa Riksdag, då det visat sig om förändring varit behöflig. Constitutions-Utskottet har emedlertid föreslagit en ny redaction af den omtvistade paragrafen; och då, efter mitt begrepp om Grundlagen, Rikets Ständer vid denna Riksdag ej äga rättighet att definitift förkasta den nya redactionen, utan böra meddela yttrande om de antaga densamma, med eller utan förändring, att hvila till slutlig pröfning nästa Riksdag, tillstyrker jag, att Ståndet må, såsom dess gemensamma tanka, förklara den anmärkning, att den nu gällande redactionen af 72 §. Regerings-Formen skall bibehållas med tillägg vid slutet efter orden: *som för mynt i Riket må erkännas*, af dessa ord: *så länge de efter deras lydelse af Banken med silfver inlösas.* Det är för mig svårt att yttra mig öfver Herr *Helsingii* redactions-förslag. Det synes mig nog vidlyftigt, och deruti ingå för mycket reglementariska föreskrifter. Blott öfver en omständighet vill jag nu yttra mig, såsom Banco-fullmägtig. Förslaget innehåller nemligen, ibland annat, att inträffande brist i grundfonden skall för året af Bankens vinst ersättas, och att, om vinsten skulle blifva dertill otillräcklig, äro Rikets Ständer skyldige, att, enligt deras garantie, det bristande genom bevillning tillskjuta. Om jag föreställer mig, att Bankens oförmåga yppas under Rikets Ständers sammanvaro, är bestämmelsen riktig och tillämplig; men då sådant är knappt troligt skola inträffa under Rikets Ständers sammanvaro, utan oförmågan, på mellantid yppad, gifver anledning till Urtima Riksdag, men andra omständigheter hindra Ständernes sammankallande, är det klart, att samma förhållande uppkommer, som när Filial-disconterne föllo, att de, som voro innehafvare af Bankens sedlar, men ej fingo silfver derföre, komme att sälja sedlarne emot lågt värde och till dem, som måhända bidragit dertill, att Banken ej fullgör sin betalnings-skyldighet. Jag hemställer, om detta är rätt; och jag vet icke, efter hvilken grund ersättningen skall fördelas.

Jag beder Ståndet ödmjukast, att ej för mycket inväfva sig i ett ämne, hvaraf vi redan haft mycken ledsamhet; och vi böra söka att afböja, det Rikets Ständer må vid Riksdagens slut se enahanda uppträden, som vid dess början. Jag förnyar, det jag önskar den gamla paragrafens bibehållande endast med ofvansagde tillägg.

Häruti förenade sig Herrar *Wigert, Lundin* och *Norman.*

Herr *Santesson:* "I hufvudsaken ber jag få uttrycka min öfvertygelse, att Herr *Helsingius* rätteligen utredt behofvet af en förändrad redaction af nuvarande 72 §. Regerings-Formen. Erfarenheten af de olika tydningar den erhållit under denna Riksdag, styrker ännu mera min öfvertygelse; och när man ej velat hafva en särskild utförligare Banco-lag, som annars kunnat närmare utveckla den i Grundlagen blott korrt antydda mening, så blir det, till förekommande af godtycklige bedömanden, nödvändigt att gifva ordalydelsen i denna sistnämnda mera fullständighet. Vid den af Herr *Helsingius* föreslagna redaction har jag dock en betänklighet, nemligen vid momentet om erforderligheten af alla 4 Riks-Ståndens sammanstämmande bifall, hvilket lyder sålunda: "För beslut om rörelsens ökande, på sätt att skuldsumman derigenom ökas eller betalnings-förmågan hos Banken minskas, erfordras fyra Ständs sammanstämmande bifall. Om reglementariska förordnanden, tjenstemän och deras aflöning besluta tre Stånd. Stadna Riks-Ståndden i olika

beslut, eller stadna två Stånd emot två, gånge, som i 73 och 75 §§. Riksdags-Ordningen stadgadt är."

"I det stället föreslår jag denna redaction: "beslut om förhållande, i afseende på Bankens minimi reela valuta, äfvensom hvad sjelfva grundfonden beträffar, kunna ej vidtagas, med mindre alla fyra Riks-Stånden äro derom ense. Om reglementariska förordnanden, tjenstemän och deras aflöning, besluta tre Stånd. Stadna etc."

"Jag ber nu få yttra några ord särskildt i anledning af Herr *Petres* anförande:"

Jag skulle troligen, denna gång likasom många andra förut, i synnerhet under senaste plena, hafva med tystnad förbigått detsamma, om det nu, som de flere förra gånger, blifvit lemnadt utan all uppmärksamhet i Ståndet, och utan att hafva föranledt något yttrande från annan ledamot, hvarigenom det hade förblifvit ensamt Herr *Petres* opinions-yttring, som fått stå för dess enskilda räkning. Nu deremot har en talare instämt med Herr *Petre* i mycket af hvad han sagt, fastän intet i det öfriga, utan att jag uppfattat, att sådant närmare blifvit åtskiljdt. En annan ledamot åter, Herr *Falhem,* har helt förenat sig med Herr *Petre.* Vid ett sådant förhållande anser jag mig påkallad, att ej längre fortsätta tystnaden, utan att fastmera förklara, det jag ingalunda kan instämma uti Herr *Petres* yttrande. Herr *Petre* har nu, liksom ofta förut, sökt tillfälle, att få framställa, för att ej säga utösa, sin enskilda bitterhet och

harmyttringar, än mot Regeringens ledamöter, än mot Talmannen, än mot någon enskild ledamot inom detta Stånd; vidare, emot personer inom Med-Stånden och Utskotten, ja någon gång mot ett helt Riks-Stånd, äfvensom ofta emot föregående Rikets Ständer. Det minsta man deremot kan säga, utom att det, snart sagdt alltid, varit utom ämnet, är att ett sådant sätt, att, uti afsigt att såra, angripa närvarande, och ännu mer frånvarande, personer eller Stånd, är oförenligt med det alfvar i handling och hofsamhet i ord, som åligger en representant. Äfven har under flere föregående Riksdagar, dem jag fått bevista, en sådan Riksdags-taktik aldrig inom detta Stånd vunnit burskap, utan, tvärtom, vid olika meningar i sak, man gjort hvarandra derföre rättvisa och sorgfälligt undvikit alla personliga anfall. Efter min öfvertygelse, står derföre det discussionssätt, Herr *Petre* sökt införa, icke tillsammans med den värdighet, som bör iakttagas af och inom ett Riks-Stånd, men väl i fullkomlig strid med 50 §. Riksdags-Ordningen; men, enär jag vid detta, likasom vid många af de föregående Herr *Petres* utfall, nogsamt funnit, att Herr *Petre* mindre åsyftat något resultat, likasom han ej begärt eller yrkat någon proposition, som kunde leda till påföljd i sak, än att med sitt anförande få paradera i vissa tidningar, af hvilkas redactioner han påräknar, att de ej underlåta framställa det, såsom utmärkt bevis på Herr *Petres* patriotism; så inskränker jag mitt yttrande denna gång endast till att i protocollet förvara mitt fullkomliga ogillande af en sådan utöfning af Riksdagsmannakallet."

Häruti förenade sig Herr *Wijk*.

Herr *Langenberg*: Förra Riksdagen, då fråga var om realisationen, yttrade jag mig om nödvändigheten, i sammanhang dermed, af förändring af 72 §. Regerings-formen. Jag bibehåller samma öfvertygelse och instämmer med Herr *Helsingius*. Noggrannt påminner jag mig Herr *Helsingii* då afgifne förslag. Om detsamma, såsom hvilande, antagits, hade det vid denna Riksdag säkerligen vunnit Ständernes bifall och många obehag undvikits. Jag finner ej ondt deruti, att tala om Regerings-formens 72 §. Allt hvad som kan leda till ett godt ändamål, bör man icke neka att uttala.

Herr *Helsingius*: Herr *Ekerman* har uppträdt till mitt vederläggande, men med tillfredsställelse har jag erfarit, att Herr *Ekerman* icke nämnt någon origtighet uti mitt förslag, utan endast anmärkt dess vidlyftighet. Jag medgifver denna anmärknings riktighet; men om det lyckats mig att tillvägabringa behöfligt tillägg vid 1830 års Banco-lag, efter Regeringsformens 87 §., skulle jag hafva föreslagit uteslutande ifrån Regerings-formens 72 §. af dess sista stroph, angående Bankens sedlar. Jag skulle hafva gått ännu längre, då jag, i sådant fall, varit böjd att antaga den motsvarande §:n uti 1772 års Regerings-form. Då likväl nyssnämnde bemödande misslyckats, samt Grund-

lags-§:n bibehålles i bredd med 1830 års Banklag, hvilka båda äro gällande lagar och ej kunna annorlunda, än i laglig form förändras, har jag måst vika från min önskan, att ej vara vidlyftig i Grundlag. Herr *Ekerman* har trott allt vara afhjelpt genom det af honom föreslagna tillägg vid slutet af 72 §. Regerings-formen. Detta tillägg lemnar ett nytt bevis på talarens redliga tänkesätt; men jag hemställer, om icke, vid en Grundlags-stiftning genast efter realisationen, dylik bestämmelse skulle förefalla besynnerlig. Den skulle ej verka, hvad man åsyftade, på opinionen; snarare skulle den motverka ändamålet, emedan i sjelfva bestämmelsen förutsattes möjligheten af en tid, då Bankens sedlar ej komma att med silfver inlösas. Jag tror, att denna omständighet bör tagas i betraktande. Herr *Santesson* har hufvudsakligen instämt i mitt förslag, men insett svårigheten af stadgandet om erforderligheten af alla fyra Ståndens sammanstämmande beslut i fråga om Bankrörelsens ökande, och han har föreslagit en annan redaction, för att visa, det denna sammanstämmighet ej skulle erfordras för andra, än de vigtigaste besluten. För att gå Herr *Santesson* till mötes, då hans anmärkning egentligen blott afser redactionen, föreslår jag denna förändring: "Endast för beslut om rörelsens ökande, på sätt, att skuldsumman derigenom ökas eller betalningsförmågan hos Banken kan komma att minskas, erfordras fyra Stånds sammanstämmande bifall. Om alla andra frågor

besluta tre Stånd. Stadna Riks-Stånden i olika &c." Derigenom skulle måhända tviflet upphöra, att Rikets Ständer kommo i den ledsamma belägenhet, att en nyttig sak kunde undanrödjas, då endast tre Stånd, men icke det fjerde, gillade förslaget; men man vore tillika säker emot Bankrörelsens obehöriga förökning, och man hade tillagt en bestämmelse, hvarigenom, i händelse af skiljaktiga beslut, Bankens angelägenheter ej behandlades med mindre kraft, än bevillningsmål, som af förstärkt Utskott afgöras.

Herr *Santesson* föreslog derefter denna redaction: "Beslut om sedelstockens förhållande till redbara inlösningsfonden kunna ej vidtagas, med mindre, än att alla fyra Riks-Stånden äro derom ense."

Herr *Helsingius*: Jag skulle ej hafva att påminna emot detta tillägg, om jag ej måste antaga, att vi ej äga något förhållande emellan silfver och sedlar stadgadt; men om Rikets Ständer nödvändigt vilja besluta detta framdeles, fordras dertill de fyra Ståndens beslut. En negativ magt är på detta sätt gifven åt det fjerde Ståndet. Då jag för öfrigt gått Herr *Santesson* till mötes, på sätt jag förut nämnt, tror jag att han bör vara belåten; i hvilket fall vi hafva ett gemensamt förslag för vår del.

Herr *Petre*: "Ehuru jag är Herrar *Helsingius* och *Falhem* ganska förbunden för deras instämmande i vissa delar af mitt nyss uppläste anförande, har jag dock ingalunda någon

bifalls-yttring deröfver af nöden. Herr *Santessons* insinuationer äro visserligen af den ömtåliga art, att de icke borde förekomma likgiltiga, men förhållandet är emedlertid, att mitt handlingssätt, i egenskap af representant, är öfver allt behof af förklaring. Jag är färdig att underkasta alla mina yttranden den strängaste censur."

"Hvad helst smädelsen än må påbörda mig, är jag fullkomligen obekymrad. Det är öfverflödigt att omtala min orubbliga aktning för sanningen, och huruledes Herr *Santesson* förgått sig uti allt hvad hans framställningar emot mig antyda. Inom diktens område kan denna antydan försvara sin plats. Inom verklighetens skall den alltid blifva fremmande. Herr *Santessons* mot mig rigtade tillmälen, framkastade i allmänhet, sakna all tillämplighet både på mitt ofvannämnde anförande och alla mina föregående yttranden. Till intet enda af mina uttryck kunna Herr *Santessons* beskyllningar hänföras. Också saknas i denna del all anvisning ifrån Herr *Santessons* sida. Man läse, granske och jemnföre! Ingenstädes finnes grund för Herr *Santessons* anmärkningar, hvilka, då de till och med skildra händelser, till hvilka äfven den mest aflägsna anledning saknas, måste vara af ett föga ädelt ursprung. Utan tvifvel är detta bruk af Riksdagsmannarätten betänkligt, enär man derigenom möjligtvis kan finna en obegränsad latitud för tillfredsställande af enskilt harm, på sanningens bekostnad. Trygg af sin inom Stats-Utskottet vunna erfarenhet, om mitt öfverseende för hvarje personlig förolämpning, har Herr *Santesson* måhända ansett sig utan våda än vidare kunna bemöta mig på det förorättande sätt, som jag är van att af honom erfara. Vare sig härmed huru som helst, skall Herr *Santesson* vara säker, att aldrig från min sida röna några verkningar af bitterhet och förtrytelse. Så vidt fråga är om Riksdags-opinioner, ligger kanske just i Herr *Santessons* klander en hedrande utmärkelse. Visst är, att Herr *Santesson* ofta genom sjelfva sitt motstånd förvärfvat sig anspråk på tacksamhet; ty det har icke undfallit någon aktgifvare på tilldragelserne vid denna Riksdag, att, inom Stats-Utskottet, har striden mellan den återhållande sidan och den medgörliga, ej sällan blifvit förd med omvexlande lycka, ända till det ögonblick, då Herr *Santesson* kommit den sednare till hjelp, hvaraf den ofelbara följden merändels visat sig vara en afgjord seger för den förstnämnda sidan."

"Slutligen vill jag gå Herr *Santesson* till handa med den upplysning, att jag verkligen ärnar gifva en större offentlighet åt mitt förberörde anförande, emedan jag anser att det endast är på offentlighetens väg, som en rigtig control på folkombudens handlingar kan vinnas, emedan der, endast der, någon verklig upprättelse kan erhållas för tillvitelser, så grundlösa och obefogade, som dem jag i dag af Herr *Santesson* fått uppbära, och emedan min af Herr

Santesson omtalade patriotism alltid gifver något resultat, om jag dermed icke blott kan paradera i tidningar, utan äfven bibringa en bättre öfvertygelse åt dem, som, med ledning af historien om fordna Rikets Ständer, tro, att man bevistar Riksdagarne för främjande af enskilde fördelar, men ingalunda för att samvetsgrannt bevaka det allmännas interesse."

Herr *Leffler:* "Det kan icke förefalla oväntadt, att den, som vid Riksdagens början yttrat sin öfvertygelse om behofvet af en förändring utaf 72 §. Regerings-Formen, hvilken dock då blef afslagen, äfven nu anser en sådan, enär den befinnes ändamålsenlig, vara nödvändig. Såsom sådan betraktar jag den utaf Herr *Helsingius* nyligen upplästa, blott den rättelse deruti sker, som Herr *Santesson* föreslagit, då jag, för min del, gillar förslaget, för att hvila till nästa Riksdag, att då antagas eller förkastas."

"Hvad Herr *Petres* anförande angår, så förenar jag mig med Herr *Santesson* uti ogillandet deraf, på de grunder, som af honom deremot blifvit anförde. Jag anser det derjemte vara oriktigt, att genom en hop, för det till öfverläggning förevarande egentliga ämnet främmande saker, onödigtvis förlänga discussionen. Den som anser sig tillkomma, att den ena gången klandra Regeringen och den andra gången representationen för Riksdagsärendenas fördröjda gång, borde, efter min tanka, tillse, att han icke sjelf, genom dylika anföranden, utkastade

frön till en sådan fördröjning. Jag tror, att den som för fullt allvare vill se ett önskadt slut på de alltför långa Riksdagarne, bör vinlägga sig derom, att vid de förekommande frågorne, så mycket möjligt är, uti sina anföranden, hålla sig vid saken och endast den."

Herr *Ekerman:* Man har talat om förlidne Riksdags tilldragelser i detta ämne. Jag minnes densamma ganska väl. Jag var af den tanka, att önsklig vore en så beskaffad redaction af Regerings-formens 72 §., som uppfyllde behofvet, och man kunde hoppas blifva antagen af Stats-magterne. Under det målet behandlades, föreråg jag alla de följder, som skulle uppkomma; och jag må blifva aldrig så gammal, glömmer jag icke den dag, då Ståndets majoriret antog, såsom hvilande, den föreslagne förändringen af 72 §. Regerings-formen. Jag gick ifrån detta rum med beklämdt hjerta. Jag väntade ej då, att jag skulle komma att åter i frågan deltaga, ännu mindre att min mening skulle segra. Följderne hafva varit bedröflige, och inkastat i nya strider. Man har jemväl omtalat Herr *Helsingii* redactions-förslag vid förlidne Riksdag. Jag minnes, att, om det antagits, det hade varit bättre, än det af Ståndets majoritet olyckligtvis godkände. Hvad Herr *Helsingius* yttrat, har jag icke motsagt. Öfver hans nu afgifne förslag har jag icke haft tillfälle att yttra mig. Till mitt rättfärdigande, vill jag äfven anföra, att, när jag genomläste Constitutions-Utskottets förslag, syntes det mig

först antagligt, men att jag, efter att hafva i min enslighet detsamma begrundat, fann det ingalunda lämpligt. Jag fruktar, att, om jag på detta sätt jemväl betraktar Herr *Helsingii* förslag, jag ej skall finna mig böjd att derpå ingå. Dylika stadganden, som der förekomma, böra icke intagas uti Grundlag, utan i reglemente. Grundlagen måste tolkas efter bokstaf. Hvarthän skall det taga vägen, om reglementariska stadganden i reglemente införas? Man har ock åberopat 75 §. Riksdags-Ordningen. Man erinre sig, att Borgare-Ståndets Talman förlidne Riksdag vägrade proposition å Grundlagsändringsförslaget, på den grund, att fyra Stånds beslut ansågs erforderligt för föreskrifter, i afseende på Banken. Frågan gick till Constitutions-Utskottet, som förklarade, att dertill icke fordras mera, än trenne Stånds. Flere af Ståndets ledamöter lyckönskade oss, att icke 1828—1830 årens Constitutions-Utskott stiftade Grundlagsändringen, utan att den berodde af kommande Ständer. Jag önskar nu, att stridsfältet ej må öppnas för nästa Ständer, och jag hoppas, att, om Rikets Ständer gifva tjenliga föreskrifter, Banken med säkerhet skall uppfylla sina förbindelser. Detta beror dock ytterst af nationens heder, och sker icke endast genom lagar. Jag önskar icke förändring af 72 §. Regerings-formen, men tror min skyldighet vara, att, enligt Grundlagen, tillstyrka antagande af förslaget med den af mig ansedda modification till grundlagsenlig behandling vid nästa Riksdag.

Herr *Biörck:* Jag hoppas, att Ståndet icke misstycker, att jag med få ord yttrar mig i detta ämne, hvarvid jag endast skall afse saken eller det ämne, som gifvit anledning till discussionen, nemligen: Constitutions-Utskottets memorial, N:o 68. Ingen reservation är bifogad. Det torde ej af mig väntas, att jag skall upträda, för att försvara Constitutions-Utskottets memorial i dess helhet, då jag i allmänhet älskar, hvarken att förfäkta idéer, eller att göra gällande egne åsigter, utan följer, helt och hållet oberoende af främmande inflytelse, med lugn och sans, min öfvertygelse, så långt jag är mäktig att fatta ämnet. Utom detta, har jag äfven ett annat skäl, det nemligen, att denna Constitutions-Utskottets product, som nu erbjudes antingen att mogna, eller att, såsom man velat antyda, förkastas, tillkommit genom en mängd af voteringar. De inom Constitutions-Utskottet väckte motioner, ensamme, ej Constitutions-Utskottet, hafva varit orsak till de gamla sårens upprifvande. Granskningen af motionerna har föranledt förslaget till förändring af 72 §. Regerings-Formen, och hvilket har syskontycke med det af Herr *Helsingius* nu upplästa. Vid åtskillige delar af redactionsförslaget, särdeles de, som instämma med Herr *Helsingii* förslag, gjordes i allmänhet den anmärkning, att dessa delar innefattade för mycket reglementariskt, för att sammanträngas tillämpligt uti ett grundlagsbud. Måhända föranledde

sådan åsigt ock förkastande af flere punkter. Såsom nämndt är, skedde detta genom votering; och jag väntade aldrig att, såsom resultat af en mängd voteringar om några rader, se en product, som skulle äga bestånd inför de granskande Ständerne. Oaktadt så beskaffad utgång, tror jag annat resultat möjligt vid annan votering. Jag bestrider ingalunda att Herr *Helsingii* yttrande må, såsom Ståndets gemensamma tanka, till Constitutions-Utskottet hänvisas; men jag hemställer tillika, huruvida icke Herr *Helsingius*, med sin ådagalagde redactionsförmåga, ville sjelf sammanfatta förslaget till större korthet; ty i grunden måste ligga sådant, som leder till samma ändamål, hvilket Utskottet velat finna i det af Utskottet framställda förslag.

Herr *Santesson:* "På hvad Herr *Petre* ytterligare anfört, vill jag ej inlåta mig i vidare svaromål, aldrahelst det icke hörer till ämnet. Jag är nöjd, att en gång för alla hafva uttalat min mening om dess alltför ofta förnyade olämpliga sätt att begagna sin yttranderätt, och har icke påkallat någon att, i anledning häraf, yttra sig eller med mig instämma, men tror mig likafullt känna, att den åsigt, jag derom uttryckt, ej kan undgå att delas af Ståndets åtminstone fleste ledamöter. Hvad sjelfva saken angår, fortfar jag att instämma i Herr *Helsingii* redactionsförslag, med undantag af den utaf mig anmärkta del, hvarom jag tror min åsigt kunna med Herr *Helsingii* sammanjemnkas."

Herr *Strehlenert:* På grund af de väckte motionerna, har Constitutions-Utskottet varit skyldigt att uptaga frågan. Några ledamöter utarbetade förslaget. Detta blef in pleno framställdt; och på fråga, om det skulle antagas, eller om nuvarande redaction af Regerings-Formens 72 §. skulle förblifva oförändrad, tillhörde jag majoriteten, som trodde, att saken icke borde förfalla. Jag yttrade likväl, att Utskottet ej borde ingå i så vidlyftige detailer, att de kunde väcka discussioner inom Ståndenoch föranleda förslagets förkastande. Emedlertid tror jag, att behofvet påkallar förändring af Regerings-Formens 72 §., och jag kan ej annat än gilla Herr *Helsingii* förslag, som jag anhåller må, under form af Ståndets gemensamma tanka, till Constitutions-Utskottet hänvisas. Der får jag tillfälle att i ämnet vidare mig yttra.

Herr *Petre*: "Sedan först Herr vice Talmannen *Wijk* hastat att instämma med Herr *Santesson* i dennes mot mig rigtade klander, så lärer sedermera jemväl den tredje Götheborgs-representanten, Herr *Leffler* funnit lämpligt att i förenämnde fall göra gemensam sak med sina värde medbröder från nämnde stad. Med afseende på den ovänskapliga syftning, som röjer sig i Herr *Santessons*, mig rörande, framställningar, kunde jag hafva skäl att vara nedslagen deröfver, att de andra 2:ne fullmäktige för Götheborg emot mig blifvit Herr *Santessons* bundsförvandter i en fråga, helt och hållet personlig; men jag bekänner att jag, för den

mig sålunda träffade olägenhet, finner en rik ersättning i den vänskap och det bifall, jag så omisskänneligen rönt från Ståndets öfrige ledamöter. Deras pröfning underställer jag, huru pass ädelt och rigtigt man handlar, då man tillåter sig ett, på grymma påföljder syftande klander af en annans yttranden, utan att gitta uppgifva hvari förnämligast det klandervärda består."

Herr *Helsingius*: Det må förlåtas min egenkärlek, att jag trodde, det Herr *Ekerman* bifallit mitt förslag. I anledning af hvad under discussionen förekommit, vill jag nu närmare redogöra, hvarföre jag uti redactionen infört 73 och 75 §§. Riksdags-Ordningen. Orsaken var det förhållande, att jag funnit af händelser ådagalagdt, då det icke varit i grundlagen tydeligen nämndt, att man tvistat om, i frågor, rörande Banken, tre eller fyra Stånd borde instämma i besluten, eller om frågor, lika som statsregleringsärender, borde uti förstärkt Utskott, vid skiljaktigheter, afgöras. Derföre, att alla §§. om dessa ämnen äro undantagne från stadgandet i 75 §. Riksdags-Ordningen, har det varit angeläget att återföra 72 §. Regerings-Formen under de stadganden, som omtalas uti 75 §. Riksdags-Ordningen, likasom uti samma grundlags 73 §. Herr *Ekerman* har åberopat Rikets Ständers heder, såsom garanti emot framtida förvillelser. Jag medgifver, att man har all anledning att räkna på Svenska folkets heder; men det bör äfven medgifvas, att man då måste tillsluta ögonen för hvad erfarenheten visat

hafva skett med Banken. Jag vet, att några anse den nu verkställde realisationen, såsom ett bevis på Rikets Ständers heder, men jag tror ock, att andre äro, som anse denna realisation icke vara fullt bevis på sådan heder, ehuru hedern fordrar att man skall betala, hvad en gång är beslutadt; man har under discussionen hemställt, att jag måtte förkorta mitt förslag. Jag skulle önska att det kunde ske, utan att borttaga något i sak; men utom det, att jag känner min egen oförmåga, måste det vitsordas, att Constitutions-Utskottet har bästa förmågan att göra förslaget kortare, äfven om Utskottet vill behålla saken. Constitutions-Utskottet har visat sig äga en synnerlig förmåga att skrifva korrt, både i afseende på motiver och hvad redaction af grundlags-§§. beträffar. Slutligen får jag, i anledning af Herr *Santessons* yttrande, förklara att jag icke ingår uti någon jemkning, om ock jag beskylles för envishet. Man måste medgifva skillnad vara i sak, äfven med den modification, att det fjerde Ståndet blott skall äga att förhindra försämring af Banken; då det ej behöfves att hafva denna rätt, i afseende på Bankens förbättring. Om frågan blott vore om förändring af proportion emellan silfver och sedelstock, skulle jag ej vara envis; men Bankens ställning kan förbättras äfven med mindre fond, och tvärtom. Derföre är bäst att stadga, att för beslut om Bankens ökade skuld och minskade betalningsförmåga fordras fyra Stånds sammanstämmighet; ty sålunda eger det fjerde Ståndet att förhindra Bankens minskade

betalningsförmåga. Emedlertid, och då flere Ståndets ledamöter yttrat, att de ej kunnat genast uppfatta mitt förslag, samt enär plenum eftermiddagen denna dag inträffar, vågar jag föreslå, att uppfattandet af den gemensamma tanken, i anledning af Constitutions-Utskottets memorial, N:o 68, må hvila till eftermiddagen, och att vi nu må öfvergå till andra ämnen, på det att Ståndets ledamöter må hinna att, i den mån de finna sig dertill befogade, inhämta mitt förslag, hvarefter jag underkastar mig Ståndets beslut. Jag begär således ajournering, som jag finner icke vara emot Grundlagen stridande.

Herr *Frodell*: "Jag har ej kunnat hämta någon annan öfvertygelse om nödvändigheten af förändring i 72 §. Regerings-Formen, än den jag yttrade, då samma fråga sista gången förevar hos Högtärade Ståndet, som var afslag. Jag instämmer uti Herr *Ekermans* första anförande och yrkar gamla redactionens bibehållande med det tillägg, som Herr *Ekerman* föreslagit."

Herrar *Brovallius* och *I. Winblad* med flere förenade sig häruti.

Herr *Langenberg*: Jag önskar att frågan måtte hvila till eftermiddagen, på det att Herrar *Santesson* och *Helsingius* under tiden må blifva ense om redactionen. För min del hoppas jag, att Herr *Helsingii* förslag antages.

Herr *Leffler*: "Som kortast får jag förklara, att Herr *Petre* missförstått mitt förra yttrande. Jag har icke talat om utkastande af frön

till split och osämja inom Ståndet, utan om utkastande af frön, till fördröjning af Riksdagsärendernes gång. Det är ock icke någon ovänskap mot Herr *Petres* person, som förmått mig att förena mig med Herr *Santesson* emot och särskildt yttra mig öfver Herr *Petres* anförande. Jag har vid dylika tillfällen förut, inom detta Högtärade Stånd, förblifvit stillatigande, emedan jag befarat att hvad man yttrade, kunde blifva misstydt, eller gifva anledning till långvariga och obehagliga discussioner. — Men någon gång kan man finna sig af böjelse och pligt uppmanad att yttra sin öfvertygelse, och detta är representantens rättighet, hvaraf jag nu äfven begagnat mig."

Herr *Bååth*: Om Herr *Helsingii* anhållan, att saken må till eftermiddagen ajourneras, bifalles, vill jag inställa att nu yttra mig i hufvudsaken. Likväl begagnar jag yttrandet af en värd talare, då discussionen, genom afvikelse ifrån ämnet, fruktlöst borttagit tiden, nemligen att talarne måtte af barmhertighet afstå och bespara afhörandet. Herr *Petre*, hvars verksamhet vid denna Riksdag jag ej annat kan, än på det högsta gilla och berömma, har likväl understundom, likasom många af oss, mer eller mindre kommit till målet, men sökt att derigenom leda sig in på afvägar. Hans anföranden har jag med sorgfällighet afhört, och en betydlig del har ej hört till saken, icke lemnat upplysning, och ej eller för discussionen varit nödvändig. Om jag endast af detta skäl ut-

tryckte den åsigt, att jag icke gillar anförandet till alla delar, torde hvar och en, som åhört det, ej hafva att anmärka; men jag har ett annat skäl, hvarföre jag icke kan deruti i allo instämma, det nemligen, att det innefattat uttryck och utfall, som jag önskat hafva blifvit sparade, emedan med sådana intet nyttigt uträttas, ingen upplysning bibringas. Jag utbreder mig icke öfver Regeringens åtgärder. Uti lagarna har den föreskrifvit sig ansvar; men likväl må det tillskrifvas min ringa erfarenhet, att det för mig icke är begripligt, att Regeringen visat afvoghet emot representationen, såsom Herr *Petre* synes antyda. Jag har icke kunnat utfundera, eller ens göra för mig fattlig en åtgärd, som innefattat sådan afvoghet; jag tänker mig ej möjligheten, att Regeringen besitter dylik sinnesstämning emot folket, väl vetande, att den ej blir obemärkt, och att, då den bemärkes, den icke leder till godt. Jag hade önskat att sådane uttryck ej blifvit hörde inom Ståndet, utan att Regering och folk må till hvarandra hafva förtroende, under hvilket förhållande ärenderne gå bäst; och då behöfver ingen, att i oträngdt mål klandra hvad som tillgöres.

Herr *Ekerman*: Om Herr *Helsingius* vid föredragningen af Constitutions-Utskottets memorial, N:o 68, samt framställningen af sitt förslag, genast begärt frågans ajournering, hade jag ej haft att dervid erinra; men sedan discussionen blifvit fortsatt flere timmer, tror jag ajournering vara olämplig och icke uti Riksdags-

Ordningen medgifven. Jag bestrider nu åtgärden, emedan jag anser ett vigtigt ämne förlamas derigenom, att det ajourneras.

Herr *Petre:* "Emot Herr *Lefflers* öfver sitt förra yttrande afgifne förklaring har jag intet att påminna. Beträffande Herr *Bååths* anmärkning, i afseende på ordet *afvoghet*, vill jag lugna honom dermed, att detta visst icke är så illa sagdt, som icke värre menadt. De debatter i andra ärender, som under dagens lopp förestå, skola måhända öfvertyga Herr *Bååth*, att anledningar icke saknas till ett vida strängare omdöme om Konungens rådgifvande personal, än det, som innefattas i det emot densamme använda, af Herr *Bååth* nyss anmärkte ordet."

Herr *Helsingius:* Herr *Ekerman* har trott det vara oförenligt med Riksdags-Ordningen, att ärendet ajourneras. Jag öfverlemnar afgörandet deraf till Herr Talmannen. Jag har fästat mig vid Herr *Ekermans* önskan, att uppskof ej måtte ske, och jag vill ej förmoda, att denna önskan är förorsakad af den önskan, att ej komma i närmare bekantskap med förslaget, än mindre deraf, att Herr *Ekerman* tror mig äga förmåga att inverka på någon öfvertygelse till fördel för detsamma. Jag vill vidare fästa Herr *Ekermans* uppmärksamhet derpå, att, om ock Herr Talmannen skulle finna uppskofvet grundlagsvidrigt och Ståndet skulle anse detsamma origtigt, kan ingen hindra mig att uppläsa förslaget så länge, till dess ingen derom saknar kännedom;

och dertill önskar jag tillfälle. För att undanskylla mig ifrån förebråelsen, att ej genast hafva uppläst förslaget, får jag erinra, att jag i mitt första yttrande verkställde denna uppläsning och låtit Herr *Ekerman* genomläsa detta förslag, ehuru Herr *Ekerman* då heldre ville bibehålla den gamla redactionen. Jag fortsätter min anhållan, att saken må ajourneras.

Herr *Ekerman:* Jag kan ej erinra mig, att Herr *Helsingii* upplästa förslag blifvit för mig visadt. Visserligen påminner jag mig, att Herr *Helsingius* för få dagar tillbaka, vid enskildt samtal, nämnt, att ett förslag var å bane, olika med Utskottets. Dels anfördes detta flygtigt, dels voro tvenne projecter i fråga, ej lika lydande med detta, så vidt jag kan mig erinra. Hvad den förnyade uppläsningen beträffar, har jag ej att påminna deremot, att Herr *Helsingius* ännu en gång uppläser sitt förslag. Jag befarar icke, att Ståndets ledamöter äro derom i okunnighet, helst saken synes hafva blifvit grundligen behandlad; men om uppskof nu sker till eftermiddagen, föranledes endast då trenne timmars ytterligare discussion.

Herr *Langenberg:* Om förslaget läses 10 gånger, hjelpes ej saken derigenom. Deremot om afgörandet uppskjutes till eftermiddagen, kunna tilläfventyrs Herrar *Santesson* och *Helsingius* öfverenskomma om redactionen. Då en så vigtig grundlagsförändring är för handen, bör ingen hafva att påminna emot ajournering till eftermiddagen.

Discussionen ansågs slutad, och Herr Talmannen utlät sig: I afseende på frågans ajournering, ville jag gerna gå den värde ledamotens, i strid emot hans yrkande den 8 sistlidne Martii, framställde önskan till mötes; men som en annan ledamot bestridt uppskofvet, anser jag mig icke tillständigt att derå göra proposition. Eftermiddagen har sina egna bekymmer, likasom alla dagar. Vigtiga ärender återstå till föredragning, som väl tåla att tänka på. Jag kan således icke lemna bifall till ajourneringen, ehuru ogerna, utan som discussionen är slutad, går jag att i hufvudsaken framställa proposition.

Herr *Helsingius* begärde att få uppläsa å nyo sitt förslag, och, efter honom dertill lemnadt tillfälle, uppläste han detsamma.

Herr Talmannen framställde till antagande, såsom Ståndets gemensamma tanka, 1:o Herr *Ekermans* anmärkning, 2:o Herr *Helsingii* redactionsförslag, och 3:o detta sednare, med Herr *Santessons* modification, på hvilka frågor *Ja* och *Nej* svarades samt votering begärdes.

En voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs, så lydande:

"Den, hvilken, såsom Ståndets gemensamma tanke, förklarar Herr *Ekermans* förslag, att den nu gällande redactionen af 72 §. Regerings-Formen, skall bibehållas, med tillägg vid slutet efter orden: *"som för mynt i Riket må erkännas,"* af dessa ord: *"så länge de, efter deras lydelse, af Banken med silfver inlösas,"* röstar *Ja*.

"Den det icke vill, röstar *Nej*.

"Vinner *Nej*, kommer Ståndet att annorlunda besluta."

Voteringssedlar utdelades till Ståndets ledamöter samt insamlades efter upprop, hvarvid Herrar *Holm*, *Zander*, *Arnberg*, *Linn*, *Valley*, *Halling*, *Bruse*, *Klingvall*, *Mæchel*, *Forssberg*, *Linderholm*, *Hessle*, *Wigert*, *Hallgren*, *Sahlin*, *Egnell*, *Eklund*, *Sjöblom*, *Höök*, *Wærn*, *Wedberg*, *I. Winblad*, *Cederborg*, *Lake*, *Mellbin*, *Hahn*, *Olbers*, *Ekstrand*, *Böök*, *Rubin*, och *Örtenholm* voro frånvarande. En sedel aflades förseglad och de öfrige befunnos, vid öppnandet och uppräknandet, innehålla 20 *Ja* emot 9 *Nej*; i följd hvaraf Herr *Ekermans* ofvanomförmälde anmärkning, såsom Ståndets gemensamma tanke, förklarades; och på grund deraf, blef memorialet, N:o 68, till Constitutions-Utskottet återremitteradt.

Herr *Helsingius* begärde att återfå sitt förslag, hvarmed han ämnade att vända sig till Constitutions-Utskottet.

§. 8.

Upplästes och godkändes följande af Expeditions-Utskottet uppsatte förslag till Rikets Ständers underdåniga skrifvelser:

N:o 251, angående roteringsjemnkningen vid Westerbottens regemente,

N:o 252, angående indelningsjemnkning i Blekinge,

och N:o 253, angående tillkomsten och användandet dels af den till stapelstäderne utgående tolag, och dels af de så kallade stadsandelarne i uppstäderne.

Herr Talmannen och Ståndets Herrar ledamöter åtskiljdes klockan 2 e. m., men sammanträdde åter, till fortsättning af

Plenum kl. 6 e. m.

§. 9.

Föredrogos å nyo Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottets utlåtanden:

N:o 139, i anledning af väckt motion, i fråga om de till Kongl. Maj:t vid sista Riksdag framställde önskningsmål.

Herr *Petre*: Jag vill endast erinra, att jag tror Utskottet hafva bort meddela Rikets Ständer tableau öfver önskningsmål, som ej blifvit af Kongl. Maj:t sedan förlidne Riksdag behandlade. Det är sannt, att en stor del af ärenden numera till pröfning företagits; men som denna fråga, så vidt jag fattat den, gifvit anledning till icke ringa skillnad i åsigter emellan Stats-magterne och det, enligt ifrån Riddarhuset framkastad åsigt, utgjort hinder för önskningsmålen, att Regeringen trott sin värdighet fordra, att deruti hafva första ordet, hade jag trott Utskottet hafva bort, såsom jag nämnt, framlägga tableau på önskningsmålen. Dock vill jag ej nu vidare dermed uppehålla tiden, utan önskar blott, att min tanka må i protocollet tecknas.

Herr *Limnelius*: Hvad önskningsmålen beträffar, vill jag blott erinra, att de äro så mångfaldiga, att, om Kongl. Maj:t skulle derå fästa afseende, och meddela utlåtande, blefve detta omätligt; ty näppeligen finnas ej flere menniskor, som önska, än önskningsmålens antal.

Discussionen ansågs slutad, och utlåtandet N:o 139 bifölls.

Och N:o 140, ytterligare, i anledning af väckt motion om åtskilliga förändringar i arméens organisation och Rikets försvarsverk.

Herr *Petre*: "Två Stånd hafva i denna fråga stannat emot två, och Utskottet har således visat ett synnerligt afseende på ämnets vigt, då Utskottet, som varit berättigadt att helt enkelt förklara motionen förfallen, upptagit Preste- och Borgare-Ståndens anmärkningar till besvarande. Det är dock icke vid Utskottets svar jag ärnar fästa mig. Jag vill endast i vissa delar bemöta Herr *S. G. von Troils* dervid fogade reservation, hvilken hufvudsakligen är rigtad emot Herr *Holms* och mine vid ärendets återremitterande från Borgare-Ståndet Utskottet meddelade yttranden. Reservanten äger, som mig synes, den förtjenst, att behandla ämnet med en moderation, hvars motsats man, under Riksdagens lopp, ofta nog fått erfara i andra likartade frågor, vid hvilkas förehafvande det icke varit ovanligt att förnimma, huruledes framställningar om behof af reform i Försvars-verket, vägran af nya anslag för detsamma samt ett i vissa delar öfver disposition af 3:dje och 4:de hufvudtitlarne uttaladt ogillande omdöme, både inom och utom representationen, ansetts kunna förliknas med yttranden af en straffvärdt förgriplig egenskap."

"Reservantens meddelade tableau öfver krigsbudgeten i Frankrike och Belgien förekommer mig alldeles olämplig, såsom grund för jemförelsen med hvad Sveriges försvarsverk kostar. Vårt land, så olikt nyssnämnde Stater, i anseende till klimat, production och andra förhållanden, kan icke från någon synpunkt blifva föremål för dylik jemförelse. Det var ingen fäderneslandets vän, som vid 1823 års Riksdag, i fransysk öfversättning, meddelade en annan tableau, åsyftande att visa Svenska skatternas förmenta ringhet i förhållande till skatterne i andra länder. Möjligen har en derigenom uppkommen illusorisk föreställning, i sin mon förorsakat den synbara obenägenheten att, till besparing i Statsutgifter, afhjelpa åtskillige administrationsbrister, hvilka, till stor vinst för det allmänna, längesedan kunnat, måhända utan synnerlig svårighet, rättas. Otillförlitlig visar sig reservantens beräkning af kostnaderne för Sveriges försvarsverk. Exempelvis må nämnas den öfver indelta cavalleriet och infanteriet uppställda calcul, hvilken utan öfverdrift kan i värde ökas med minst femtio procent."

"Reservanten har sökt visa, att nödiga reformer i Försvarsverket, äfven under närvarande omständigheter kunna af Krigs-Ministèren hoppas; ett i sanning angenämt öfverraskande budskap, för hvars verkliggörande hela nationen utan tvifvel skall hålla reservanten räkning. Kastom emedlertid en blick på en och annan af de anledningar, som i detta hänseende nu äro för handen."

"Herr General-Adjutanten för arméen har

visserligen intagit en position, uti hvilken framgång åt dess förslag icke bör saknas, men General-adjutants-platsen synes fordra en man för sig och ingalunda tåla förening med de mångsidiga befattningar, hvilka en senare tid med densamma införlifvat."

"Stats-Secreteraren för Krigsärendena har, uti ett till Stats-Utskottet remitteradt yttrande, utvecklat sina åsigter, i afseende på anslagen för Försvarsverket. För att derom gifva ett klart begrepp, vill jag låta Herr Stats-Secreteraren sjelf tala och meddelar alltså ett utdrag af nyssnämnde yttrande: "Man ser Stats-Utskottet "hafva hållit sig vid den i dess tanka gyllene "regeln, att man bör rätta munnen efter mat-"säcken; men det har icke betänkt att detta är "blott en nödregel, att sjelfva förnuftsregeln är "denna: så många munnar, så många matsäc-"kar. Den skepps-kapten, som ger sig ut till "sjös utan full proviant, beräknad för hela be-"sättningen, är oförsigtig och obetänksam, elak, "om det sker af karghet eller snålhet, och det "är icke mycket att förtänka, om besättningen, "då brist under farten uppkommer, låter ho-"nom hårdt umgälla det och öfvergifver honom, "då land hunnits, ty han har då brutit mot "den senare regeln: förnuftsregeln. Men om ge-"nom storm eller vidriga vindar, farten häm-"mas eller kosan måste förändras och förlän-"gas, och en långsammare och längre resa, än "som möjligen kunnat förutses, deraf blir en "följd, då bjuder klokheten att minska portio-

"nerne och hushålla med vattentillgångarne, med "ett ord, att följa den första eller nödregeln, "och ingen har skäl eller rätt att sig deröfver "beklaga. Men är då fäderneslandet stadt i en "sådan nöd, att dess verkliga behof icke kunna "fyllas? Man får icke medgifva det, icke ens "tänka det, ty då vore Republiken i fara."

"Huruledes dessa Herr Stats-secreterarens åsigter tillämpas, har man nyligen erfarit i svaret på Rikets Ständers begäran om en militairpost, till bevakning vid Låne-contoirets hus i Malmö."

"Flere af reservantens uppgifter synas vara nog mycket utsirade med uppfinningens blommor. Arméens indelning i brigader och inspectioner var en inrättning efter fransysk modell, som beredt några enskilte betydliga fördelar, men vållat landet en förlust, stor öfver all föreställning, och ännu, ehuru något modifierad, fortfarande medelst de, såsom surrogat för denna inrättning, organiserade militair-districten, om hvilkas ändamålslöshet man, genom samtal med opartiske militair-personer, har tillfälle att öfvertyga sig."

"På Krigs-ministèrens meritlista har reservanten uppfört indragningen af Konungens eget värfvade regimente. Men hvarföre har reformen stannat dervid? Hvarföre har den icke i samma väg blifvit utsträckt, t. ex., till den värfvade icke garnizonerande truppen, Wermlands fältjägare?"

"Det förundrar mig, att reservanten omnämnt raket-corpsen. Rätta förhållandet med denna corps, är utan tvifvel för Ständerna bekant, och reservanten kan vara öfvertygad, att, om man, vid reglerandet af Statens utgifter, fick, på sätt några representanter yrkat, hemta ledning endast af sin "enskilta känsla," så hade nämnde corps icke kommit att sakna anslag."

"Med tillfredsställelse har man emottagit den af reservanten meddelade underrättelse om favoriters förjagande ur General-staben. Favoriter, hvar helst de finnas, äro giftiga parasitvexter, hvilkas utgrening och inflytande inom den högre administrationen nödvändigt måste väcka obelåtenhet hos redligt sinnade medborgare."

"Krigs-academiens af reservanten omtalade förbättrade organisation hade måhända lämpligen kunnat utsträckas derhän, att denna läroanstalt, då den nödvändigt skall bibehållas, blifvit rent af militairisk, för att icke endast vara en vanlig skol-inrättning, såsom den, hvad de lägre klasserne beträffar, för närvarande är."

"Gerna instämmer man i reservantens bifallsyttring öfver Krigs-ministérens åtgärder för beredande af kunskaper och duglighet hos "officers-candidater." En högre bildning skall utan tvifvel fördelagtigt inverka på det medborgerliga sinnet. Den som åtagit sig förbindelsen att strida för fäderneslandets försvar, bör icke, under utöfningen af representantkallet, medelst hyllning endast åt den blinda lydnaden

handla i opposition mot fäderneslandets sanna interessen. Erkännom villigt, att en högsinnad medborgerlig anda vid denna Riksdag uppenbarat sig hos det i representationen deltagande yngre krigsbefälet. Det är derifrån, som Constitutions-Utskottet emottagit en sann skildring af de inom representationen förefunne, mest anmärkningsvärda brister, hvaraf motiverats ett förslag om upphörande af votering med slutna sedlar. Det är jemväl derifrån, som man i fråga om Kongl. Propositionen, rörande förändring af 5 Cap. 1 §. Missgernings-Balken, med ädel frimodighet hört uttalas den sanna åsigt, att dödsstraffet vore att föredraga, framför en uti arbitrair landsflygt eller fästningsfängelse bestående nåd."

"Reservanten har gifvit en mention honorable åt öfningslägren. Erfarne militair-personer finnas dock, som förmena, att nyttan af dem, inskränkt endast till den ringa öfning, som derigenom bibringas befälet, omöjligen kan motsvara de dermed förenade högst betydliga kostnader."

"Reservanten har visserligen rätt deri, att medel saknas för hela beväringsstyrkans exercis. Likväl kunde, med de nu otillräckliga anslagen, mer i denna väg uträttas, om man, å lämpliga tider, lät beväringens vapenöfningar få äga rum, härads- eller socknevis, allt efter omständigheterne."

"Huruledes reservanten kunnat prisa förslaget till en ombyggnad af Eskilstuna gevärs-

factori, är svårt att fatta. Beklaga bör man, att detta förslag går i verkställighet, ty olämpligheten deraf förnekas icke ens af dem, som i styrelsen af factoriet tagit verksam del, och haft tillfälle inskåda i det inre af gevärsfabricationens historia."

"Vid reservantens anförande, i afseende på armées löneregleringen, vill jag endast fästa uppmärksamhet derpå, att lönerne för militairen vid den indelte truppen kunna anses, om jag så får uttrycka mig, endast som en städjepenning, enär man deremot icke, utan att gifva serskilt salaire eller tractamente, kan fordra någon annan activ tjenstgöring, än den, med undantag af mötestiderne, föga magtpåliggande, som förekommer inom hvarje "regimentes stånd." Det till nämnde tjenstgöring hörande skrifveri är ofta af en lika onyttig vidlyftighet, som expeditionssättet inom de civila embetsverken. På detta sätt går det an, att skapa stora besvär af ringa ting."

"Med mycken varsamhet har reservanten yttrat sig om den nya befästningsplanen. Äfven jag vill undvika att tala om den gamla, som här och der blifvit med stor förlust öfvergifven. Må det i detta fall vara tillåtet att önska, det man icke tager exempel af Götha Canal, till hvilken, vid arbetets första företagande, gräfning anställdes på vissa punkter af hela sträckningen, i stället för att concentreras på Vestgötha linien, hvars fulländning derigenom i många år fördröjdes. Bättre synes det i fråga om befästningen vara, att åstadkomma något helt, än att, utan utsigt till fullbordan, utbreda sig på många försvarspunkter; likasom det äfven visar sig vara fördelagtigare, att bedrifva fästningsarbeten, då längre dagar randas, än under kallaste vintern, såsom händelsen var med *Carlsten* vid Riksdagens början."

"Med föresats inhiberar jag allt annat yttrande, i anledning af reservantens uppgift på den under nuvarande Krigsministére tillkomne flotta, än att reservanten i sammanhang dermed bordt meddela, huruvida ännu existerande contract om utländskt ekvirke jemväl skall räknas samma Ministère till förtjenst."

"För mig visar sig sannolikt, att den civila sidan af Konungens Rådkammare i allmänmänhet förhåller sig passivt i rådslagen om Försvarsverket. Man synes nemligen utgå från den mening, att alla med Rikets försvar gemenskap egande frågor böra, utan all discussion, underordnas den militaira sidans åsigter, frånkännande sig den förra all förmåga, att i dylika frågor meddela råd. Man bör icke önska, icke vänta, att detta föredöme skall af representationen följas. Hos den sistnämnde bör icke saknas förmåga, att rigtigt pröfva och bedöma sådane till Försvarsverket hörande ämnen, som äro af rent ekonomisk natur, och hvad vidkommer andra militaira frågor, hvilka ligga utom representationens egen synkrets, eger hvarje representant tillfälle att förvärfva säker ledning för sitt omdöme af de upplysningar, som kun-

na inhämtas hos kunskapsrike, erfarne och oväldige personer."

"Grannlagenheten bjuder att icke relevera alla de eftertänkliga brister i krigsadministrationen, hvarom, på denna väg, tillförlitlig visshet kan erhållas. Det säger sig sjelf att Embets- och Tjenstemän, hvilka, af nit för det allmänna och i en rent medborgerlig syftning, skulle ställa sig i öppen direct beröring med de inom representationen varande reformvänner, icke synnerligen väl kunde tolereras i en tid, så utmärkt för den andra statsmaktens ensidiga uppfattning af det constitutionella samhällsskickets betydelse."

"Må hända kunde man med fog yrka, att planen för Rikets försvar borde grundas på den nogaste beräkning af Statens bestämda tillgångar. Om man antager, att det inhemska försvaret är det förnämsta och nödvändigaste, synas dessa tillgångar böra hufvudsakligen användas till fullständig organisation deraf. Föreställer man sig vidare, att kustförsvaret bör sättas i andra ordningen, så borde det vara en gifven följd, att detsamma, näst efter det inhemska, skulle, i den mån medel finnas, ändamålsenligt organiseras. Ej förr än Försvarsverket i dessa väsendtliga delar är fullkomnadt, tyckes skäl vara för handen, att disponera statsmedel för bildande af sjöförsvar med stor flotta eller för beredande af möjlighet att utföra anfallskrig. Allt synes böra fortgå i en naturlig utveckling, hvilket icke låter sig göra, så vi-

da man, innan ännu det vigtigaste försvaret kommit i önskvärdt skick, under fortsatt klagan öfver otillräckliga anslag, splittrar Statsmedlen på krigets skilda föremål. Dock, hvarföre tala derom? Frågan är af stor vigt och ingriper djupt i det vacklande Statsverkets tillstånd och behof, men kan af den enskilde representanten icke vidröras, utan att dess yttranden varda misstydde och framställde såsom foster, antingen af oförstånd eller frondeur-sinne."

Herr *Limnelius*: Det är beklagligt, att ifrågavarande motioner, icke blifvit af Allmänmänna Besvärs- och Economie-Utskottet så behandlade, som motionärerne önskat; men jag hoppas, att de finna sig dervid. Det kan icke alltid lyckas att få fram hvad man önskar. Behandlingen har ej skett af annan grund, än att motionairerne förutsatt ett rigtigt ingripande i det ämne, hvarom de talat. Då Utskottet ej förstått denna djupa ingripelse, och enär reservanten frikallat Utskottet ifrån yttrande en detail, till hvilket allt kommer, att Riksdagen redan långt framlidit, tror jag, att motionairerne böra vara belåtne med Utskottets nu afgifna utlåtande. Derföre begär jag bifall härå, och hoppas att motionairerne få tid på sig att genomgripa verket, emedan de tro sig förstå detsamma. Utskottets majoritet och jag äro af den tanka, att vi ej förstå detta. Hvar och en medborgare kan förstå sin sak; men att vara hemmastadd i krigsvetenskapen är något helt annat. Konungen förstår detta

bättre än skrifvaren och borgaren; men må de utveckla sin kunskap häruti till nästa Riksdag. Jag önskar blott, att det för denna gång måtte få förblifva vid hvad det nu är.

Herr *Holm:* Den som med uppmärksamhet läst min motion, hvilken jag tror förtjena namnet af anspråkslös, torde vitsorda, att jag ej åsyftat annat, än att uttala en öfvertygelse, som jag hyst så länge jag kunnat följa allmänna ärenderne, nemligen: att Rikets försvarsverk är för dyrt. Denna öfvertygelse delas af större delen af nationen; och jag har ej önskat annat, än att en så beskaffad opinionsyttring måtte inom representationen göra sig gällande, som är rådande inom Svenska folket. Jag har ej påstått något annat, än detta, och jag har endast önskat, att denna opinion måtte vinna företräde inför Thronen, öfvertygad, att Kongl. Maj:t är öppen och tillgänglig för folkets önskningar. Att jag ej kunnat tillåta mig att hysa den öfvertygelse, att jag skulle uppgöra förslag till förändrad organisation af armeen, är klart för hvar och en som känner mig; men att uttrycka min opinion, har jag ansett vara mig tillständigt, och den har stöd i Svenska folkets öfvertygelse. Att jag ej eller tilltrott Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottet att uppgöra ett sådant förslag, derföre åberopar jag, såsom stöd, det yttrande, som är gifvet af Utskottets ledamot, Herr *Limnelius.* Detta är tillräckligt öfvertygande, att Utskottet ej kunnat förväntas framkomma med något dylikt förslag.

Då Utskottets första betänkande i ämnet inkom, yttrade jag min tanka, som var, att jag endast önskade åstadkomma, att Svenska folket skulle inför sin Konung uttrycka, att Försvarsverket är för kostsamt. Jag är öfvertygad att den tid kommer, då denna tanke gör sig gällande. En reservation är bifogad betänkandet. Den innehåller en mängd saker, som förtjena uppmärksamhet hvar för sig. Jag förklarar, att, då jag ej finner det lämpligt att nu vederlägga innehållet af reservationen, emedan sådant gäller personen, som gjort den, skall jag icke underlåta att upptaga anmaningen af Herr Ryttmästaren *S. G. von Troil,* på ett sätt, som skall blifva önskadt hvarken för honom sjelf eller för saken. Till någon del anser jag detta likväl nödvändigt, emedan Herr Ryttmästaren *Troil,* som jag väl känner, och hvilken varit med mig i nära beröring, då jag varit hans lärare, på ett ställe i reservationen yttrat: "Då den värde representanten sjelf uppträdt, såsom motionair, hade man ägt rätt vänta, att han skulle göra sig underrättad om de författningar, som närmast rörde det ifrågavarande ämnet." Detta yttrande har varit föranledt af min framställning om lönernas olikhet inom arméen, hvarpå jag, såsom ett exempel, anfört att en trumpetare vid indelta cavalleriet egde större löninkomst, än en Capitaine vid infanteriet. Reservanten har åberopat Kongl. Maj:ts Nådiga Circulaire af den 2 Februarii 1833, rörande arméens löneregleering; men han har förglömt, att trumpetaren

vid cavalleriet eger boställe, öfvervägande lönen för Capitainen vid indelta armèen. Jag skall upptaga stridshandsken, och det rätta skall ådagaläggas på ett tillfyllestgörande sätt. Det är sagdt, att Utskottet ej haft med saken något att göra, så snart Utskottet ej ville gå in på att meddela en opinionsyttring. Jag är af samma tanke; och för öfrigt, då två Stånd gillat det förra betänkandet, är ingen annan åtgärd att vidtaga, än att att lägga betänkandet N:o 132 och utlåtandet N:o 140 till handlingarne.

Herr *Ekerman*: Efter hvad mig synes, sönderfalla motionerna i tvänne delar. Den ena omfattar önskan om förminskning i utgifterne på Riks-Statens tredje och fjerde hufvudtitlar, och den andra rörer fråga om en förändrad Krigs-administration. Hvad den första omständigheten angår, skulle jag anse det vara en pligt att deri deltaga, så vida några större anslag nu vore beviljade; men som Rikets Ständer varit tvungne af nödvändighetens kraf att vägra de fleste begärde anslag, synes deruti redan ligga uttryck af Rikets Ständers önskan om besparing å hufvudtitlarne. En framställning härom å nyo skulle således vara mindre i sin ordning. Hvad sednare delen beträffar, så, med erkännande af motionairernes erfarenhet och med högaktning af deras motiver, tillstår jag likväl, att jag tror mera på Kgl. Maj:ts insigter; och, i följd af hvad jag hör, att önskningarne gå derpå ut, att General-Adjutanten må blifva föredragande af alla militaire-ärender, af alla Krigs-collegii detailförhållanden, tillägger jag, att jag anser närvarande Constitution ej tillåta sådan förändring. Jag älskar icke magtutvidgning, och jag önskar icke, att så mångfaldiga detailer må komma i en persons händer. Jag bifaller således utlåtandet.

Herr *Limnelius*: Jag instämmer med Herr *Ekerman*, och som Herr *Holm* förklarat sig vilja uppgöra saken med sin fordna discipel, önskar jag honom dertill lycka.

Herr *Petre*: Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottet behöfver ej försvarare i denna fråga, emedan Utskottet visat den uppmärksamhet emot de återremitterande 2 Stånden, att deras anmärkningar blifvit till besvarande upptagne, då Utskottet kunnat helt enkelt förklara, att frågan förfaller; men enär Utskottet egnat så synnerlig uppmärksamhet åt discussionerne inom nämnde Stånd, har Utskottet ock ådagalagt, att frågan påkallar afseende. Discussionerna hafva icke åsyftat annat, än opinionsyttring. Jag kan i allmänhet icke gilla, att man införer en hög personlighet utan behof, man må heldre hålla sig till rådgifvare-personalen. På detta sätt har jag uppfattat det Constitutionella samhällsskicket. Den sats, att man med oinskränkt förtroende öfverlemnar sig åt vederbörandes insigter uti anslagsfrågor, kan jag ej eller gilla utan modification. Den pröfvande måste äga, om ej hans åtgärd skall vara machinalisk, att med medel som äro tillåtna i hans

magt, afgöra, om skäl eller tillgångar till ifrågasatt anslag finnas. Jag ser ej eller då, hvarföre den vigtigaste af Administrationens grenar skall vara frikallad ifrån möjligheten att blifva föremål för underdåniga önskningar. Efter min erfarenhet tror jag, att i flere frågor enskilde representanter hafva större kännedom än Konungens Rådgifvare. I min ort finnas hemman, så hårdt roterade, att de ej kunna bestå uti ägarens händer, utan förvandlas till ödesmål. Skatterne äro så betungande, att ingen åbo kan lefva af hemmanet. För öfrigt, då jag ej velat handla i mörkret, har jag beredt mig tillfälle att tala med ledamöter af Kgl. Maj:ts Conseil. Dervid har jag inhämtat, att den civila delen af conseilen öfverlemnar sig på discretion till den militaira, emedan den förra anser sig ej kunna bedömma krigsväsendet. Derföre har jag ansett det hafva varit min skyldighet, att, såsom representant, följa dessa ärender, emedan de icke behandlas, såsom Grundlagens åsigt varit, då det stadgas, att ett visst antal militairer skall vara i Kongl. Maj:ts Conseil.

Herr *Leffler*: Jag finner väl, att resultatet af denna discussion ej kan blifva annat, än att utlåtandet lägges till handlingarne; men jag anser mig likväl, såsom ledamot af Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottet, skyldig att för åsigten redogöra. Visserligen har Utskottet tagit saken i öfvervägande och sökt att för sig utreda förhållandet. Ett talande bevis derom

är besvarandet af återremisserne; men då motionairerne ej åsyftat annat, än att tillstyrka Rikets Ständer att uttala en opinion, och då denna skulle i en skrifvelse till Kongl. Maj:t uttryckas, ansåg Utskottet sig ej vara i tillfälle att afgifva förslag dertill, utan att ingå i noggrant yttrande öfver sjelfva saken, som skulle vara föremål för opinionen. Jag hemställer, om ett Utskott, bestående af 48 ledamöter, kan förutsättas äga tillräcklig sakkännedom, för att i detta afseende afgifva något fullständigt. Utskottet hade kunnat antaga hvad reservationen innehåller, men Utskottet har ej tilltrott sig att densamma bedömma, utan derföre tillstyrktes, att berörde åsigt skulle, såsom reservation, åtföljа. Utskottet har åberopat flera af särskildte Utskott afgifne betänkanden i militaira ämnen. Flere afslag äro äfven meddelade å Kgl. Propositioner; och representationens mening är visserligen icke främmande för Regeringen. Om något fullständigt, med afseende på behofvet, skall kunna tillvägabringas, anser jag det vara rigtigast, att det kommer från detta sednare håll.

Herr *Per Winblad* instämde med Herr *Leffler*.

Herr *Limnelius*: Hvad som nu blifvit härstädes taladt, har upplyst mig om ingen ting. Jag förnyar mitt yrkande, att utlåtandet måtte bifallas.

Discussionen ansågs slutad och betänkandet, N:o 132, bifölls samt utlåtandet, N:o 140, lades till handlingarne.

§. 10.

Föredrogos å nyo Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 366, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående upptagande af lån till befrämjande af Hypotheks-föreningar.

Herr *Limnelius*: Oansedt de kraftiga reservationer, som äro emot detta utlåtande afgifna, tror jag likväl Stats-Utskottet hafva fotat detsamma på den säkra grund, att jag derå tillstyrker bifall.

Herrar *Holm*, *Isr. Winblad*, *Strehlenert*, med flere, förenade sig häruti.

Herr *Petre*: "Då jag i debatten på förmiddagen, rörande 72 §. Regerings-Formen, hörde en talare utbreda sig om Riksdagstaktik, förklarade jag mig med denna sak vara obekant, i den mening, som talaren syntes åsyfta. Fremmande för densamma är jag deremot icke, i fall man dermed vill förstå icke allenast ett ihärdigt motstånd till alla försök att bereda opinionskastning samt tillvågabringa grundlagsvidriga och för det allmänna skadliga beslut; utan ock ett varmt nit för bibehållande af Borgare-Ståndets anseende, i hvilket fall jag åberopar, huruledes jag, under en discussion för några dagar sedan, fordrade af en detta Stånds ledamot, hvilken för närvarande må hända är den enda länk mellan Styrelsen och Ståndet, att han häldre skulle underkasta sig äfventyret af ett misshag, än stillatigande medgifva, att

möjligtvis, i hans närvaro, oförtjent skugga kastas på Ståndet! Det tillhör mig nu, att, närmare än förut skett, utreda motiverne för min anmärkning mot Herr *Skogman*, i anledning af dess contrasignation af Konungens Proposition, rörande det utländska lånet. I veten, mine Herrar, att jag förut opponerat mig mot dylika anmärkningar, i sammanhang hvarmed jag exempelvis ville erinra om mitt yttrande på detta rum, vid debatten öfver Kongl. Propositionen, med förslag till ny Lag för Banken. Deraf kan slutas, huru ogerna jag nu vidtagit detta steg, hvilket hos mig påkallat så mycket större besinning, som ingen annan fästat sin uppmärksamhet vid det anmärkningsvärda i omförmäldte Proposition och jag således, i ögonblicket af anmärkningens framställande, saknat stöd af andras bifallande mening. Härvid har 75 §. Riksdags-Ordningen, som endast afser form, föga på mig verkat. Formen bör i allmänhet betraktas som bisak eller, tydligare sagdt, aldrig tjena till förevändning, att förbise hufvudsaken. Mig förekommer, som det förnämsta i min framställde anmärkning är, att Rikets sannskyldiga nytta icke kan förenas med Konungens Rådgifvares handlingssätt för beredandet af den Kongl. Propositionen. Vill man i öfrigt förneka, att en allmän opinion i offentliga angelägenheter existerar, vill man, äfven om en sådan erkännes, påstå, att i de flesta fall intet afseende derpå bör fästas, så måste man dock medgifva, att i fråga om utländsk

skuldsättning, finnes en allmän opinion, som af lätt begripliga, oomkullstötliga skäl, ogillar dylik skuldsättning och att man måste åtnöja sig med dess domslut, derest icke kan bestridas, att Nationen icke bör, emot dess vilja, belastas med förbindelser af en vådlig natur, för hvilka icke ens skenet af nödvändighet, eller något slags skäl talar. Hvarje representant, som icke från Riksdagen erhållit ständig permission eller reserverat sig mot dervid fattade beslut, anses med rätta hafva i besluten deltagit. På denna grund måste de flesta Konungens Rådgifvare, hvilka samtlige, med undantag af en eller annan, äro Representanter i 2:ne af Riks-Stånden, ovägerligen betraktas, såsom, jemte öfrige Rikets Ständer, moraliskt ansvarige för de 2:ne särskilte vid denna Riksdag, efter hvad jag vill minnas, enhälligt fattade beslut, hvarigenom Ständerne dels förklarat, att upptagande af det vid förra Riksdag beslutade utländska silfverlånet, nu mera vore en, ej allenast *icke nyttig, utan skadlig åtgärd*, hvilken således komme att förfalla, dels ogillat förslaget, att medelst ett dylikt lån befrämja uppkomsten af hypotheks-föreningar. Det vill således synas, som hade de medlemmar af Representationen, hvilka utgöra Konungens Statsråd, varit af aktning för sig sjelfve och sine Medständer ovilkorligen förpligtade, att inom Rådkammaren, trogne de grundsatser, som Rikets Ständer hyllat, icke förklara såsom nyttig, den utrikes skuldsättning, hvars skadlighet de

inom vederbörande Riks-Stånd icke förnekat, helst, hvad beskattnings- och lånefrågor beträffar, endast det oförmodade här icke inträffade fall, att Ständernes beslut ej låter förena sig med 16 §. Regerings-Formen, påkallar ett ogillande steg från Konunga-maktens sida. Att förre Rikets Ständers å det vid sista Riksdag beslutade silfverlån, hos Kongl. Maj:t i underdånighet begärta sanction, som egentligen endast hade afseende på en tom formalité, icke medförande, å Regeringens sida, den ringaste ansvarighet för lånet, skulle, sedan, på sätt jag förut ådagalagt, all fråga om berörde lån förfallit, kunna för nu ifrågavarande lånproposition tjena som god grund, är ett påstående af den beskaffenhet, att man svårligen kan upptaga detsamma till omständligare vederläggning, emedan man i sådant fall skulle förutsätta användande af en bevisningsart, hvars förflyttning från samhällets lägsta till dess högsta punkter, man måste anse omöjlig. Dessutom behöfver man blott erinra sig, dels att någon Regeringsåtgärd i och för det af 1830 års Ständer beslutade inträde på skuldsättningsbanan, ej finnes omtalad i berättelsen om tilldragelserne i Rikets Styrelse sedan sista Riksdag, dels att frågan derom, ehuru ägande direct samband med realisationen, nu icke blifvit från Regeringens sida väckt, förr än Ständerne, vid denna Riksdag, fattat sitt beslut om silfver-utvexlingen, dels ock att den Kongl. Propositionen, af-

lemnad till Ständerne omkring 5 veckor efter den 4 October, då den i Stats-Rådet afgjordes, framkom i en tidpunkt, då i följd af en, under flera månader, inom 3:ne Riks-Stånd temligen allmänt uttryckt önskan om innevarande Urtima Riksdags skyndsamma slut, Rikets Ständer genom underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhöllo om utsättande af viss dag för Riksdagens afslutande. Grunden för endrägt i tänkesätt och vilja hos de begge Statsmagterne måste sökas uti inbördes aktning för ömsesidiga rättigheter, men ingalunda i den ytterligheten, att den ena, finnande nyttigt hvad den andra pröfvat skadligt, utan något slags tvång af nödvändighet och utan anledning af lag, underkänner giltigheten af Ständernes skäl och gifver en framställning, som åsyftar frångående af ett i behörig ordning fattadt beslut, till hvars vidhållande Ständerne äro förpligtade, för att icke i oträngdt mål ändra öfvertygelse, för att icke bereda vägen till upprifvande af ännu flera vid denna Riksdag tagne beslut, och för att icke ådraga sig nationens rättmätiga ovilja. Rådgifvande åtgärden till Kongl. lånpropositionen af den 4 nästlidne October, utmärker icke allenast förbiseende af allmänna opinionens kända fordran, att Rikets inledande i utländsk skuldsättning icke måtte blifva frukten af en tjuguårig fred, utan ock förtigande af Rikets Ständers beslut, i afseende på Herr *Hallings* och Friherre *Boijes* motioner — beslut, som måste vara oryggliga, derest icke Rikets Ständer skola blott-

ställas lika mycket inför sin egen medvetenhet, som inför hela Nationen, och derest icke Rikets återförande uti ny utländsk skuldsättning skall beseglas med en fläck, jemförlig må hända endast med sättet, att honorera den gamla. All söndring är betänklig och det frö dertill, som omförmäldte rådgifvare-åtgärd innebär, är således af den vådliga egenskap, att det icke borde lemnas utan uppmärksamhet. Medelst utsående deraf hafva Konungens Rådgifvare, på ett eftertänkligt sätt, åsidosatt Rikets sannskyldiga nytta, hvilken utan tvifvel fordrar att samfundsbandet befästas genom Regerings och Ständers öppna och lagbundna förhållande till hvarandra, genom ömsesidig hyllning åt lagarnes oförtydbara föreskrifter och genom förenade bemödanden, att i grundlagsenlig ordning verka för allmänt bästa. Sanningen häraf är lika enkel som orubblig och qvarstår ren och klar, oberoende ej mindre af den vid Riks-Rätten anhängig gjorda formfråga, än af den nya motion, som Bonde-Ståndet och några Stats-Utskottets Reservanter velat på den Kongl. lånpropositionen inympa; äfvensom af all den olåt, som icke sällan höres från de periodiska prässar, hvilka hafva att hugna sig af Indragningsmagtens allt för omisskänneliga beskydd."

"Det återstår att visa, huruledes all förhoppning saknas, att det ifrågavarande utländska lånet kunde komma att i allmänhet gagna Sveriges jordbruk. Den Kongl. Propositionen framställer icke någon utsigt, att till verklig

lättnad för låntagare, erhålla lån till nedsatt ränta. Icke heller omtalas deruti någon så constaterad nytta af hypotheks-föreningars stiftande, att Rikets Ständer kunna deruppå göra någon annan beräkning, än den ännu ovissa, hvilken legat till grund för beviljandet af det biträde, som Banken eger att för i orterne sig bildande lån-associationer, lemna. Vore det äfven en möjlighet att negociera lånet till pari, så skulle dock detsamma, fördeladt mellan Rikets provinser, på den vidsträckta jordytan från Ystad till Haparanda, blifva så obetydligt, att icke den ringaste fördel deraf är tänkbar. Säkra låntagare af jordbrukande klassen hafva hittills icke saknat tillfälle, att på enskildt väg erhålla erforderliga lån, till och med från utländsk hand och för lägre ränta än 6 procent. Följderne af allmogens indragande i Disconterne vittna nogsamt, att allmänna lån-inrättningar ofta verka förstörande på jordbrukarnes välstånd. Origtig är den sats, att skulden på jordegendomar i närvarande tid är oföränderlig och, så att säga, oskiljagtig från Svenska jorden. Skulden är personel och förändrar sig i den mon, som jorden ombyter egare. Svenska jordbruket hjelpes bäst medelst lindring och jemkning i skatter; hvilket, utan minskning i Statens inkomster, är verkställbart. Vid förra Riksdagen försummades ett då dertill erbjudet tillfälle i förslaget, att på Bevillningen öfverflytta Passevolancen. Vid denna Riksdag har ett annat tillfälle dertill gått ur händerne, det

nemligen, som var beredt uti betänkandet, om jordbrukets befrielse från den högst betungande och förderfliga skjutsen. Obemäldt böricke lemnas, att samma sida i Stats-Utskottet, från hvilken nu utgått tillstyrkan af ett utländskt lån, på uppgifven grund af jordbrukarnes, genom financiela förhållanden, iråkade vanmagt, motsatte sig hvarje yttrande rörande jordbrukarnes förlägenhet, under den tid, då de stora anslagsfrågorne inom Utskottet behandlades. Med förklarande af rättmätigt missnöje öfver den inom Stats-Utskottet, synbarligen mot Borgare-Ståndet, gjorde högst obefogade insinuation, att Utskottet borde vara på sin vakt mot de vingleri-intressen, hvilka skola söka hindra framgång åt alla på räntefotens nedsättning syftande förslag, anhåller jag om afslag på den Kongl. lånpropositionen och bifall till Stats-Utskottets derom afgifne betänkande."

Herr *Limnelius:* I anledning af hvad den värde talaren yttrat om förtroende, lemnadt åt bekante, lyckönskar jag mig, att jag ej haft något sådant förtroende, hvarken i ena eller andra afseendet. Jag finner dock, att talaren ogillar och icke önskar Statslån. Detta gör äfven jag. Af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition i detta ämne inhämtas, att Staten ej lider derpå; men det är icke inom min fattning, huru sådant skall förekommas; ty om 1830 års Statslånebeslut gått i verkställighet, med 8 procents afdrag å capitalet för courtage och transportkostnad, hade förlusten redan utgjort 160,000

R:dr. Om med afbetalningen fördröjts i 10 år, hade detta äfven gjort tillökning i utgående interessen. Sedermera, då man fått betala ränta ej allenast på hvad man fått, utan äfven på 160,000 R:dr, som man icke fått, var slutligen hela capitalet förloradt i ränta. Utländskt lån är det farligaste för Sverige. Vi hafva ännu, i följd af gammalt, en årlig räntebetalningsskyldighet till Kongl. Maj:t af 200,000 R:dr. Kortligen, jag ogillar principen att låna utom landet och stadnar vid att icke bifalla ifrågasatt lånsystem.

Herr *Langenberg*: "Då Sverige, genom en långvarig fred, goda år, förmånlig export och en vis Konungs omsorger för sitt folks väl, kommit i den lyckliga författning, att det för närvarande är alldeles skuldfritt hos utlänningen, tyckes det mig att denna lycka, hvilken få nationer kunna säga sig ega, bättre bör värderas, än att nu anlita utlänningen om statslån för hypotheks-inrättningar. Min lifliga önskan är visserligen att kunna bereda lättnad till låns erhållande för skuldsatte jordbrukare, men jag vill dock icke att det skall ske genom upptagande af utländskt lån, och alldraminst vid denna Riksdag, då en realisation nu blifvit besluten och påbegynt, och kunde vara ganska osäkert, hvad inflytande desse 2 millioner silfver i låns upptagande på utländsk ort kunde hafva på densamma. Jag påminner mig dessutom ganska lifligt, att ibland de vigtigaste motiven vid sistlidne Riksdag för realisationen och

dess välgörande verkningar, var, att så snart vi skulle få fullkomlig säkerhet i myntförhållanderne, skulle derigenom utländska capitaler inkomma och i följd deraf nedtvinga räntan; min tanke är således, att man icke dessförinnan bör gå dessa förhoppningsfulla utsigter i förväg, utan först afbida resultatet deraf."

"Den dag kan komma, som jag önskar måtte vara långt aflägsen och hvilken Gud nådeligen afvände, att en hotande fiende intränger på våra gränsor och tvingar oss till krig, och först då, när stora behofver skola fyllas för att försvara vår sjelfständighet, tror jag att denna utväg af lån må vidtagas. Såsom skuldfritt skall Rikets credit dertill stärkas, och skall Riket helt säkert då erhålla lån på lindrigare vilkor och mycket lättare än om det förut vore skuldsatt."

Herr *Santesson*: "Ehuru jag förutser det vara alldeles förgäfves, att dermed söka verka på pluraliteten af Ståndet till fattande af ett annat beslut, än det föregående talare tillstyrkt, anser jag mig pligtig yttra en deremot alldeles stridig öfvertygelse."

"Enligt hvad Högtärade Ståndets protocoller vitsorda, tog jag mig friheten att, allt från början af öfverläggningarne vid denna Riksdag om realisationens verkställande, yrka, att man måtte stödja densamma och näringarna vid densamma med ej för knappa penningetillgångar i sjelfva öfvergångs-perioden, under hvilken jag förutsåg, att capitalisten af många anledningar skulle kom-

ma att hålla sina händer knutne och de nödvändige resourcerne för näringarnes underlättande blifva nog knappa och svårt tillgängliga."

"Härmed öfverensstämde ock de nog allmänt af representanterne från städerne och landsorterne medförde uppdrag, att bereda näringarne tillgångar i bredd med, ja före silfverutväxlingens påbörjande, och de speciela uppdrag från vissa landsorter att utverka, och tillvägabringa ordnade hypotheks-föreningar. Vi påminna oss i denna del en med döden bortgången aktad ledamots förtroendevärda anförande om vigten och behofvet deraf för den utan all fråga rikaste province i landet. Och jag kan ej undgå åberopa äfven de uppdrag, de yttranden, som vid Riksdagens början flere Stånds-kamrater från den sidan af Riket, som jag närmast känner, framförde om tillståndet i hvarderas ort."

"Herr *Petre* har åberopat den allmänna opinionen för sin åsigt af denna sak; men jag bestrider, att landets opinion är den, som han uttalat; den, som under denna rubrik framställes i vissa tidningar och äfven lyckats alltför ofta skaffa sig hyllning inom Riks-Stånden och deras närmaste omgifning, i följd af de lyckligare förhållanden, som hufvudstadens innevånare njuta, till stor del på öfrige landets bekostnad. Jag uttalar det sanna förhållandet i provinserne, när jag förklarar, att deras innevånare ställt sitt hopp i nämnde hänseende på

Konungen och äfven vänta sig af sina representanter, att landets näringars behof skulle behjertas med allvar och nit; och jag frågar, om detta sker på det sätt, som man här söker göra gällande, väl förenbart möjligtvis med den opinionen, som, enligt hvad nyss nämnts, utbildat sig i Stockholm, men i rak strid emot den i landet? Hvad är det väl för annat språk, än det, som blott tillhör förhållanderne i hufvudstaden, då man yttrar, att här aldrig är fråga om att få penningar till lägre ränta än 6 procent, blott man har och förtjenar credit. Jag åtager mig deremot visa, att personer i landsorterna af känd stor förmögenhet och stadgad bästa credit, ej der äro i tillfälle skaffa några få tusende R:dr, utan nödgas i stället, på ofta nog kostsamma vägar, anlita cassor och enskilda tillgångar i hufvudstaden."

"Hvad annat än penningebrist är ock väl orsaken, att å städernes torg i Westergöthland för närvarande utbjudes bästa Råg till $8\frac{1}{2}$ à 9 R:dr, då den här begärligt betalas med $14\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ R:dr. Om än årstiden har någon del deri, hafva saknande penningetillgångar för landtmannen och köpmannen den vida större."

"Jag har äfven, likasom Herr *Petre*, önskat lindring för landtbruket uti ett mindre tryckande mötes-passevolance-contract och en förbättrad skjuts-reglering, samt så väl vid föregående, som denna Riksdag talat derföre; men ensamt dermed hade ej den nu ifrågavarande förlägenheten afhulpits, och vid uteblif-

ven lindring i dessa delar måtte ett större, snarare än, hvad Herr *Petre* tyckes mena, ett mindre afseende böra fästas på landtbrukarens verkeliga behof af medel, att uppehålla sin näring och göra sig i någon mon oberoende af hufvudstadens penningeok."

"Herr *Petre* har sökt underhålla Ståndet med ett vidlyftigt anförande af och redovisande för sin bekanta anmärkning, som remitterades till Constitutions-Utskottet mot Föredragande Stats-secreteraren, i anledning af Konungens Nådiga Proposition om ifrågavarande lån till hypotheks-föreningars åstadkommande. Jag ser mig deraf åter föranlåten anmärka, att sådant ej hört till ämnet helst nämnde dess anmärknings-bedömande nu hvilar på Riks-Rättens yttrande; för min del vill jag derföre ock nu om densamma blott hafva yttrat, att jag hvarken vill dela Herr *Petres* fägnad öfver den, måhända som seger bedömda effect dess anmärkningsmotion hittills gjort, ej eller den tillfredsställelse han torde vänta sig afde vidare följder, densamma kan föranleda."

"Men, då Herr *Petre* tillåtit sig det yttrande, om jag fattat hans ord rätt, att den Kongl. Propositionen ådragit eller ådrager Regeringen Nationens ovilja; så begär jag för min del till protocollet det uttryck af innerlig öfvertygelse, att, långt ifrån att beskylla Konungens rådgifvare, för att häruti hafva underlåtit iagttaga Rikets sannskyliga bästa, skall Nationen, den större del deraf nemligen, som utgöres af landets och städernes innevånare utom Stockholm, egna sann underdånig tacksamhet åt Konungen, som behagat fästa Rikets Ständers uppmärksamhet på verkliga behofvet i denna del för dess öfriga undersåtare, som äro både flere och i helt olika förhållande med dem i Stockholm."

"För egen del har jag till Utskottets protocoll reserverat mig emot dess betänkande, och instämt med Capit. *Oxehufvud*, hvars fullständiga reservation jag ock nu åberopar, och nogsamt emotseende äfven här pluralitetens instämmande med de föregående talarne, vill jag hafva på förhand äfven i Ståndets protocoll nedlagt min reservation emot både ett sådant beslut, och dess säkerligen ej uteblifvande svåra följder."

Herr *Petre*: "I den reservation, som Herr *Oxehufvud* jämte Herr *Santesson* och flere af Stats-Utskottets ledamöter, mot Utskottets beslut afgifvit, finnes omförmäldt, att den i Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition innefattade lånefråga, inom Utskottet rönt "ett eget och ovanligt behandlingssätt, på det man måtte komma till ett resultat, hvilket icke rimligen kunnat, på annan väg, ernås." Denna anmärkning återfaller på Reservanterne sjelfve och kan icke, med något skäl, tillämpas på Utskottets majoritet. Det var den 7 November, som Kongl. Maj:ts Proposition till Stånden aflemnades. Få dagar derefter ankommo till Stats-Utskottet de 4 Ståndens remisser å samma proposition. Ett en-

stämmigt afslag derå, var för Riksgälds-afdelningen snart sagdt ett ögonblicks verk. Också dröjde det icke länge, innan afdelningens förslag till betänkande inkom på Stats-Utskottets bord. Der hvilade nu samma betänkande vecka efter vecka, nästan som hade det varit en obekant sak, att Rikets Ständer önska och länge önskat snart slut på Riksdagen. Ändtligen afgafs allvarsam påminnelse om ärendets definitiva afgörande. Dag utsattes härtill och det var å densamma, som Stats-Utskottet helsades med det celebra protocolls-utdraget från Bonde-Ståndet. Hvad var nu att göra? Å ena sidan önskade man att få undvika sidovägar, det vill säga, man ville uten tillsatser och innovationer få besvara Kongl. Maj:ts Proposition i sin renhet. Å den andra hade man, af skäl som lätt kunna beräknas och inses, intet angelägnare, än att få med den Kongl. Propositionen sammanväfva Bonde-Ståndets lånförslag, jemte *Johannes Svenssons* så plötsligen frambragta opinionsyttring. En långvarig formtvist uppkom och afgjordes slutligen genom votering på det sätt, att Kongl. Maj:ts Proposition skulle besvaras, utan förblandning med Bonde-Ståndets särskilta lånförslag. Vid ny föredragning af ärendet, å nästföljande Utskotts plenidag, sökte man tillintetgöra verkan af hvad sålunda var afgjordt, genom förklarandet att contraproposition till det beslut, Utskottet gick att fatta, kunde få utsträckas så långt man önskade eller till Bonde-Ståndets lånförslag. Dock strandade

efter en lång strid, äfven sistnämnde försök. Så blef omsider hufvudfrågan ren till afgörande, hvilket ock, efter den preliminaira debattens slut, ganska snart gick för sig. Nu hade väl, i likhet med hvad förut egt rum, justering af betänkande och reservationer kunnat, till tidens vinnande, utsättas någon morgon före begynnelsen af Ståndsplena eller ock någon afton efter deras slut, men i stället dröjdes med justeringen i 8 dagar. Dervid inträffade det anmärkningsvärda förhållandet, att, ehuru Herr *Oxehufvud* icke var färdig att med sin reservation inställa sig i Utskottet, förr än man redan slutat lånfrågan och öfvergått till andra ärender, hade likväl hans medreservanter så till sägandes öfverlemnat sig åt honom på discretion och följaktligen i förväg förklarat, att de instämde i den reservation, som Herr *Oxehufvud* komme att afgifva. Tryckningen har sedermera upptagit 8 dagar. I hvad jag nu anfört har man förklaringsgrund dertill, att betänkandet icke inkommit till afgörande i Stånden, förr än i Julverkan, då de fleste af Rikets Ständer redan öfvergifvit Riksdagen på permission."

"Vare detta nog, för att visa obefogenheten af den insinuation, som på sätt förbemäldt är, reservanterne mot Utskottets majoritet sig tillåtit. Herr *Santesson* har bestridt mitt yttrande, att opinionen i landet icke allenast ogillar skuldsättning, utan ock bär stor fruktan derför. Jag vill icke härom tvista med Herr

Santesson; men anser mig, i anledning af Herr *Santessons* yttrande, rörande fördelen för Stockholm af lånrörelsens concentrerande derstädes, böra erinra honom, att Stockholms Representanter under föregående debatter, uti de med lånrörelsen gemenskap egande ämnen, icke satt sig emot de åtgärder, som till bildande af lånanstalter i landsorterne vidtagits; varande dessutom må hända icke olämpligt att i detta fall iakttaga en särskild grannlagenhet, med afseende derpå, att Stockholms Representanter äro de, hvilka främst af alla blifvit, endast för ett hofsamt utöfvande af Riksdagsmannarätten, på det mest oförsynta sätt, i allmänna papper, angripne och hvarpå såsom exempel må nämnas en, förlidne Mars månad, i Tidn. Journalen inryckt artikel. Det förnämsta af hvad jag anfört, qvarstår i alla fall, utan att någon ens gjort försök till vederläggning, det nemligen att Rådgifvare-åtgärden till Kongl. lånproposition af den 4 nästlidne October är en anmärkningsvärd handling, omöjlig att förlika med de i 107 §. Regerings-Formen omtalade egenskaper, af hvilka, då de hos Rådgifvare-personalen äro förenade, synes kunna väntas icke allenast afstyrkande till hvarje framställning, som förnärmar Ständernes grundlagsenliga beslutande rätt, utan ock Konunga-maktens bevarande från olägenheten att till Ständerne afgifva förslag, afvikande lika mycket från Grundlagens stadgande, som från Nationens önskningar."

Herr *Limnelius:* Jag åberopar ej föregående plena eller förut meddelte utlåtanden, utan jag håller mig endast vid saken. Jag medgifver, att förlägenhet är i land och stad; men detta rörer icke allmänheten; utan hvar och en, som är stadd i förlägenhet, måste reda sig derutur. Om Rikets Ständer skulle understödja alla, som vore i behof, kunde äfven jag hafva anledning att glädja mig öfver delagtighet i understödet. Landtbrukarn är i förlägenhet, men han är sjelf orsaken dertill. Mången af denna class har köpt mera, än han kunnat betala. Om landtmannen hushållat bättre, hade han ock stått sig förmånligare. Lånesystemet har förderfvat landtbrukarne. Filial-disconterne hafva vållat sådant. Det är sant, att derigenom hafva flere trakter jord blifvit odlade, Detta har dock ej i helt varit så nyttigt, som om hvar och en, utan skuldsättning, skött sin jord. Halflärde bönder sköta icke jorden väl. I min ungdom hade landtmannen ej så stor tillgång på penningar. En tunna råg kostade då endast fyra plåtar. Allt gick dock lika bra. Sedermera har varit öfverflöd på penningar, och i samma mån har varors vanvärde uppkommit. Hvar och en skötte sig tillförene, utan att åberopa barmhertighetsverk. Kortligen: den som bifaller utländskt lån, vill allmän ruine.

Herr *Holm* förenade sig med Herr *Limnelius.*

Discussionen ansågs slutad och utlåtandet N:o 366, bifölls.

Herr *Santesson* reserverade sig.

och N:o 367, i anledning af Riksdags-fullmägtigen från Elfsborgs län *Anders Danielsons* förslag till upptagande af inhemska lån, för att till jordbrukare utlånas.

Bifölls.

§. 11.

Föredrogs å nyo Lag- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens Betänkande N:o 33, i anledning af väckta frågor, angående näringsfriheten.

Herr *Petre*: Då jag nu går att i detta ämne afgifva ett skriftligt anförande, förklarar jag att jag finner näringsfriheten, i ordets vidsträcktaste bemärkelse, existera, i afseende på capitalister, som kunna sträcka deras verksamhet så långt de behaga. Uppmärksamheten bör förnämligast fästas på de lägre klasserne; och då anser jag näringsfriheten vara ett allmänt nödvändigt vilkor för landtbrukares och obemedlade borgares fortkomst. Vi hafva nyligen talat om jordbruket. I sammanhang dermed må det anmärkas, att på slättbygder är förhållandet sådant, att, under den vackra årstiden, behöfvas, för landtmanna-arbetet, så många armar, som stå att erhålla, men under den mörkare delen af året erbjuda sig föga tillfällen till förtjenst, emedan landtmännen ej behålla flera arbetare, än som de för det under denna sednare årstid inskränktare arbetet behöfva. Häraf låter förklara sig fattigdomen i Dalarne och Westergöthland. Den motades, om hvar och en egde att försörja sig med sina händer. Hvad

skatterne beträffade, blefve, om i Bevillningsförordningen stadgades, att en hvar i land och stad skulle deltaga i allmänna bördorne, i mån af sin rörelse och handtering, den betänklighet undanröjd, att handtverkare å landet njuta frihet ifrån borgerliga utskylder. Det beror på de taxerande, att efter samvete uppskatta hvars och ens afkomst af sin näring. Detta må vara en ingress till det skrifteliga yttrande i ämnet jag går att uppläsa, ehuru jag, efter all anledning, inom detta Stånd blir ensam af min tanke.

Herr *Petre* uppläste derefter ett skrifteligt anförande af denna lydelse: "Näringsfriheten är ett nödvändigt vilkor för folkets trefnad. Den måste hyllas, såsom en samhälls-organismens grundprincip. Der rättigheten, att på ärligt sätt försörja sig med sin konstflit och sin arbetskraft, är begränsad och afskuren, der äro begreppen om menniskorätt dunkla och förvillade. Skråsinnet i sin högsta potens har i Sverige verkat lika mycket ondt som prohibitivsystemet, i sin högsta utsträckning. *Skrå* är rätta namnet på den sjukdom, hvaraf den Svenska statskroppen mest lider. Man upptäcker till vår olycka *skrå* uti snart sagdt alla våra institutioner. Det finnes uti representationens fyra afdelningar, uti militairen, uti hela den civila embetsmanna-corpsen, uti handel och rörelse, uti de flesta näringar och handtverk. Hvad nu särskildt beträffar städerne, så förtjenar anmärkas, att den

vanmakt, och fattigdom, hvaruti flere bland dem, serdeles de mindre, nedsjunkit, ingalunda härleda sig från intrång uti de onaturliga skrårättigheterne, utan från en allt för felagtig grund för organisation af städernes styrelse och från missförhållande i beskattningssättet, hvarigenom ofta händer, att det fattigare borgerskapet öfver sin förmåga taxeras, under det, i fall man eljest bör sätta tro till offentliga yttranden vid sista Riksdag, exempel skola gifvas, att den förmögnare delen deraf, genom en allt för tydlig disproportion mellan ett af rikedom och lyckliga omständigheter utmärkt lefnadssätt samt dess anpart i de allmänna skatterne till Staten och staden, hvälfver på borgerskapet i allmänhet de öfrige skattdragande folkclassernes klandrande uppmärksamhet. Många städer äro af den obetydlighet, att de icke borde bekosta egen styrelse, utan lyda under landsrätt. De flesta städer lida af kostnader för onyttiga tjenstemän och oformliga inrättningar och erbjuda från denna synpunkt ett fält för reformer, som ofelbart skulle leda till mycken besparing i utgifter. Dessa allmänna brister i städernas sammansättning skola utan tvifvel småningom afhjelpas, så snart en allmän näringsfrihet blifver erkänd, hyllad och medgifven. Då först skall man inse behofvet att rätta de inom städerne existerande missbruk och oformligheter och erfara, huruledes det går an, att i naturlig väg bereda städernas välstånd, utan at behöfva söka det på den falska och förhatliga grunden af förbud, vare sig

inom handelns eller näringarnes och handtverkeriernes område. Jag tillstyrker bifall till Riksdagsmannen *Hans Janssons* välgrundade reservation."

Herr *Helsingius:* Herr *Petre* har afhandlat skråsinnet och alla dess olägenheter. Om betänkandet gaf dertill anledning, kunde äfven jag yttra mig i lika vidlyftig anda. Om man, såsom den värde talaren, börjar att vända sin uppmärksamhet till embetsmännen, kan man öfvergå till bruksintresset och jemväl komma till andra classer. På detta sätt skulle vi i få omständigheter blifva skiljaktige; men detta betänkande afser blott den lilla delen, skråandan ibland städernas handtverkare; och då man erkänner full näringsfrihet, som länge öfvergått till sjelfsvåld, måtte man äfven önska dess afhjelpande. Utskotten hafva gifvit tillkänna sådan önskan, men hafva, såsom mig synes, uti hvad de åsyftat, icke lyckats. Genom de förslag, som Borgare-Ståndet vid förlidne Riksdag afgifvit, vunnes ändamålet bättre: *tillräcklig näringsfrihet under iakttagande af ordning.* Jag vill ej vara vidlyftig, utan, under åberopande af Borgare-Ståndets beslut vid 1823 och 1830 årens Riksdagar samt med instämmande uti Herrar *Holms* och *Lefflers* reservationer, önskar jag blott afslag å de förenade Utskottens betänkande N:o 33.

Herrar *Malmborg*, *Brovallius*, *Leffler*, *Wijk* med flere instämde häruti.

Herr *Limnelius*: Jag skall yttra mig kort

och, utan ingress, hålla mig vid saken. Det är taladt och skrifvet länge och mycket om näringsfrihet; men i förevarande betänkande har jag ej funnit någon grund för det öfverklagade sjelfsvåldets undanrödjande. Sedan Kongl. Kungörelsen den 28 Augusti 1834 vunnit sitt loftal, får jag yrka afslag å detta betänkande och föreslå, att Borgare-Ståndet må till Kongl. Maj:t ingå med underdånig hemställan och begäran om förklaring öfver nämnde författning, som strider emot allmänna lagen, Handels-Balkens 4 Cap. 2 och 3 §§., der det säges att ingen annan, än borgare är tillåtet att i öppen bod sälja varor. Man finge då se, hvilketdera stadgandet blefve det gällande.

Herr *Petre:* För att berigtiga Herr *Helsingii* yttrande om skrå inom Bruks-societeten, bör jag nämna, att det finnes ej någon handtering eller rörelse, som är mera, än bergsbruksnäringen, lagd under starka skråförfattningar och deraf lidande.

Herr *Bååth*: Jag har öfvervarit öfverläggningarne i detta ämne inom de sammansatta Utskotten, och jag har dervid haft tillfälle att befästa öfvertygelsen om svårigheten att med så skiljde intressen, som äro för handen, tillvägabringa något helt, allmänt nyttigt. Jag såg der det ena Ståndsintresset motverka det andra. Jag hörde talas om skråanda, och allt hvälfde sig till det slutresultat, att städernas tillvaro är tvifvel underkastad. Med den utsträckning af näringsfribeten, som nu äger rum, och med den

utvidgning, som sednast blifvit beredd genom Kongl. Kungörelsen den 28 Augusti detta år, återstår icke mycket af städernas gamla rättigheter. Om landtmännen vilja begagna sig af alla de friheter, som äro dem förunnade, vet jag knappt något, hvarmed handtverkarne i de mindre städerna skola sig sysselsätta. Det är bekant, huruledes å landet, i Götheborgstrakten, snickarearbeten tillverkas, som spridas sedermera. Jag klandrar ej nyttig sysselsättning, men att tillverka grannlåtsarbeten af högre elegance, måste ej vara något som tillhör landtmannens yrke. Detta exempel visar, huru långt man anser landtmannens pretentioner stiga, och huruledes städernas fördelar begränsas och slutligen helt afskäras. Följden blir de mindre städernas undergång. Det kan likväl ej motsägas, att för landet äro städerna lika nödvändiga, som landet är det för städerna. I städerna hafva landtmännen att påräkna afsättning af sina producter. Då städerna falla i vanmagt och upphöra, samt den arbetande personalen derstädes reduceras till personer, som ej hafva födan för dagen, frågar jag: huruledes skall afsättningstillfälle finnas för landtmännen af deras varor? Om samhället vill bibehålla sådane afsättningstillfällen, må man ej eller skrika öfver skråandan. Man har talat om 1720 års skråordning. Jag finner densamma vara en af de bättre economiska författningar, som utkommit. Att den ej blifvit riktigt handhafd, är icke författningens fel, utan dels deras som hand-

haft den, dels deras, hvilka bort åtlyda densamma. Emedlertid tror jag, att, då fråga nu är om reglerandet af näringsfriheten, så att man må vinna ordning och säkerhet emot sjelfsvåldets fortfarande med lössläppte tömmar, Rikets Ständer göra bäst, om de antaga de förenade Utskottens betänkaude. Jag har förenat mig uti Herr *Holms* reservation, emedan jag funnit densamma vara grundad; men då den deruti utvecklade åsigt ej kan göras gällande annorlunda, än genom återremiss, och anledning är att befara, att intet dermed vinnes, skulle jag tro lämpligast vara, att bifalla de förenade Utskottens nu afgifne betänkande.

Herr *Leffler*: Jag deremot kan icke tillstyrka bifall till detta betänkande. Om de förenade Utskotten antagit mitt yrkande, som var att Utskotten skulle tillstyrka Rikets Ständer, att ej ensamt fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på 1823 års Rikets Ständers förslag, utan äfven på Borgare-Ståndets anmärkningar dervid samt Borgare-Ståndets år 1830 afgifne förslag till författningar i ämnet, skulle jag hafva funnit nyttigt att tillstyrka bifall till Utskottens framställning; men då Utskotten ej fästat afseende på dessa sednare förslag, utan blott på de öfrige trenne Riks-Ståndens beslut vid 1823 års Riksdag, med nödvändige förändringar, har jag ej delat beslutet, utan reserverat mig deremot. Jag har äfven trott, att Rikets Ständer bort inse, att författningen af den 28 Augusti 1834, skall leda till mångfaldiga oredor, hvarigenom stads- och landtmanna-näringarne komma att sammanröras; men i stället för att antaga mitt förslag och derpå stödja en passande framställning till Kongl. Maj:t, hafva de förenade Utskotten begagnat tillfället att besvara de väckta motionerne med förklarande att vidare åtgärd icke behöfdes, då olägenheterne voro afhulpne genom förberörde Kongl. Kungörelse. På detta sätt hafva Utskotten besvarat en motion af en Riksdagsman ifrån Törns pastorat inom Götheborgs län. Han yrkade, att allmogen skulle obehindrad få tillverka snickare-arbeten, samt införa dem till städerna och derstädes försälja. Utskotten hafva svarat, att detta var afhulpet genom ofvannämnde Kongl. Kungörelse. Sålunda har Ståndet, om det godkänner betänkandet, godkänt den princip, som är uttryckt i Kongl. Kungörelsen den 28 Augusti 1834. Så långt som denna Kongl. Kungörelse lemnar utsträckning åt näringsfrihet, gingo ej 1823 års Ständer. Jag tillstyrker afslag å detta betänkande samt anser Borgare-Ståndet böra, uti särskild underdånig skrifvelse, visa vigten af en bestämd skillnad emellan stads- och landtmannanäringarne och yttra, att, då städernas näringsidkare äro bundne af gamla författningar, som åtföljas af många bördor, skola de förhållanden, som nu vilja göra sig gällande, tydligen föra städerna till undergång. Äfven bör en underdånig framställning ske, i anledning af den åberopade Kungl. Kungörelsen. Jag hemställer om uppdrag i denna del till Ståndets enskildta Besvärs-Utskott.

Herrar *Malmberg*, *Brovallius*, *Strehlenert* och de fleste öfrige af Ståndets ledamöter förenade sig häruti.

Herr *Frodell:* "Under åberopande af Herrar *Holms* och *Lefflers* reservationer, i hvilka jag till alla delar instämmer, kan jag icke annat än här å nyo uttrycka min öfvertygelse, att landtmanna och stadsmanna-näringarne böra vara så åtskilda, att de väl kunna räcka hvarandra handen till gemensamt bistånd, men icke utträngа hvarandra genom en sammanblandning, som nödvändigt måste verka ofördelagtigt på bägge. Det är från jordbruket, bergs- och skogshandteringen, som landtmannen bör hämta sin näring, och för att vinna denna med säkerhet, fordras, att han riktar hela sin verksamhet åt de hjelpkällor som ligga honom närmast. Det är icke genom ovissa spekulationer, som landtmannen kan grunda sitt välstånd; detta måste ovilkorligen i första rummet hvila på jordbruket, hvars bättre eller sämre tillstånd alltid bestämmer landtmannens väfmåga eller fattigdom. Med säkerhet kan man förutse, att den jordbrukare, som, med försummande af sitt egentliga yrke, öfverlemnar sig åt företag, hvilka äro främmande för honom och hans verkningsförmåga, snart skall se sig i mistning af sjelfva den jord, hans förfäder med arbete och flit förvärfvat och bibehållit. En sådan spekulant, långt ifrån att gagna det allmänna, blifver endast en börda för samhället, då hans mislyckade spekulationer på en gång medföra hans egen och andras ruin. Utan att här vidlöftigare ingå uti en deduction af förhållanden, som ligga klart för dagen, yrkar jag afslag å Utskottets betänkande, isynnerhet på den grund, att Utskottet tillämpat de 3:ne Ståndens beslut vid 1823 års Riksdag, hvaruti Borgare-Ståndet ej kunnat instämma."

Herr *Limnelius:* Jag förenar mig med Herr *Leffler* och vill tillägga, att uti reservationerne innehållas goda materialier till den särskildta underdåniga skrifvelsen ifrån Borgare-Ståndet.

Herr *Grapengiesser*: Jag kan lika litet gilla näringsfriheten, såsom allmän sats, som jag tror detta under sådan cathegorie kunna sägas om prohibitif-system. Jag gillar näringsfrihet i fabriksväsendet, men icke i handtverkerierne, för hvilka jag anser densamma förderflig. På dessa skäl förenar jag mig med dem, som yrkat afslag å betänkandet.

Discussionen ansågs slutad och Lag- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens betänkande, N:o 33, blef af Ståndet ogilladt.

§. 12.

Upplästes meddelade utdrag af Hedervärda Bonde-Ståndets protocoll den 20 uti innevarande månad samt denna dag, hvaraf inhämtades, att nämnde Riks-Stånd bifallit Stats-Utskottets memorial, N:o 365, återremitterat Stats-Utskottets utlåtanden N:is 366 och 367, samt Stats- och Allmänna Besvärs- och Economie-Utskottens utlåtande N:o 48, och till handlin-

garne lagt Stats-Utskottets memorial, N:is 373, 375, 378 och 379.

Lades till handlingarne.

§. 13.

Justerades protocolls-utdrag öfver de af Ståndet denna dag fattade beslut.

Plenum slutades kl. $\frac{1}{2}$10 e. m.

In fidem Protocolli

E. G. Runeberg.